

Taru Äkräs

MERKITYKSELLISET KOIRAT

Köyhyyden kokemuksia vähävaraisissa koiratalouksissa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2025

TIIVISTELMÄ

Taru Äkräs: Merkitykselliset koirat – köyhyden kokemuksia vähävaraisissa koiratalouksissa
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Sosiaaliantropologia
Tammikuu 2025

Vähävaraisten lemmikkitalouksien kohtaamat haasteet ovat viime vuosina esiintyneet uutismedioissa, kun eläinlääkärikulut ja ruoan hinta ovat jatkaneet nousuaan. Suomessa lemmikkitalouksien köyhyden kokemuksia on kuitenkin tutkittu hyvin vähän, eikä tutkimustietoa lemmikkitalouksien tilanteesta tai heidän kohtaamistaan haasteista juuri ole. Vähän tiedetään myös siitä, millainen on ihmisen ja koiran välinen vuorovaikutussuhde köyhyden sävyttämän arjen kontekstissa.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen monilajisten kotitalouksien köyhyden kokemuksia suomalaisessa yhteiskunnassa 2020-luvulla. Tutkimuksen kohteena on ihmisen ja koiran välinen monilajinen läheissuhde, jossa koira on seuraeläimen eli lemmikin asemassa, ja ihmisen suhdetta koiraan määrittää pääosin emotionaalinen eläinsuhde. Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, millaista on elää vähävaraisessa koirataloudessa ja mitä vähävaraisuus merkitsee monilajisissa läheissuhteissa arjessa selviämisen ja toimeentulon näkökulmista. Lisäksi olen kiinnostunut siitä, millaisena koiran rooli ja merkitys vähävaraisissa monilajisissa läheissuhteissa näyttäytyy, kun taloudelliset resurssit ovat niukat. Posthumanistista teoriaa hyödyntäen en oleta köyhyden ilmenevän vain inhimillisen elämän osa-alueilla, vaan tutkielmani tavoitteena on tarkastella yhteiskuntatieteellisen analyysin keinoin sitä, miten köyhyys kietoutuu osaksi vähävaraisten koiratalouksien monilajisia arjen toimia ja käytäntöjä.

Tutkielmani asemoituu osaksi antropologista laadullista yhteiskuntatieteellistä eläintutkimuksen kenttää. Tutkielmani tutkimusote on etnografisesti orientoitunut ja tutkielmani kenttä monipaikkainen ja monilajinen. Tutkimusaineistoni rakentuu haastatteluista sekä pienestä etnografisesta havainnointiaineistosta. Tutkielmaa varten olen haastatellut teemahaastattelumenetelmää käyttämällä 11 vähävaraista koiran kanssa elävää ihmistä sekä 4 asiantuntijaa, jotka kohtaavat työssään vähävaraisia koiratalouksia. Etnografisen havainnointiaineiston olen kerännyt kahden kenttätööpäivän aikana vieraillessani tilaisuuksissa, joissa vähävaraisen ihmisen oli mahdollista saada ruoka-apua koiralleen. Tutkimusaineistoni olen kerännyt kevään ja kesän 2023 aikana. Tutkielmani on aineistolähtöinen tutkimus, jonka analyysimenetelmänä olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimustulokseni osoittavat, että köyhyys kietoutuu monin tavoin osaksi monilajista ihmisen ja koiran välistä läheissuhdetta ja monilajisia arjessa toimimisen käytäntöjä. Tutkimustulokseni kertovat ihmisen vahvasta kiintymyksestä koiraan. Koiran läsnäolo vähävaraisen ihmisen arjessa voi tarjota ihmiselle sosiaalista tukea, joka auttaa jaksamaan vaikeissa elämäntilanteissa. Koira voi ylläpitää ihmisen aktiivisuutta, tarjota mielekästä tekemistä ja estää joissain tapauksissa ihmisen riskikäyttäytymistä, kuten itsensä vahingoittamista.

Tutkimustulokseni osoittavat, että vähävaraisissa koiratalouksissa köyhyys aiheuttaa monia aikaisempien tutkimuksien perusteella tunnettuja haasteita. Köyhyys usein kaventaa ihmisen mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa ja pakottaa vähävaraisen ihmisen priorisoimaan arjessaan välttämättöimpiä tarpeita. Tutkimustulokseni osoittavat vähävaraisten ihmisten usein priorisoivan koiran tarpeita omien tarpeidensa edelle, jos taloudellinen tilanne on tiukka. Ihmiset vaikuttavat tutkimusaineistoni perusteella pyrkivän suojelemaan koiria köyhyden negatiivisilta vaikutuksilta, minkä vuoksi köyhyys voi tavallisessa arjessa näkyä niukkuutena enemmän ihmisen kuin koiran elämässä. Tutkimusaineistoni perusteella taloudellinen niukkuus aiheuttaa ihmisille vähävaraisissa koiratalouksissa erityistä huolta eläinlääkärikäynneistä selviytymisestä ja siten koiran hyvinvoinnista ja terveydestä. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat vastentahtoisesti joutua tinkimään koiran eläinlääkäripalveluista. Koira voi vähävaraisissa koiratalouksissa päästä eläinlääkäriin monia muita koiria myöhemmässä vaiheessa.

Avainsanat: etnografia, ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutussuhde, köyhyys, monilajinen läheissuhde, posthumanismi, sisällönanalyysi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
 Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia: -

Tekoälysovellusten nimet ja versiot: -

Käyttötarkoitus: -

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: -

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuskysymykset.....	2
2. KÖYHYYS JA VÄHÄVARAISUUS SUOMESSA	3
2.1. Köyhyyden määritelmä.....	5
2.2. Köyhyys subjektiivisena kokemuksena.....	9
3. KÖYHYHDEN JA LÄHEISSUHTEN POSTHUMANISTINEN KÄSITTEELLISTÄMINEN.....	11
3.1. Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus	13
3.2. Posthumanistinen teoria: “We have never been only human”.....	17
3.3. Koirat ihmisen seuraeläiminä	20
3.4. Monilajinen läheissuhde.....	23
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
4.1. Monipaikkainen ja monilajinen etnografia.....	26
4.2. Haastatteluaineisto.....	31
4.2.1. Vähävaraisten kotitalouksien haastattelut	34
4.2.2. Tutkielmaan haastatellut asiantuntijat	36
4.3. Tutkimusaineiston analyysi	37
4.4. Tutkimusetiikka.....	40
5. KÖYHYHDEN KOKEMUKSET MONILAJISISSA LÄHEISSUHTEISSA.....	42
5.1. Vähävarainen arki on kulujen karsimista, priorisointia ja mahdollisuuksien kapenemista	43
5.2. Koiran huomiointi vähävaraisen arjen ratkaisuisissa	58
5.3. Koira ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin tukena.....	75
5.3.1. Koira ihmisen hyvinvoinnin haasteena.....	81
5.4. Eläinlääkärikulut koettelevat vähävaraista koirataloutta	85
5.5. Avun ja tuen muodot monilajisesta arjesta selviytymisessä.....	93
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	105
LÄHTEET	113
LIITTEET	125

1. JOHDANTO

”Avuntarve on iso. Esimerkiksi Pirkanmaalta kerrotaan, että avunpyynnöt ovat lisääntyneet todella paljon ruoan sekä klinikkamaksujen osalta. Avunpyyntöjä tulee viikoittain, pahimmillaan useampikin per viikko” (Yle 2022a).

Vähävaraisten lemmikkitalouksien toimeentulon haasteet ovat olleet esillä uutismedioiden artikkeleissa viimeisten vuosien aikana, kun lemmikkien huolehtimisesta aiheutuvat kustannukset ovat kasvaneet ja huolestuttaneet erityisesti vähävaraisia lemmikin kanssa asuvia ihmisiä. Joulukuussa 2023 Helsingissä järjestetyssä lemmikkien leipäjonoksi kutsutussa tapahtumassa kävi yli 200 ihmistä hakemassa ilmaista ruokaa lemmikilleen (Yle 2023). Ylen artikkelissa (Yle 2023) lemmikkien leipäjonoja järjestävän Rekku Rescuen hallituksen puheenjohtaja kuvaa, kuinka ihmiset usein säästävät taloudellisesti niukassa tilanteessa omasta ruoastaan, jotta pystyvät turvaamaan lemmikilleen riittävän ravinnon. Helsingin sanomien artikkeliin (HS 2023) haastateltu eläinlääkäri puolestaan kuvaa eläinlääkärikulujen kohonneen niin korkeiksi, että osalle ihmisistä sairastuneen tai loukkaantuneen lemmikin eutanasia on taloudellisesti ainoa vaihtoehto. Tutkimustietoa lemmikkitalouksien köyhyydestä ja toimeentulon haasteista Suomessa on kuitenkin hyvin vähän, vaikka tarve tutkimustiedolle on suuri. Vuonna 2022 vähävaraisuus kosketi noin 873 000 Suomessa asuvaa ihmistä (2024a). Näissä kotitalouksissa asui myös koiria, joiden hyvinvointi on monin tavoin riippuvaista ihmisten tarjoamasta huolenpidosta. Köyhyyden kokemuksia monilajisissa kotitalouksissa olisi tärkeää tunnistaa, jotta vähävaraisia kotitalouksia voitaisiin tukea paremmin ja siten edistää niin ihmisten kuin lemmikkien hyvinvointia ja selviytymistä köyhyyden sävyttämästä arjesta.

Tutkielmani asemoituu osaksi laadullista antropologista yhteiskuntatieteellistä eläintutkimuksen kenttää. Tavoitteenani on tarkastella köyhyyden kokemuksia ja merkityksiä ihmisen ja koiran välisissä monilajisissa läheissuhteissa köyhyyttä kokevissa koiratalouksissa. Tavoitteenani on tämän tutkielman avulla tuottaa tieteellistä ymmärrystä sitä, millaista on elää vähävaraisuuden sävyttämää arkea koirataloudessa suomalaisessa yhteiskunnassa 2020-luvulla. Tässä tutkielmassa lähestyn köyhyyttä sekä ihmisen ja koiran välistä läheissuhdetta posthumanistisen tieteenteorian näkökulmasta. Posthumanistinen lähestymistapa mahdollistaa vähävaraisuuden tarkastelemisen sosiaalisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä, jossa myös muilla eläinlajeilla kuin ihmisillä on oma arvonsa ja merkityksensä. Tutkielmani posthumanistisen teoreettisen viitekehyksen rakentavat tieteenfilosofi ja teoreetikko Karen Baradin yhteismuotoutumisen teoria yhdessä feministiteoreetikko Donna Harawayn kumppanilajin ja merkityksellisen toisen käsitteiden kanssa.

Tutkielmani rakentuu kuudesta luvusta. Aivan aluksi esittelen tutkimuskysymykseni, minkä jälkeen kuvaan köyhyyden sosiaalisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä sekä yksilön subjektiivisena kokemuksena, joka on tutkimukseni kohteena tässä pro gradu -tutkielmassa. Kolmannessa luvussa määrittelen tutkielmassa käyttämäni posthumanistisen teorian ja tutkielmani keskeisimpiä käsitteitä, joita ovat köyhyyden ja subjektiivisen köyhyyskokemuksen lisäksi kumppanilaji, seuraeläin ja monilajinen läheissuhde. Luvussa neljä kuvaan sen, miten olen tutkimukseni toteuttanut. Tutkielmani on etnografiseen perinteeseen nojaava aineistolähtöinen tutkimus, jossa tutkimusaineisto koostuu sekä haastatteluista että etnografisen osallistuvan havainnoinnin keinoin muodostetusta pienestä havainnointiaineistosta. Luvussa neljä kuvaan tutkimusaineistoni, sisällönanalyysin aineiston analyysimenetelmänä sekä miten olen sitä käyttänyt tutkimusaineistoni analysoinnissa. Luku neljä päättyy tutkimuseettisten huomioiden ja näkökulmien pohdintaan. Luvussa viisi esittelen tutkielmani tutkimustulokset ja sidon ne osaksi aikaisempia teoriakeskusteluita köyhyydestä ja ihmisen ja koiran välisestä monilajisesta läheissuhteesta. Tutkielman viimeisessä luvussa kokoan yhteen tutkielmani tutkimustulokset ja arvioin sitä, mitä tutkimustulokseni voivat tutkimuskohteestani kertoa.

1.1. Tutkimuskysymykset

Tutkielmani aiheena on monilajisten kotitalouksien köyhyyden ja vähävaraisuuden kokemukset suomalaisessa yhteiskunnassa 2020-luvulla. Olen rajannut tutkimukseni koskemaan koiratalouksia, joissa ihminen ja koira elävät yhdessä jakaen arkensa ja elämänsä toistensa kanssa monilajisessa läheissuhteessa. Analyysin kohteena on monilajinen läheissuhde, jossa koirat ovat seuraeläimen eli lemmikin asemassa, ja ihmisen suhdetta koiraan määrittää pääosin emotionaalinen eläinsuhde. Näiden monilajisten koiratalouksien köyhyyden kokemuksia tarkastelen ihmisten kokemuksia tarkastelemalla haastatteluaineiston ja etnografisen havainnointiaineiston avulla. Tarkoitukseni on tarkastella sitä, millaista on elää vähävaraisessa koirataloudessa ja mitä vähävaraisuus merkitsee monilajisissa läheissuhteissa arjessa selviämisen ja toimeentulon näkökulmista. Olen kiinnostunut siitä, millaisia haasteita vähävaraiset koirataloudet voivat arjessaan kohdata ja millaisia selviytymiskeinoja vähävaraisilla koiratalouksilla on. Lisäksi olen kiinnostunut siitä, millaisena koiran rooli ja merkitys vähävaraisissa monilajisissa läheissuhteissa näyttäytyy, kun taloudelliset resurssit ovat niukat. Posthumanistista teoriaa hyödyntäen en oleta köyhyyden ilmenevän vain inhimillisen elämän osa-alueilla, vaan tutkielmani tavoitteena on tarkastella yhteiskuntatieteellisen analyysin keinoin sitä, miten köyhyys kietoutuu osaksi vähävaraisten koiratalouksien monilajisia arjen toimia ja käytäntöjä.

Vähävaraisten koiratalouksien kokemuksia ja köyhyyden monilajisia kietoutumisia koiratalouden arjen käytäntöihin tarkastelen seuraavien tutkimuskysymyksien avulla:

1. Millaista on monilajinen arki vähävaraisessa koirataloudessa?
2. Millaisia haasteita vähävaraiset koirataloudet kohtaavat arjessaan?
3. Millainen on ihmisen ja koiran välinen läheissuhde vähävaraisessa koirataloudessa?

2. KÖYHYYS JA VÄHÄVARAISUUS SUOMESSA

Suomessa köyhyyttä on pyritty vähentämään hyvinvointivaltion rakentamisen avulla (Isola, Turunen & Hiilamo 2016, 150), joka valtiomallina syntyi toisen maailmansodan jälkeen. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion tavoitteena on universalismin ihanteiden mukaisesti tarjota valtion kansalaisille yhdenvertaisia mahdollisuuksia elämän rakentamiseen, ehkäistä eriarvoistumista yhteiskunnan sisällä ja vaalia ihmisarvoa ja sen toteutumista. (Halmetoja 2015.) Suomi on hyvinvointivaltio, jonka sosiaaliturvajärjestelmä suojaa ihmisiä köyhyyden rajuimmilta muodoilta (Saari 2015, 115). Sosiaalinen turva tarkoittaa julkisten hyvinvointipalveluiden ja etuuksien sekä yksityisen puolen toimijoiden, kuten järjestöjen, seurakuntien, yritysten ja läheisten, tarjoamaa avun kokonaisuutta. Suomessa julkisella vallalla on Suomen perustuslakiin perustuva velvollisuus turvata riittävä perusturva yksilön kaikissa elämänvaiheissa ja edistää ihmisten terveyttä yhteiskunnassa. (Forss, Vatula-Pimiä 2014, 12–14.) Suomen perustuslaissa (19 §) on määritelty jokaisella ihmisellä olevan oikeus sosiaaliturvaan, joka pitää sisällään välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon sekä riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Sosiaaliturvajärjestelmän avulla yksilön elämää voidaan turvata tilanteissa, joissa ihminen ei yksin kykene järjestämään itselleen ihmisarvoista elämää ja toimeentuloa. (Forss, Vatula-Pimiä 2014, 12–14; Saari 2015, 115.) Suomessa julkisen vallan muodostama turvaverkko koostuu hyvinvointialueiden, kuntien, TE-palveluiden, Kelan, työttömyyskassojen, työeläkelaitoksien, vahinkovakuutusyhtiöiden ja työllisyysrahastojen tarjoamista palveluista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023.) Tuen saamisen lisäksi sosiaalisella turvalla tarkoitetaan myös sitä, että yksilö voi kokea tukea, apua, tietoa sekä turvaa olevan tarvittaessa saatavilla (Forss, Vatula-Pimiä 2014, 12).

Suomi vaurastui nopeasti 1900-luvun kuluessa ja muuttui köyhästä maatalousyhteiskunnasta teollisuus- ja palveluyhteiskunnaksi. 1990-luvulla Suomea koetteli taloudellinen taantuma, josta selvittyään Suomella on yleisesti ottaen mennyt hyvin (Saari 2015, 11–12). Nykyisin useimpien suomalaisten elintaso on korkeampi kuin aikaisemmillä vuosikymmenillä, ihmisillä on mahdollisuus

väljään asumiseen, koulutus- ja työmarkkinoilla ihmisten asema on aikaisempaa parempi, ihmisten tulot ovat keskimäärin suuremmat ja oikeus monenlaisiin sosiaali- ja terveystalouteihin on turvattu. Väestön elinikä on pidentynyt tasaisesti ja ennustuksia nopeammin. Ihmiset myös kokevat olevansa suurimmaksi osaksi tyytyväisiä elämänlaatuunsa. Kansainvälisessä vertailussa Suomi lukeutuu yhdeksi tasapainoisimmista maista, kun vertailussa on julkisen talouden vakaus, kilpailukyky, koulutusjärjestelmä, työllisyyttä ja kasvua koskeva kehitys, sosiaalinen kehitys ja väestön elämää kohtaan kokema tyytyväisyys. (Saari 2015, 11–14.)

Kaikki eivät kuitenkaan ole päässeet osallisiksi 1990-luvun taloudellisen taantuman jälkeisen elintason ja elämänlaadun kasvusta (Saari 2015, 12). 1960-luvulta 1990-luvun taloudellisen taantuman alkuun asti Suomessa ihmisten hyvinvointiin ja tuloihin liittyvä eriarvoisuus pääasiassa laski, mutta hyvinvointivaltion laajenemisen katsotaan usein päättyneen 1990-luvun alussa koettuun taloudelliseen taantumaa (Isola, Turunen & Hiilamo 2016, 150; Ohisalo 2017, 20–21). Laman suisti jopa 70 000–100 000 ihmistä tilanteeseen, jossa ihmiset kokivat nälkää, minkä seurauksena Suomessa käynnistettiin työttömille tarkoitettut ilmaiset tai edulliset ruokailut. Laman jälkeinen talouskasvu ei mahdollistanut kaikille nopeaa pääsyä takaisin työelämään, eikä työllisyyttä saatu nostettua lamaa edeltäneelle tasolle. (Isola, Turunen & Hiilamo 2016, 150; Ohisalo, 2017, 20–21.) Erityisesti suurituloisimman väestönosan välimatka muuhun väestöön on kasvanut ja keskimääräistä varakkaampi väestönosa on päässyt eniten nauttimaan talouskasvusta ja sen myötä kohonneesta ja pysyvältä vaikuttavasta taloudellisesta hyvinvoinnista. Samaan aikaan pitkäkestoisesti pienituloisten ihmisten määrä on lisääntynyt, koetut köyhyysjaksot ovat muuttuneet pidemmiksi ja esimerkiksi lapsiköyhyyden määrä on kasvanut. (Saari 2015, 11–14.)

Yhä edelleen toimeentulon vaikeudet sävyttävät monien Suomessa asuvien ihmisten elämää ja köyhyydestä on vähitellen tullut pysyvä osa suomalaista yhteiskuntaa (kts. Kainulainen & Saari 2013; Ohisalo 2017; Saari 2015). Hyvin toimeentulevan enemmistön lisäksi Suomessa elää kotitalouksia, jotka joutuvat päivittäin ponnistelemaan pystyäkönsä elämään ihmisarvoista elämää niukkojen taloudellisten resurssien sävyttämässä arjessa (Isola & Suominen 2016; Saari 2015, 11–14). Suurimmalla osalla Suomessa köyhiksi määritellyistä kotitalouksista tulot riittävät kohtuullisen elämän elämiseen ilman, että resurssien niukkuus johtaisi poikkeuksellisen vakavaan sosiaaliseen kärsimykseen. Erot kotitalouksien välillä ovat Suomessa pääasiassa määrällisiä ja köyhyys pääosin materiaalista, mutta tulo- ja varallisuuserojen lisäksi väestöryhmien välillä on eroja myös kokemuksessa elämänlaadusta ja tyytyväisyydestä omaan elämään. (Saari 2015, 11–14.) Köyhyysriski eli riski kokea köyhyyttä ei jakaudu Suomessa asuvien ihmisten keskuudessa tasaisesti (Ohisalo 2017, 22–23; Riihelä & Suoniemi 2015). Väestöä koskevien aineistojen pohjalta alhaisen

elämänlaadun ja elintason on huomattu kasautuvan yleensä erityisesti sosiaaliturvan varassa eläville, kuten toimeentulotukea saaville, työttömille ja työkyvyttömyyttä kokeville ihmisille (Saari 2015, 11–14).

Vuonna 2022 kotitalouksista 15,9 prosenttia eli 873 000 henkilöä asui Tilastokeskuksen (2024a) mukaan köyhyys- tai syrjäytymisriskin omaavissa kotitalouksissa. Toimeentulovaikeuksia kokevien henkilöiden määrä kasvoi vuodesta 2022 vuoteen 2023. Vuonna 2022 toimeentulovaikeuksia kokevien henkilöiden osuus muusta väestöstä oli 6,2 prosenttia, kun vuonna 2023 noin 7,5 prosenttia kuului tällaisiin kotitalouksiin. (Tilastokeskus 2024b.) Toimeentulotukea myönnettiin vuonna 2023 noin 263 000 kotitaloudelle ja toimeentulotukea saavia henkilöitä oli yhteensä noin 387 000. Toimeentulotuki on viimesijainen ihmisen perustoimeentuloa turvaava tuki, joka voidaan myöntää tilanteissa, joissa ihmisellä on käytössään arjen kuluista selviytymiseen hyvin niukat taloudelliset resurssit, eikä säästöjä ole. Vuoteen 2022 verrattuna toimeentulotukea saaneiden henkilöiden määrä kasvoi vuonna 2023, mutta toimeentulotukeen turvautuneiden kotitalouksien määrä laski. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024.) Vuonna 2023 toimeentulovaikeudet olivat yleisimpiä yhden huoltajan lapsiperhekotitalouksissa ja yhden henkilön kotitalouksissa (Tilastokeskus 2024c). Tilastokeskuksen (2024c) mukaan 28,7 prosentilla kotitalouksista ei olisi ollut resursseja selvitä yllättävistä menoista (noin 1 200 euroa) Suomessa vuonna 2023.

2.1. Köyhyyden määritelmä

Köyhyyden määrittelemiseksi ja mittaamiseksi on olemassa erilaisia mittareita, jotka määrittävät köyhyyden ilmiönä hieman eri tavoin. Köyhyyden määrittelemiseksi käytössä on yleisesti absoluuttisen köyhyyden ja suhteellisen köyhyyden käsitteet (Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2019, 80). Absoluuttinen köyhyys on äärimmäistä köyhyyttä, joka vaarantaa yksilöiden fyysisen toimintakyvyn ja uhkaa biologisten perustarpeiden täyttymistä. Se pitää sisällään puutetta elämälle välttämättömistä asioista, kuten ravinnosta, vaatteista sekä asumiseen, puhtauteen ja terveyteen liittyvistä elämän peruselementeistä uhaten siten jopa yksilön hengissä selviämistä. (Moisio 2006; Saarinen 2023.) Nykyisin absoluuttista köyhyyttä esiintyy pääasiassa kehittyvissä maissa, mutta sitä voi esiintyä yhteiskuntien sisäisen eriarvoisuuden vuoksi myös länsimaaisissa yhteiskunnissa esimerkiksi asunnottomien ja paperittomien ihmisten keskuudessa (Eskelinen 2017 4–5; Moisio 2006; Therborn 2014). Länsimaaisissa vauraissa yhteiskunnissa suhteellinen köyhyys voi äärimmäisessä tapauksessa tuottaa absoluuttista köyhyyttä yksilön toimintakyvyn näkökulmasta, jolloin taloudellisten resurssien niukkuus voi tehdä elämisestä lähes mahdotonta (Riihelä & Tuomala 2022, 55).

Isolan ja Suomisen (2016, 26) mukaan Suomessa köyhyys on pääosin suhteellista köyhyyttä, vaikka toisaalta velkaantunut toimeentulon asiakas voi kokea puutetta elämän peruselementeistä, kuten ruoasta. Suhteellisella köyhyydellä tarkoitetaan yksilön taloudellisten resurssien puutteesta johtuvaa muuhun väestöön suhteutettuna matalampaa elintasoa, joka ei täytä yleisesti riittäväksi minimiksi katsotulle elintasolle ja elämälle asetettuja kriteereitä, eikä resursseja tilanteen parantamiseksi ole (Isola & Suominen 2016, 28; Moisio 2004, 342; Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2019, 80). Riittävälle elintasolle asetetut kriteerit vaihtelevat eri aikoina ja eri yhteiskunnissa, sillä erilaisissa yhteiskunnallisissa ympäristöissä eläminen vaatii erilaisia resursseja. Keskimääräinen vallitseva elintaso määrittelee sen, millaisia resursseja yksilö tarvitsee yhteiskunnassa toimimiseen ja selviämiseen. Suhteellinen köyhyys määrittyy siten suhteessa kuhunkin ympäristöön ja se tarkoittaa eri asioita eri aikoina ja eri paikoissa. (Moisio 2006, 639.)

Suhteellinen köyhyys voi ilmetä ihmisten elämässä monin tavoin (Isola & Suominen 2016, 11–12), ja erilaisten indikaattorien käyttäminen kohdentaa köyhyyden erilaisiin ihmisryhmiin ja kotitalouksiin (Saarinen 2023, 5–6). Suomessa Tilastokeskuksen pienituloisuusrajaa on yleisesti käytetty suhteellisen köyhyyden määrittäjänä, ja se on Euroopan unionin käyttämän suhteellisen köyhyysriskirajan määritelmän kanssa yhdenmukainen. Tämän mittarin mukaan yksilö tai kotitalous on pienituloinen ja omaa riskin suhteelliseen köyhyyteen, kun nettotulot ovat väestön keskimääräiseen tulotasoon (mediaani) verrattuna pienemmät kuin 60 prosentilla väestöstä. (Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2019, 80–81.) Pienituloisuuteen perustuvan suhteellisen köyhyyden käsite mahdollistaa suhteellisen pienituloisuusasteen tarkastelun, mutta sen ongelmana on, että se keskittyy taloudellisiin resursseihin köyhyyden mittaamisessa, eikä sen avulla siten välttämättä pystytä tunnistamaan köyhyyden moninaisuutta (Moisio 2006, 639–645; Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2019, 81; Saarinen 2023, 6). Köyhyyttä onkin pienituloisuuden lisäksi mitattu kartoittamalla varattomuudesta johtuvien perushyödykkeiden puuttumista tai elinoloissa olevia puutteita erilaisten minimibudjettikonaisuuksien avulla (Moisio 2006, 639). Lisäksi toimeentulotukea ja täysimääräistä kansaneläkettä on toisinaan käytetty määrittämään köyhyysrajaa erityisesti poliittishallinnollisessa kontekstissa, vaikka köyhyysrajan sitominen esimerkiksi toimeentulotukeen on nähty ongelmallisena (Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2018, 81).

Köyhyyden tarkasteleminen erilaisten mittarien kanssa rinnakkain antaa köyhyydestä usein tarkimman kuvan (Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2018, 80–81). Saaren (2015, 72) mukaan köyhyyttä tutkittaessa on hyvä pyrkiä tarkastelemaan köyhyydessä elävän yksilön elintasoa, elämänlaatua ja toisinaan myös elintapaa. Esimerkiksi Euroopan unionin luoma AROPE (*at-risk-of*

poverty or social exclusion) -indikaattori määrittelee köyhyyttä kolmen eri köyhyyden ulottuvuuden avulla, joita ovat (1) vakava aineellisten ja sosiaalisten resurssien vaje, (2) vajaatyöllisyys sekä (3) pienituloisuus (suhteellinen köyhyys) ja huomioi siten myös köyhyyden sosiaaliset ja aineettomat ulottuvuudet. Indikaattorin mukaan yksilö määritellään syrjäytymis- tai köyhyysriskin omaavaksi, jos yksi tai useampi edellä mainituista kriteereistä täyttyy. (Mukkila, Ilmakunnas, Moisio & Saikkonen 2018, 81.)

Erik Allardtin mukaan ihmisen hyvinvointi rakentuu kolmen ulottuvuuden kautta, joita ovat mahdollisuus riittävään (1) elintasaan (*having*), (2) yhteisyysuhteisiin (*loving*) sekä (3) itsensä toteuttamiseen (*being*). Elintasaan liittyviä hyvinvointiulottuvuuksia ovat koulutus, työllisyys, asumisen taso, varallisuus ja terveydentila. Yhteisyysuhteilla tarkoitetaan yksilön suhteita yhteisöön, joiden myötä ihminen kokee kuuluvansa johonkin. Itsensä toteuttamisen hyvinvointiulottuvuuteen liittyy tarve olla arvokas ja arvostettu sekä mahdollisuus tuntea olonsa turvalliseksi. Lisäksi osallistumisen, vaikuttamisen ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet kuuluvat tähän hyvinvoinnin osa-alueeseen. Näiden kolmen hyvinvoinnin ulottuvuuden tulisi Allardtin mukaan tulla tyydytetyksi, jotta ihminen voi hyvin. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 21–22.)

Köyhyydessä taloudellisten resurssien niukkuus usein kietoutuu yhteen sosiaalisten ja aineettomien resurssien puutteiden kanssa (Saarinen 2023, 5) ja vaikeuttaa siten monin tavoin jokapäiväiseen elämään osallistumista tavalla, jolla valtaosa ympärillä elävistä ihmisistä elää (Therborn 2014, 30). Köyhyydessä elävällä voi olla puutetta sekä elintasaan että elämänlaatuun liittyvistä resursseista. Köyhyys ja pienituloisuus voi heikentää yksilön sosiaalista toimintakykyä yhteiskunnassa ja vaikeuttaa osallistumista sosiaalisiin, kulttuurisiin, poliittisiin ja taloudellisiin toimintoihin, kuten palveluiden käyttöön ja kuluttamiseen. (Eskelinen & Sironen 2017, 14, 23–24; Isola, Turunen & Hiilamo 2016, 150.) Köyhyyden aineeton ulottuvuus voi näkyä yksilön elämässä kaventuneena toimintavalmiutena ja toimintakykynä sekä osallistumisen, toimijuuden ja aktiivisuuden mahdollisuuksien heikentymisenä, voimavarojen ja elämänhallintaresurssien puutteena, stressaavana arkena, eristäytymisenä, syyllisyyden, häpeän ja arvottomuuden tunteina, kielteisesti koettuna riippuvuutena toisilta saadusta tuesta, riitoina ja kaventuneena autonomiana sekä mahdollisen, välttämättömän, pakollisen ja omaehtoisen sekoittumisena (Isola & Suominen 2016, 26-33; Vaarama ym. 2014). Kotitalouksiin voi myös kasautua monia muita haasteita, kuten terveyden ja mielenterveyden haasteita sekä päihdeongelmia (Martelin, Murto, Pentala & Linnanmäki 2014, 71). Jos puutteet yksilön hyvinvoinnissa ovat merkittäviä ja vaikuttavat merkittävästi yksilön toimintakykyyn yhteiskunnassa, on kyse köyhyyttä laajemmasta ilmiöstä, huono-osaisuudesta.

Saaren (2015, 11–14) mukaan Suomessa kuitenkin vain vähemmistö köyhyyttä kokevista ihmisistä kohtaa huono-osaisuutta.

Köyhyyden taustalla on resurssien epätasainen jakautuminen (Therborn 2014, 61–65), ja resurssien niukkuus vaikeuttaa monin tavoin yksilön mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Köyhyys ei vaikuta kaikkien yksilöiden elämään kuitenkaan samalla tavalla (Moisio 2006, 645) ja köyhyyden taustalla voi olla hyvin erilaisia tekijöitä. Köyhyyden taustasyitä voivat olla esimerkiksi työttömyys, matala palkkataso, korkeat elinkustannukset, velkaantuminen, sairastuminen tai elämäntilanteessa tapahtuva nopea muutos (Isola & Suominen 2016, 31; Ohisalo 2017, 45; Saari 2015, 86–87). Moision (2006) mukaan köyhyyden kestolla ja toistuvuudella on vaikutusta siihen, miten yksilö kokee köyhyyden ja miten köyhyys vaikuttaa yksilön elämään. Köyhyyden erilaisten muotojen kuvaamiseksi ja ymmärtämiseksi toisistaan on usein erotettu pitkäaikaisköyhyys sekä toistuvais- ja tilapäisköyhyys (Moisio 2006, 645).

Lyhyt ja tilapäinen köyhyysjakso ei usein vaikuta pitkäkestoisesti yksilön kulutustottumuksiin, elintasoon tai tulevaisuutta koskeviin odotuksiin ja suunnitelmiin. Sen sijaan, jos köyhyysjakso muuttuu pitkäkestoisemmaksi, on yksilön pakko muuttaa kulutustottumuksiaan ja tulevaisuutta koskevat odotukset muuttuvat usein samalla synkemmiksi. (Moisio 2004, 343.) Moision (2004, 343) mukaan köyhyysjaksoilla, jotka toistuvat usein, on hyvin samankaltaisia vaikutuksia kuin pitkäkestoisella köyhyydellä, mutta vaikutukset näkyvät yksilön elämässä, elintasossa ja tulevaisuutta koskevissa odotuksissa usein hitaammin. Myös lyhyet köyhyysjaksot nostavat köyhyyden uusiutumisriskiä, sillä köyhyysjaksoilla on tapana uusiutua ja köyhyysjakson pitkittyminen vaikeuttaa köyhyyden kierteestä poispääsemistä (Moisio 2006, 645). Suomessa köyhyysriski on merkittäväällä tavalla yhteydessä sosioekonomiseen asemaan ja toisaalta joihinkin elämänvaiheisiin liittyy muita elämänvaiheita korkeampi riski köyhyyden kokemiselle (Moisio 2004, 356). Tämän vuoksi Moisio (2004, 356) on erottanut toisistaan tiettyihin elämänvaiheisiin liittyvän elämänvaiheköyhyyden sekä yhteiskunnan rakenteisiin liittyvän sosioekonomisen rakenneköyhyyden, vaikka nämä köyhyyden muodot ovat myös kietoutuvat yhteen.

Tässä tutkielmassa ymmärrän köyhyyden olevan moninainen ilmiö. Ymmärrän köyhyyden Saaren (2015) ja Ohisalon (2017) tavoin voivan näkyä köyhyyttä kokevan yksilön elämässä taloudellisten resurssien niukkuuden lisäksi puutteena monenlaisista materiaalisista ja sosiaalisista resursseista. Köyhyyden kokemuksien kanssa elävistä ihmisistä käytän tutkielmassani vähävaraisen ihmisen käsitettä. Tutkielmani painopiste on taloudellisten resurssien niukkuudessa ja tämän niukkuuden aiheuttamista haasteista selviämisessä, minkä vuoksi koen vähävaraisuuden käsitteen köyhyyden käsitettä kuvaavammaksi termiksi. Vaikka olen kiinnostunut erityisesti taloudellisten resurssien

niukkuuden määrittämistä arjesta ja elämisen kokemuksista monilajisissa kotitalouksissa, olen huomionnut köyhyyden kokemuksia tarkastellessani myös köyhyyden moninaiset psykososiaaliset ulottuvuudet ja niiden kietoutumisen yhteen taloudellisten ja materiaalistien resurssien niukkuuden kanssa.

2.2. Köyhyys subjektiivisena kokemuksena

Tutkielmassani tutkimuksen kohteina ovat ihmisten subjektiiviset kokemukset vähävaraisissa koiratalouksissa elämisestä. Subjektiivinen kokemus on yksi suhteellisen köyhyyden mittaamisen ja ymmärtämisen työkaluista. Subjektiivinen kokemus perustuu yksilön omaan kokemukseen ja tulkintoihin köyhyydestä, toimeentulon vaikeuksista omassa elämässä tai huono-osaisuudesta (Kangas & Ritakallio 2008, 15–16; Saarinen 2023, 7). Saaren (2015) mukaan köyhyydestä on mahdollista saada monimuotoinen kuva, kun tutkimuksessa huomioidaan objektiivisten elintason liittyvien mittarien lisäksi subjektiiviset, yksilön kokemukseen perustuvat köyhyyden mittarit. Ihmisten kokemaa köyhyyttä voidaan tutkia esimerkiksi haastatteleamalla ihmisiä ja kysymällä koetusta köyhyydestä ja niukkuudesta, kokemusta epäkunnioitetuksi tulemisesta, asemasta sosiaalisessa hierarkiassa ja yhteiskunnasta ulossulkemisesta (Saari 2015, 74–76).

Yhteiskunta- ja sosiaalitieteissä on pidetty tärkeänä erityisesti 1900-luvun lopulta lähtien, että köyhyyttä ja huono-osaisuutta kokevien ihmisten ääni ja henkilökohtaiset kokemukset kuuluisivat köyhyyttä koskevissa tutkimuksissa (Kangas & Ritakallio 2008, 15–16; Karvonen, Kestilä & Saikkonen 2022, 76). Tutkimuksissa on esimerkiksi havaittu, että pienituloiset eivät välttämättä itse aina määrittele itseään köyhiksi, vaikka heidän tulonsa olisivat suhteellisen köyhyysrajan alapuolella. Toisaalta elämä saattaa olla niukkaa ja yksilön toimintakyky alhainen esimerkiksi velkaantumisen, korkeiden asumiskustannuksien tai sairausmenojen vuoksi, vaikka yksilö ei olisi virallisesti suhteellisen köyhyysrajan alapuolella tai olisi oikeutettu toimeentulotukeen. (Ohisalo 2017, 45; Hakovirta & Kallio 2020.) Ihmisten kokemusten huomioiminen tutkimuksissa voi tarjota pelkkien tilastojen analysointia moniulotteisemman kuvan köyhyydestä ja huono-osaisuudesta sekä auttaa tunnistamaan köyhyyden erilaisia ulottuvuuksia. Samalla vältetään tilanteelta, jossa köyhyys ja huono-osaisuus olisivat vain tutkijoiden tai valtaapitävien poliittisyhteiskunnallisten toimijoiden määrittelemiä. (Kangas & Ritakallio 2008, 15–16.) Subjektiivinen kokemus köyhyydestä ei voi Kankaan ja Ritakallion (2008, 15) mukaan kuitenkaan toimia köyhyyden tai huono-osaisuuden ainoana määrittäjänä tutkimuksessa, sosiaalietuuksien saamisen kriteerinä tai köyhyyden ja huono-osaisuuden paljastajana, sillä se ei yksinään pysty kuvaamaan köyhyyttä objektiivisena pidetyllä tavalla.

Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat ihmisten omat kokemukset, ja tutkimukseen osallistumisen kriteerinä on ollut yksilön oma kokemus vähävaraisuudesta ja mahdollisista toimeentulon vaikeuksista. Tutkimusasetelmaa suunnitellessani pidin ensisijaisen tärkeänä, että tutkisin ihmisten henkilökohtaisia kokemuksia vähävaraisesta arjesta. Koiratalouksien vähävaraisuudesta on Suomessa vasta hyvin vähän tutkimustietoa, minkä vuoksi koin perustelluksi lähestyä koiratalouksien köyhyyden kokemuksia nimenomaan sitä kokevia ihmisiä haastattelemalla ja heidän kokemuksiaan tutkimalla. Vähävaraisilla ihmisillä on eletyn elämän kautta hankittua henkilökohtaista kokemusta köyhydessä elämisestä ja sen mukanaan tuomista haasteista. Haastatteluissa saamieni tietojen perusteella haastattelemani ihmiset ovat monin paikoin pienituloisia kuitenkin myös muilla esittelemilläni mittareilla mitattuna ja he täyttävät suhteelliselle köyhyydelle asetetut kriteerit.

Tutkielmassani ymmärrän ihmisen kokemuksen fenomenologis-hermeneuttisesta näkökulmasta. Fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa sopii hyvin kokemusten yhteiskuntatieteelliseen tutkimiseen, sillä fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus on kiinnostunut siitä, miten ihmiset itse kokevat erilaiset asiat, ilmiöt ja maailman, jossa he elävät (Puusa & Juuti 2021, 10). Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa tutkimuskohteena on yksilöiden eletty kokemus ja sen merkitys yksilölle, jota tutkimalla voidaan pyrkiä ymmärtämään yksilöä ja hänen kokemustaan maailmasta (Laine 2010, 29–31; Tuomi & Sarajärvi 2018, 40).

Fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa ymmärtää kokemuksen *suhteena*, johon kuuluu tietoisuuden omaava subjekti, subjektin tajunnallinen toiminta sekä tajunnallisen toiminnan kohde. Fenomenologis-hermeneuttinen tieteenfilosofia ymmärtää ihmisen mielellisenä ja sosiaalisena eläimenä, jolla on kyky tajunnallisuutensa vuoksi kohdistaa toimintansa johonkin. Tajunnallisuuden vuoksi ihmisellä on kyky kokea elinpiirissään olevat asiat ja ilmiöt jollakin tavalla, minkä vuoksi kohtaamisissa eli vuorovaikutuksessa maailman kanssa syntyy yksilöille aina kokemuksia. (Laine 2015, 29–32; Perttula 2011, 116–119.) Kokemukset rakentuvat olennaisella tavalla merkityksistä (Laine 2015, 29–32; Perttula 2011, 116; Tuomi & Sarajärvi 2018, 40). Merkitys tarkoittaa sitä, että kokemus ei ole yksilön subjektiivisen perspektiivin vuoksi neutraali, vaan jonkin tapahtuneen tulkittamisen myötä kokemukselle annetaan aina jokin merkitys (Laine 2015, 29–32; Tuomi & Sarajärvi 2018, 40). Kokemus omasta elämästä on ihmiselle tunnettua ja tuttua, ja kuvaukset kokemuksesta perustuvat elettyyn kokemukseen ja tulkintoihin siitä, mitä yksilön elämäntilanne hänelle tarkoittaa (Laine 2015, 29–32; Puusa 2021, 109–110).

Yksilön perspektiivi, josta hän antaa kokemuksilleen merkityksiä, rakentuu siitä kulttuurisesta taustasta, jossa hän elää sekä hänen aikaisemmasta subjektiivisesta henkilöhistoriastaan, jotka yhdessä tekevät jokaisen yksilön maailmasuhteesta ja kokemuksesta ainutlaatuisen (Laine 2015, 30–32; Perttula 2011, 117–118). Jokaisella yksilöllä on oma ainutlaatuinen suhteensa elinpiirissään oleviin asioihin, kuten muihin ihmisiin, muunlaisiin eläimiin ja ympäröivään yhteiskuntaan. Maailmassa olemisen ja kokemisen tavat voivat saman yhteisön sisällä muistuttaa toisiaan, sillä kulttuuriset ja yhteisölliset kehykset vaikuttavat siihen, kuinka tulkitsemme kokemaamme. Siksi yksilöiden kokemusten tutkiminen voi paljastaa tutkimuskohteesta jotakin yleistä, vaikka samassa ympäristössä elävien yksilöiden kokemusten ei voikaan olettaa olevan samanlaisia. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27; Laine 2015, 29–32.)

Kokemuksen tutkiminen vaatii tutkijalta aina toisen yksilön kokemuksen tulkitsemista eli sen tulkitsemista, mitä yksilön elämäntilanne, ilmiö tai jokin asia hänelle tarkoittaa (Laine 2015, 29–32; Puusa 2021, 109–112). Tutkimuskohteena olevien yksilöiden kokemuksen tulkitsemisen on fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa välttämätöntä, sillä vain tulkitsemisen avulla tutkijan on mahdollista pyrkiä ymmärtämään tutkimuskohteena olevaa kokemusta (Laine 2015, 33). Tutkijan ei kuitenkaan ole mahdollista tavoittaa täysin toisen olennon kokemusta, eikä toisen yksilön kokemusta ei ole koskaan mahdollista täysin ymmärtää, vaikka tutkijan onkin pyrittävä siihen. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus on siten pyrkimystä tavoittaa tutkittavien kokemuksia, niiden tulkitsemista ja pyrkimystä ymmärtää niitä.

3. KÖYHYDEN JA LÄHEISSUHTEN POSTHUMANISTINEN KÄSITTEELLISTÄMINEN

Köyhyys ja taloudellinen eriarvoisuus aiheuttavat ihmisille monenlaisia haasteita ja esteitä, jotka vaikeuttavat ihmisarvoisen elintason ja elämän saavuttamista ja ylläpitoa. Vähemmän kuitenkin tiedetään siitä, millaisia haasteita taloudelliset vaikeudet, korkeat elinkustannukset ja muut palveluiden saatavuuteen liittyvät haasteet aiheuttavat köyhyyttä kokeville monilajisille kotitalouksille. Arnold Arluken (2021, 1–2) mukaan antropologiassa ja muilla yhteiskuntatieteen aloilla ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota taloudellisen eriarvoisuuden vaikutuksiin ja merkityksiin ihmisen ja lemmikin välisessä vuorovaikutussuhteessa. Taloudellinen sitoutuminen ja siten monenlaiset taloudelliset tekijät ovat väistämättä läsnä monilajisissa läheissuhteissa (Hardie, Mai & Howell 2023), mutta monet vaikutusvaltaiset ihmisen ja lemmikin välistä suhdetta tarkastelevat

tutkimukset (esim. Bradshaw 2017; DeMello, 2012; Hosey & Melfi, 2019) ovat sivuuttaneet ihmisen yhteiskuntaluokan ja taloudellisen eriarvoisuuden mahdolliset merkitykset ihmisen ja lemmikin välisessä suhteessa kokonaan (Arluke 2021, 1–2). Nykyisin tutkimustietoa ihmisen sosiaalisen aseman ja yhteiskuntaluokan vaikutuksista ihmisen ja lemmikin väliseen suhteeseen löytyy jo jonkin verran yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen kentältä.

Kansainvälisissä, pääosin Yhdysvalloissa toteutetuissa ihmisten ja lemmikkien suhteita tarkastelevissa tutkimuksissa on havaittu, että ihmisen ja lemmikin hyvinvointi sekä köyhyden aiheuttamat arjen haasteet voivat kietoutua yhteen lajien rajat ylittävällä tavalla. Jennifer Applebaumin ym. (2021) mukaan pienituloisten ja heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevien ihmisten kohdalla lemmikistä huolehtimista kohtaan koettu vastuu ja lemmikkiä kohtaan tunnettu kiintymys voivat kilpailla ihmisen käytössä olevista rajallisista resursseista, mikä voi lisätä ihmisen haavoittuvuutta erilaisten vastoinkäymisten sattuessa kohdalle. Yhdysvalloissa toteutetuissa tutkimuksissa on havaittu, että erityisesti ihmisen ja lemmikin suhteen ollessa vahva, ihmiset saattavat taloudellisesti niukassa tilanteessa priorisoida lemmikin tarpeet ja hyvinvoinnin omien tarpeidensa ja hyvinvointinsa edelle riskeeraten oman terveytensä, hyvinvointinsa ja turvallisuutensa. (Applebaum ym. 2021, 6–7.) Louise Scanlon ym. (2021, 82–83) on tutkinut Iso-Britanniassa kodittomien ihmisten ja heidän lemmikkiensä välisiä vuorovaikutussuhteita. Tutkimuksesta selvisi, että osa ihmisistä priorisoi usein koiran tarpeita, jolloin ihminen saattoi esimerkiksi syödä vasta sitten, kun koira oli saanut syödäkseen (Scanlon ym. 2021, 82–83).

Applebaum ym. (2021, 6–7) mukaan lemmikkien tarpeet otetaan kotitalouden budjetoinnissa usein huomioon ihmisjäsenten rinnalla. Jennifer Putneyn (2014, 6–14) mukaan ihmisten ja lemmikkien välisissä suhteissa stressi ja huoli lemmikeistä sekä taloudellisten kustannuksien aiheuttamat moninaiset vaikeudet voivat usein olla läsnä. Pienituloisten monilajisten kotitalouksien haasteena voivat olla korkeat palvelumaksut sekä tiedon ja palveluiden saavutettavuuteen liittyvät haasteet (Arrington & Markarian 2018, 40–42; Scanlon ym. 2021, 82–83, 87–88). Guentherin (2020) mukaan keskeistä olisikin taloudellisten resurssien niukkuudesta kärsivien ihmisten syyllistämisen sijaan tutkia rakenteellisen epätasa-arvon, sorron ja sosiaalisen kontrollin mekanismeja, jotka vaikeuttavat heikommassa taloudellisessa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia huolehtia lemmikistä (Applebaumin ym. 2021, 7).

Suomessa ihmisten ja lemmikkien välisiä vuorovaikutussuhteita on tutkittu vain hyvin vähän köyhyden kontekstissa. Mainintoja lemmikeistä osana köyhyyskokemusta löytyy esimerkiksi *Töissä ja köyhä!* -kirjoitusaineistosta (2015), *Työttömän tarina* (2018) -kirjoituskilpailun aineistosta ja *Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä* (2019) -kirjoituskilpailun aineistoista ja kuvauksia lemmikkien

merkityksistä ihmisten elämässä *Eläin perheenjäsenenä* 2014–2015 – aineistosta. Näiden aineistojen keruussa ei kuitenkaan ole kiinnitetty erityistä huomioita monilajisiin kotitalouksiin ja näiden kotitalouksien kokemuksiin köyhyydestä. Näiden aineistojen pohjalta on tekemieni hakujen ja Tietoarkiston julkaisut-välilehden alta löytyvien tutkimuksien perusteella tehty joitakin opinnäytetöitä, joissa on mainintoja lemmikkien merkityksestä vähävaraisuuden kontekstissa, mutta vain Seppo Sarkasen pro gradu -opinnäytetyössä ihmisten ja lemmikkien välinen suhde on tekemieni hakujen perusteella tutkimuksen keskiössä. Sarkasen (2024) Jyväskylän yliopiston sosiaalityön pro gradu -tutkielmassa selvitettiin julkisen sosiaaliturvan asiakkaiden kokemuksia siitä, miten lemmikit on huomioitu julkisessa sosiaaliturvassa, millaisia haasteita sosiaalihuollon asiakkaat ovat lemmikkien kanssa kokenet ja miten ovat haastetilanteista selvinneet. Sarkasen (2024) opinnäytetyö on tutkimusaiheeni lähin Suomessa toteutettu tutkimus.

Kuten edellä esittelemissäni tutkimuksissa on havaittu, köyhyys voi verkottua osaksi sekä ihmisten että lemmikkeinä pidettyjen muunlajisten eläinten elämää. Tässä tutkielmassa lähestyn köyhyyttä monilajisen köyhyyden käsitteen (*multispecies poverty*) viitekehyksestä. Monilajisen köyhyyden käsitettä on käytetty joissakin englanninkielisissä tutkimuksissa (kts. esim. Gillespie & Lawson 2017), mutta käsitteelle ei vaikuta olevan vakiintunutta määritelmää. Monilajisuuden käsite viittaa useamman kuin yhden lajin läsnäoloon ja merkitykseen osana erilaisia vuorovaikutusprosesseja (kts. Cambridge Dictionary; Kirksey & Helmreich 2010, 552; White & Candea 2018, 7). Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat ihmisen ja koiran väliset monilajiset vuorovaikutussuhteet köyhyyden kokemuksen sävyttämässä arjessa. Tutkielmani monilajisen näkökulman teoreettisena viitekehyksenä on feministisestä teoriasta ponnistanut posthumanistinen teoria, jonka esittelen tässä luvussa tarkemmin. Posthumanistinen teoria mahdollistaa monilajisen läheissuhteen tarkastelemisen enemmän kuin inhimillisistä toimijoista rakentuneena vuorovaikutussuhteenä (Charles 2016, 2). Lisäksi posthumanistinen teoria mahdollistaa sen tarkastelemisen, miten köyhyys kietoutuu osaksi koiratalouksien monilajisia arjen toimintoja ja haasteita.

Seuraavaksi esittelen yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen, jonka jälkeen siirryn käsittelemään ihmisen ja koiran välistä vuorovaikutussuhdetta ja määrittelen tutkielmani keskeiset käsitteet, joita ovat kumppanilaji, seuraeläin ja monilajinen läheissuhde.

3.1. Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus

Yhteiskuntatieteissä on erityisesti 1970-luvulta alkaen havahduttu siihen, että yhteiskuntamme eivät koostu vain ihmisistä, vaan ihmisten lisäksi yhteiskunnissamme toimii lukematon määrä muunlajisia

olentoja, joiden elämiin ihmisten elämät monin tavoin kietoutuvat (Aaltola & Keto 2015). Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus on tieteenala, joka tutkii näitä ihmisten ja muiden lajien välisiä vuorovaikutussuhteita. Analyysin kohteena ei ole ihminen tai muunlajinen eläin biologisena olentona, vaan pyrkimyksenä on ymmärtää ihmisen ja muunlajisten eläinten välisen vuorovaikutuksen muotoja sekä niiden merkityksiä ihmiselle ja muille lajeille. (Tuomivaara 2022, 73–75.)

Ihmisen ja muunlajisen eläimen välisen vuorovaikutuksen (*human-animal-interaction/relationship*) käsite on laaja ja se viittaa kaikenlaiseen ihmisen ja muiden lajien välillä tapahtuvaan vuorovaikutukseen ja toimintaan. Ihmisen ja muunlajisten eläimen välinen vuorovaikutussuhde pitää sisällään suhteet, jotka tuottavat sen osapuolille positiivisia, negatiivisia tai neutraaleita vaikutuksia ja merkityksiä, ja niitä voidaan tutkia yksilön-, yhteisön- ja yhteiskunnan tasolla. Sen sijaan ihmisen ja muunlajisen eläimen välisen siteen (*human-animal bond*) käsite viittaa ihmisen ja muunlajisen eläimen väliseen vuorovaikutussuhteeseen, joka on dynaaminen, pitää sisällään kumppanuutta, hyödyttää suhteen molempia osapuolia ja tukee siten sekä ihmisen että muunlajisen eläimen fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä. (American Veterinary Medical Association; Laing & Maylea 2018, 221; White & Candea 2018, 7–8.) Tässä tutkielmassa ymmärrän ihmisen ja muunlajisen eläimen välisen suhteen vuorovaikutussuhteena, sillä en halua määritellä tutkimieni monilajisten vuorovaikutussuhteiden laatua etukäteen, enkä toisaalta yhteiskuntatieteilijänä pysty ottamaan juuri kantaa siihen, mitä ihmisen ja koiran yhteiselo merkitsee koiran näkökulmasta.

Antropologisessa tutkimuksessa muunlajiset eläimet ovat olleet tutkimuksellisen kiinnostuksen kohteina tieteenalan alkuajoista lähtien. Ihmiset ja muut eläimet ovat eläneet lähekkäin läpi ihmisen historian, minkä vuoksi sosiaali- ja kulttuuriantropologit ovat ihmisen sosiaalista ja kulttuurista elämää tutkiessaan olleet kiinnostuneita siitä, millä tavoin muut eläimet esiintyvät ihmisten elämässä. (Mullin 2002, 388.) Antropologia on kuitenkin tieteenala, joka on pyrkinyt muiden yhteiskuntatieteellisten lähestymistapojen tapaan tutkimaan ja ymmärtämään ensisijaisesti ihmistä sosiaalisena, kulttuurisena ja yhteiskunnallisena olentona. Tämän tieteenteoreettisen lähtökohdan vuoksi muunlajiset eläimet ovat näyttäytyneet antropologisissa tutkimuksissa usein toissijaisina ihmiseen nähden. (Mullin 2002, 388–390; White & Candea 2018, 1–7.)

Muunlajisten eläinten tutkiminen on usein ollut väline tutkia tiettyä ihmisten elämän sosiaalista ilmiötä, sosiaalista ympäristöä, muutosta tai prosessia. Muunlajisten eläinten on ajateltu heijastavan ihmisten kulttuuria ja kertovan siten tutkimuskohteena olevasta ihmisestä ja ihmisen kulttuureista. (Mullin 2002, 388–390.) Antropologit ovat ihmistä tutkiessaan olleet kiinnostuneita siitä, millä tavoin muut eläimet esiintyvät symboleina, välineinä ja resursseina ihmisten välisissä suhteissa. Kaksi merkittävää ja viime aikoihin asti vaikuttanutta temaattista suuntausta, joiden näkökulmista ihmisten

ja muiden lajien välisiä suhteita on antropologiassa tutkittu, on (1) muunlajisten eläinten roolin tarkasteleminen ihmisen poliittisina, taloudellisina tai aineellisina resursseina yhteiskunnassa, sekä (2) muunlajisten eläinten roolin tarkasteleminen ihmisen kulttuurisissa, symbolisissa ja käsitteellisissä järjestelmissä. Näiden näkökulman olemassaolon on tiivistänyt antropologi Claude Lévi-Strauss, joka on todennut muunlajisten eläinten olevan antropologisessa tutkimuksessa ”good to eat” ja ”good to think with”. (White & Candea 2018, 1–7.)

Antropologinen tutkimus on osoittanut ihmisen ja muunlajisten eläinten välille muodostuvien vuorovaikutussuhteiden moninaisuuden. 1800-luvulla antropologisen tutkimuksen piirissä muunlajiset eläimet olivat mukana erityisesti silloin, kun tutkittiin ja selitettiin totemismin ja animismin merkityksiä, pyrittiin ymmärtämään uskontojen syntymekanismia ja niiden evoluutiota, pyrittiin ymmärtämään ihmisen kehittymistä ja ihmisen ja muiden eläinten välisiä suhteita domestikaation viitekehyksessä tai tutkittiin muunlajisten eläinten roolia erilaisissa luokittelujärjestelmissä. Monissa 1900-luvun klassisissa etnografioissa, kuten Evans-Pritchardin, Douglasin, Levi-Straussin, Radcliffe-Brownin ja Leachin tutkimuksissa, antropologit olivat kiinnostuneita muunlajisten eläinten merkityksistä uskonnoissa, kulttuurisissa luokittelujärjestelmissä sekä karjanhoidon, metsästyksen ja yhteisöjen rakentumisen prosesseissa. Antropologi Evans-Pritchardin (1940) nuer-yhteisöä koskevassa tutkimuksessaan Evans-Pritchard tunnisti nautojen merkittävän roolin yhteisössä: naudat olivat nuerien pääasiallinen toimeentulon lähde ja osa ihmisten päivittäistä elämää. Nautojen läsnäolo ohjasi ihmisten päivittäistä toimintaa, liikkumista, asumisen muotoja ja sosiaalisia suhteita. Naudoilla oli keskeinen rooli myös avioliittomaksuissa, murhakorvauksissa ja moninaisten ihmisten välisten sosiaalisten suhteiden luomisessa ja korjaamisessa. (White & Candea 2018, 1–7.)

Antropologisessa tutkimuksessa muunlajiset eläimet ovat esiintyneet ihmisen ravinnon ja työvoiman lähteinä, työtovereina, ystävinä, perheenjäseninä, vihollisina sekä symbolisina, rituaalisina ja jumalallisina olentoina. Antropologinen tutkimus on osoittanut ihmisten ja muiden lajien välille muodostuvien vuorovaikutussuhteiden muuttuvuuden: ne eivät ole universaaleja, vaan vaihtelevat ajan ja paikan mukaan ja muovautuvat jatkuvasti kulttuurisissa, sosiaalisissa, historiallisissa, materiaalisissa ja evolutiivisissa prosesseissa. (Kirksey & Helmreich 2010, 545–546; Mullin 2002, 388–390.) Muunlajisten eläinten saamista kulttuurisista merkityksistä huolimatta muunlajiset olennot eivät ole koskaan olleet vain ihmisen kulttuurien luomuksia, vaan koirat ovat olleet aina olemassa myös tuntevina olentoina, joilla on materiaallinen ruumis sekä kyky kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen toimintaan (Walsh 2009, 469).

1900-luvun lopulla yhteiskuntatieteissä käynnistynyt eläinkäänne (*animal turn*) on saanut antropologit kiinnostumaan yhä useammin ei-inhimillisistä tutkimuskohteista ja -aiheista (White & Candea 2018, 6–7). Eläinkäanteen myötä kehittynyt monilajinen antropologia on antropologisena tutkimussuuntauksena tuore ja kehittynyt tarpeesta kehittää antropologista tutkimusta siten, että muunlajisiin eläimiin voitaisiin kiinnittää huomiota itsessään kiinnostavina tutkimuksen kohteina ihmisen rinnalla. Tämä tarkoittaa muunlajisten olentojen huomioimista osana yhteiskuntia subjekteina ja osallistujina sosiaalisissa vuorovaikutusprosesseissa, eikä vain ihmisen kulttuurien symbolisina ja materiaalisina resursseina. (Howard & Küpers 2022, 5; Kirksey & Helmreich 2010, 549; White & Candea 2018, 6.) Monilajisen antropologian ja etnografian kehityksen taustalla on vaikuttanut teknologian kehittyminen ja uudet tavat ymmärtää erilaisia entiteettejä, feminististen, posthumanististen ja uusmaterialististen teorioiden kehittyminen sekä lisääntynyt ymmärrys muiden eläinlajien sosiaalisista ja kognitiivisista kyvyistä. Tämä on luonut tarpeen arvioida uudelleen muunlajisia eläimiä tutkimuskohteina ja palauttaa muunlajiset entiteetit takaisin antropologisen tutkimuksen kohteiksi. Nykyisin monilajinen antropologia pyrkii löytämään keinoja, antropologi Levi-Straussin viitaten, muunlajisten eläinten tunnistamiseksi elävinä toimijuuteen oikeutettuina subjekteina, joiden kanssa ihmiset elävät (”to live with”). (Kirksey & Helmreich 2010; White & Candea 2018, 6–12.) Monilajisen antropologian tutkimuskohteita ovat olleet erimerkiksi ihmisyhteisöjen vuorovaikutussuhteet sienten (Tsing 2015), hyönteisten (Raffles 2010) ja mikrobien (Paxson 2008) kanssa (White & Candea 2018, 7).

Tämä uudenlainen yhteiskuntatieteellinen ihmisen ja muunlajisten entiteettien välisten vuorovaikutussuhteiden tutkimus on yleistynyt Suomessa erityisesti 2000-luvun alusta alkaen ja vähitellen siitä on kehittynyt kasvava tieteenalat ylittävä tutkimussuuntaus yhteiskuntatieteiden kentällä (Kupsala & Tuomivaara 2004). Yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen suomenkielinen termi on peräisin englanninkielisestä termistä *human-animal studies* (HAS), johon toisinaan viitataan myös käsitteillä eläintutkimus (*animal-studies*) tai antrozologia (*anthrozoology*) (DeMello 2012, 4–5; Schuurman 2012, 15–16). Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus ei ole vielä itsenäinen tieteenala, vaan tutkimuksessa sovelletaan usein muiden tieteenalojen käsitteitä, menetelmiä, paradigmoja ja traditioita. Yhteiskuntatieteellinen eläintutkimus voi ponnistaa esimerkiksi feministisestä tai intersektionaalisesta ajattelusta, anarkistisesta politiikanteoriasta, mannermaisesta filosofiasta, ympäristöajattelusta tai kriittisestä teoriasta. (Aaltola & Wahlberg 2020, 11.) Muunlajisten eläinten välisiä suhteita tutkitaan tällä hetkellä Suomessa ainakin antropologian, psykologian, biologian, sosiologian, lääketieteen, ympäristöpolitiikan, kirjallisuustieteiden ja taloustieteen ja oikeustieteen

aloilla, minkä vuoksi yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen tutkimuskohteet ja teoreettiset sitoumukset ovat moninaisia (Aaltola & Wahlberg 2020, 11; Schuurman 2012, 15–16).

Eroja on yhteiskuntatieteellisen eläintutkimuksen sisällä siinä, miten tutkimuksessa käsitteellistetään muunlainen eläin ja miten tutkimus asemoi itsensä suhteessa eläinpolitiikkaan ja -etiikkaan, mutta sitä yhdistää muunlajisten eläinten käsitteellistäminen subjekteiksi objektien sijaan. Kriittinen eläintutkimus on muusta yhteiskuntatieteellisestä eläintutkimuksesta poiketen vahvasti arvositoutunutta. Sen keskeisenä lähtökohtana on, että muunlajiset eläinyksilöt ovat itseisarvoisia, heidän elämällään on moraalista ja poliittista arvoa ja heidän hyvinvointinsa on huomioitava yhteiskunnallisissa käytännöissä. Kriittinen eläintutkimus vastustaa lajisortoa eli spesismiä ja pyrkii löytämään sekä ihmisten että muunlajisten eläinten itseisarvoisuutta ja elämää kunnioittavia moraalisia, poliittisia ja tutkimuksellisia ratkaisuja. (Aaltola & Wahlberg 2020, 10–11.)

Tutkielmani asemoituu osaksi ihmistieteissä tapahtunutta eläinkäännettä ja sitä seurannutta kasvavaa kiinnostusta tutkia ja ymmärtää ihmisen ja muiden lajien välisiä vuorovaikutussuhteita sekä niiden merkityksiä ihmisille ja muille lajeille. Tutkielmani on sitoutunut kriittisen eläintutkimuksen arvoperustaan siltä osin, että tutkimukseni tavoitteena on tuottaa ymmärrystä vähävaraisista monilajisista koiratalouksista, jotta voisimme yhteiskuntana luoda käytänteitä, jotka tukevat sekä ihmisten että lemmikkien hyvinvointia vähävaraisissa kotitalouksissa. Pyrin myös irtautumaan täysin ihmiskeskeisestä tutkimusotteesta ja maailmankuvasta ja huomioimaan koirat itseisarvoisina läheissuhteen aktiivisina ja merkityksellisinä osapuolina ihmisten rinnalla. Tässä olen käyttänyt apuna feministisestä teoriasta ponnistanutta posthumanistista teoriaa ja keskusteluita maailman monilajisesta rakentumisesta. Posthumanistisen teorian merkityksen tutkielmassani kuvaan seuraavaksi tarkemmin.

3.2. Posthumanistinen teoria: “We have never been only human”

Posthumanististen teoria tutkii maailmaa tavalla, joka tunnistaa ja huomioi ei-inhimillisten entiteettien olemassaolon ja vaikutuksen maailman muotoutumisessa (Lummaa & Rojola, 2014, 21–22). Posthumanistinen teoria voi auttaa ajattelemaan uudelleen ihmisten ja muiden entiteettien välisiä vuorovaikutussuhteita ja huomioimaan muiden entiteettien läsnäolon sellaisissa vuorovaikutussuhteissa ja elämän osa-alueilla, joiden on pitkään länsimaisessa maailmankuvassa ajateltu rakentuvan vain inhimillisistä toimijoista. Posthumanistinen näkökulma voi myös auttaa tunnistamaan luonnon siellä, jossa luontoa ei ole ajateltu olevan. (Braidotti 2024, 22; Kaarlenkaski & Steel 2020, 85–91.) Siten posthumanistisen teoria siirtää ihmistä sivuun maailmankaikkeuden

keskipisteestä, rohkaisee relationaaliseen ajatteluun ja tutkimuksellisten intressien suuntaamiseen ihmisen lisäksi kohti ei-inhimillistä maailmaa (Ferrando 2013, 30; Kaarlenkaski & Steel 2020, 1).

Posthumanistiset teorit jaetaan usein kahteen eri haaraan, joista toinen tarkastelee yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kontekstissa ihmisen suhdetta muihin orgaanisiin entiteetteihin, kuten esimerkiksi luontoon, kasveihin ja muunlajisiin eläimiin, kun toinen tutkimushaara tutkii ihmisen suhdetta epäorgaanisiin olentoihin, kuten koneisiin ja teknologiaan (Kaarlenkaski & Steel 2020, 1; Lummaa & Rojola, 2014, 16–17). Feministitutkija Rosi Braidottin (2016) mukaan posthumanismi ei ole yhtenäinen teoriakokonaisuus, vaan pitää sisällään useita tieteenfilosofisia suuntauksia, joiden taustalla on hieman erilaisista tieteenfilosofisia keskusteluita, minkä vuoksi posthumanismia ei pidä pitää täysin yhtenäisenä teoriakokonaisuutena.

Posthumanistiset ja uusmaterialistiset teorit suhtautuvat usein kriittisesti länsimaisessa kristillisessä ja humanistisessa ajattelussa vallinneeseen hierarkkiseen ja dualistiseen maailmankuvaan (Koskinen 2019, 55–56; Lummaa & Rojola 2014, 13–20). Posthumanistiset lähestymistavat haastavat eurosentrisiä ihmisen representaatioita tai niiden mukanaan kantamaa filosofista antroposentrismia ja lajismia (Lummaa & Rojola 2014, 13–20). Länsimaisessa humanistisessa ja kristillisessä ajattelussa hierarkkiset dualismit, kuten ihminen ja eläin sekä luonto ja kulttuuri, ovat erottaneet ihmisen luonnosta ja muista elollisista olennoista (Braidotti 2024, 15–23; Lummaa & Rojola 2014, 13–20). Luonto on näyttäytynyt passiivisena ihmisen toimien ja hallinnan kohteena, kun ihminen on ymmärtänyt itsensä valistushumanistisen ihmiskuvan mukaisesti erityislaatuisena ja muista olennoista erillisenä toimijana, jolla on ainutlaatuinen kyky rationaaliseen toimintaan ja kyky määrittää oma kohtalonsa (Koskinen 2019, 51–55). Käsitys ihmisestä erityislaatuisena olentona muuhun eläinkuntaan nähden voimistui Euroopassa valistuksen aikana 1600-luvulla tieteellisteknologisen vallankumouksen myötä. Valistushumanistinen ihmiskuva on vaikuttanut siihen, miten muunlajisiin eläimiin on yhteiskuntatieteissä suhtauduttu. (Koskinen 2019, 55; White & Candea 2018, 1–2.) Ihmiskeskeisen maailmankuvan myötä yhteiskuntatieteissä yhteiskuntien on pitkään ymmärretty muodostuvan inhimillisistä toimijoista, minkä vuoksi muunlajiset eläimet ovat perinteisesti olleet luonnontieteellisen tutkimuksen kohteina yhteiskunnallisten tutkimusten sijasta (Tuomivaara 2022; White & Candea 2018).

Ihmisen ja luonnon tiukan kategorisen erottelun sijaan posthumanistinen lähestymistapa tunnistaa ihmisten ja muiden entiteettien elämien ja elinympäristöjen yhteen kietoutumisen. Näitä erilaisten entiteettien kietoutumisia on käsitteellistetty feministisessä tutkimuksessa luontokulttuurin käsitteen avulla, joka kuvaa ontologista mahdottomuutta erottaa luontoa kulttuurista ja ihmisten elämää muiden

entiteettien elämistä. (Hyvärinen, Irni, Kyrölä & Vehviläinen 2017, 2.) Posthumanistiseen teoriaan liittyy keskeisesti ”litteän ontologian” idea, joka teoreettisesti pyrkii nostamaan muut elolliset ja elottomat toimijat ihmisen rinnalle ja kyseenalaistaa yhden toimijan ensisijaisuuden (Lummaa & Rojola, 2014, 21–26). Posthumanistinen näkökulma voi auttaa löytämään uusia eettisen sitoutumisen muotoja humanismin perinnettä täysin hylkäämättä (Braidotti 2022, 41–42). On tärkeää ymmärtää, että olemme *yhdessä* tällä maapallolla: olemme muiden lajien kanssa ”me”, mutta emme ole yksi ja sama (Braidotti 2024).

Posthumanistiseen teoriaan pohjautuen tutkielmani keskeinen lähtökohta on, että ihminen ei ole ei-inhimillisistä toimijoista, prosesseista ja ilmiöistä irrallinen olento, vaan ihminen on osa monilajista maailmaa (Howard & Küpers 2022, 5; Kortekallio ym. 2020, 87–88). Muut elolliset olennot, kuten esimerkiksi koirat, kalat, bakteerit ja virukset, vaikuttavat meihin ja muotoilevat yhdessä kanssamme yhteistä todellisuutta, kulttuureita ja yhteiskuntia sellaisiksi kuin ne ovat (Howard & Küpers 2022, 5). Tässä mielessä tutkielmani on sitoutunut Karen Baradin yhteismuotoutumisen (*intra-action*) teoriaan maailman monilajisesta ja vuorovaikutteisesta rakentumisesta (kts. Barad 2007). Yhteismuotoutumisen teorian näkökulmasta maailma on läpeensä monilajinen, eikä ihmisyhteisöjä ole mahdollista ymmärtää huomioimatta muiden lajien läsnäoloa ja ihmisen kytkeytymistä monilajisiin verkostoihin (Wadham & Schuurman & Dashper 2024, 171–173). Ihmisen toiminta ei tapahdu vain inhimillisellä alueella, vaan ihmisen toiminta lomittuu osaksi ei-inhimillisten toimijoiden todellisuutta (Charles 2016, 1–2).

Posthumanistista teoriaa hyödyntäen ymmärrän koirien olevan subjekteja, joilla on osansa läheissuhteissa tapahtuvissa sosiaalisissa ja materiaalisissa vuorovaikutusprosesseissa. Antropologi Tim Ingoldin (2000, 2013) mukaan ihmisten ja muiden lajien sosiaalisen toiminnan muodot kietoutuvat tiukasti yhteen ja lajien välisiä suhteita pitäisi tarkastella sosiaalisina kohtaamisina ja sosiaalisen vuorovaikutuksen muotoina, joihin liittyy vastavuoroisuutta. Ingoldin (2000, 43–51) mukaan ihmisen ja toisen lajin välinen vuorovaikutuksessa on kyse laadultaan yhdenvertaisten toimijoiden kohtaamisesta, eikä näitä kohtaamisia voi Ingoldin mukaan selkeästi erotella ihmisten välisen vuorovaikutuksen muodoista (Ingold 2000, 43–51). Sosiaalisen vuorovaikutuksen yhdeksi kriteeriksi Ingold (2013) mainitsee merkityksiä välittävän kommunikoinnin, johon muunlaiset eläimet osallistuvat vähintäänkin kommunikoimalla läsnäolonsa ja aktiivisen toimintansa keinoin sekä reagoimalla merkkeihin, joita muiden läsnäolo tuottaa. Sosiaalisuuden perusta on siten rakentunut muiden huomioimisesta (Ingold 2013), toisten toimijoiden läsnäolon tunnistamisesta ja toimimisesta *yhdessä* muiden kanssa jaetuissa elinympäristöissä. Tapojen tarkastelu, joilla eri olennot

elävät ja ovat yhdessä, ei Ingoldin mukaan tarvitse rajoittua vain inhimillisiin toimijoihin, eikä antropologisen tutkimuksen tässä mielessä tarvitse koskettaa vain ihmisiä (Ingold 2013, 20–21).

Tutkielmassani ymmärrän koirat Ingoldin tavoin sosiaalisen vuorovaikutuksen osapuolina ja ihmisen kumppanilajina. Donna Harawayn kumppanilajin (*companion species*) käsite on posthumanistisesta feminismistä ja ei-humanistisesta (*not-humanism*) teoriasta kumpuava teoreettinen työkalu huomioida koirat osana ihmisen elämää. (Haraway 2003, 12; Haraway 2008, 164; Ruonakoski 2015, 270.) Haraway tarkoittaa ihmisen kumppanilajilla oikeastaan kaikkia niitä lajeja, jotka tekevät ihmisen elämästä sellaisen kuin se on. Vastaavasti ihminen on kaikkien sellaisten lajien kumppanilaji, joiden elämään ja olemassaoloon ihminen tavalla tai toisella vaikuttaa. Ihmisen lemmikkinä pitämät muunlajiset eläimet eli seuraeläimet ovat vain yhdenlaisia ihmisen kumppanilajeja. (Haraway 2003, 15–16.) Kumppanuuslajin käsitteeseen kytkeytyy tiukasti Harawayn teoria yhdessä tulemisesta (*becoming with animals*), jonka mukaan eri entiteettien välillä ei ole valmiita suhteita tai että eri entiteetit olisivat valmiita kohdatessaan toisensa. Harawayn (2008) mukaan entiteetit tulevat ja ovat tulleet yhdessä kehkeytymisen myötä sellaisiksi kuin ovat jatkuvasti käynnissä olevissa prosesseissa ja luovat siten luontokulttuureita (*naturecultures*), jotka muovaavat niin ihmisten kuin muunlajisten elämää (Ruonakoski 2015, 271–272). Kumppanilajin käsitteen näkökulmasta koirien läsnäolo monilajisissa läheissuhteissa ei ole merkityksetöntä, vaan koiran läsnäolo muotoilee läheissuhdetta ihmisen toimijuuden ja läsnäolon rinnalla. Ihmisen ja koiran jakama elämä ja arki ovat ihmisen ja koiran yhdessä tuottamaa muotoutuen monimutkaisissa sosiaalisissa ja materiaalisissa vuorovaikutusprosesseissa (Charles 2016, 1–4). Tässä tutkielmassa ymmärrän koirien olevan läsnä ihmisten elämässä kumppanilajeina merkityksellisinä toisina (*significant other*). Merkityksellinen toinen on Harawayn käsite, jota Haraway on käyttänyt erityisesti koirista. Merkityksellinen toinen on itsestä erilainen, mutta erilaisuudesta huolimatta kunnioitettava ja merkittävä olento (Haraway, 2003).

3.3. Koirat ihmisen seuraeläiminä

Seuraeläimen (*companion animal*) eli lemmikin käsitteellä tarkoitetaan ihmisen lähellä eläviä lajeja, joiden suhteita ihmisten kanssa luonnehtii läheisyys, kumppanuus sekä ihmisen lemmikkiä kohtaan tuntuma kiintymys ja myötätunto (Charles 2016, 1–4, 11). Arluken ja Sandersin (1996) mukaan lemmikkinä pidettävät muunlajiset eläinyksilöt ovat vuorovaikutteisessa suhteessa ihmisten kanssa ja jakavat ihmisten kanssa kodin ja jokapäiväisen arjen siten, että se on ideaalitalanteessa molemmille mielekästä. Ihmiset usein tunnistavat seuraeläiminä pidettävät yksilöt mielellisiksi, tunteviksi ja tietoisiksi subjekteiksi, joilla on myös oma toimijuus ja joille ihmiset antavat yksilöllisen nimen.

Seuraeläiminä ihmisen pitämät muunlaisiset eläimet ovat usein domestikoituneita lajeja tai yksilöitä, joita ihmiset eivät syö tai tule itse syödyksi näiden lajien tai yksilöiden toimesta, mutta lemmikin kategoria on monin tavoin epävakaa ja muuttuva. (Schuurman & Syrjämaa 2021, 175.) Tässä tutkielmassa ymmärrän ihmisen ja seuraeläimen välisen vuorovaikutussuhteen perustuvan potentiaalisesti kumppanuuteen, läheisyyteen, kodin ja elintilan jakamiseen sekä arkiseen vuorovaikutukseen, joka sisältää ihmisen pyrkimyksen tehdä arjesta sekä itsellensä että koiralle ainakin jossain määrin mielekäästä. Seuraeläimen käsite on monin paikoin korvannut tutkimuskirjallisuudessa lemmikin käsitteen, mutta tässä tutkielmassa olen päättänyt seuraeläimiä tarkoittaessani käyttää pääasiassa lemmikki-termiä tekstin luettavuuden helpottamiseksi.

Antropologisten ja arkeologisten todisteiden valossa ihminen (*Homo sapiens*) ja muunlaisiset eläimet ovat muodostaneet todennäköisesti kaikissa yhteiskunnissa läpi historian suhteita, joissa ihminen on luonut emotionaalisia kiintymyssuhteita muihin lajeihin ja muodostanut muiden lajien kanssa vuorovaikutussuhteita, joissa muunlainen eläin on ollut seuraeläimen asemassa jakaen kodin ja arjen toiminnot ihmisten kanssa (Serpell 2015, 2–4; Schuurman & Syrjämaa 2021, 174). Koiraeläin on todennäköisesti ollut ensimmäinen ihmisen kanssa domestikoitunut laji. Harmaasudesta (*Canis lupus*) vuosituhansien aikana kehittyneen koiran (*Canis lupus familiaris*) ja ihmisen yhteinen historia on tiettävästi alkanut noin 30 000 vuotta sitten, jolloin koirien esi-isät, kesyyntyneet sudet, integroituivat osaksi ihmisyhteisöjä. (Irvine & Cilia 2017, 2.) Serpellin (2015, 2) ja Walshin (2009, 463) mukaan ihmisen ja koiran yhteishautoja on löydetty noin 12 000–14 000 vuoden takaa, mikä kertoo siitä, että ihminen ja varhainen koira ovat tuolloin jakaneet elinympäristöjä toistensa kanssa. Ihmisen ja koiran välinen vuorovaikutussuhde on varhaisessa vaiheessa todennäköisesti perustunut siihen, että ihminen on tarjonnut koiralle huolenpitoa, ruokaa, suojaa ja turvaa, kun taas koira on toiminut ihmisen apuna metsästyksessä, ihmisen turvana ja suojelijana. (Sykes ym. 2020, 3–5; Walsh 2009, 463.) Suomeen koira saapui ihmisten mukana noin 9 000 vuotta sitten (Raevaara 2011, 15–18, 85).

Ihmisen ja koiran yhteisen historian aikana ihmisen ja koiran välinen vuorovaikutussuhde on saanut monia erilaisia muotoja (Irvine & Cilia 2016, 1–3), mutta koiralla on voinut olla merkittäviä rooleja ihmisyhteisöjen ylläpidossa, ihmisten päivittäisissä toimissa ja yhteisöjen ja yksilöiden identiteetin ja jopa ihmisyyden rakentumisessa (Sykes ym. 2020, 2–6; Valeri 2000, 189–194). Koira on elänyt ihmisen rinnalla maaseudulla, kaupungeissa ja kylissä kaikkialla maailmassa, joskus rakastettuna lemmikkinä ja toisinaan enemmän tai vähemmän suvaittuna olentona. Lemmikkien pitämisen suosio on vaihdellut ja joidenkin aikakausien myötä hiipunut ajan ja paikan mukaan. (Serpell 2015, 2–4;

Sykes ym. 2020, 2–6.) Useimmiten koirat ovat kuitenkin asuneet ulkona poissa ihmisten kodeista, eikä ihminen usein ole muodostanut koirien kanssa samanlaisia emotionaalisia ja lämpimiä kiintymyssuhteita kuten nykyään (Irvine & Cilia 2016, 1–3). Lemmikkien pitäminen rajoittui pitkään pääosin yhteiskuntien sosiaalisen eliitin keskuuteen (Serpell 2015, 3). 1800-luvulla ihmisen ja muunlajisten eläinten väliset suhteet alkoivat kuitenkin muuttua ja vähitellen koirat siirtyivät ulkoa kotien sisälle. Nykyisin yhä useammin koirat elävät länsimaisissa kulttuureissa kotien sisällä ihmisen seuraeläiminä. (Irvine & Cilia 2016, 1–3.)

Tänä päivänä lemmikkien kanssa eläminen vaikuttaa olevan suosituempaa kuin koskaan aikaisemmin ja lemmikkien pitäminen on levinneet laajalle riippumatta maanosasta, ihmisen yhteiskuntaluokasta tai varallisuudesta (Serpell 2015, 2–4). Vuonna 2023 Suomessa arvioitiin asuvan yli 800 000 koiraa (Taloustutkimus Oy 2023), kun vielä vuoden 2016 kuluttajatutkimuksessa koiria arvioitiin asuvan Suomessa noin 700 000 yksilöä (Tilastokeskus 2020). Vuoden 2016 kuluttajatutkimuksen aineiston pohjalta 31 prosenttia kotitalouksista oli Suomessa lemmikkikotitalouksia eli sellaisia kotitalouksia, joihin kuului ihmisen lisäksi myös muunlajisia jäseniä. Nykyisin Suomessa noin joka kolmanteen kotitalouteen kuuluu lemmikki. Yleisin ihmisen lemmikkinä pitämä laji kotitalouksissa oli koira ja toiseksi yleisin oli kissa. (Tilastokeskus 2020.)

Serpellin (2004) mukaan ihmisen kokema kiintymys lemmikkiä kohtaan erottaa suhteen monista muista ihmisen ja muunlajisten eläinten välille muodostuvista vuorovaikutussuhteista. Serpell ja Paul (1994) ovat erottaneet toisistaan muunlajisiin eläimiin kiinnittyvät emotionaaliset ja taloudelliset arvot, jotka määrittävät keskeisellä tavalla ihmisen ja ihmisen läheisyydessä elävien muunlajisten eläinten välisiä vuorovaikutussuhteita. Lemmikkejä kohtaan ihmiset tuntevat usein emotionaalista kiintymystä, minkä vuoksi ihmisen ja lemmikin välistä vuorovaikutussuhdetta kutsutaan emotionaaliseksi eläinsuhteeksi (Schuurman 2012, 53–54). Ruoantuotannossa käytettävien muunlajisten eläinten kohdalla ihmiselle keskeistä on sen sijaan muunlajisen eläinyksilön välineellinen arvo sekä käytännöllisen tai taloudellisen hyödyn tavoittelu (Blouin 2012, 858; Serpell & Paul 1994, 129). Emotionaalisen ja välineellisen eläinsuhteen erottaminen toisistaan on kuitenkin vaikeaa: esimerkiksi työkoiria kohtaan ihminen voi tuntea kiintymystä ja arvostusta ja toisaalta lemmikillä voi olla ihmiselle symbolista tai välineellistä arvoa (Schuurman 2012, 53–54).

Yksi vaikutusvaltaisimmista teorioista ihmisen ja lemmikin suhteen merkityksen ymmärtämisen kannalta on sosiaalisen tuen teoria, jonka mukaan lemmikit voivat toimia ihmisyksilöiden tavoin ihmisen sosiaalisena tukena. Sosiaalisella tuella tarkoitetaan yksilön sosiaalisia suhteita, jotka toimivat eräänlaisena suojaavana puskurina stressiä aiheuttavissa ja sopeutumista vaativissa

tilanteissa. Collisia ja McNicholasta (1998) lainaten Serpell (2002, 442) on jakanut sosiaalisen tuen eri osa-alueisiin, joita ovat tunne-elämään liittyvä tuki (esimerkiksi kokemus läheisyydestä ja turvallisuudesta muiden kanssa), arvostuksen kokemukseen liittyvä tuki (kokemus hyväksytyksi tulemisesta ja omasta arvosta), sosiaalinen integraatio (kokemus sosiaalisesta kuulumisesta johonkin), tiedollinen, välineellinen ja käytännöllinen tuki sekä suojelemisen ja hoivaamisen mahdollisuus (kokemus omasta tarpeellisuudesta). Serpellin (2015, 2002) mukaan lemmikit voivat tarjota ihmisille merkittävää tukea kaikilla muilla sosiaalisen tuen osa-alueilla paitsi välineellis-käytännöllis-tiedollisen tuen alueella. Lemmikkien läsnäolo voi tukea ihmisten sosiaalista juurtumista sekä tuottaa velvollisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteita vähentäen siten erilaisten psykososiaalisten stressitekijöiden negatiivisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. (Serpell 2015, 10; Serpell 2002, 442–445.)

Ihmisten ja lemmikkien välisen vuorovaikutussuhteen merkityksiä ihmisille on pyritty ymmärtämään myös kiintymyssuhdeteorian avulla. Teorian mukaan ihmiset ovat biologis-evolutiivisesti alttiita monien muiden lajien tapaan solmimaan vuorovaikutussuhteita ja emotionaalisia siteitä muiden yksilöiden kanssa, myös muunlajisten eläinten. Kiintymyssuhdeteoria auttaa selittämään lemmikin potentiaalisesti suurta merkitystä ihmiselle: lemmikin kanssa solmitut kiintymyssuhteet voivat olla yhdenvertaisia ihmisten kanssa solmittujen kiintymyssuhteiden kanssa. Emotionaalinen yhteys tutun muunlajisen yksilön kanssa voi tarjota ihmiselle kokemusta fyysisestä ja psykologisesta turvallisuudesta sekä hyvinvoinnista. (Sable 2013, 93–99.)

3.4. Monilajinen läheissuhde

Tässä tutkielmassa tutkimuksen kohteena on ihmisen ja koiran välinen läheissuhde köyhyyttä kokevissa koiratalouksissa. Tarkastelun kohteena ovat monilajiset läheissuhteet, joissa koirat ovat seuraeläimen eli lemmikin asemassa, jolloin ihmisen suhdetta koiraan määrittää pääosin emotionaalinen eläinsuhde. Posthumanistisesta näkökulmasta tarkasteltuna läheissuhde ei ole vain ihmisyksilöistä rakentuva suhde, vaan kuten Franklin (2006, 2007) on todennut, myös lemmikit voidaan kokea osaksi perhettä tai muita läheissuhteita. Siksi on perusteltua sisällyttää myös lemmikit osaksi läheissuhteen käsitettä (kts. Aarnio, Lahti, Kerppola & Moring 2020, 12–13; Charles 2016, 2–4).

Läheissuhteella tarkoitetaan kaikkia sellaisia yksilölle merkityksellisiä ja henkilökohtaisia suhteita, joissa yksilö on *suhteessa johonkin toiseen tai joihinkin toisiin* yksilöihin. Läheissuhteisiin odotetaan ja toivotaan kuuluvan huolenpitoa, vastavuoroisuutta ja vastuuta, mutta läheissuhteet voivat usein

olla myös suhteita, joissa yksilöt voivat kokea hoivan, välittämisen, vastuun ja huolenpidon lisäksi suuria pettymyksiä ja menetyksiä sekä vakavia vallan väärinkäytön muotoja. Läheissuhde voi pitää sisällään sekä positiivisia, negatiivisia että neutraaleja merkityksiä, enkä oleta, että läheissuhteen merkitykset olisivat samanlaisia sen eri osapuolille. Läheissuhteiden luonteeseen kuuluu myös niiden muuttuvaisuus: läheissuhde voi aluksi esimerkiksi olla perhesuhde ja muuttua ystävyysuhteeksi. Yksilölle jonakin aikana tärkeä läheissuhde voi menettää merkitystään tai muuttua yksilölle merkityksettömäksi. (Aarnio, Lahti, Kerppola & Moring 2020, 12–13.) Esimerkiksi ihmisen ja koiran välinen läheissuhde voi muuttua tai katketa kokonaan koiran kodinvaihdoksen yhteydessä.

Perhe- ja läheissuhteet muotoutuvat yhteiskunnallisissa ja kulttuurisissa prosesseissa ja niitä voidaan ymmärtää ja määritellä hyvin eri tavoin ajallisesti ja tilallisesti erilaisissa ympäristöissä (Forsberg 2003, 9–10). Kaikki läheissuhteet eivät ole perhesuhteita, eikä läheissuhteen käsite identifioi läheissuhteen laatua tai kerro yksilöiden rooleista tai asemasta läheissuhteen sisällä. Läheissuhde voi olla esimerkiksi perhesuhde, ystävyysuhde, seurustelu- tai parisuhde tai ihmisen ja lemmikin välinen läheissuhde. Perhe- ja läheissuhteet voivat olla yhteiskunnan lainsäädännössä tunnistettuja, mutta ne voivat olla myös yhteiskunnan virallisesti tunnustamattomia yksilöiden välisiä suhteita ja olla yksilöiden itsensä määrittelemiä. Yksilö voi kokea toisen yksilön hyvin läheiseksi tai perheeseen kuuluvaksi, vaikka lainsäädäntö tai ympäröivä yhteiskunta ei tunnista läheissuhdetta tai sen merkitystä yksilölle. Ympäröivän yhteiskunnan normit ja sen säätämät lait vaikuttavat kuitenkin monin tavoin yksilöiden elämään ja erilaisille yhteiskunnan ja lainsäädännön katvealueille sijoittuvat läheissuhteet voivat aiheuttaa sen osapuolille merkittäviä haasteita. (Aarnio, Lahti, Kerppola & Moring 2020, 12–13.) Tulkintani mukaan monilajinen ihmisen ja koiran välinen läheissuhde sijoittuu monella tapaa katvealueelle nykyisessä suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomessa lainsäädäntö määrittelee lemmikin ihmisen omaisuudeksi ja muunlaisella eläimellä on lainsäädännössä esineen kaltainen asema (Wahlberg 2015, 84; Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023). Tämä vaikuttaa koiran asemaan yhteiskunnassa ja vaikeuttaa monilajisen läheissuhteen merkityksen ja olemassaolon tunnistamista esimerkiksi suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä ja laajemmin koko yhteiskunnassa. Monilajisen läheissuhteen käsite onkin posthumanistinen pyrkimys ajatella perhe- ja läheissuhteita laajalla tavalla sekä tunnistaa ja tunnustaa vielä paikoin yhteiskunnassa heikosti tunnistettu monilajisen yhdessä elämisen olemassaolo, joka on merkityksellistä ja jonka olemassaolo vaikuttaa sekä ihmisen että muunlaisen eläinyksilön elämään ja olemassaoloon (Irni 2020, 14–27).

Ihmisen ja lemmikin välinen läheissuhde muistuttaa ihmisten välille rakentuvia läheissuhteita. Ihmisen lemmikkien kanssa solmitut suhteet voivat tarjota ihmisille ihmisuhteiden kanssa

verrannollisia tunteita ja hyötyjä, vaikka lemmikkien kanssa solmitut suhteet eivät olekaan täysin samanlaisia ihmissuhteiden kanssa. (Serpell & Paul 1994, 129.) Länsimaisissa yhteiskunnissa toteutetuissa ihmisen ja lemmikin välisiä vuorovaikutussuhteita tarkastelevissa tutkimuksissa ihmiset kuvailevat koiria niin kumppaneiksi, ystäviksi, harrastuskavereiksi kuin rakastetuiksi perheenjäseniksi, joita kohtaan ihmiset tuntevat kiintymystä, kumppanuutta ja rakkautta. Suomessa monilajisissa kotitalouksissa ihmiset usein jakavat arkensa ja elämänsä lemmikin kanssa, lemmikkien tarpeet kotitalouksissa huomioidaan ihmisjäsenten rinnalla ja lemmikkien hyvinvointi voi olla merkittävä kotitalouksien kulutusvalintoihin vaikuttava seikka. Ihmiset myös kuluttavat lemmikkeihinsä enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin ja lemmikeille suunnattujen tuotteiden ja palveluiden kulutus on kasvussa. (Kaartinen, Nuutinen & Autio 2015, 62–63; O’Haire 2010, 229.)

Teoreetikko Sunaura Taylorin (2014) mukaan ihmisen ja lemmikin välisen läheissuhteen ei voi olettaa olevan hierarkiaton tai täysin tasaveroinen. Ihmisen ja koiran läheissuhdetta leimaa koiran riippuvuus ihmisestä ja ihmiselle näin muodostuva vastuu koirasta. (Irni 2020, 218.) Monilajisessa läheissuhteessa koira on monin tavoin riippuvainen ihmisen koiralle tarjoamasta hoivasta ja huolenpidosta. Monilajisessa läheissuhteessa ihminen voi huomioida koiran kommunikoimat toiveet ruoasta, leikistä ja läheisyydestä, mutta koirasta välittämisen sijaan ihminen voi myös pitää lemmikkiä vain omien tarpeidensa vuoksi huomioimatta koiran lajityypillisistä tarpeista. Ihminen voi aina ainakin joissain määrin vaikuttaa elinolosuhteisiinsa ja valita koiran osaksi elämäänsä, kun koiran mahdollisuudet valita elinolosuhteensa ja elämänkumppaninsa ovat hyvin rajalliset. (Irni 2020, 217–219; Schuurman & Syrjämaa 2021, 175–177.) Ihmiset tekevät monia taloudellisia päätöksiä lemmikin elämän aikana, jotka vaikuttavat keskeisesti lemmikin hyvinvointiin, terveyteen, ravintoon ja muihin lemmikin tarvitsemien tuotteiden ja palveluiden saantiin (Hardie, Mai & Howell 2023, 892–893; Kaartinen, Nuutinen & Autio 2015, 62–63). Ihmisellä on valta hylätä lemmikki ja ihminen voi tehdä päätöksen koiran elämän päättämisestä. Ihmisen ja koiran välisessä läheissuhteessa läsnä ovat ihmisen taloudellinen sitoutuminen koiraan ja koirasta huolehtimiseen, ihmisen ja koiran kommunikointiin ja koiran käyttäytymiseen liittyvät haasteet, koiran menehtyminen sekä koiran kuolemasta johtuva suru sekä menetyksen kokemukset. Yleisimpiä ihmisen ja lemmikin välisen läheissuhteen katkeamisen syitä ovat lemmikin käyttäytyminen sekä monet ihmisestä johtuvat syyt, kuten terveydelliset ja taloudelliset haasteet. (Hardie, Mai & Howell 2023, 892–893; Irni 2020, 217.)

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Yhteiskuntatieteellistä tutkimusta voidaan tehdä monin eri menetelmin ja tieteenfilosofisin sitoumuksin (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27). Tutkielmani on aineistolähtöinen, empiiriseen tutkimusaineistoon perustuva laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus soveltuu hyvin tutkimuksiin, joissa tutkimuksellisenä kiinnostuksen kohteena ovat ihmisten kokemukset sekä erilaiset elämisen ja olemisen tavat (Fingerroos & Jouhki 2014, 79; Tuomi & Sarajärvi 2018, 39–41).

Tässä luvussa kuvaan, kuinka tutkielmani on käytännössä toteutettu. Tutkimusaineistoni koostuu kevään ja kesän 2023 aikana keräämästäni empiirisestä tutkimusaineistosta, jonka keruupaikat sijoittuvat pääasiassa eteläisen Suomen kaupunkialueille. Tutkimusaineistoni jakautuu kolmeen kokonaisuuteen: se koostuu yhdentoista (11) vähävaraisen ihmisen haastattelusta, neljästä (4) asiantuntijahaastattelusta sekä etnografisen havainnoinnin avulla kerätystä pienestä havainnointiaineistosta. Kokonaisuudessaan tutkimusaineistoni eli haastatteluaineistoni ja kenttäpäiväkirjani yhteenlaskettu laajuus on 134 sivua, kun käytössä on fonttikoko 12 ja riviväli 1.

4.1. Monipaikkainen ja monilajinen etnografia

Tutkielmani tutkimusmenetelmäksi olen valinnut etnografian, joka on keskeinen tutkimusstrategia antropologisessa tutkimuksessa ja laajasti käytetty laadullinen tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen tekemisen tapa yhteiskunta-, kulttuuri- ja sosiaalitieteissä (Huttunen & Homanen 2017, 133; Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27). Etnografia voidaan ymmärtää aineistonkeruumenetelmänä, aineiston analyysitekniikkana tai tutkimusmenetelmänä, mutta se voidaan ymmärtää myös laajemmin koko tutkimusprosessia ohjaavaksi ja määrittäväksi orientoitumiseksi ja tieteellisen tutkimuksen tekemisen tavaksi (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27). Tässä tutkielmassa etnografia on läsnä aineistonkeruumenetelmänä, mutta myös laajemmin koko tutkimusprosessia ohjaavana tutkimuksellisenä orientoitumisen tapana. Tämä näkyy tutkimuksessani tiedonintressejäni, tutkimusotettani ja tietämistä koskevana asemoitumisina, joita kuvaan seuraavaksi tarkemmin.

Etnografia terminä on kehittynyt kreikan kielen sanoista *ethnos* (kansaa) ja *graphein* (kirjoittaa), joten etymologisesti etnografia viittaa deskriptiiviseen ihmisen toiminnan ja olemisen tapojen kuvaamiseen, mutta etnografia on kulttuurin kuvailun lisäksi kulttuurin ja merkitysjärjestelmien syvällistä tulkintaa ja analyysiä. Tämä tapahtuu reflektiivisten tulkintaprosessien ja käsitelyöskentelyn avulla, jossa tiedon muodostuminen ymmärretään tutkijan, tiedeyhteisön ja

tutkimuskohteen vuorovaikutteisen yhteistyön tulokseksi. Etnografia on induktiivisen luonteen omaava tapa teoretisoida ja käsitteellistää arkisia ilmiöitä ja todellisuuksia etnografisen havainnoinnin eli kenttätyöskentelyn, haastatteluiden ja muun tutkimuskohteena olevaa ilmiötä ymmärtämään auttavan aineiston pohjalta. Pyrkimyksenä on hahmottaa, selittää ja ymmärtää monimutkaisia ja vaikeasti mitattavissa olevia elämiseen ja olemiseen liittyviä ilmiöitä, kuten tapoja, kulttuurisia käytäntöjä, uskomuksia ja niiden merkityksiä. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27.) Vaihtoehtoisille kuvauksille ja tulkinnoille on aina tilaa, sillä etnografisen tutkimuksen lähtökohdiana on, että tutkijan on mahdotonta tiedon sijoittuneisuuden ja siten tiedon näkökulmaisuuden ja osittaisuuden vuoksi täysin tavoittaa tutkittaviensa todellisuutta (Hakala & Hynninen 2007; Ronkainen 2000). Etnografisen tutkimuksen tavoitteena ei ole luoda kaikenkattavia tai vaihtoehtottomia tulkintoja tutkittavista ilmiöistä (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27). Onnistuessaan tutkijan voi välillisesti tuoda esille tutkittavien näkökulmia ja kokemusta maailmasta, mutta tutkijan tekemä analyysi on kuitenkin aina myös tutkija omaa puhetta ja kertoo tutkijan omasta suhteesta tutkittuun ilmiöön (Huttunen & Homanen 2017, 131–135, 47; Puusa 2021, 110). Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on osa tutkimustaan, minkä vuoksi on tärkeä tunnistaa oman läsnäolonsa vaikutus ja reflektoida oman läsnäolonsa merkityksiä tutkimusprosessin eri vaiheissa (Juuti & Puusa 2021, 9, 14).

Etnografia on tutkimusmenetelmänä joustava ja tutkijalla on mahdollisuus valita etnografisesta työkalupakista kunkin tutkimusasetelman kannalta hedelmällisimmät menetelmät, jotka auttavat ymmärtämään tutkimuskohdetta. Etnografinen havainnointi on usein osa etnografiaa hyödyntävää tutkimusta. Se tarkoittaa osallistumista tutkittavien arkeen, vuorovaikutusta heidän kanssaan ja pyrkimystä sitä kautta ymmärtää heidän elämäänsä heidän näkökulmastaan eli kulttuurin sisältä käsin. Perinteisesti etnografinen kenttätyöskentely on pitkäkestoista ja tapahtuu tutkijalle vieraassa kulttuurissa. Pitkäkestoista elämistä tutkittavan ilmiön parissa on pidetty edellytyksenä holistisen, syvällisen ja kontekstiinsa sidotun ymmärryksen saavuttamiseksi tutkitusta ilmiöstä. Etnografinen kenttätyöskentely voi kuitenkin muodostua myös lyhyemmistä osallistuvan havainnoinnin jaksoista ja olla monipaikkaista (*multi-sited ethnography*) eli sijoittua ajallisesti ja tilallisesti eri paikkoihin. (Hakala & Hynninen 2007, 211–225; Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7–27.)

Haastatteluiden ja havainnoinnin välinen suhde sekä kenttätyön kesto voivat vaihdella paljonkin tutkijasta, tutkimuskohteesta ja tutkimuskysymyksestä riippuen, mutta usein havainnointi- ja haastatteluaineistot täydentävät merkittäväällä tavalla toisiaan (Huttunen & Homanen 2017, 106). Tutkielmassani olen hyödyntänyt etnografisen menetelmän joustavuutta. Tutkielmani tutkimusaineisto koostuu pääosin haastatteluaineistosta, jota olen täydentänyt kahden lyhyen

kenttätyöjakson aikana muodostuneella etnografisella havainnointiaineistolla. Etnografinen havainnointiaineistoni on peräisin kahdesta kevään ja kesän 2023 aikana järjestetystä tilaisuudesta, joissa vähävaraisilla ihmisillä oli mahdollisuus saada maksutta ruoka-apua lemmikeillensä, erityisesti koirille ja kissoille. Tilaisuudet järjestettiin kahdessa suuressa tai keskisuudessa suomalaisessa kaupungissa eteläisen Suomen alueella ja ne olivat eri toimijoiden järjestämiä. Tutkielmani etnografinen kenttä on siten monipaikkainen. Molemmissa tilaisuuksissa pääsin osallistumaan koirille ja kissoille suunnatun ruoan jakamiseen ja työskentelin ruoan jakamiseen liittyvissä tehtävissä molemmissa tilaisuuksissa koko tapahtuma-ajan. Toisessa tilaisuudessa vietin aikaa kokonaisuudessaan hieman yli 3 tuntia ja toisessa noin 6 tuntia.

Etnografisen havainnoinnin paikat määrittyivät pitkälti sen pohjalta, missä minun oli mahdollista osallistua vähävaraisten koiratalouksien arkeen ja elämään. Ennen kenttätyötä pohdin huolellisesti sitä, millaisissa paikoissa tai tilaisuuksissa pääsisin kohtaamaan vähävaraisissa koiratalouksissa eläviä ihmisiä ja samalla näkemään sitä todellisuutta, jossa vähävaraisina elävät ihmiset ja koirat tällä hetkellä elävät. Tein paljon taustatutkimusta internetissä ja löysin toimijoita, jotka tarjoavat tukea vähävaraisille ihmisille – sekä myös vähävaraisille koiratalouksille. Kentälle pääsemiseksi olin yhteydessä näihin toimijoihin ja osan kanssa sain sovittua ajankohdan ja tilaisuuden, johon voisin tulla tutkijana tutustumaan ja osallistumaan. Molemmissa tilaisuuksissa koira- ja kissatalouksille tarkoitettu ruoka-apu oli osa laajempaa vähävaraisille ihmisille suunnattua tukitoimintaa. Ruokajaon lisäksi toisessa tilaisuudessa pääsin osallistumaan tilaisuuden valmistelutehtäviin ja toisen tapahtuman yhteydessä avustin tilaisuuden jälkeisissä siivoustöissä. Nämä osallistuvan havainnoinnin paikat muodostavat tutkielmani kentän yhdessä monien puistojen, kahviloiden ja kotien kanssa, joissa haastattelin monilajisissa kotitalouksissa eläviä vähävaraisia ihmisiä.

Kohtaamiseni vähävaraisten ihmisten kanssa ruoka-apua tarjoavissa tilaisuuksissa olivat lyhyitä, eikä minun ollut tilanteiden nopeatempoisuuden vuoksi mahdollista keskustella kovin pitkään ruoka-apua vastaanottavien ihmisten kanssa. Lyhyitä keskusteluita kuitenkin syntyi henkilökunnan ja monen ruokaa koiralleen vastaanottavan ihmisen kanssa. Keskustelut käsittelivät hyvin arkisia asioita, kuten koirien ruokavaliota, yleisesti elämää vähävaraisena ja nykyiseen elämäntilanteeseen liittyviä haasteita, huolia ja toiveita. Nämä keskustelut olivat hyvin epävirallisia, enkä ole äänittänyt tai tallentanut niitä, vaan olen kirjoittanut muistiinpanoja kenttätyöskentelystä kenttäpäiväkirjaani. Kenttätyöskentelyssä kenttäpäiväkirjan pitäminen oli minulle tärkeä työväline, sillä se auttoi minua muistamaan ja reflektoimaan kentällä tapahtunutta ja koettua. Kenttäpäiväkirjaa kirjoitin mahdollisimman pian tilaisuudessa vierailuni jälkeen ja pyrin kirjoittamaan siihen niin päivän aikana havaitsemiani asioita ja tapahtumia kuin toisaalta omia ajatuksiani ja tunteitani, jotta olisin

mahdollisimman tietoinen myös niistä. Kenttäpäiväkirjani pituus on kokonaisuudessaan 9 sivua fonttikoolla 12, kun riviväli on 1.

Kenttätöissä katsettani ohjasi tutkittava ilmiö, tutkimuksen teoreettinen viitekehys sekä tutkimuskysymykseni, jotka määrittävät myös kentältä muodostuvaa aineistoa, johon analyysini ja tulkintani tässä tutkielmassa perustuvat (Ojanen 2008, 3–4; Tuomi & Sarajärvi 2018, 109). Kenttätöitä varten valmistauduin perehtymällä aikaisempaan tutkimusaiheeni käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen ja vähävaraisia lemmikkitalouksia käsitteleviin uutisartikkeleihin. Rajasin verkkoaineistot pois tutkimuksestani, sillä halusin keskittyä vähävaraisuutta kokevien koiratalouksien kokemusten tutkimiseen ja toisaalta halusin pitää tutkimusaineistoni laajuuden pro gradu -tutkielmalle kohtuullisena. Vähävaraisille kotitalouksille ruoka-apua tarjoaviin tilaisuuksiin pyrin osallistumaan avoimin mielin ja ilman ennakko-oletuksia tutkimastani ilmiöstä. Tilaisuuksiin osallistuessani pyrin havainnoimaan tilaa, ihmisten toimintaa, kertomuksia ja keskusteluita sekä muuta ihmisten tai muiden toimijoiden välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta. Huomioni kiinnittyi erilaisissa toimintatavoissa, puheessa ja kertomuksissa asioihin, joiden havaitsin tavalla tai toisella toistuvan. Toisaalta kiinnitin huomiota myös yllättäviltä, odottamattomilta ja tavallisesta poikkeavilta vaikuttaviin asioihin.

Osallistuvan havainnoinnin jaksot sijoittuivat haastatteluihin nähden siten, että toiseen tilaisuuteen osallistuin ennen haastatteluiden toteuttamista ja toiseen siinä vaiheessa, kun lähes kaikki haastattelut oli toteutettu. Toiseen tilaisuuteen osallistuin vailla haastatteluiden myötä syntynyttä ennakkokäsitystä tarkastelemastani kentästä, mutta toiseen tilaisuuteen osallistuessani huomasin tarkastelevani kentällä tapahtuneita asioita myös suhteessa haastatteluaineistosta nouseviin teemoihin. Haastatteluaineiston myötä ja aikaisemman havainnointikerran pohjalta jotkin asiat ja ilmiöt toisen havainnointikerran yhteydessä näyttäytyivät minulle tuttuina ja odotettuina, mutta jotkin asiat uusina ja odottamattomina. Etnografisen havainnointiaineiston ja haastatteluaineiston alustavan ristiinluennan avulla jotkin käsitykseni tutkimastani ilmiöstä vahvistuivat, kun samaan aikaan joihinkin haastatteluissa havaitsemiini asioihin tuli uusia sävyjä.

Kenttätöskentelyni lyhytaikaisuus on vaikuttanut väistämättä siihen, millaista ymmärrystä minun on ollut kenttätöskentelyni aikana mahdollista tutkimuskohteestani saavuttaa. Vaikka havainnointiaineistoni on hyvin pieni, koin sen erittäin hyödylliseksi haastatteluaineistoni täydentäjänä, sillä se auttoi minua ymmärtämään koiratalouksien vähävaraisuutta haastatteluaineistoa laajemmasta näkökulmasta. Pääsin näkemään sitä todellisuutta, jossa vähävaraiset ihmiset elävät, kun he ovat tilanteessa, jossa tarvitsevat tukea riittävän ruoan saamiseksi ja jossa myös maksuttomalle

koirien ruoalle on tarvetta. Koen myös, että tilaisuuksissa vierailu auttoi minua hahmottamaan koiratalouksien vähävaraisuutta osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia, sillä pääsin tutustumaan työhön, jota vähävaraisten koiratalouksien eteen tehdään.

Ihmisten lisäksi tutkimusaineistoni muodostumisessa oli osallisina ainakin 16 koira, joten tutkielmani kenttä on monilajinen. Osa koirista oli mukana toteuttamissani haastatteluissa ja osa esiintyi ihmisten kertomuksissa niin haastatteluissa kuin etnografisen kenttätyöskentelyn aikana. Suurin osa koirista oli tullut pentuna osaksi haastateltavieni perheitä, mutta joukossa oli myös useita rescue-koiria ja kodinvaihtajia, jotka olivat saapuneet perheeseen aikuisiällä. Osa koirista oli asunut osana haastateltavieni kotitalouksia useita vuosia, muutamat koirat vasta muutaman vuoden ajan.

Olen pyrkinyt huomioimaan koirat monilajisen etnografian menetelmin läheissuhteen merkityksellisinä *toisina*. Monilajisella antropologialla ja posthumanistisilla teorioilla on paljon yhteistä, ja ne jakavat keskenään monia teoreettisia käsityksiä ihmisestä ja ihmisen roolista osana ei-inhimillistä maailmaa (Howard & Küpers 2022, 5; Kirksey & Helmreich 2010, 549). Mullinin (2002) mukaan antropologiassa on mahdollista kiinnittää huomiota muunlajisiin eläimiin itseisarvoisina toimijoina samalla, kun tarkastellaan sitä, millaisia merkityksiä muunlajiset eläimet saavat ihmisten välisissä suhteissa, kulttuureissa ja yhteiskunnissa. Whiten ja Candean (2018) mukaan muunlajiset eläimet voidaan huomioida etnografisessa tutkimuksessa (1) ottamalla muunlajisia eläimiä koskevat käsitteellistämisen tavat analyysin kohteeksi, (2) etnografista tutkimusta voidaan täydentää ja rikastuttaa muilla tieteenaloilla tehdyllä tutkimuksella tai (3) etnografinen tutkimus voidaan laajentaa koskemaan myös ei-inhimillisiä olentoja. Edellä kuvaillut tavat eivät ole ongelmattomia, ne ovat toistensa kanssa osin jännitteisiä ja niihin liittyy monenlaisia haasteita, joita antropologit ovat pyrkineet ratkaisemaan vielä melko uudella etnografian erityisalalla. (White & Candean 2018.)

Tässä tutkielmassa olen soveltanut edellä kuvailtuja menetelmiä. Elan Abrellin ja Lori Gruenin (2020) mukaan muunlajisten eläinten kanssa tehtävässä tutkimuksessa muunlajiset eläimet on tärkeä huomioida subjekteina tutkimuksen toteutuksessa. Olen huomionut koirien läsnäolon ja monilajisten läheissuhteiden olemassaolon tutkielmani teoreettisessa viitekehyksessä, minkä avulla olen pyrkinyt purkamaan täysin ihmiskeskeistä teoreettista lähestymistapaa ihmisten ja koirien välisten vuorovaikutussuhteiden tarkastelussa. Olen huomionut, että maailmassa on erilaisia tapoja olla olemassa, kokea ja tietää. Monilajisessa tutkimusotteessa pyrkimys empaattiseen toisen kokemuksen ymmärtämiseen on tärkeää, vaikka ihminen ei voi irrottautua omasta ihmisyydestään ja ihmiskeskeisestä näkökulmastaan. Toisen empaattinen kohtaaminen ja toisen näkökulman ymmärtämiseen pyrkiminen voivat kuitenkin avata jonkinlaisen näkökulman toisenlaiseen

maailmaan, vaikka riskinä olisi antropomorfismi, antroposentrismi ja kokemusten moninainen väärintulkinta. (Abrell & Gruen 2020; Shapiro 1990.) Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt kiinnittämään koiriin huomiota itseisarvoisina subjekteina toisin kysymisen avulla. Ihmisten näkökulman lisäksi olen pyrkinyt kysymään, millainen koiran suhde on ihmiseen sen sijaan, että tarkasteltaisiin vain ihmisen vuorovaikutussuhdetta koiraan.

4.2. Haastatteluaineisto

Tutkimusaineistoni keskeisimmän osan muodostavat vähävaraisten ihmisten yksilöhaastattelut, joita on tutkimusaineistossani yhteensä yksitoista (11) kappaletta. Vähävaraisten ihmisten haastatteluiden lisäksi olen haastatellut tutkielmaani neljää (4) asiantuntijaa, jotka työskentelevät vähävaraisten ihmisten kanssa ja kohtaavat työsään vähävaraisia koiratalouksia. Yhteensä haastatteluaineistoni koostuu viidestätoista (15) haastattelusta. Haastatteluiden kestot vaihtelivat noin puolesta tunnista aina noin puoleentoista tuntiin asti, mutta keskimäärin haastattelut kestivät noin 40 minuuttia. Kaikki haastattelut on äänitetty ja litteroitu. Yhden haastattelutilanteen äänityksen jouduin keskeyttämään haastateltavalle tulleen puhelun vuoksi, joten haastattelun loppuosasta minulla on vain haastattelun aikana tekemäni muistiinpanot. Litteroituna haastatteluaineisto on fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1 kokonaisuudessaan 125 sivua.

Kaikki haastattelut toteutin teemahaastattelumenetelmää käyttämällä. Valitsin teemahaastattelun haastattelumenetelmäksi, sillä se on haastattelumenetelmänä puolistrukturoitu ja mahdollistaa melko vapaan keskustelun etukäteen määritetyistä teema-alueista, kun kaikkea haastattelutilanteeseen liittyvää ei ole määritelty ennalta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Teemahaastattelua ohjaa tutkijan etukäteen valitsemat teemat ja aihealueet, joita käsitellään haastatteluiden yhteydessä kaikkien haastateltavien kanssa, mutta varsinaisia haastattelukysymyksiä ei ole muotoiltu tarkasti etukäteen, eikä kysymyksiä tarvitse haastattelutilanteissa olla kaikkien tutkimukseen osallistuvien kohdalla samoja tai samassa järjestyksessä esitettyjä (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Teemahaastattelu sopi hyvin haastattelumenetelmäksi, sillä vähävaraisuuden kokemuksia koiratalouksissa on Suomessa tutkittu hyvin vähän ja halusin antaa haastateltavilleni tilaa mahdollisimman vapaasti kertoa asioista, jotka he kokivat tärkeiksi ja merkityksellisiksi. Haastattelutilanteissa nousikin keskustelua aiheista, joita en ollut osannut etukäteen ennakoida, minkä vuoksi teemahaastattelu menetelmänä osoittautui tutkimukseni kannalta hyvin hedelmälliseksi. Metodologisesti teemahaastattelut sopivatkin tilanteisiin, joissa halutaan antaa tilaa ihmisten asioista tekemille tulkinnoille ja merkityksille (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48).

Vähävaraisten ihmisten (liite 4) ja asiantuntijoiden (liite 5) haastattelemista varten muotoilin tutkimuskysymyksieni pohjalta temaattisia aihealueita ja niiden pohjalta haastattelutilannetta helpottamaan apukysymyksiä. Haastattelutilanteissa etukäteen muotoilemani apukysymykset osoittautuivat hyödyllisiksi, sillä ne auttoivat minua haastattelutilanteissa kysymään asioista, joista halusin tietää ja ne myös auttoivat minua ohjaamaan haastattelua tarvittaessa eteenpäin. Muotoilemani apukysymyksiä käytin aktiivisesti jokaisen haastattelun kohdalla. Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina yhtä asiantuntijahaastattelua lukuun ottamatta. Yksilöhaastattelut tuntuivat tutkielmani näkökulmasta perustelluimmalta ratkaisulta vähävaraisten henkilöiden ja asiantuntijoiden haastatteluiden toteuttamiseksi, sillä halusin keskustella tutkielmani aihealueesta mahdollisimman syvällisesti haastateltavieni kanssa ilman ulkopuolisia häiriötekijöitä. Yksilöhaastattelut mahdollistavat syvällisen keskustelun haastateltavan kanssa tutkimuksen aihepiiriin kuuluvista teemoista (Puusa 2011, 103–108). Kahdenkeskisissä haastattelutilanteissa, joissa ei ole muita henkilöitä paikalla, haastateltavan voi myös olla helpompi kertoa tutkijalle henkilökohtaisista tai vaikeaksi kokemista asioista (Eskola & Suoranta 2000, 86–93; Hirsjärvi & Hurme 2001, 61–63). Arvioin, että vähävaraisuus ja toimeentulon vaikeudet koiratalouksissa voivat olla monin tavoin sensitiivisiä aiheita.

Yhden asiantuntijahaastattelun toteutin käytännön järjestelyiden helpottamiseksi siten, että haastattelin kahta asiantuntijaa samaan aikaan. Haastateltavani työskentelivät samassa organisaatiossa, joten heidän haastattelemisensa oli ajankäytön näkökulmasta järkevää. Toisaalta ryhmähaastattelu on myös tehokas tiedonkeruumenetelmä (Pietilä 2017, 112–114). Haastattelun aikana haastattemieni asiantuntijoiden välille muodostui keskustelua, ja he keskustelivat näkemyksistään ja kokemuksistaan tutkimusaiheeseeni liittyen. Haastattelun yhteydessä haastateltavien välille muodostuva keskustelu voi auttaa haastatteluun osallistuvia muistamaan ja keskustelemaan asioista, joita eivät välttämättä yksilöhaastattelussa huomaisi nostaa esille (Pietilä 2017, 112–114). Ryhmähaastattelua voi käyttää aineistonkeruumenetelmänä yksilöhaastatteluiden ohessa (Eskola & Suoranta 2000, 94), kuten olen tässä tutkielmassa tehnyt. Asiantuntijahaastatteluiden haasteena on, että asiantuntijuus on aina suhteellista, eikä asiantuntijoiden haastatteluissa jakamaa tietoa voi automaattisesti pitää totena (Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 218–219). Asiantuntijahaastattelut ovat kuitenkin tärkeitä, sillä heillä on kokemusta, osaamista ja tietoa, jota muilla ei usein ole (Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 216).

Suurin osa haastatteluista toteutettiin kasvotusten, mutta pitkien välimatkojen vuoksi viisi haastatteluista toteutettiin Teams-alustalla videoyhteyden välityksellä. Kasvotusten toteutettujen haastatteluiden paikoiksi valikoitui pääosin haastateltavieni valitsemissa paikoissa. Haastattelupaikoiksi

valikoitui koteja, piha- ja puistoalueita sekä rauhallisia kahviloita. Tavoitteenani oli, että haastattelut pidettäisiin sellaisissa paikoissa, jotka olisivat haastateltavilleni jollakin tavalla merkityksellisiä. Merkityksellisen paikan toivoin herättävän muistoja ja ajatuksia haastateltavassani ja toisaalta antoi minulle mahdollisuuden tutustua hieman syvällisemmin haastateltavaani. Etnografisesta näkökulmasta haastateltavan elämään ja sosiaaliseen ympäristöön tutustuminen on kiinnostavaa ja tutustumisen avulla on mahdollista saavuttaa syvällisempi ymmärrys tutkittavista ihmisistä ja ilmiöstä (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 14). Osassa haastatteluista oli mukana myös koira/koiria, jolloin haastattelupaikat valikoituivat osin myös koirien ehdoilla.

Haastatteluita varten loin tutkimuksestani tiedotteen (liite 2) ja tietosuojailmoituksen (liite 3), joista kävi ilmi tutkimukseni aihe, tarkoitus ja tutkimuksessa käytetyt menetelmät. Ennen haastattelun aloittamista toimitin jokaiselle haastattelemalleni henkilölle sähköpostitse tiedotteen tutkimuksestani. Jokaisen haastattelun aluksi kävin haastateltavan kanssa huolellisesti läpi tutkimuksen tiedotteen ja tutkimustani koskevan tietosuojailmoituksen (liite 3) ja varmistin haastateltavan tietopohjaisen suostumuksen haastatteluun osallistumiseen, haastattelun äänittämiseen ja litterointiin. Haastattelut äänitin haastateltavien luvalla puhelimellani, jonka tietosuoja-asetukset huolehdin kuntoon ennen haastatteluiden aloittamista. Haastatteluiden jälkeen litteroin tallentamani haastattelut, pseudonymisoin litteroidun aineiston ja suojasin kaikki tiedostot käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Ennen aineiston litterointia siirsin erilliselle tiedostolle haastateltavan sähköpostiosoitteen ja koodasin sähköpostiosoitteet, jotta yksittäinen haastattelu ja haastateltava olisi mahdollista tunnistaa ja yhdistää tilanteessa, jossa haastateltava haluaa perua osallistumisensa tutkimukseen.

Litteroinnin yhteydessä poistin aineistosta suorat ihmisiä ja koiria koskevat tunnistetiedot, kuten nimi- ja paikkatiedot sekä ammattiin, opintoihin, sairauksiin ja sukupuoleen liittyvät tiedot tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyden suojelemiseksi ja heidän tunnistettavuutensa minimoimiseksi. Lisäksi olen säilyttänyt vain harkiten mainintoja koirille tehdyistä lääketieteellisiä toimenpiteistä. Tutkielmani aineiston analyysia varten olen koodannut haastatteluaineiston käyttämällä numero- ja kirjainkoodeja haastateltavien erottamiseksi toisistaan. Kirjain V viittaa vähävaraisten ihmiseen ja kirjain A asiantuntijahaastateltaviin. Vähävaraisten ihmisten haastattelut olen erottanut toisistaan numeroilla 1-11 ja asiantuntijat numeroilla 1-4. Etnografisen havainnointiaineiston olen koodannut kirjaimella E ja kaksi havainnointikertaa olen erottanut toisistaan numeroilla 1-2. Tutkimusaineistoni ja kaikki kopiot hävitin kokonaan tutkielmani valmistuttua joulukuussa 2024.

4.2.1. Vähävaraisten kotitalouksien haastattelut

Vähävaraisten koiratalouksien tavoittamiseksi pohdin monenlaisia keinoja. Haastateltavia päätin etsiä kahdesta Facebook-ryhmästä sekä kahdesta vähävaraisille ihmisille suunnatusta tapahtumista, joihin pääsin osallistumaan kenttäyön merkeissä. Toivoin tutkimusaineistoltani erityisesti moniäänisyyttä ja eri kanavia hyödyntämällä toivoin tavoittavani eri taustoista tulevia koiratalouksia. Monikanavaisen haastateltavien rekrytointiprosessiin ja useamman Facebook-ryhmän hyödyntämiseen päädyin osin myös siksi, että en onnistunut tavoittamaan yhdestä Facebook-ryhmästä riittävää määrää haastateltavia. Haastattelemieni vähävaraisten ihmisten etsimisen aloitin keväällä 2023 kansallisesta Facebook-ryhmästä, jossa huolellisen selvitystyön tuloksena oletin olevan paljon vähävaraisia koiratalouksia. Toiseen Facebook-ryhmään jaoin haastattelukutsun vasta kesällä 2023 ensimmäisen kenttätyöjakson jälkeen. Pysin tavoittamaan haastateltavia myös ensimmäisestä vähävaraisille ihmisille tarkoitetusta tilaisuudesta, johon osallistuin tutkijana kenttäyön merkeissä, mutta se osoittautui hektisen kenttätyöympäristön vuoksi vaikeaksi. Ainoastaan yhden tutkielmaani haastattelemistani vähävaraisista henkilöistä olen tavoittanut etnografisen kenttäyön aikana luomieni kontaktien kautta. Kaikki muut haastattelemanani vähävaraiset henkilöt tavoitin kahdessa Facebook-ryhmässä julkaisemieni haastattelukutsujen avulla.

Haastateltavien tavoittamiseksi julkaisin molempien Facebook-ryhmien seinillä ylläpidon luvalla haastattelukutsun ja tiedotteen tutkimuksestani, jossa esittelin sekä tutkimukseni aiheen että itseni (liite 1). Haastatteluun osallistumisen kriteereiksi asetin henkilön oman kokemuksen omasta vähävaraisuudesta, koiran kanssa elämisen ja mahdollisen kokemuksen toimeentulon haasteista. Olen tutkielmassani kiinnostunut ihmisten subjektiivisista kokemuksista vähävaraisuudessa elämisestä, joten en kokenut tarpeelliseksi ennen haastattelua selvittää haastattelemieni ihmisten tulotasoa, joka olisi todentanut haastattelemanani ihmisen pienituloisuuden tai köyhydessä elämisen. Ihmisen oma ilmoitus ja kokemus omasta vähävaraisuudesta riitti kriteeriksi tutkimukseen osallistumiseen. Haastatteluiden aikana kuitenkin tuli ilmi asioita, joiden myötä haastattelemieni ihmisten kuuluminen tutkielmani kohderyhmään varmistui. Haastateltavat saattoivat kertoa esimerkiksi matalasta tulotasostaan, Kelan tukien varassa elämisestä tai toimeentulon vaikeuksista omassa arjessaan. Saamieni yhteydenottojen suhteen en joutunut tekemään karsintaa, vaan tutkielmaani varten haastattelin kaikki kenttätyöjaksojen ja kahden Facebook-ryhmän kautta tavoittamani vähävaraiset henkilöt, jotka halusivat osallistua haastatteluun.

Tutkielmaani haastattelemanani ihmiset olivat iältään noin 20–60-vuotiaita. Noin puolet haastattelemistani vähävaraisista ihmisistä olivat alle 30-vuotiaita. Haastatteluun osallistuneista

naisoletettuja oli 10 ja miesoletettuja 1. Vain yhdellä haastateltavistani oli haastatteluhetkellä alaikäinen lapsi. Kahdella muulla haastateltavalla, jolla oli lapsia, lapset olivat jo aikuisia ja olivat muuttaneet pois vanhempiensa luota. Monet haastatelluista asuivat kaupunkiympäristössä kerrostaloasunnossa vuokralla. Toisaalta muutama haastateltavista asui myös muussa kuin kerrostalossa, kuten rivitalossa tai omakotitalossa. Muutama haastateltavista asui omistusasunnossa. Suurin osa haastattelemistani ihmisistä asui yhden tai kahden aikuisen ihmisen kotitalouksissa, joissa asui ihmisten lisäksi yksi tai kaksi koiraa. Yksi haastateltavistani asui haastattelun aikaan ilman koiraa, mutta hänellä oli lähivuosilta pitkä kokemus koirien kanssa elämisestä ja kokemusta koiran menettämisestä, minkä vuoksi päätin huolellisen harkinnan jälkeen sisällyttää myös tämän haastattelun osaksi tutkimusaineistoani.

Monen haastateltavani elämäntilanteeseen liittyi opiskelu tavalla tai toisella. Kolme haastatteluihin osallistunutta oli juuri valmistunut korkeakoulusta. Yksi heistä oli haastatteluhetkellä työtön, mutta aloittamassa jatko-opinnot. Toinen työskenteli haastatteluhetkellä matalapalkkaisella alalla, joka ei vastannut omaa koulutusta. Kolmas työskenteli koulutustaan vastaavalla alalla. Kaksi haastateltavistani opiskeli päätoimisesti ja yhden opinnot olivat keskeytyneet sairastumisen vuoksi ja haastateltava oli sairauslomalla. Kaksi haastateltavistani kertoi opiskelleensa ja työskennelleensä matalapalkkaisella alalla ja haastattelun aikaan toinen heistä oli jo aloittanut opinnot uudelle alalle kouluttautumiseksi ja toisen kohdalla uudet opinnot olivat pian alkamassa. Haastateltavistani kaiken kaikkiaan neljä kertoi olevansa tällä hetkellä sairastumisen tai muun työkyvyttömyyden vuoksi pois työelämästä tai opintojen parista. Toimeentulotuen, työttömyysetuuden tai sairauspäivärahan varassa eläviä haastateltavista oli haastatteluhetkellä kuusi haastateltavaa.

Monet haastateltavistani kertoivat taloudellisen tilanteen vaihdelleen elämän varrella, mutta osa kertoi taustalla olevan pidempiaikaista pienituloisuutta ja vähävaraisuutta, muutamalla aivan lapsuudesta saakka. Osa haastateltavista oli yllättävän elämäntilanteessa tapahtuneen muutoksen vuoksi ajautunut heikkoon taloudelliseen tilanteeseen, osalla opinnot tai kumppanin opinnot, oma työttömyys tai kumppanin työttömyys, avioero tai sairastuminen tai muu työkyvyn menetys oli johtanut tilanteeseen, jossa taloudellinen toimeentulo on vaikeaa. Toisaalta muutama kertoi taloudellisen tilanteensa muuttuneen viime aikoina hieman paremmaksi esimerkiksi oman työllistymisen, kumppanin työllistymisen, opintojen päättymisen tai työelämään siirtymisen ja lähestyvän valmistumisen vuoksi. Kuitenkaan edes kokopäiväinen työ ei välttämättä suojannut vähävaraisuuden kokemuksilta ja toimeentulon haasteilta. Haastatteluhetkellä haastateltavista 5 kävi töissä osa-aikaisesti tai kokoaikaisesti. Osa haastateltavista koki taloudellisen tilanteensa melko

vakaaksi, mutta osalla toimeentulon haasteisiin liittyi suurtakin elämäntilanteeseen liittyvää kuukausi- tai vuosikohtaista vaihtelua.

4.2.2. Tutkielmaan haastatellut asiantuntijat

Tutkimusaineistoni asiantuntijahaastattelut koostuvat kahden (2) ruoka-avussa työskentelevän henkilön haastattelusta sekä yhden (1) diakoniatyöntekijän haastattelusta. Lisäksi haastattelin yhtä (1) henkilöä, joka työnsä ja tekemänsä vapaaehtoistyön puolesta on paljon tekemisissä vähävaraisten koiratalouksien kanssa ja pyrkii tukemaan ihmisiä ja lemmikkejä haastavissa elämäntilanteissa. Yhden haastattelemistani asiantuntijoista tavoitin kentällä toimiessani ja yhden asiantuntijan tavoitin Facebook-ryhmän avulla, jossa jaoin haastattelukutsun ja tietoa tutkielmastani. Kaksi muuta haastattelemaani asiantuntijaa tavoitin ottamalla heidän edustamaansa organisaatioon yhteyttä.

Tutkielmani kannalta kiinnostavina organisaatioina minulle näyttäytyivät tahot, joista vähävaraisilla ihmisillä on mahdollisuus saada tukea itselleen ja/tai koiralleen. Huolellisen selvitystyön perusteella oletin tällaisissa organisaatioissa työskentelevillä ihmisillä olevan ymmärrystä, tietoa ja työtehtävien kautta kertynyttä kokemusta siitä, millaisten haasteiden kanssa vähävaraisissa koiratalouksissa elävät ihmiset ja koirat joutuvat mahdollisesti elämään. Organisaatiot, joihin olin yhteydessä asiantuntijahaastatteluiden tai kenttätyöskentelyn tiimoilta, tarjosivat tukea vähävaraisille ihmisille ja/tai heidän lemmikeilleen. Yhteyttä ottaessani haastateltavat valikoituivat osin ennakoimattomalla tavalla, sillä näissä tapauksissa en tiennyt haastateltavaa henkilöä entuudestaan, vaan haastateltavat valikoituivat organisaation sisältä yhteydenottoni jälkeen suostumuksensa ja asiantuntijuutensa perusteella. Keskeisenä kriteerinä asiantuntijahaastatteluiden kohdalla oli, että haastattelemani asiantuntijat työskentelevät lähellä vähävaraisia ihmisiä, kohtaavat heitä työnsä kautta ja siten tuntevat heidän elämäntilannettaan. Maantieteellisesti heidän työskentelynsä painottui suuriin tai suurehkoihin kaupunkeihin eteläisen Suomen alueella.

Asiantuntijahaastatteluiden tarkoituksena on tutkielmassani täydentää muuta haastatteluaineistoa ja varmistaa haastatteluaineiston moniäänisyys. Asiantuntijahaastattelut ovat tutkimusaineistossani tärkeä lisä, sillä haastattelemani asiantuntijat kohtaavat työssään vähävaraisia koiratalouksia, jotka kohtaavat arjesta selviytymisen haasteita taloudellisen niukkuuden vuoksi. Aikaisemmista tutkimuksista on havaittu, että heikoimmassa yhteiskunnallisessa asemassa olevia ihmisiä on usein vaikea tavoittaa tutkimuksiin, joten asiantuntijoilla olevan tiedon avulla toivoin tavoittavani jotakin näiden ihmisten elämäntilanteista.

4.3. Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimusaineistoni analyysimenetelmänä olen käyttänyt etnografisesti orientoitunutta laadullista sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on laadullisessa tutkimuksessa paljon käytetty tutkimusaineiston analyysimenetelmä ja se soveltuu kirjallisessa muodossa olevien tai kirjalliseen muotoon purettujen tutkimusaineistojen systemaattiseen analysointiin (Silvasti 2014, 36; Tuomi & Sarajärvi 2018, 121–134). Sisällönanalyysi on tutkimusaineiston analyysiprosessi, jossa tutkimusaineistosta etsitään säännönmukaisuuksia ja tunnistetaan poikkeamia tutkimusaineistoa lukemalla, jäsentämällä, järjestelemällä, koodaamalla ja luokittelemalla (Silvasti 2014, 37–39). Tavoitteena on luoda tutkimusaineistoon selkeyttä ja järjestää se analyysin aikana tutkimuskysymyksen näkökulmasta mielekkääseen muotoon ilman, että analyysin aikana katoaa tutkimusnäkökulman kannalta oleellista informaatiota tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–24). Sisällönanalyysin avulla tutkija voi tunnistaa tutkimusaineistosta ilmiöitä ja merkityksiä sekä pyrkiä tutkimuskohteen syvälliseen ymmärtämiseen (Silvasti 2014, 37).

Sisällönanalyysi soveltuu hyvin strukturoimattoman aineiston analyysimenetelmäksi ja mahdollistaa erilaisissa muodoissa olevien aineistonosien hyödyntämisen tutkimuksessa (Silvasti 2014, 36; Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Tutkimusaineistoni koostuu sekä teemahaastatteluista että kirjoittamastani kenttäpäiväkirjasta, joten sisällönanalyysi sopi tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi hyvin. Sisällönanalyysin avulla sain järjestettyä eri menetelmin kokoamastani tutkimusaineistosta järjestelmällisesti tiiviin ja selkeän kokonaisuuden.

Tuomen ja Sarajärven (2018, 121–134) mukaan sisällönanalyysi voidaan toteuttaa aineistolähtöisesti, teoriaohjautuvasti tai teorialähtöisesti. Tässä tutkielmassa tutkimusaineiston analyysin olen toteuttanut aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen, sillä koin tarpeelliseksi antaa tilaa vasta vähän tutkitulle ilmiölle, kokoamalla tutkimusaineistolle ja sieltä kumpuaville teemoille. Aineistolähtöinen sisällönanalyysiprosessi jakautuu kolmeen osaan, joita ovat tutkimusaineiston pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Sisällönanalyysissa tutkimusaineisto ensin hajotetaan osiksi ja kootaan uudelleen uudenlaiseksi järjestelmälliseksi kokonaisuudeksi loogisen päättely- ja tulkintatyön avulla. Aineistosta poimitaan kaikki tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset tekstinosat, minkä jälkeen ne ryhmitellään sisältönsä mukaan erilaisiksi ala-, ylä- ja pääluokiksi, jotka nimetään aineistoa kuvaavilla käsitteillä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–124.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa aineistoa kuvaavat luokat ja käsitteet muotoutuvat sisällönanalyysin tuloksena, eikä aikaisempien tutkittavaa ilmiötä koskevien havaintojen, teorioiden

tai tiedon ei pitäisi vaikuttaa tutkimusaineiston analyysiin ja tulkintoihin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108). Etnografisesta näkökulmasta tutkijan kenttätöitä ja analyysia ohjaa kuitenkin aina tutkijan tiedostamat ja tiedostamattomat ajatukset ja esioletukset tutkittavasta ilmiöstä, tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset sekä tutkielman teoreettinen viitekehys, kuten käytetyt käsitteet ja tutkimuksessa käytetyt tutkimusmenetelmät (Salo 2015, 170–172, 181–182, 187; Tuomi & Sarajärvi 2018, 108–109). Teoreettinen viitekehys ohjaa väistämättä sitä, mihin asioihin tutkija kiinnittää huomiota kenttätöskentelyn aikana, kenen näkökulmat tutkimuksessa huomioidaan ja miten tutkimusaineistoa tulkitaan ja kirjoitetaan. Etnografisessa tutkimusprosessissa tutkimusaineisto ja tutkimuksessa käytetty teoria kietoutuvat toisiinsa interaktiivisessa prosessissa, jossa tutkija käy keskustelua aineiston ja tutkimuksessa käytetyn teorian kanssa. (Emerson, Fritz & Shaw 2011; O'Reilly 2009.) Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimusperinteessä puhtaan aineistolähtöisen analyysin mahdollisuuden haaste laadullisessa tutkimuksessa on pyritty ratkaisemaan aineistolähtöisissä tutkimusasetelmissa tutkijan refleksiivisyyden ja omien ennakkokäsityksien esille tuomisen avulla (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109). Koko tutkimusprosessin ajan olen pyrkinyt pysymään avoimena tutkimusaineistossa esiintyville yllätyksille, refleктоimaan omia ennakkokäsityksiäni ja etten missään analyysin vaiheessa tukahduttaisi tutkimusaineistoni sisäistä moniäänisyyttä, sillä se ei ole aineistolähtöisen sisällönanalyysin tarkoitus (Salo 2015, 179).

Tutkimusaineiston käsittelyn aloitin haastatteluiden sanatarkalla litteroinnilla, johon sisällytin puheessa esiintyneet merkitykselliset tauot ja tunnetilat, kuten herkistymiset ja naurun. Litteroinnin yhteydessä olen poistanut täytesanoja tekstin luettavuuden helpottamiseksi sekä pehmentänyt joissakin tapauksissa voimakkaita murre sanoja ja häivyttänyt tutkimukseen osallistuviin ihmisiin liittyviä yksityiskohtia haastateltavien tunnistettavuuden minimoimiseksi. Litteroinnin jälkeen tallensin tutkimusaineistoni kokonaisuudessaan yhdelle Word-dokumentille ja koodasin vähävaraisten ihmisten haastattelut, asiantuntijahaastattelut ja etnografisen havainnointiaineiston kolmella eri värillä, jotta pystyin analyysin lopuksi erottamaan eri aineistotyyppit helposti toisistaan. Aineiston analyysissa ja tutkimustuloksien raportointivaiheessa olen painottanut vähävaraisten ihmisten haastatteluaineistoa, sillä tutkimuksessani olen kiinnostunut nimenomaan vähävaraisten ihmisten ja koiratalouksien kokemuksista. Asiantuntijahaastatteluita ja etnografista aineistonosaa olen käyttänyt vähävaraisten ihmisten haastatteluaineiston täydentäjinä ja eräänlaisena peilinä, joka on mahdollistanut erilaisten tietolähteiden vertailun. Eri aineistotyypeissä toistui hyvin samankaltaisia asioita ja ilmiöitä. Vähävaraisten ihmisten haastattelut muistuttavat asiasisällöltään hyvin paljon toisiaan ja haastatteluissa toistuivat hyvin samankaltaiset teemat. Asiantuntijahaastatteluiden sisällöt eroavat vähävaraisten ihmisten haastatteluista siten, että niiden

kautta tietooni on tullut monet vaikeimmat vähävaraisuuden aiheuttamat tilanteet ja haasteet vähävaraisissa koiratalouksissa. Etnografisen kenttätöön myötä pääsin myös kohtaamaan ihmisiä, joiden elämäntilanne vaati ruoka-apuun turvautumista. Vähävaraisten ihmisten haastatteluaineistossa tällaisia tilanteita oli vain niukasti.

Silvastin (2014, 38) mukaan sisällönanalyysi kannattaa usein aloittaa aineistoon perehtymällä sekä poimimalla tutkimusaineistosta tutkimuskysymyksiä näkökulmasta oleelliset tekstinosat tarkempaa analyysia varten. Litteroinnin jälkeen tutkimusaineisto oli minulle jo melko tuttu, mutta systemaattista analyysia aloittaessani luin tutkimusaineistoni vielä kerran kokonaisuudessaan läpi. Tutkimusaineiston analyysin toteutin Microsoft Office 365:n Word-ohjelmalla käyttämällä aineiston luokittelun apuna ohjelman eri otsikkotasoja. Systemaattisen analyysin aloitin tutkimusaineiston pelkistämällä eli karsin tutkimusaineistosta pois tutkimusasetelmani ja tutkimuskysymyksieni kannalta epäolennaiset osat. Tutkimusaineiston pelkistämistä varten loin erillisen Word-dokumentin, johon kokosin tutkimusaineistosta kaiken sellaisen materiaalin, joka liittyi tutkielmani tutkimuskysymyksiin ja auttoi minua ymmärtämään tutkimaani ilmiötä. Siirtäessäni oleellisen tekstinosan uudelle Word-dokumentille, pelkistin ne tiivistämällä ja koodaamalla siinä esille tulleet asiat lyhyempään ja abstraktimpaan muotoon lyhyiksi lauseiksi. Tämän alkuperäistä tekstiaineistoa kuvaavan pelkistetyn ilmauksen tallensin dokumentille otsikkotyökalun avulla, ja jokaisen pelkistetyn ilmauksen alla säilytin alkuperäisen aineistokatkelman. Tässä prosessissa tutkimusaineistoni analysoitava aineistonosa pieneni 134 sivusta 126 sivuun. Säästin myös alkuperäisen dokumentin, johon olin tallentanut tekstimuotoisen tutkimusaineistoni kokonaisuudessaan, jotta pystyin analyysin eri vaiheessa palaamaan alkuperäiseen aineistoon ja tarkistamaan tekstinosien asiayhteyden ja kontekstin.

Pelkistettyäni analyysin kohteena olevan tutkimusaineiston koodeiksi eli tekstinosia kuvaaviksi lauseiksi, aloitin tutkimusaineiston ryhmittelyn ja käsitteellistämisen. Tässä prosessissa tutkimusaineisto tiivistyy, tutkittavasta ilmiöstä tehdään kuvauksia ja luodaan tutkimuksen perusrakenne (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124). Ryhmitellessäni tutkimusaineistoa kokosin samasta asiasta tai ilmiöstä kertovat koodaukset yhteen ja näin aloin löytämään ja tunnistamaan aineistossa olevia kategorioita ja laajempia temaattisia kokonaisuuksia. Kategorioiden ja temaattisten kokonaisuuksien tunnistamisen myötä loin näille kokonaisuuksille niiden sisältöä kuvaavia ala- ja yläluokkia. Analyysin loppuvaiheessa tutkimusaineisto oli Word-dokumentin otsikkotasojen työkaluna käyttäen ryhmiteltyä ala- ja yläluokiksi ja nimettyä aineistoa kuvaavien ja tiivistävien ala- ja yläkäsitteiden avulla. Yläluokat muodostin yhdistämällä alaluokkia temaattisesti toisiinsa ja yläluokkia yhdistämällä sain muodostettua yläluokkia yhdistäviä pääluokkia (Tuomi & Sarajärvi

2018, 122–127), joiden pohjalta olen luonut analyysilukujen temaattiset otsikot. Pääluokkien sekä ylä- ja alaluokkien muodostamisessa palasin aina alkuperäisen tekstin äärelle ja alkuperäiset tekstinosat olivat analyysin aikana jatkuvasti aukaistavina Word-dokumentilla. Näihin tekstinosiin myös merkitsin valmiiksi kohtia, joita voisin käyttää analyysiosuuden kirjoittamisen yhteydessä. Aineiston analyysia ohjasi koko prosessin ajan tutkimuskysymykseni ja tutkielmani keskeiset teoreettiset käsitteet, vaikka samaan aikaan keskeinen tavoitteeni oli pysyä avoimena aineistosta itsestään esiin nouseville teemoille ja ilmiöille.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla löysin tutkimusaineistosta viisi (5) pääluokkaa, joita ovat (1) *kulujen karsiminen, priorisointi ja mahdollisuuksien kaventuminen*, (2) *koiran huomiointi arjen ratkaisuihin ja toiminnoissa*, (3) *koirien läsnäolon vaikutus ihmisten hyvinvointiin*, (4) *eläinlääkärikäynnit* ja (5) *avun ja tuen muodot vähävaraisessa arjessa selviytymiseksi*.

4.4. Tutkimusetiikka

Tutkimusetiikan huomiointi osana tutkimusprosessissa on tärkeä osa laadukasta ja luotettavaa tutkimusta. Tutkimusetiikka rakentuu hyvien tieteellisten käytäntöjen kunnioittamisesta, joiden toteutumiseen olen kiinnittänyt huomiota koko tutkimusprosessin ajan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–157, TENK 2019). Tässä tutkielmassa olen arvioinut tutkielmaani liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä Suomen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatiman *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa (2019)* - ohjeistuksen ja *The American Anthropological Associationin* (AAA) laatiman antropologiselle tutkimukselle suunnatun toimintaohjeistuksen avulla.

Ihmisiä koskevan tutkimusetiikan keskeisimpien periaatteiden mukaan tutkijan on kaikessa työssään kunnioitettava ihmisten ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, eikä tutkimus saa aiheuttaa tutkimukseen osallistuville ihmisille merkittäviä riskejä, vahinkoa tai haittaa (TENK 2019). Tutkijan tutkimuseettinen vastuu koskettaa myös muita lajeja ja materiaaleja (AAA). Tutkielmani keskeiset tutkimuseettiset kysymykset liittyvät henkilötietojen käsittelyyn, tutkimukseen osallistuvien ihmisten informointiin ja tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuuteen. Tutkielmani tutkimuseettisiin kysymyksiin perehtymisen aloitin tutkimusprosessin alussa. Ennen haastattelukutsujen luomista ja lähettämistä perehdyin huolellisesti Euroopan unionin henkilötietojen käsittelyä koskevaan tietosuojasetukseen (EU 679/2016) ja Suomen tietosuojalakiin (1050/2018), joita olen tutkielmassani noudattanut. Ennen haastatteluita ja etnografisia kenttätyöjaksoja olen huomoinut tutkimukseen osallistuvien ihmisten oikeuden tietää tutkimuksen tavoitteista, luonteesta ja

tutkimukseen osallistumisen mahdollisista riskeistä sekä tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja haastateltavan oikeudesta kieltäytyä, keskeyttää ja peruuttaa osallistumisensa (liite 2 ja liite 3).

Tutkimusaineiston käsittelyssä olen huolehtinut haastateltavien yksityisyyden suojasta ja oikeudesta tietää henkilötietojen käsittelyperuste, tarkoitus ja käsittelijä, kuinka heidän henkilötietojaan käsitellään ja koska heitä koskeva aineisto poistetaan ja millä tavalla tämä tehdään (liite 3). Tutkimusaineistoa olen käsitellyt luottamuksellisesti, mikä tarkoittaa sovitun mukaisesti toimimista ja tutkittavien anonymiteetistä huolehtimista. Ennen tutkimusaineiston keräämistä huolehdin tietokoneeni ja puhelimeni tietosuojan kuntoon ja kaikki dokumentit olen suojannut sekä käyttäjätunnuksella että salasanalla, jotka ovat olleet vain minun tiedossani. Tutkimusaineiston yhteydessä luottamus tarkoittaa erityisesti sitä, että tutkittava voi luottaa siihen, että aineistoa säilytetään, käsitellään ja käytetään sovitulla tavalla (Kuula & Tiitinen 2010, 450). Tutkimusaineiston käsittelyn tulee olla noudattaa lakia sekä olla suunnitelmallista ja vastuullista (TENK 2019; Tuomi & Sarajärvi 2018, 150–151).

Etnografiseen kenttätyöskentelyyn liittyy eettisiä näkökulmia, jotka on huomioitava osallistuvaa havainnointia toteutettaessa. Etnografisen kenttätyömenetelmän eettisenä haasteena on, että kentällä työskennellessä voi olla toisinaan hyvin vaikea varmistaa kaikkien ihmisten tietopohjainen ja suostumuksellinen osallistumisen, sillä kentällä toimii paljon ihmisiä, eikä tutkijan välttämättä ole mahdollista kohdata kaikkia havainnointinsa kohteita (kts. Fingerroos & Jouhki 2018, 97). Kenttätyön aikana huolehdin siitä, että kanssani toimivat ihmiset tiesivät tutkimuksesta ja tutkijan roolistani. Toisessa tilaisuudessa käytin puserossani tutkijan roolista kertovaa kylttiä ja vähävaraisia ihmisiä kohdatessani kerroin tekeväni pro gradu -tutkielmaa vähävaraisista koiratalouksista. Näin pyrin varmistumaan siitä, että ihmiset eivät olisi tiedostamattaan osallistuneet tutkimukseeni tai joutuneet tahtomattaan havainnointini kohteiksi. Tilaisuuksissa oli läsnä myös ihmisiä, joiden kanssa en ollut vuorovaikutuksessa tai pystynyt tilanteiden nopeitempöisyyden vuoksi tiedottamaan läsnäolostani tutkijana. Tällaisiin tilanteisiin liittyvän eettisen haasteen olen pyrkinyt ratkaisemaan kiinnittämällä huomiota siihen, mitä tällaisissa tilanteissa havainnoin. Kenttäpäiväkirjaani en ole kirjannut kenenkään ihmisen henkilökohtaisia tietoja tai asioita, jotka voisivat olla vahingollisia tai sisältää luottamuksellista tietoa.

Tiedostan vähävaraisia koiratalouksia käsittelevän tutkimusaiheeni sensitiivisyyden. Koko tutkimusprosessin ajan olen kiinnittänyt huomiota käyttämiini käsitteisiin sekä kieleen, jotta kielivalintani eivät vahingoittaisi tutkimuskohteena olevia ihmisiä tai muunlaisia eläimiä.

Tutkielmani näkökulma on väistämättä ihmiskeskeinen, vaikka tutkielmani posthumanistisesta teoriasta rakentunut teoreettinen viitekehys pyrkii ottamaan huomioon myös koirien hyvän ihmistoimijoiden rinnalla. Olen tehnyt tietoisesti käsitevalinnan ja käytän *eläimiä* tarkoittaessani muunlainen eläin -käsitettä, sillä muunlajisen eläimen käsite madaltaa hierarkiaa ihmisten ja muiden lajien välillä tehden myös ihmisestä eläimen, joka ihminen on. Olen myös tietoinen subjektipositiostani valkoisena, nuorena ja korkeakoulutettuna naisena, minkä lisäksi olen ollut vielä muutama vuosi sitten tutkimukseni kohderyhmää. Analyysia ja tulkintoja tehdessäni olen tarkastellut kriittisesti sitä, millä tavalla samaistumiseni tutkimukseni kohderyhmään vaikuttaa tapaani tehdä tutkimusta. Minun on oltava varovainen esimerkiksi siinä, etten oleta toisen ajattelevan, kokevan tai tulkitsevan asioita kanssani samalla tavalla, vaikka voisin emotionaalisesti samaistua tutkimukseen osallistuneiden ihmisten kohtaamiin haasteisiin ja elämäntilanteeseen – tai heidän kohtaamansa haasteet olisivat minulle tuttuja.

5. KÖYHYDEN KOKEMUKSET MONILAJISISSA LÄHEISSUHTEISSA

Tässä luvussa tarkastelen tutkimusaineistoni pohjalta sitä, millaista on elää vähävaraisessa koirataloudessa ihmisen ja koiran muodostamassa monilajisessa läheissuhteessa. Ensimmäisessä alaluvussa *Vähävarainen arki on kulujen karsimista, priorisointia ja mahdollisuuksien kapenemista* tarkastelen sitä, miten taloudellisten resurssien niukkuus voi rajoittaa ihmisten kulutusmahdollisuuksia monilajisessa läheissuhteessa ja millaista on elää ihmisenä köyhyyden sävyttämää monilajista arkea vähävaraisessa koirataloudessa, jossa erilaiset arjessa toimimisen mahdollisuudet usein kaventuvat. Seuraavassa alaluvussa *Koiran huomiointi vähävaraisen arjen ratkaisuihin* tarkastelen tutkimusaineiston pohjalta sitä, miten ihmiset huomioivat koiran monilajisessa läheissuhteessa erilaisissa arjen toiminnoissa ja miten koiran huomioiminen muovaa monilajisen arjen käytäntöjä. Kolmannessa alaluvussa *Koira ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin tukena* tarkastelun kohteena on sen sijaan se, miten koira voi toimia ihmisen sosiaalisena tukena vaikeissa elämäntilanteissa. Lisäksi tarkastelen tutkimusaineistoni pohjalta laajemmin sitä, miten koiran läsnäolo arjessa voi tukea ja haastaa ihmisen hyvinvointia monilajisessa läheissuhteessa. Neljännessä alaluvussa *Eläinlääkärikulut koettelevat vähävaraista koirataloutta* tarkastelen tutkimusaineistoni perusteella sitä, millaisia haasteita vähävaraiset ihmiset kohtaavat eläinlääkärikulujen kohdalla ja miten vähävaraisuus voi vaikuttaa koiran eläinlääkäriin ja hoitoon pääsyyn. Viidennessä alaluvussa *Avun ja tuen muodot monilajisesta arjesta selviytymisessä* analysoin

sitä, millaisia avun ja tuen muotoja vähävaraisilla ihmisillä on elämässään läsnä ja millainen merkitys niillä on vähävaraisen koiratalouden arjesta selviytymisen näkökulmasta. Yhdessä nämä luvut kertovat sitä, millainen on niukkojen taloudellisten resurssien sävyttävä monilajinen läheissuhde, millaisia haasteita vähävarainen koiratalous voi arjessaan kohdata ja millainen merkitys koirilla on vähävaraisissa koiratalouksissa tutkimusaineistoni pohjalta tarkasteltuna.

5.1. Vähävarainen arki on kulujen karsimista, priorisointia ja mahdollisuuksien kapenemista

V9: Enemmän se on jotenki se niinku omassa elämässä näkyvä kuitenkin, et joutuu miettiä ja punnitsemaan ja kokeen semmoista painetta siitä taloudellisesta tilanteesta. (--) et jotenkin joutuu paljon enemmän miettimään sitä, että mihin ne vähät rahat laittaa ja sitte toki on myös muuta elämää ku ne koirat. Että, jotenki se semmoinen tasapainoilu siinä, et mihin sen rahan sitten jakaa.

Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuus ja toimeentulon haasteet sävyttivät usein elämää vähävaraisissa koiratalouksissa, sillä taloudelliset resurssit eivät usein riittäneet kaikkiin koiratalouden tarvitsemiin ja toivomiin asioihin. Vähävaraisissa koiratalouksissa arkea määrittivät monenlaisten kulujen karsiminen sekä erilaisten ihmisten ja koirien keskeisimpien tarpeiden priorisointi. Monet haastattelemistani vähävaraisista ihmisistä joutuvat punnitsemaan ja miettimään huolellisesti arjessaan sitä, mihin rajalliset taloudelliset resurssit käytetään sekä karsimaan tarvittaessa menoista, joista on mahdollista karsia. Niukat taloudelliset resurssit usein kavensivat vähävaraisen koiratalouden arjessa toimimisen ja selviytymisen mahdollisuuksia, mikä usein aiheutti huolen ja turvattomuuden tunteita arjessa selviytymisestä.

V1: Sit just tähän kuukauteen, kun menee takaisin omaan kotiin, niin miten sitten just taas se, et miten pärjää siellä sen seuraavan kuukauden.

V11: Kyllähän mullakin aikoinaan on jäänyt vuokrat ja kaikki maksamatta sen takia, et sitä rahaa ei oo ollu. Ja sit sitä on priorisoitu johonki tärkeempään ku se vuokranmaksu.

Vähävaraisissa talouksissa ihmiset voivat joutua jatkuvasti miettimään sitä, miten ja millaisin keinoin on mahdollista selvitä seuraavasta päivästä ja kuukaudesta (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007, 75). Tutkimusaineistoni perusteella tätä huolta esiintyi myös vähävaraisten koiratalouksien arjessa, eikä vähävaraisille ihmisille ollut aina selvää, miten seuraavan kuukauden taloudellisista kustannuksista on mahdollista selviytyä. Osa tutkielmaan haastatelluista vähävaraisista koiratalouksista selvisi arjen menoista paremmin kuin toiset. Osa selvisi arjen välttämättömistä menoista, kuten ruoan ostamisesta, asumisesta aiheutuvien kustannuksien sekä laskujen maksamisesta, kun osa ainakin joskus joutui jättämään vuokran ja laskuja maksamatta selvitäkseen arjen kuluista ja priorisoidakseen joitain vielä

välttämättömämpiä arjen menoja ja tarpeita. Köyhyyttä kokevien ihmisten talous ja toimeentulo ovatkin usein herkästi haavoittuvia (Eskelinen & Sironen 2017, 42), mikä näkyi myös tutkimusaineistossani. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa taloudellisen tilanteen haavoittuvuuden taustalla oli usein tulojen niukkuus, epävakaus ja epävarmuus. Tulojen epävakaus vaikutti esimerkiksi siihen, että käytössä olevia tuloja ja arjen kuluja ja menoja oli vaikea suunnitella ja ennakoida, mikä aiheutti huolta ja epävarmuutta arjessa pärjäämisestä, sillä ihmisillä ei välttämättä ollut tietoa kuukaudessa käytettävissä olevista varoista.

V5: No tällä hetkellä joo (arki tuntuu turvalliselta), et mut siihen kyllä vaikuttaa se, että tällä hetkellä on jossain määrin tasaiset tulot. Että nyt kun kesän tekee täyttä päivää, mutta sitteki jatkaa, no todennäköisesti mä jatkan 60 tai 80 prosenttisesti töissä, et ne tulot ei katkea. Niin se kyllä vaikuttaa, koska ei tarte miettiä, että vaikka on ollut aina se teitty osa niihin koiran eläinlääkärikuluihin, mutta koskaan ei voi tietää mitä ne kulut on. Tai et voisko joutua vaikka leikkaukseen, mikä sitten nostaa hintaa jo aika paljon. Niin et ei tarte kyl sellaisia miettiä, et tietää, et koiraan liittyen ei todennäköisesti tuu mitään tosi yllättävää, mistä ei selviäis, et se luo turvaa kyllä tälleen koira-arjessa.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisessa arjessa ihmisten selviytymistä voi sen sijaan edistää arjen ennakoitavuus (kts. Isola, Turunen & Hiilamo 2016, 154–155). Vähävaraisissa koiratalouksissa ennakoitavat vähävaraisen koiratalouden menot aiheuttivat vähemmän huolta kuin yllättäen eteen tulevat menot. Esimerkiksi rokotuksiin ja koiran ruokaan tarvittavat taloudelliset resurssit pystyttiin usein ennakoimaan arjessa, mikä auttoi vähävaraisia koiratalouksia selviytymään tällaisista arjen kulueristä. Tasaiset tulot mahdollistivat myös arjen suunnittelua pidemmälle tulevaisuuteen ja loivat turvallisuuden tunnetta siitä, että erilaisista taloudellisista menoeristä ja muuttuvista elämäntilanteista on mahdollista taloudellisesti selviytyä. Vähävaraisissa koiratalouksissa tasaiset tulot vaikuttivat tutkimusaineistoni perusteella luovan ihmiselle turvaa erityisesti sen suhteen, että ihminen koki pystyvänsä huolehtimaan koirasta ja koiran hyvinvoinnista, vaikka koira olisi sairastunut tai loukkaantunut. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisten koiratalouksien kuukausikohtaiset tulot olivat kuitenkin usein melko matalia, eikä tasaiset kuukausikohtaiset tulot olleet vähävaraisissa koiratalouksissa usein itsestään selvä asia.

V5: (--) sit myös yhdessä kohtaa säästin rahaa ja lähin vaihtoon, jonka jälkeen sit tuli hyvin yllättäviä menoja, minkä jälkeen meni sit oikeestaan säästöt. Ja siinä kohtaa oli varsinkin kyllä vähävaraisuutta. Et siinä joutu sitten ihan työstämään, että sai sitä rahaa elämiseen.

Tutkimusaineistoni perusteella erityisen haasteen vähävaraisille koiratalouksille aiheuttivat yllättävät elämäntilanteen muutokset ja yllättäen arjessa eteen tulevat isot kulut, jotka usein pakottavat vähävaraiset ihmiset kulujen karsimiseen ja keskeisimpien tarpeiden priorisoimiseen. Vähävaraisen

koiratalouden säästöt ovat usein pienet tai niitä ei ole, mikä vaikeuttaa tutkimusaineistoni perusteella monien kotitalouksien selviytymistä yllättävistä taloudellisista menoista. Ennakoimattomat ja yllättäen ilmaantuvat kulut voivat romahduttaa vähävaraisen ihmisen talouden ja siten arjesta selviytymisen (Eskelinen & Sironen 2017, 42), mikä näkyi selkeästi tutkimusaineistossani.

VI: Kyllä mä pääsääntöisesti yritän aina pärjätä omillani ja laskut saada maksettua, mutta tosiaan nytten kun pääsin sinne uuteen kouluun ja ois muuttoa tulossa, niin kaikkia tällaisia isompia kuluja ja miten saada taas tavarat ja ynnä muut, pitkä matka, niin menee bensaa, niin sen suhteen taas vähän murehduttaa. Et miten saa taas kaikki asiat järjestymään ja pääsee nyt tavallaan seuravan sivun kääntämään elämässä.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisuus voi vaikeuttaa ihmisen mahdollisuuksia tehdä elämässään toivomiaan muutoksia ja toisaalta heikentää ihmisen mahdollisuuksia selvittää muuttuvista elämäntilanteista, jotka usein vaativat taloudellisia resursseja. Eskelisen ja Sironen (2017, 23) mukaan taloudellisten resurssien puutteella voikin olla ihmisten elämään ja elämässä aukeaviin mahdollisuuksiin hyvin kokonaisvaltaisia vaikutuksia. Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuudesta aiheutuva vaikeus reagoida muuttuviin elämäntilanteisiin saattoi aiheuttaa huolta ja turvattomuutta vähävaraisissa koiratalouksissa monilla elämän osa-alueilla. Vähävaraisissa koiratalouksissa tulevaisuutta kohtaan koettu huoli saattoi liittyä esimerkiksi omaan tai koiran sairastumiseen, työttömyyteen, säästöjen niukkuuteen ja epävarmuuteen taloudellisesta pärjäämisestä, haaveiden ja toiveiden täyttymättä jäämiseen ja moninaisiin arjessa selviytymisen haasteisiin. Tutkimusaineistoni perusteella huoli voi olla vähävaraisessa monilajisessa arjessa tiiviisti läsnä ihmisten jokapäiväisessä elämässä.

Ruokaostoksista ja ruokavaliosta karsiminen

V3: Meillä on tällä hetkellä ihan hyvä taloudellinen tilanne silleen, vaikka se ei ole hyvä. Mutta se on semmonen, millä niinku pärjää, jos miettii vähän sitä, että mitä tekee, mitä syö.

Tutkimusaineistossani perusteella vähävaraiset koirataloudet joutuivat usein arvioimaan taloudellisten resurssien riittävyttä ja arjen kulutusmahdollisuuksia sekä karsimaan välttämättömästä kulutuksesta arjen menojen hillitsemiseksi. Köyhyys ilmeneekin usein kotitalouksien toimeentulovaikeuksina ja toimeentuloon liittyvät vaikeudet näkyvät usein ihmisten kulutuskäyttäytymisessä (Airio, Blomberg ym. 2013, 156–158), sillä köyhyyttä kokevissa kotitalouksissa kulutusmahdollisuudet ovat usein rajalliset ja ainakin osin pakon sanelemia (Eskelinen & Sironen 2017, 23). Vähävaraisissa koiratalouksissa taloudellisten resurssien niukkuus ja arjen kulujen hillitseminen usein rajoittivat ihmisten mahdollisuuksia kuluttaa haluamallaan tavalla. Vähävaraisissa koiratalouksissa saatettiin miettiä huolellisesti esimerkiksi sitä, mitä kaupasta

voidaan ostaa ja millaista ruokaa voidaan syödä. Usein tämä tarkoitti hintojen seuraamista ruokaostoksilla ja edullisten kulutustuotteiden valitsemista.

V5: Kyllä mä sanoisin, että itteä laiminlöin aika paljon. Varsinkin silloin kun oli vielä tiukempaa rahasta. No ruoka tulee ensimmäisenä mieleen, et ei kyl syönyt niin monipuolisesti, teki jotain tosi halpoja ruokia, jotain makaronia ja jotain soijaa tyyliin. Et siinä ainakin laiminlöi omaa hyvinvointia ja terveyttä.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset usein ostavat itselleen mahdollisimman edullisia elintarvikkeita selviytyäkseen välttämättömistä ruokaostoksista ja muista arjen kuluista. Usein tämä tarkoitti myös ruoan terveellisyydestä ja monipuolisuudesta tinkimistä. Aikaisemmissa köyhyyttä koskevissa tutkimuksissa on tunnistettu köyhyyden vaikuttavan usein siihen, kuinka terveellisesti ihmisellä on mahdollisuus syödä (kts. Eskelinen & Sironen 2017, 45–46). Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisessa koirataloudessa säästäminen ruokaostoksilla oli keino säästää taloudellisia resursseja ja mahdollisti niukkojen taloudellisten resurssien käyttämisen johonkin muuhun ja tärkeämmäksi koettuun. Toisaalta vähävaraisella ihmisellä ei välttämättä ollut yksinkertaisesti varaa valita kalliimpia elintarvikkeita, sillä köyhyys voi pakottaa ostamaan kaupasta halvinta ruokaa (Eskelinen & Sironen 2017, 45–46). Köyhyys voikin ilmetä ihmisten päivittäisessä arjessa jatkuvana selviytymiskeinojen etsintänä: miten ihminen voi turvata itselleen omaan elämiseen ja riittävään elantoon tarvittavat resurssit (Eskelinen & Sironen 2017, 23).

V4: Silloin kun mä opiskelin, niin mähän söin kasvispainotteista ruokaa. Niin sekin on ollu vähän sitten, ettei enää voi niin valikoiden ostaa. Niin on joutunu niinku ostaan vaan jotain halvinta.

Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuus ja ruokaostoksista tinkiminen saattoi tarkoittaa sitä, ettei vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisillä ollut taloudellisia resursseja syödä toivomallaan tavalla tai noudattaa toivomaansa ruokavaliota. Tämä kertoo siitä, kuinka köyhyys voi määrittää ihmisen ruokavaliota ihmisen puolesta. Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuudesta huolimatta vähävaraiset ihmiset usein pyrkivät huomioimaan ruoan terveellisyyden taloudellisten resurssien sallimissa rajoissa.

V1: Noo itte ehkä justiin siinä, että aina tietenkkin kaupassa sitä mieltii ja kattoo hintalappua, et mitä pystyt ostamaan. Ja tokihan ikinä en oo onneks ite joutunut vielä siihen pisteeseen, että söisin joka päivä pelkkää puuroa tai pelkkää tonnikalaa, et toki aina viimeiseen saakka oon yrittänyt, et pystyn kumminkin niinkun suhteellisen monipuolisesti syömään. Että niin huono tilanne ei oo onneks ikinä ollut. Oon joutunut silloin jossain vaiheessa, kun oli huono tilanne, niin ihan siis kirkon ruoka-avussa käymään, kun rahallinen tilanne oli huono.

Tutkimusaineistostani käy myös ilmi, että vähävaraisissa koiratalouksissa voidaan kohdata vaikeuksia saada taloudelliset resurssit riittämään ruoan ostamiseen kaupasta, mutta taloudellisten

resurssien riittävyys arjesta selviytymiseen voi vaihdella. Tutkimusaineistoni perusteella joissakin vähävaraisissa kotitalouksissa maksuttomaan ruoka-apuun turvautuminen oli joskus arjesta selviytymiseksi ja ruoan saamiseksi välttämätöntä. Vähävaraisten ihmisten taloudellisten resurssien riittävyyteen liittyvät haasteet ruoan hankkimisen yhteydessä on tunnistettu myös aikaisemmissa köyhyyttä koskevilla tutkimuksilla (Eskelinen & Sironen 2017, 45–46). Osa tutkielmaan haastatteleistani ihmisistä oli joutunut turvautumaan maksuttomaan ruoka-apuun ainakin jossakin elämäntilanteessa, kun osa oli selviytynyt ruokaostoksista pääosin ilman ruoka-apuun turvautumista.

A3: Tingitään siitä mistä vielä voidaan. Että kyllä, varmaan Suomessa on niitäkin ihmisiä, jotka on nähnyt nälkää lemmikkinsä takia.

Tutkielmaan haastattelemani asiantuntija piti mahdollisena sitä, että Suomessa on vähävaraisia koiratalouksia, joissa ihmiset ovat joutuneet vähävaraisuuden vuoksi kokemaan nälkää. Tutkimusaineistossani ei esiinny selkeästi mainintoja siitä, että ihmiset olisivat joutuneet vähävaraisissa koiratalouksissa kokemaan nälkää, vaikka tilanne olisi taloudellisesti ollut vaikea. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisten koiratalouksien taloudelliset tilanteet vaihtelivat ja osa vähävaraisista koiratalouksista oli selvinnyt ruokaostoksista ilman suurempia haasteita. Tutkimusaineistossani esiintyy kuitenkin myös mainintoja äärimmäisen tiukoista taloudellisista tilanteista, joissa ihmisen taloudelliset resurssit ovat vain juuri ja juuri riittänyt ruoan hankkimiseen. Tällaisissa tilanteissa läheisiltä ihmisiltä saatu apu tai ruoka-apuun turvautuminen ovat tutkimusaineistoni perusteella voineet estää nälän kokemuksia vähävaraisissa koiratalouksissa. Nälän kokemuksia ei kuitenkaan ole pystytty Suomesta täysin poistamaan ja nälän kokemukset voivat olla köyhyyttä kokevissa kotitalouksissa jopa arkipäivää (kts. Airio, Blomberg ym. 2013; Eskelinen & Sironen 2017; Ohisalo, Laihiala & Saari 2015). Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisten nälän kokemukset voivat liittyä erityisesti tilanteisiin, joissa ihminen tinkii voimakkaasti omista tarpeistaan ja hyvinvoinnistaan huolehtiakseen koiran tarpeista ja hyvinvoinnista (kts. luku 5.2.).

V11: Et kyl sitä niinku monesti sitten mielti et koiralla on iso kippo ruokaa, mut sit itte katto välillä jääkaappiin, et onko siellä mitään. Mut tavallaan mä oon aina ollu sit itte tosi näppärä, et mä kerään paljon sienä ja marjoja sun muita. Tavallaan ei oo sinällään tarvinnu nähdä nälkää. Mut et kylhän se oli se, et sä huolehdit siitä, että lemmikeillä on ruokaa. Ja voi olla, et niille on sit jotain koirien nameja ja luita. Sit lapset oli silleen, et äiti miks me ei saada karkkia. Silleen, no ette te tarvi. Se on jännä mimmosia valintoja sitä sit niinku tekee.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa riittävään ravinnon saantiin on voitu saada apua esimerkiksi sienestyksestä ja marjastuksesta. Vähävaraisissa koiratalouksissa voidaan tutkimusaineistoni perusteella joutua tinkimään ja tekemään vaikeitakin kulutusvalintoja, jotta sekä

ihmisten että koirien tarpeet täytyisivät. Ihmiset voivat joutua tasapainottelemaan ihmisille ja koirille tarkoitettujen kulutustuotteiden ostamisen välillä. Lapselle tai koiralle asioiden mahdollistaminen voi tarkoittaa sitä, että ihmisen on luovuttava omista tarpeistaan ja karsittava omia menojaan. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat karsia monista ei-välttämättömiksi koetuista elintarvikkeista, kuten herkkujen ostamisesta niin itselleen kuin lapsilleenkin. Herkun ostaminen koiralle voi vähävaraisessa koirataloudessa tarkoittaa sitä, ettei ihminen voi ostaa itselleen tällaisia pieniä iloa arkeen tuovia asioita.

Monenlaisista kulutushyödykkeiden hankkimisesta karsiminen

V3: Me eletään vähän niinkun mun rahoilla, niin kyl mä vähän pelkään sitä, et jos meillä vaikka hajois se pesukone, niin sit meillä ei ois pesukonetta.

Vähävaraisissa koiratalouksissa valintojen mahdollisuuksien kaventuminen ja kompromissien tekemisen paikat näkyvät ruokaan liittyvien kulutustuotteiden lisäksi monenlaisten käyttötavaroiden kohdalla. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa voidaan kantaa huolta kodinkoneiden hajoamisesta, sillä hajonneen kodinkoneen tilalle ei välttämättä ole varaa ostaa uutta tai uuden ostamista voidaan joutua viivyttämään, kun taloudellisia resursseja uuden ostamiseksi ei ole. Kodinkoneen rikkoutuminen voi aiheuttaa köyhyyttä kokevassa kotitaloudessa merkittäviä taloudellisia haasteita (Eskelinen & Sironen 2017, 42) ja olla suuri taloudellinen kuluerä. Kodinkoneen puuttuminen voi puolestaan vaikeuttaa monin tavoin vähävaraisen ihmisen arjessa toimimisen mahdollisuuksia, kuten mahdollisuutta pyykinpesuun ja puhtaisiin vaatteisiin.

V7: Mulla on tosiaan, ja nyt ensimmäinen lapsenlapsi tulee, että mä oon vähän liian höveli antaan niitä vähiäkin rahoja pois. Mää en itelleni osta koskaan mitään, mutta musta on ihanaa ostaa muille. Juuri ostin [lapsen] koiralle kaulapannan, vaikka mulla ei ikinä ois ollu rahaa ostaa sitä, mutta ku se oli niin hieno ni mä ostin sitte, eikä hän edes niinku pyytäny.

Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihminen voi karsia omat menonsa hyvin vähäisiksi, mutta menojen jatkuva hillitseminen ja asioiden ostamatta ja hankkimatta jättäminen voi olla myös vaikeaa. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat joutua karsimaan myös läheisten tukemisesta ja lahjojen antamisesta, sillä lahjan ostaminen tai läheisen tukeminen voi kuormittaa vähävaraista koirataloutta. Uuden kaulapannan tai talutushihnan ostaminen koiralle voi olla vähävaraisessa koirataloudessa merkittävä kuluerä. Vähävaraisessa koirataloudessa lahjan ostaminen voi tarkoittaa omien menojen supistamista ja itselle asioiden ostamatta jättämistä. Vähävaraisessa arjessa voidaan joutua tasapainottelemaan monien erilaisten tarpeiden ja toiveiden kanssa (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007), mikä näkyi monin tavoin tutkimusaineistossani vähävaraisten ihmisten arjen ratkaisuisissa.

V3: Jos vaikka miettii sukkaa, niin en mä voi korjata mun sukkaa, niin sit mä vaan toivon, et kyllä mä näillä selviin vielä hetken. Et ei näissä nyt niin iso reikä oo vielä. Et tommosissa pienissä asioissa, vaikka ne on loppujen lopuksi aika isoja. (--) Ja koko ajan ruoan hinnat nousee ja hän on aika kova termiitti niinku tuhoamaan esimerkiksi lelujaan, niin mä en voi ostaa välttämättä heti kun joku menee rikki, niin en osta uutta, vaan sitten meillä vaan levitetään niitä sisälmyksiä. Ja just se, et [koiran nimi] ei ole sitä uusinta uutta varustetta.

Toimeentulovaikeudet voivat johtaa myös siihen, että ihmisillä ei ole varaa ostaa uusia vaatteita (Airio, Blomberg ym. 2013, 156; Eskelinen & Sironen 2017, 23), mikä nousee esille myös tutkimusaineistossani. Tutkimusaineistoni perusteella osa vähävaraisista ihmisistä pystyi hankkimaan itselleen tarvittaessa uusia vaatteita, kun osa vähävaraisista ihmisistä jouti hillitsemään arjen menoja voimakkaammin ostamalla uusia vaatteita vain harkiten ja käyttämään nykyisin käytössä olevia vaatteita pitkään. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa koiralle hankittuja varusteita saatetaan myös käyttää niin pitkään kuin ne kestävät, eikä rikkoutuneen varusteen tilalle välttämättä osteta heti uutta. Köyhyys usein pakottaa siirtämään erilaisten asioiden hankintaa, eikä erilaisia asioita voida hankkia heti, kun niitä tarvitaan (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007, 39). Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa tämä vaikuttaa usein koskevan niin ihmisten kuin koirienkin asioita. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihminen ei usein pystynyt ostamaan koiralle heti uutta leluja tai varusteita kuluneiden tai rikkoutuneiden tilalle, ja ihmiset saattavat käyttää rikkoutuneita vaatteita taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi.

V4: Niin tota, on joutunu ostaan vaan jotain halvinta ja just kaikki kosmetiikka, vaatteet, tämmöset. Niin niitäkin on joutunut niinkun joko et ei osta vaan niin usein, ei käytä niin usein mitään uusia tuotteita tai tämmöisiä. Tai sitten just jotain halvempaa, mitä aikaisemmin ei ehkä oo tottunut käyttämään. On se ollu vähän semmoista sumplimista.

Tutkimusaineistossani edullisimpien tuotteiden valinta näkyi ruoan, kodinkoneiden ja vaatteiden lisäksi esimerkiksi kosmetiikkatuotteiden kohdalla. Ruoan lisäksi monien kulutustuotteiden, kuten vaatteiden ja kosmetiikkatuotteiden, hankkimisen yhteydessä vähävaraiset ihmiset joutuivat usein keksimään edullisia kulutusratkaisuja (kts. Isola, Larivaara & Mikkonen 2007). Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat joutua luopumaan taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi jopa kokonaan kosmetiikkatuotteiden käytöstä tai niitä voidaan käyttää harvemmin kuin tosiasiaassa ihminen haluaisi tai olisi tarvetta.

V1: (--) meilläkin meni flexi rikki, niin mä bongasin roskalavalta koiralle remmin. No hän nyt oli mulle tuttu ihminen muutenkin, mutta kun flexi maksaa 30e, niin mä ajattelin, että en mä nytten osta uutta flexiä, että mä kysyin, et onks jollain jotain hihnaa mulle, että pääsis kävelylle

Tutkimusaineistoni perusteella kulujen hillitsemiseksi vähävaraisissa koiratalouksissa erilaisia kulutushyödykkeitä ja tavaroita voidaan hankkia käytettynä. Koiratarvikkeista aiheutuvia kuluja saatetaan hillitä ostamalla koirille varusteita käytettyinä ja hyödyntämällä esimerkiksi käytettyjen tavaroiden myyntiin tarkoitettuja verkkoalustoja tai sosiaalisen median kanavia, joilla myydään käytettyjä tavaroita. Tutkimusaineistoni perusteella on selvää, että koiran kaulapanta ja talutushihna ovat koiratalouksissa usein välttämättömiä hankintoja arjesta selviytymisen näkökulmasta, joiden hankkimiseen vähävaraisilla ihmisillä voi olla monenlaisia keinoja.

V2: [vanhempi] ostaa [koiran nimi] uuden flexin kerran vuodessa.

Tutkimusaineistoni perusteella koiran tarvitsemien varusteiden hankkimisessa läheisiltä ihmisiltä saatu tuki on usein merkityksellistä ja voi mahdollistaa esimerkiksi koiralle uusien varusteiden hankkimisen, vaikka vähävaraisella ihmisellä ei itsellään olisi uuden varusteen hankkimiseen taloudellisia resursseja. Vaikka resursseja olisi, lahjaksi saatu varuste voi säästää rahaa johonkin muuhun tarpeelliseen ja helpottaa siten vähävaraisen koiratalouden arkea.

V3: Et niinkun se toinen koira on haaveissa, et tottakai sekin ois niinkun kuluerä. Pennulle aina sun tarttee ostaa kaikki, kun se kasvaa, mut mä oon tiennyt sen, et meille tulee toinen koira, niin vaikka [koiran nimi] on kolme, niin mä oon säästänyt sen pentupannan ja pentuhihnat, et sit niitä ei tartte lähtee ostamaan uutena.

Koiran kanssa elämisestä aiheutuvia kuluja voidaan hillitä myös säästämällä vanhoja ja nykyisen koiran käytöstä poistuneita varusteita ja tarvikkeita, jotta niitä voidaan tulevaisuudessa käyttää kotitalouden seuraavalle koiralle, eikä uusia varusteita tarvitse tuolloin ostaa.

Vapaa-ajan viettomahdollisuuksien kaventuminen

V3: Mut sillon opiskeluaikana ei pystynyt juurikaan tekemään mitään muuta, kun olemaan kotona tai sitten ohessa kävi töissä sen mitä pystyi.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisillä ei välttämättä ole taloudellisia resursseja tehdä vapaa-ajalla toivomiaan asioita ja aktiviteetteja, mitkä tekisivät arjesta mielekästä ja mukavaa. Vähävarainen arki saattaa painottua kotiin ja kodin lähiympäristössä toimimiseen niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi, mikä voi pienentää vähävaraisen kotitalouden elinpiiriä ja tehdä arjesta myös yksitoikkoista. Köyhyys usein vähentääkin merkityksellisen ja mielekkään tekemisen määrää (Hirvilammi & Mäki 2013; Roivainen, Heinonen & Ylinen 2011), kun ihmisten voi olla vaikeaa järjestää itselleen virkistämisen mahdollisuuksia niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007).

V5: Toki yhes kohtaa sit niinkun karsin menoja siinä, et jätin salin pois.

Taloudellisesti niukassa tilanteessa ihmisillä ei aina ole varaa käydä harrastuksissa (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007), kuten tutkimusaineistoni osoittaa. Vähävaraisissa koiratalouksissa osallistumisen mahdollisuuksien rajallisuus näkyi usein siinä, että ihmiset olivat joutuneet luopumaan harrastuksistaan ja monista muista itselleen mieluisista vapaa-ajan aktiviteeteista. Osa haastattelemistani ihmisistä oli joutunut luopumaan harrastuksistaan jossakin tietyssä elämänvaiheessa, kun osalla maksullisista harrastuksista tinkiminen vaikutti olevan pysyvämpi osa elämää.

VI: Ja sitten tietenkin, et jos haluskin joskus tehdä jotain mukavaa tai kivaa, sitä joutuu aina tarkkaan miettimään tai ihan siis säästämään muutamia kuukausia. Et tavallaan kyllähän arki menee miten arki menee, mut et jos haluais sillä rahasuhteella, mitä itte on, niin se pitäis olla vaan, että käy koiran kanssa pihalla ja olla neljän seinän sisällä muuten. Et enemmänkin se liikkuminen sieltä kodista jonnekin muualle on, että sitä joutuu aina harkitsemaan tarkkaan, että niinkun kahdella kymppillä bensaa niin sä et pitkälle pötki. (--) Ja oot sairaslomalla, niin etenkin kun mistä syistä, niin pitäis kuitenkin tehdä asioita, jotka on mieluisia, et se oma hyvinvointi rupeis kasvamaan sieltä, mut sitten taas joutuu karsimaan sieltä, et mitä voi tehdä ja et riittäis rahat taas sitten sinne seuraavaan kuukauteen.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset joutuivat usein suunnittelemaan vapaa-ajan viettoaan ja aktiviteetteja hyvissä ajoin etukäteen sekä säästämään ja punnitsemaan huolellisesti sitä, onko toivottuihin tilaisuuksiin tai aktiviteettiin taloudellisesti mahdollista osallistua. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset joutuivat harrastuksien lisäksi usein tinkimään monista muista itselleen kivoista arjen tekemisistä, sillä ne olivat taloudellisesti mahdottomia. Tutkimusaineistoni perusteella maksullisia arjen aktiviteetteja pyrittiin usein korvaamaan maksuttomilla vapaa-ajan viettotavoilla, kuten ulkona ja luonnossa liikkumisella kodin läheisyydessä.

V3: Kyl sitä joutuu miettimään, mitä siinä arjessa tekee, et ei voi lähteä tosta noin vain humputtelemaan jonnekin tai kaikkiin tapahtumiin. Kun on silleen myös parempituloisia kavereita, niin joku pyytää jonnekin ja on silleen, et ota koira vaikka mukaan ja tuu junalla, tai mennään tonne, tehään tälleen, ni joudun kieltäytymään niistä asioista välillä, koska ei mulla oo varaa siihen. (--) Silloin ku me oltiin vielä opiskelijoita ja me haluttiin lähteä ulkomaille, niin me säästettiin vuos siihen, et me pystyttiin olemaan viikko ulkomailla. Ja se oli tosi outoo, koska mä en oo aikaisemmin matkustellut, ennen sitä, kun tapasin mun kumppanin. Koska mulla ei ollut rahaa siihen, vaikka mä haluaisin ja se ois ihan helvetin hienoo nähä paikkoja ja kokee eri kulttuureja ja muita.

Vapaa-ajan toimintoihin osallistumisen haasteena on usein aktiviteettien maksullisuuden lisäksi paikasta toiseen liikkumisesta aiheutuvat kustannukset, minkä vuoksi köyhydessä elävän ihmisen liikkumis- ja matkustusmahdollisuudet voivat olla rajalliset (Eskelinen & Sironen 2017, 23; Isola,

Larivaara & Mikkonen 2007). Kodista ja kodin läheltä poistuminen aiheuttaa usein kustannuksia, mikä vaikeuttaa kodista lähtemistä ja kodin ulkopuolella tehtäviin aktiviteetteihin ja harrastuksiin osallistumista. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa esimerkiksi julkisen liikenteen lippumaksut ja auton polttoaineen ostamisesta aiheutuvat kustannukset voivat estää matkustamisen ja rajoittaa siten vähävaraisten ihmisen mahdollisuuksia liikkua paikasta toiseen ja kokea toivomiaan asioita ja elämyksiä. Vähävaraisissa kotitalouksissa mahdolliset matkustus- ja reissukohteet voivat löytyä usein lähiympäristöstä (Isola, Larivaara & Mikkonen 2007). Ulkomaille matkustaminen, mikäli se oli vähävaraisissa koiratalouksissa taloudellisesti mahdollista, vaati tutkimusaineistoni perusteella usein myös pitkäaikaista säästämistä.

V4: Mun pitää miettiä aina tosi tarkkaan, että milloin vaikka näkee kavereita. Et varsinkin jos ne asuu toisella paikkakunnalla, niin siihän siihen aina menee niinkun matkustukseen ja sit tietysti yleensä halua käydä jossain kahvilla tai jotain tai näin. Että kylhän siihen aina yleensä menee rahaa. Tietysti aina välillä käydään toisen luona, et sit ei ehkä mee niin paljon, mutta näin. Sit mä en oo käyny elokuvissa. Itse asiassa mä oon nyt käyny yhden kerran elokuvissa ja silloinkin mä sain ilmaislipun mun [sisarukselta] koronan alun jälkeen. Että siitä on useampi vuosi. Öö no tietysti nyt mitään ravintolasyömissä ei juurikaan ole, että oon mä jotain semmoista jotain tyyliin sushia tai hampurilaista tai tällöistä, mikä on silleen hintatasoltaan vähän sitä alemmaa luokkaa. Niin tota semmoista on ehkä joskus pystynyt syömään. Tai niinkun ehkä kerran kuussa. Ja just että jos tulee jotain muita menoja, ni sit pitää aina miettiä, että no tässä kuussa mä en vaikka voi sitten nähdä kavereita – tai matkustaa vaikka tänne ja tänne kaupunkiin tai käydä kahvilassa tai ostaa mitään ylimääräistä.

Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi vähävaraiset ihmiset eivät aina pysty tapaamaan ystäviään tai tekemään läheisten ihmisten kanssa mukavia asioita, sillä aktiviteetteihin osallistuminen, kuten matkuksesta ja itse aktiviteetista aiheutuvat kulut, vaatisivat taloudellisia resursseja, joita vähävaraisilla ihmisillä ei välttämättä ole käytössään. Eskelisen ja Siroson (2017, 23) mukaan köyhyyttä kokevilla ihmisillä ei usein ole varaa vapaa-ajan viettoihin, kuten elokuvissa käyntiin, ravintolassa syömiseen tai baarissa käymiseen. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa läheisiä ihmisiä haluttaisiin tavata esimerkiksi kahviloissa, ravintoloissa tai menemällä yhdessä elokuviin, mutta vähävaraiset ihmiset voivat joutua tahdonvastaisesti kieltäytymään näistä. Sitä vähävaraisuus voi rajoittaa vähävaraisen ihmisen mahdollisuuksia sosiaaliseen vuorovaikutukseen läheisten ihmisten kanssa (Eskelinen & Sironen 2017, 23). Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset eivät usein voineet itse valita sitä, millaisiin asioihin tai tilaisuuksiin arjessaan osallistuivat ja miten olivat mukana läheissuhteissa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa, vaan taloudellisten ja aineellisten resurssien niukkuus saattoi ainakin osittain tehdä valinnat ihmisen puolesta.

V7: Kävisin niitä useemmin moikkamassa koirien kanssa, mutta ei mulla oo varaa niihin matkoihin. Vaikka se on ainoastaan kympin siis edes takaisin, mut se, että jos siellä kaks kertaa viikossa käy, niin se on välillä liikaa. Ei niinku kerta kaikkiaan, koska mulla on kyllä kuukausikortti, mut sil ei pääse sinne niin. Et [lapsella] on huomenna synttärät niin sitä just mietin, että nyt täytyy sit varmaan jotain kehitellä Et kyllä mää enemmän tekisin ja kyllä mää luulen, et voitais niinku junallakin lähtee. Se ois niin kiva mennä. Noi (koirat) on niin helpot, et niiden kanssa ois kiva mennä, koska mä tiedän, että ne toimis joka paikassa. Ja et voisinn rannalle toisella paikkakunnalla] helposti lähtee niitten kans, mutta en lähe juu.

Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuus voi rajoittaa ihmisten mahdollisuuksia viettää aikaa yhdessä ja tavata toisiaan, mikä voi vaikeuttaa myös esimerkiksi merkkipäivien juhlimista yhdessä. Lisäksi taloudellisten resurssien niukkuudesta johtuva liikkumisen ja tekemisen mahdollisuuksien rajallisuus voi rajoittaa koiran mahdollisuuksia päästä tekemään asioita, kuten retkeilemään ja liikkumaan luonnossa. Tutkimusaineistoni perusteella taloudellisten resurssien niukkuuden rajoittavat vaikutukset voivat heijastua lajien rajat ylittävästi myös koiran elämään ja arjen sisältöihin vähävaraisissa koiratalouksissa, kun vähävarainen ihminen joutuu karsimaan koiran kanssa tekemistään asioista niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Myös koiran elinpiiri sekä tekemisen ja kokemisen mahdollisuudet voivat kaventua vähävaraisuuden seurauksena, kun ihmisen elinpiiri rajoittuu kotiin ja kodin lähiympäristössä toimimiseen.

V3: Ja sitten sen vähävaraisuuden takia, niin tulee myös tietynlaisia konflikteja välillä. Kun se taloudellinen tilanne on hankaloitunut ja vaikuttaa elämään laajasti, niin silloin se myös voi aiheuttaa konflikteja ihmissuhteisiin paljon herkemmin. Eikä se oo millään tavalla kivaa, et sä joudut pyytämään joltain rahaa. Mut etenki silloin ku opiskeli, asu yksin, ei ollu kumppania, niin silloin mun oli tukeuduttava mun [sisarukseen] ja ystäviin. Mutta niistä niinku selvis.

Köyhyys voi aiheuttaa haasteita ihmissuhteissa (Eskelinen & Sironen 2017, 23). Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisuus ja esimerkiksi taloudellisen tuen tarvitseminen läheisiltä voi aiheuttaa konflikteja läheissuhteissa. Vaikea ja taloudellisesti niukka elämäntilanne voi vaikuttaa elämään laajasti ja kuormittaa ihmisen jaksamista yleisesti, mikä voi alistaa erilaisten konfliktien syntymiselle.

V9: Ja sitten, varsinkin ku se jotenki vinoutuu vielä se oma viiteryhmä, et kun näkee niitä harrastavia ihmisiä ja kuulee niistä harrastavista ihmisistä, nii on jotenki vähän semmoinen olo, että mä en kuulu tuohon porukkaan, vaikka mulla onkin nää koirat. (--) Et musta tuntuu, et monissa näissä niinku rodun harrastuspiireissä ja muissa niin, sitä jotenkin pidetään itsestään selvyytenä, että totta kai sulla on rahaa mennä harrastamaan, totta kai sulla on varaa kisata sun koiran kanssa, totta kai sä voit ajaa toiselle puolelle Suomee ja maksaa bensat siitä. Ja tuntuu jotenkin et sitä ei edes kyseenalaisteta (--).

Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisen ihmisen oma lähipiiri tai esimerkiksi harrastuksen myötä syntynyt tuttavapiiri ei välttämättä tiedosta taloudellisten resurssien niukkuuden arkea ja

harrastamista rajoittavia vaikutuksia. Köyhyyden rajoittavien vaikutusten tunnistamattomuus aiheutti haastateltavissani usein vaikeita tunteita ja ymmärrystä omaa elämäntilannetta kohtaan olisi toivottu toisinaan enemmän. Köyhyys usein rajoittaa yksilön mahdollisuuksia osallistua sellaisiin toimintoihin ja elämäntapaan, jota nyky-yhteiskunnassa ihmisten odotetaan elävän (Eskelinen & Sironen 2017, 42). Taloudellisten resurssien niukkuuden aiheuttama rajoittavuus saattoi aiheuttaa ulkopuolelle jäämisen kokemuksia ja alemmuuden tunteita, kun esimerkiksi koiran kanssa harrastaminen ei ole itselle samalla tavalla mahdollista kuin muille. Isolan, Larivaaran ja Mikkosen (2007) mukaan köyhyys ilmenee usein alemmuuden tunteena ja monenlaisina itsesyytöksinä, mitkä syntyvät, kun itseä vertaillaan muihin ja siihen, mikä näyttäytyy lähiympäristössä normaalina.

V3: Ja mä oon tosi tyytyväinen siihen, et mulla ei oo lapsia tällä hetkellä, koska mä tiedän, että mä en pystyis tarjoamaan niille lapsille taloudellisesti vakaata elämää. Se on ihan tosi iso semmonen (asia), miksi mä en halua lapsia nyt. Koska mä en pysty tarjota niille sitä, mitä mä haluaisin.

Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisuus voi vaikuttaa myös ihmisen haluttomuuteen nykyisessä elämäntilanteessa hankkia lapsia, koska vähävarainen ihminen ei koe pystyvänsä tarjoamaan haluamaansa elämäntyyliä ja taloudellisesti vakaata elämää lapselle. Lapselle ihminen saattaa haluta tarjota elämän, jota ei määritä samaan tapaan taloudellinen pakko kuin nykyisessä elämäntilanteessa.

Köyhyys asumisratkaisuissa

V1: En pysty mihin vaan haluaisin tai mikä olisi itselle mieluinen sijainti tai asuinpaikka. En ole pystynyt valitsemaan sitä, mitä haluaisin, vaan sen mitä vuokran hintalappu sanoo.

Tutkimusaineiston perusteella vähävaraisilla koiratalouksilla ei usein ollut mahdollisuutta valita sellaista asuntoa, missä ihminen haluaisi omien ja koiran tarpeiden vuoksi asua, vaan usein asunnon hinta määritteli sen, missä ja millaisessa asunnossa vähävarainen koiratalous asui. Usein köyhyys näkyikin vähävaraisten ihmisten asumisratkaisuissa ja yksi köyhyyden ja toimeentulovaikeuksien merkittävä taustasy syy on asumiskustannuksien kalleus (kts. Eskelinen & Sironen 2017, 37–38; Isola, Larivaara & Mikkonen 2007, 100–101, 143, 166).

V11: Et mä asuin ite silloin [paikkakunnan nimi] ja sit vielä niinku vuokrat oli kalliita plus, että mulla on aina ollu se, että mää oon asunu maalla tosi paljon, ni mulla oli se, et ei mihinkää kerrostai rivitaloon. Mulle oli ehdoton tavallaan se, et sen pitää olla omakotitalo, missä mä asun. Ja totta kai siinä on silloin myös myös omat kulut, mut mä oon tehnyt sen valinnan itse, et tosiaan mä vois in asua jossain halvemmassa kerrostaloasunnossa tai muissa. Se ei vaan ollu se vaihtoehto.

Toisaalta haastattelemini vähävaraisten koiratalouksien mukaan vähävaraisuus ei aina estänyt mieluisan asumismuodon valitsemista. Osa vähävaraisista koiratalouksista pystyi asumaan itselleen

mieluisassa asunnossa ja valitsemaan esimerkiksi kerrostaloasunnon ja vuokralla asumisen sijaan omistusasunnossa ja omakotitalossa asumisen. Tutkimusaineistoni perusteella omistusasunnossa, kuten esimerkiksi omakotitalossa, asumista vaikeutti omakotitaloasumisesta aiheutuvat kulut.

V7: Ja sitte tietysti tää asuntokuvio, kun ihana hallituksemme keksi näitä kaikkia koukeroita. Meidän on pakko muuttaa, meidän on ihan pakko muuttaa. Koska mulla on 700 tässä melkein vuokra jo, niin kaikki tämmöiset niin argh... Mutta raha.

Monet vähävaraiset ihmiset asuvat omistusasuntojen sijaan vuokra-asunnoissa (Eskelinen & Sironen 2017, 37), kuten myös suuri osa tähän tutkielmaan haastatelluista vähävaraisista koiratalouksista. Vuokra-asunnossa asumista hankaloitti korkeat vuokrat. Tutkimusaineistoni perusteella monet vähävaraiset koirataloudet voivat olla riippuvaisia sosiaaliturvajärjestelmän tarjoamista etuuksista ja tuista, ja erityisesti niissä tapahtuvat muutokset, kuten tuen määrän aleneminen, voivat pakottaa vähävaraisen ihmisen luopumaan nykyisestä kodistaan ja muuttamaan edullisempaan vuokra-asuntoon. Valintojen mahdollisuuksien kaventuessa vähävaraisuuteen voi liittyä vallattomuuden tunnetta ja vaikutusmahdollisuuksien laskua suhteessa omaan elämään ja jokapäiväistä arkea koskeviin päätöksiin (Eskelinen & Sironen 2017, 23), kuten tutkimusaineistoni osoittaa.

Köyhyys ja ihmisen hyvinvointi

V10: Mielenterveydestä huolehtimiseen menee jonkin verran rahaa, vaikka onkin ne setelit. Ja psykologilla ois hyvä käydä meidän molempien, mun ja mun kumppanin. Niin silleen ei oo rahaa justiinsa. Että maksaa paljon. (--) Plus sitten vaikka pääsiki sinne jonoihin, nii ne on älyttömän pitkät. Niin sitten oon vaan tyytyny tassuterapiaan lähinnä.

Köyhyys voi usein alentaa ihmisen terveyttä ja hyvinvointia ja vaikeuttaa monenlaisten perustarpeiden tyydyttymistä (Eskelinen & Sironen 2017, 23, 43–44). Tutkimusaineistoni perusteella taloudellinen niukkuus voi vaikeuttaa omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimista, kuten rajoittaa vähävaraisessa koirataloudessa ihmisen mahdollisuuksia syödä terveellisesti ja monipuolisesti, ostaa tarvittavia kulutushyödykkeitä ja monenlaiset osallistumisen mahdollisuudet voivat kaventua, kuten mahdollisuus harrastaa ja tehdä itselle mieluisia asioita. Lisäksi erityisesti pitkittynyt köyhyys kietoutuu usein yhteen monien muiden ihmisen elämässään kohtaamien haasteiden kanssa, joita voivat olla monenlaiset terveyteen liittyvät ongelmat (Eskelinen & Sironen 2017, 43). Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisilla ihmisillä ei välttämättä ole taloudellisia resursseja kustantaa itselleen esimerkiksi mielenterveyden hoitoon liittyviä palveluita tai niistä tinkiminen voi olla säästökeino taloudellisten resurssien ollessa kotitaloudessa niukat. Ihmisillä ei välttämättä myöskään ole osaamista, jaksamista tai halua hakea tukea omasta terveydestä huolehtimiseen (Aaltonen, Miettinen ym. 2013; Isola, Turunen & Hiilamo 2016; Saastamoinen,

Tuominen ym. 2013), mikä näkyi joissakin haastateltavieni kertomuksissa. Tutkimusaineistoni perusteella tulkitseen, että joissakin tapauksissa omasta terveydestä huolehtiminen voi hautautua muiden arjen murheiden alle.

V3: Ja sitten mulla oli tossa sairaalajakso ja mun piti tosi paljon miettiä, et millä mä maksan tän sairaalalaskun. Ja sit pelkää sitä, et jos joutuiskin meneen vaikka johonkin päivystykseen, niin mieluummin kituuttaa pari päivää viikonlopun yli, että voi mennä ihan perusterveysasemalle, joka ei maksa niin paljon, kun se päivystyskäynti. Et kyl se vähävaraisuuskin vaikuttaa siihen omasta terveydestä huolehtimiseen.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisten mahdollisuudet huolehtia terveydestään, kuten mielenterveydestä, voi olla alentunut niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Sairastuminen usein kuormittaa vähävaraisen ihmisen taloutta ja taloudellinen niukkuus voi aiheuttaa huolta sairaanhoitokuluista ja lääkemaksuista selviytymisessä (Eskelinen & Sironen 2017, 43). Tutkimusaineistoni mukaan vähävarainen ihminen voi pyrkiä säästämään terveys- ja hyvinvointipalveluiden käyttämisestä aiheutuvista kustannuksista niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Kustannuksien minimoimiseksi vähävaraisissa koiratalouksissa esimerkiksi lääkäriin menoa saatetaan viivästyttää, kun ei haluta mennä päivystykseen, vaan odotetaan mahdollisuutta päästä perusterveydenhuoltoon arkiaikana, jossa kulut ovat päivystystä alhaisemmat.

V4: Tietysti itellä välillä ei ollu semmoisia voimavaroja niinku tehdä ehkä [koiran nimi] kanssa tarpeeksi mitään, että se semmoinen yhdessä tekeminen on välillä jäänyt, et sit enemmän laittaa just jotai, että pureskele noita pahvilaatikoita tai näin. Että sitten just se yhdessä tekeminen on ehkä semmoinen, mikä just rakentais sitä suhdetta enemmän että.

Tutkimusaineistoni mukaan huoli taloudellisesta pärjäämisestä ja ihmisen kohtaamat terveyden- ja hyvinvoinnin haasteet voivat laskea vähävaraisen ihmisen henkisiä voimavaroja. Henkisten voimavarojen laskiessa vähävaraisissa koiratalouksissa koiran kanssa ei välttämättä tehdä yhdessä asioita yhtä paljon kuin silloin, jos ihmisen voimavarat olisivat paremmat. Tämä voi vähentää ihmisten ja koirien viettämän yhteisen ajan määrää, jossa koiran kanssa ollaan aktiivisesti vuorovaikutuksessa. Yhdessä tekemisen puute voi vaikuttaa ihmisen ja koiran läheisyyteen ja suhteen laatuun, sillä arjesta voi puuttua ihmisen ja koiran välistä vuorovaikutusta, joka rakentaisi ihmisen ja koiran välistä läheissuhdetta. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisuus ja ihmisen kohtaamat mielenterveyden haasteet voivat siten vaikuttaa ihmisen ja koiran läheisyyteen ja vuorovaikutuksen laatuun monilajisessa läheissuhteessa. Monilajisessa läheissuhteessa ihmisen hyvinvointi voi kietoutua yhteen koiran hyvinvoinnin kanssa, sillä energinen ja hyvinvoiva ihminen voi jaksaa viettää enemmän aikaa koiran kanssa ja keksiä koiralle mukavaa tekemistä ja yhdessäoloa.

V3: Ja sit toisaalta, jos mun voimavarat ei oo siihen riittänyt, niin mä oon osannut pyytää apua mun ystäviltä. Et hei, voisko [koiran nimi] tulla teille hetkeks, et mä tarvin nyt hetken siihen, että mä keräilen itteeni. Ni mä oon aina pistänyt [koiran nimi] eelle. Et jos se näyttää siltä, et mä en pysty, niin meillä on lähipiirissä semmosia ihmisiä, jotka niinku kilpailee siitä, et kuka saa ottaa [koiran nimi] hoitoon. Se on niin pidetty persoona. Niin ei oo ikinä tarvinnut mieltä sitä, et jos jotain käy itelle, joutuu leikkaukseen tai pitkä sairausloma jostain syystä, niin aina löytyy joku lähimmäinen, joka tuntee [koiran nimi] ja jonka kans [koiran nimi] viihtyy. Et omassa terveydessä ja siitä huolehtimisessa ois parannettavaa, mutta mä en ikinä tingi siitä, et mitä [koiran nimi] saa. Et mä oon ilmottanut suoraan mun parhaalle ystävällekin, et jos mä ikinä kuolen onnettomuudessa, niin [koiran nimi] muuttaa teille. Et se on niinkun se, johon mä luotan eniten. Se on lellipentu.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset pyrkivät usein huomioimaan koiran hyvinvoinnin tilanteissa, joissa ihminen kokee oman kykynsä huolehtia koirasta olevan huono. Tutkimusaineistostani käy ilmi, että haastatteleman vähävaraiset koirataloudet saattoivat arjessaan kohdata tilanteita, joissa ihminen on kokenut, ettei pysty loukkaantumisen, sairastumisen tai mielenterveyden haasteiden vuoksi huolehtimaan riittävällä tavalla koirasta. Tutkimusaineistoni perusteella tällaisissa tilanteissa ihmiset voivat hankkia koiralle hoitopaikan, jonka järjestymisessä läheisillä ihmisillä on usein suuri merkitys. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset usein pyrkivät arvioimaan oman elämän haasteiden vaikutuksia koiraan ja tekemään mahdollisuuksien mukaan toimenpiteitä, joiden tarkoitus on suojella koiraan ihmisen elämässään kohtaamilta vaikeuksilta. Haastatteleman vähävaraiset ihmiset pyrkivät usein arvioimaan koiran etua elämässä kohtaamisissaan erilaisissa tilanteissa, kuten edellinen aineisto-ote osoittaa.

V2: Mä oon hyvin tyytyväinen, tai siis tyytyväinen on väärä sana, mut en nyt tiedä mitään muutakaan sanaa siihen, mut siis onnellinen mun elämästä ja se on semmonen kun mä haluan.

Köyhyys vaikuttaa ihmisten elämään eri tavoin ja vähävaraisten ihmisten kokemukset köyhyydestä ovat yksilöllisiä (Eskelinen & Sironen 2017, 24). Tutkimusaineistoni osoittaa, että vähävaraisuus aiheuttaa usein huolta toimeentulosta ja arjesta selviytymisestä, mutta ei automaattisesti estä onnellisuuden ja tyytyväisyyden kokemuksia omaa elämää kohtaan. Köyhyyttä elämässään kohtaava ihminen voi olla elämäänsä tyytyväinen ja onnellinen (Eskelinen & Sironen 2017, 24). Tämä tuli esille joissakin vähävaraisten ihmisten haastatteluissa. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat kokea onnellisuuden ja tyytyväisyyden tunteita omaa elämää kohtaan ja elämä voi vähävaraisuudesta huolimatta olla sellaista, kun ihminen toivoo sen olevan.

V11: No siis just se että sä tavallaan niinku opit miettimään sitä että mikä täs elämäs on tärkeintä. Et onko se se että sulla on kauheasti rahaa sun muuta vai sitten onko muut asiat tärkeempiä. Kylhän siinä sit siinä kohtaa ku on vähävarainen, niin tavallaan siinä erottuu se, et ketkä on niitä ystäviä. Ketkä auttaa sua ja kenen puoleen sä pystyt kääntymään sit siinä kohtaa. Se, et tavallaan

jos sulla ois sitä rahaa käytettävissä ihan älyttömiä määriä ja ssä et ois ikinä kokenut sitä vähävaraisuutta, niin osaisitko sä tavallaan suhtautua asioihin samalla tavalla.

Vähävaraisessa arjessa iloa voidaan kokea pienistä asioista ja taloudellisten resurssien niukkuus voi myös pakottaa tunnistamaan omassa elämässä itselle tärkeimpiä asioita. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisessa arjessa ihmiset joutuvat usein turvautumaan läheisiltä saatuun tukeen, mikä voi auttaa tunnistamaan omassa lähipiirissä olevia ihmisiä, joiden tukeen ja apuun voi turvautua hädän hetkellä.

Kuten edellä olen tuonut ilmi, tutkimusaineistoni osoittaa, että köyhyys on vähävaraisissa koiratalouksissa usein paljon muutakin kuin suoraa puutetta materiaalisista resursseista. Köyhyys voi ilmetä vähävaraisissa koiratalouksissa rajallisina ja niukkoina vaihtoehtoina ihmisten elämässä, aiheuttaa huolta, turvattomuutta ja näköalattomuutta omaa elämää ja tulevaisuutta kohtaan, aiheuttaa ulkopuolisuuden kokemuksia ja heikentää ihmisten mahdollisuuksia huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan. Köyhyyttä on kuitenkin monenlaista, eikä kaikkien vähävaraisten koiratalouksien kokemukset ja arjessa kohtaamat haasteet ja ilon hetket ole samanlaisia, ja pienituloisissa koiratalouksissa voi olla monenlaisia iloa ja onnellisuutta tuottavia asioita.

5.2. Koiran huomiointi vähävaraisen arjen ratkaisuisissa

V2: Se on ihan täysin mun vauva (liikuttunut). Pidän häntä kuin kukkaa kämmenellä.

Tutkielmani tutkimusaineistossa koirat olivat vähävaraisille ihmisille hyvin tärkeitä monella tavalla. Kaartisen, Nuutisen ja Aution (2015, 62) mukaan lemmikit voivat olla perheenjäseninä korvaamattomia ja rakastettuja sekä ihmisille läheisiä ja tärkeitä. Tutkielmani tutkimusaineistossa koirat ovat tärkeitä itseisarvoisina olentoina perheenjäseninä ja hyvin laajasti ihmisen lempeyden, rakkauden ja huolenpidon kohteita, joiden näkökulmaan ja tarpeisiin ihmiset kiinnittävät vähävaraisessa arjessa paljon huomiota.

V5: Sanoin poikaystävälle, et kun hän ei ollut koskaan ollut koirien kanssa, eikä tiennyt ees, että onko allergiaa, niin sanoin vaan, et jos on allergiaa, niin hän voi sitten poistua, mut koira ei lähde mihinkään, että se pysyy.

Tutkimusaineistoni vähävaraiset ihmiset ovat usein hyvin sitoutuneita koiraansa. Ihmisen sitoutumista koiraan sekä ihmisen ja koiran kiintymyssuhteen vahvuutta kuvastaa esimerkiksi yllä oleva kuvaus siitä, kuinka haastattelemanani vähävarainen ihminen ei ollut valmis luopumaan koirasta uuden kumppanin allergian vuoksi, vaikka tämä olisi mahdollisesti katkaissut ihmisten välillä alkaneen parisuhteen. Uuden kumppanin mahdollisesta koira-allergiasta huolimatta vähävarainen

ihminen ei olisi luopunut koirasta. Tästä näkökulmasta koiran läsnäolo ja ihmisen voimakas kiintymys koiraan voi monilajisessa läheissuhteessa vaikuttaa ihmisen sosiaalisiin suhteisiin ja niiden rakentumiseen sekä siihen, kenen kanssa ihminen voi esimerkiksi jakaa kotinsa ja arkensa.

V10: Koirat on niinku meidän lapsia, sillee niinku perheenjäseniä, mut sit lemmikkejä kuiteski. Ne on sellaiset meidän lapset, jotka me otetaan kaikkialle mukaan ja kaikkiin reissuihin ja muualle. Osittain senkin takia, ku näille on niin vaikee löytää hoitajaa, johon mää luottaisin sillee, että se pärjää niitten kanssa useemman päivän. Varsinki ku nää on niin vaikeita siellä ulkona, mut ne on meidän lapsia. Ei me haluta ihmislapsia.

Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset kuvailevat koiriaan lemmikeiksi, eläimiksi, perheenjäseniksi ja lapsiksi. Aikaisempien tutkimuksien mukaan seuraeläimet sijoittuvat eräänlaiseen liminaalitalaan dualistisen luonto-kulttuuri-jaon väliin: toisinaan seuraeläimiä pidetään ihmisen kaltaisina olentoina ja toisinaan *eläiminä* ja lemmikin saama rooli voi muuttua lemmikin elämän aikana (Charles 2016, 4; Irni 2020, 214–215, 221–224) Tämä näkyi myös tutkielmani tutkimusaineistossa, sillä lemmikin käsitteellistäminen vaihteli ihmisten kertomuksissa. Vaihtelevista käsitteellistyksistä riippumatta koirat olivat tutkimusaineistossani ihmisille tärkeitä monilajisen läheissuhteen osapuolia, joiden kanssa ihmiset jakoivat arkensa ja joiden kanssa ihmiset viettivät mielellään aikaa. Suomessa lemmikeistä onkin monin paikoin tullut perheenjäseniä, joiden rooli läheissuhteessa voi muistuttaa ihmisjäsenen asemaa, joiden kanssa ihmiset jakavat sekä arkensa että aikansa (Charles 2016, 2–4; Kaartinen, Nuutinen ja Autio 2015, 62).

V2: Kattellaan telkkaria iltaisin, niin [koiran nimi] nukkuu jalassa kiinni peiton alla. Se hakeutuu peiton alle aina illalla ja sohvan nurkkaan ja siinä se nukkuu sitten siihen saakka, kunnes mennään nukkuun. Se nukkuu ihan mun vieressä sängyssä.

Tutkielmani tutkimusaineistossa vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisen ja koiran välinen suhde on usein tiivis ja fyysisesti läheinen. Koiran kanssa voidaan viettää iltaisin aikaa esimerkiksi televisiota katsellen ja nukkua lähekkäin samassa sängyssä. Länsimaisissa yhteiskunnissa koirat nukkuvat usein tai ainakin satunnaisesti sängyissä ihmisten kanssa (Irvine & Cilia 2016, 4–5). Tutkielmani haastatteluista selviää, että koirat usein hakeutuvat itse aktiivisesti mukaan yhteisen arjen toimintoihin, kaipaavat ihmisten läheisyyttä ja hakeutuvat fyysisesti läheiseen vuorovaikutukseen ihmisen kanssa. Franklinin (2006, 137–156) mukaan monien lemmikkien on osoitettu osoittavan kiintymystä ihmistä kohtaan. Kuten esimerkiksi Solhjoo (2024) on tuonut esille, monilajisissa läheissuhteissa myös muunlaiset yksilöt osallistuvat kumppanuuden ja monilajisen läheissuhteen rakentamiseen. Ideaalitapauksessa monilajinen läheissuhde voi tutkimusaineistoni perusteella tarjota hellyyttä ja läheisyyttä sekä ihmisille että koirille.

Koiran tarpeiden priorisointi

V10: Mä en pystyis itelleni antaa anteeks, että jos mä en pystyis ruokkiman [koiran nimi]. Jos sillä ei ois ruokaa riittävästi ja et mä en pystyis täyttämään niitä sen perustarpeita, niin sitte huomais sen, että sillä ei oo kaikki hyvin, niin ei mullakaan ois kaikki hyvin. Itellä on justinsa aina ollu vähän se, että jos mä saan mun koirille ja eläimille ruoan kippoon, niin sitten mä voin syödä niitä kuivia makaroneja.

Koirien hyvinvoinnista ja tarpeista huolehtiminen koetaan tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa tärkeäksi. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisten koiratalouksien taloudelliset resurssit koirista huolehtimiseen ovat rajalliset, mutta koirat huomioidaan taloudellisten resurssien niukkuudesta huolimatta monissa arjen toiminnoissa ja kulutusratkaisuissa. Kaartinen, Nuutinen ja Autio (2015, 62) sekä O’Haire (2010, 229) ovat havainneet, että lemmikit vaikuttavat usein ihmisten tekemiin kulutusvalintoihin ja lemmikkien tarpeet kotitalouksissa huomioidaan ihmisjäsenten rinnalla (kts. Kaartinen, Nuutinen & Autio 2015, 62; O’Haire 2010, 229). Tämä näkyi myös tutkimusaineistossani. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset pyrkivät monin tavoin suojelemaan koiria köyhyyden negatiivisilta vaikutuksilta priorisoimalla koiran tarpeet kulutushankinnoissa tarvittaessa omien tarpeidensa edelle. Haastatteleman vähävaraiset ihmiset kertoivat poikkeuksetta vähentävänsä ja karsivansa mieluummin omista tarpeistaan ja menoistaan kuin tinkivänsä koiran hyvinvoinnille tärkeiksi kokemistaan asioista, kulutustuotteista ja palveluista.

V1: Lemmikki on sen verran tärkeä, että mä mieluummin panostan sitten häneen, kun ehkä itteeni aina välillä. Mieluummin sitä aina sitten vähentää itteltä. Että on saanut pedit, on hihnat ja lelut. On pukuja ja just viime vuonnakin ihan mittatilaustyönä teetätin hälle pakkaseen toppapukuja. Että kyllä mulle sanotaan, että ei kukaan koira voi paremmin, että enemmänkin sitten, kun on ollut mielenterveysongelmiakin, niin se on mulle niin tärkeä. Se on mun tuki ja turva, et sit sitä mieluummin haluaakin kohdella hyvin.

Tutkimusaineistoni perusteella ruoka, turvalliset varusteet, pedit, lelut, virikkeet ja herkut ovat esimerkkejä kulutustuotteista, joita koirille halutaan vähävaraisissa koiratalouksissa taloudellisten resurssien niukkuudesta huolimatta tarjota. Koirasta huolehtimien voi aiheuttaa suuriakin taloudellisia kustannuksia, mutta kustannuksista huolimatta ihmiset ovat usein sitoutuneita lemmikkikoiraan ja koiran hyvinvoinnista huolehtimiseen (Holbrook 2008, 546), kuten myös tutkielmaan haastatteleman vähävaraiset koirataloudet.

V4: Mutta sitten taas toisaalta, mä oon ehkä semmoinen, että mä ennemmin ostan koiralle jotain kivaa kun sitte itselle, että jotenkin siihen koiraan kuitenkin löytyy sitä rahaa. Että sitte vaikka niinku itse ei osta itselleen mitään uusia vaatteita tai semmoista ja näin, että mieluummin vaikka ostaa koirallekin joku herkkuluun, ku sitte ite ruokaa.

Tutkimusaineistoni mukaan koirataloudessa taloudelliset resurssit jaetaan ihmisten ja koirien kesken. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset tasapainottelevat ihmisen ja koira tarpeiden välillä pyrkien tyydyttämään molemmat riittävällä tavalla niukoista taloudellisista resursseista huolimatta. Tutkielmani tutkimusaineiston mukaan osa vähävaraisista ihmisistä joutuu priorisoimaan koirien tarpeet omiensa edelle useammin kuin toiset, mutta tietoisuus taloudellisten resurssien niukkuudesta ja rajallisista kulutusmahdollisuuksista ovat tutkimusaineistoa läpileikkaavia teemoja. Koiran tarpeiden priorisointi voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ihminen tinkii omasta ruoastaan, uusien vaatteiden ja muiden kulutushyödykkeiden ostosta tai muista moninaisista ihmistä koskevista menoista. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat käyttää merkittävän osan kuukausibudjetistaan koirasta huolehtimiseen.

V5: En toki nyt oo mennyt sille tasolle ainakaan vielä, et esimerkiks priorisoisin jotain koirahierontaa tai tällaista, et siinä menee raja. Mut silleen, et kyl koiralla on aina ruokaa ja aina jotain puruluita ja tällaisia, et ne on aina saatavilla, et sit karsii omista, ettei se koira vois huonosti.

Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisessa koirataloudessa ihminen on usein valmis karsimaan omista tarpeistaan esimerkiksi eläinlääkärikäynnin mahdollistamiseksi, koiran riittävän ravinnon turvaamiseksi sekä herkkujen ja puruluiden hankkimiseksi koiralle. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiralle tarjottuihin asioihin vaikuttaa ihmisen taloudelliset resurssit ja se, kuinka tärkeäksi ihminen kokee jonkin asian koiran hyvinvoinnin kannalta. Esimerkiksi koirien hierontapalvelut voidaan kokea vähävaraisissa koiratalouksissa koiran hyvinvoinnille vähemmän välttämättömiksi asioiksi kuin ruoka ja virikkeet, ja tällaisten vähemmän tärkeiksi koettujen asioiden kohdalla ihminen ei välttämättä ole valmis karsimaan itselleen tärkeistä menoista. Tutkimusaineistostani käy ilmi, että ihmiset pyrkivät arvioimaan asioiden tärkeyttä koiran hyvinvoinnille ja karsimaan itselleen tärkeistä asioista, jos koiratalouden taloudelliset resurssit eivät muuten riitä suojelemaan ja ylläpitämään koiran hyvinvointia ja terveyttä.

A1: No sanotaan näin, että oma ruoka ja lääkkeet ja muut ja joskus jopa vuokrat jää maksamatta, kun on niin hätä siitä lemmikistä. Et sit se viedään vaikka väkisin lääkäriin, kun se on sairastunut tai näin. Ja mun mielestä lemmikin pitämisestä on tehty oikeasti välillä selviytymistaistelua (--).

Tutkielmani tutkimusaineiston mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisten kulutusmahdollisuudet ovat rajalliset, joten koirien tarpeiden priorisointi voi tarkoittaa ikään kuin omista jo karsituista kuluista ja menoista karsimista. Vähävaraisissa koiratalouksissa tarve huolehtia lemmikin hyvinvoinnista voi ajaa ihmisen joskus myös tilanteeseen, jossa ihminen tinkii voimakkaasti omasta hyvinvoinnistaan, kuten lääkityksestään, välttämättömästä ravinnosta tai laskujen maksamisesta, pystyäkseen huolehtimaan koirasta. Aaltonen, Miettinen, Saastamoinen ja

Martikainen (2016, 233–236) ovat havainneet, että köyhyys voi myös Suomessa pakottaa ihmisen äärimmäisiin tilanteisiin, kuten omista lääkkeistä tinkimiseen niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa omista lääkkeistä tinkiminen liittyi erityisesti tilanteisiin, joissa ihmisen oli priorisoitava koira voidakseen huolehtia koiran hyvinvoinnista. Tutkielman tutkimusaineistossa esiintyi yksittäisiä mainintoja tällaisista tilanteista, joissa ihmisen hyvinvointi vaarantui merkittävästi taloudellisten resurssien niukkuuden ja koiran terveyden ja hyvinvoinnin priorisoinnin vuoksi. Tällaiset tilanteet kertovat vähävaraisten lemmikkitalouksien kokemasta ahdingosta ja haavoittuvuudesta, mutta myös siitä, kuinka tärkeitä läheissuhteen osapuolia koirat voivat olla vähävaraisille ihmisille.

V3: Mä en usko, että se (vähävaraisuus) vaikuttaa [koiran nimi] elämään, koska se on mun silmäterä. (--) koska mä en haluais, että mun koira joutuis kärsimään tai oleen nälässä tai mitään, vaikka hän omasta mielestään olis aina nälässä, koska se on niin ahne.

Vaikeassa tilanteessa ihmisen mahdollisuus valita koiran tarpeiden priorisointi vaikuttaa tutkimusaineistoni perusteella siihen, ettei vähävaraisuuden usein ei koeta vaikuttavan koiran elämään yhtä paljon kuin ihmisen elämään. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset eivät halua koiran joutuvan kärsimään vähävaraisuuden negatiivisista vaikutuksista ja kokemaan esimerkiksi nälkää, sillä koira on ihmiselle tärkeä. Solhjoon (2024) mukaan ihmisen kokema kiintymys ja rakkaus koiraan vaikuttaa siihen, kuinka ihminen kohtelee koiraan. Kiintymyksen kokeminen ja rakastaminen voivat auttaa vallan näkökulmasta epäsymmetrisessä vuorovaikutussuhteessa ihmistä antamaan koiralle enemmän tahdonvapautta ja huomioimaan koiran edun arjen moninaisissa toiminnoissa.

Kuten edelliset aineisto-otteet osoittavat, tutkimusaineistoni perusteella monet vähävaraiset ihmiset kokivat koiran hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeäksi. Muunlajisen eläimen hyvinvointi voidaan määritellä monella eri tavalla. Seura- ja harrastuseläinten neuvottelukunnan muunlajisten eläinten hyvinvointia koskevan määritelmän mukaan hyvinvointi tarkoittaa muunlajisen eläimen kokemusta omasta fyysisestä ja psyykkisestä olotilasta. Muunlajisen eläimen hyvinvointi jakautuu kolmeen osaluueeseen, joiden täyttymisen katsotaan edistävän muunlajisen eläimen positiivista kokemusta omasta hyvinvoinnistaan. Siihen kuuluu *mahdollisuus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja elinympäristöön, hyvä terveys ja toimintakyky sekä hyvä kohtelu sekä positiiviset tunteet ja kokemukset* sen lisäksi, että muunlajisen eläimen ei tarvitse kokea puutetta edellä kuvatuista hyvinvoinnin osa-alueista. (Eläinten hyvinvointikeskus.) Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset usein tunnistivat ja pyrkivät täyttämään näitä koiran hyvinvoinnin elementtejä ja huomioimaan koirien lajityypilliset tarpeet monin eri tavoin.

Koiralle tarjottuun ruokaan panostetaan

V7: Ja sitte ku on se joku kuukausi, et ostetaan koirille ruoka, mun koirat kumminkin syö paremmin melkein ku minä varmaan, nii se on aina se, kun sää ostat sen koiranruokasäkin, niin se on niinku tosi iso osa (kuukausibudjetista).

Tutkimusaineistoni perusteella osalle koiratalouksista koiranruoan hankkiminen voi tuottaa haasteita ja koiranruoan ostaminen voi olla merkittävä osa vähävaraisen koiratalouden kuukausibudjetista. Usein vähävaraisissa koiratalouksissa koirien perustarpeista, kuten riittävästä ravinnosta, pystytään kuitenkin tutkimusaineistoni perusteella huolehtimaan, vaikka koiranruoan hankkiminen tuottaisi taloudellisia vaikeuksia. Tämä kertoo tulkintani mukaan siitä, että koirien riittävään ruoansaantiin suhtaudutaan vakavasti, ja se koetaan koiran hyvinvoinnille keskeiseksi asiaksi, josta halutaan usein myös taloudellisesti niukassa tilanteessa huolehtia.

V6: Mä koen, että en ole esimerkiksi koirien ruokinnasta tinkinyt, et mä oon niinkun siinä pyrkinyt aina, et luultavasti ruokkisin samalla tavalla mun koiran riippumatta tulotasosta. Mutta mä uskon sen, että monella voi olla, että valitsee halvempia vaihtoehtoja sitte, et ei välttämättä oo sitä rahaa välttämättä niin paljon siihen. Toki sitä voi hifistellä maailman ääriin asti, et mitä haluaa syöttää, mutta et se on niinku et omalla kohalla ei oo näkynyt.

Tutkimusaineistoni mukaan osalle vähävaraisia koiratalouksia koiranruoan hankkiminen ei juuri tuota suurempia taloudellisia haasteita, eikä taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi ole jouduttu tinkimään koiralle tarjotun ruoan laadusta. Osassa vähävaraisia koiratalouksia ihmiset pystyvät tarjoamaan koiralle haluamaansa ruokaa ja koiralle tarjotun ruoan laatuun panostaminen on usein tietoinen ja tärkeä valinta vähävaraisissa koiratalouksissa. Myös Kaartinen, Nuutinen ja Autio (2015, 66) ovat havainneet lemmikin hyvinvoinnin olevan keskeinen ihmisten kulutuspäätöksiä ohjaava tekijä, ja lemmikeille halutaan usein syöttää laadukasta ruokaa.

V4: Mä oon halunnu kuitenkin suht hyvää ruokaa ostaa [koiran nimi], että en niinku semmosta markettiruokaa, koska ei siinä ole ehkä kauheen hyvät ne ravintoarvot. Niin mutta sit taas mä aluks ostin sille semmoista parempaa ruokaa niinku noista eläinkaupoista. Sillon se makso noin 65 euroa, mutta sitten nyt just viime vuoden ja tänkin vuoden aikana hinnat on noussu, niin nyt se sit maksais joku 85 euroa. Niin mä oon joutunu valitsemaan jotain halvempaa vaihtoehtoa. Mutta sitte en mäkään nyt ihan semmoista niinku halvinta vieläkään ole onneksi joutunut ottaa, että oon mä vähän yrittäny siitä keskiväliltä katsoo jotain, että mikä olis halvempaa, mutta ihan kohtalaiset ravintoarvot.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiralle tarjotun ruoan laadusta ja määrästä tinkimistä pyritään usein kaikin keinoin välttämään. Taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi koiralle tarjotun ruoan laadusta voidaan kuitenkin joutua joustamaan, jolloin ihminen ei pysty ostamaan koiralle niin laadukasta ruokaa kuin haluaisi. Tällaisissa tilanteissa koiralle pyritään

tutkimusaineistoni perusteella ostamaan edullisempaa ruokaa, jossa ravintoarvot olisivat kuitenkin edelleen mahdollisimman hyvät. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa tasapainotellaan tiukassa taloudellisessa tilanteessa koiranruoan hinnan ja laadun välillä. Koiranruoan korkea hinta ja hinnassa tapahtuvat muutokset voivat pakottaa vähävaraisen koiratalouden ostamaan edullisempaa ja ravintoarvoiltaan heikompaa koiranruokaa.

V11: Me päästiin itse asiassa hirveen helpolla siinä, et se sanotaan 10 kilon koiranruokasäkki ni makso 9 euroa. Et meil oli niinku siinä mielessä hyvä tilanne, mut sit jos ois tullut jotain allergioita tai muita, että ois tarvinnu ruveta siihen niinku vaihtamaan ruokaa, ni kyl mä sanon, et kyl me siinä kohtaa oltais oltu aikamoisessa pulassa jossain kohtaa.

Koiranruoan hinnan ja ravintoarvojen lisäksi allergiat ja sairaudet voivat vaikuttaa siihen, millaista ruokaa koirille voidaan vähävaraisissa koiratalouksissa tarjota. Allergiat ja muut erityistarpeet pyritään huomioimaan koiran ruokavaliossa taloudellisten resurssien mukaan, mutta tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ei ole yhdenvertaisia taloudellisia resursseja reagoida koiran allergiaan. Osalle koiratalouksista koiran allergian vaatima erikoisruokavalio tuottaa taloudellisia haasteita, sillä erityisruoat voivat maksaa perusruokia enemmän. Vähävaraisissa koiratalouksissa mahdollisuus tarjota koiralle edullista markettiruokaa voi olla keino selviytyä niukkojen taloudellisten resurssien säästämistä arjesta ja saada ruokaa koiran ruokakuppiin, joka voisi muuten olla tyhjä. Yhden ison ja edullisen koiranruokasäkin ostaminen voi mahdollistaa koiran ruokinnan pitkäksi ajaksi eteenpäin.

E2: Koirille saatetaan syöttää joskus melkein mitä tahansa. Mieleeni jäi kahden henkilön käymä keskustelu koiristaan. Toinen näistä ihmisistä kertoi toiselle, kuinka koira on nirso ja syö vain tiettyjä ruokia. Toinen ihminen toi puolestaan esille, että hänellä on koira, joka syö mielellään tarvittaessa melkein mitä tahansa, kunhan ruoan vain laittaa koiraa houkuttelevalla tavalla tarjolle. Tämä henkilö kertoi syöttäneensä koiralle kaikkea viinirypäleistä alkaen.

Vaikka ruoan laatuun tutkimusaineistoni perusteella halutaan hyvin usein panostaa, vähävaraisessa arjessa voi tutkimusaineistoni perusteella tulla eteen myös tilanteita, joissa koirille syötetään taloudellisten resurssien niukkuuden ja koiranruoan puuttumisen vuoksi jopa koiralle sopimattomia ruokia, jotta koira saisi jotain syödäkseen. Vähävaraisissa koiratalouksissa koirat voivat olla keskenään ruoan laadun suhteen eriarvoisessa asemassa ja taloudellinen niukkuus voi tutkimusaineistoni perusteella näkyä koiran saaman ruoan laadussa, vaikka tutkimusaineistossani koiranruoan laatuun panostaminen nousi ihmisten kertomuksissa keskeisesti esille.

V4: Mutta tosi paljonhan mä aluks ostin koiranruokaa sillä osamaksulla, että tilasin niinku kotiin, ja sitte pysty maksaa aina vähän pois ja näin.

Tutkimusaineistoni osoittaa, että vähävaraiset ihmiset saattavat keksiä monenlaisia ratkaisuja koiranruoan ostamiseksi taloudellisesti niukassa elämäntilanteessa. Vähävaraisissa koiratalouksissa taloudellisten resurssien niukkuudesta johtuvia hankaluuksia koiranruoan ostamisessa on voitu ratkaista esimerkiksi erilaisten maksuvaihtoehtoja hyödyntämällä. Koiranruokaa voidaan ostaa netistä kotiin kuljetettuna osamaksulla, jolloin maksettava summa on mahdollista maksaa pienemmissä osissa pois, eikä koko summaa kerralla, kuten kaupasta ostettaessa. Osamaksu tarjoaa vähävaraisissa koiratalouksissa myös joustoa maksuajankohtaan.

V1: Mut ymmärtääkseni sosiaalipuolelta saa sitten enemmänkin niitä ruokalahjakortteja kauppaan. Että toki siinä olis pystynyt ostamaan vaikka koiranruokaa, mutta että mieluummin sitten saat sen ruoan viikoks kahdeks sieltä (ruoka-avusta), niin sitten sä voit käyttää vaikka sen rahan, mikä sulla on, niin siihen koiranruokaan.

Tutkimusaineistossani osa vähävaraisista koiratalouksista on ainakin jossain vaiheessa koiran elämää tarvinnut apua koiranruoan ostamiseksi, kun koiratalouden omat taloudelliset resurssit eivät ole riittäneet ruoan ostamiseen. Apua on saatu esimerkiksi läheisiltä ihmisiltä, ruoka-avun eläinosastolta tai seurakuntien, yhdistysten ja järjestöjen järjestämästä ruoka-avusta lemmikeille tai ihmisille. Ihmisen itselleen saama maksuton ruoka-apu voi säästää koirataloudessa rahaa koiranruoan ostamiseen kaupasta, kun niukkoja taloudellisia resursseja ei tarvitse käyttää ihmisen ruoan ostamiseen.

V4: Mutta se on ehkä itekki laittanu miettimään, että kun siellä [ruoka-avussa] näkee niitä muita jonottajia, että kaikilla just ei välttämättä oo varaa ostaa sitä yhtä säkkiä, et sit mennään sillä mitä saa sieltä. Eli just, että se voi olla vaihtelevaa, et joka kerralla on ihan täysin eri ruokaa, mikä sitte taas ei koiralle ehkä oo niinku parhain mahdollinen tilanne, että vatsa voi mennä sekaisin ja näin.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset ovat vain harvoin hakeneet lemmikille ruokaa ruoka-avusta. Syynä voi olla esimerkiksi se, että maksuttoman ruoan jakaminen lemmikkitalouksille on vielä melko tuore avun muoto, ruokaa lemmikeille ei välttämättä jaeta vähävaraisen ihmisen lähiympäristössä tai tieto palvelusta ei ole saavuttanut vähävaraista koirataloutta. Maksuttoman koiranruoan jakamiseen vähävaraisille koiratalouksille liittyy tutkimusaineistoni perusteella myös joitakin haasteita. Yksi tutkimusaineistosta esiin nouseva haaste on jaettavan lemmikinruoan vaihtelevuus. Ruoan vaihtelevuus ja koiran ruokavalion nopea muuttaminen voi aiheuttaa koiralle vatsavaivoja, eivätkä vähävaraiset ihmiset usein halua aiheuttaa koiralleen vatsavaivoja tai lisäongelmia ruoan takia, vaikka koiranruoalle voisi olla tarvetta. Tutkimusaineistoni perusteella koiranruoan vaihtelevuus ruoka-avussa voi siten aiheuttaa haasteita ruoka-avun vastaanottamiselle.

E2: Monet koirien ruokaa ottaneet katsoivat tarkasti, mitä ruokaa koirille oli tarjolla. Ainesosat kiinnostivat. Monilla tuntui olevan koira, joka ei syö mitä tahansa ruokaa tai sille ei haluta antaa mitä tahansa, sillä vieraan ruoan tai esimerkiksi vehnää sisältävän ruoan pelätään aiheuttavan koiralle vatsavaivoja. Monet ihmiset katsoivat huolellisesti koirille jaossa olleiden ruokien ainesosalistat. Puhetta tuli koiran terveydestä, ripulista, terveysvaivoista, ruoan sopivuudesta, koiran nirsoudesta ja koiran kaikkiruokaisuudesta. Monin paikoin oli selvää, että se merkitsi ihmisille paljon, millaista ruokaa koiralle annetaan. Koiralle ei haluta ruoalla aiheuttaa esimerkiksi ripulia tai oksentelua tai muita vaivoja. Koirilla saattoi olla myös sairauksia, jotka estivät ihmistä syöttämästä koiralle mitä tahansa ruokaa – esimerkiksi erälle sairaalle koiralle vähävarainen ihminen ei ottanut lopulta ruokaa lainkaan, vaikka sitä aluksi kyseli. Syynä oli, ettei sopivaa ruokaa hänen koiralleen löytynyt. Hän mainitsi pelkäävänsä, että tilanne pahenisi uudestaan, jos ruoka olisi vääränlaista. Vaikka ainesosia katsottiin tarkasti ja niiden sopivuutta omalle koiralle arvioitiin huolellisesti, monet päätyivät ottamaan ruokaa kokeiluun. Tarve ruoalle siis oli ja sitä haluttiin ottaa kokeiluun. Monet pyrkivät valitsemaan vaihtoehtoista koiralleen parhaiten sopivan vaihtoehdon ja he kiinnittivät huomiota myös esimerkiksi nappuloiden kokoon.

Etnografisen kenttätöön aikana tekemiäni havaintojen perusteella osa vähävaraisista ihmisistä ei pystynyt ruoka-avussa ottamaan koiralle tarjottua ruoka-apua vastaan, vaikka maksuttomasta ruoasta olisi ollut koirataloudessa apua. Tekemiäni havaintojen perusteella syynä oli usein koiran allergia, herkkävatsaisuus tai nirsous, jotka rajoittivat sitä, millaista ruokaa koiralle on mahdollista tarjota. Tästä huolimatta vähävaraiset ihmiset usein kuitenkin valitsivat koiralleen parhaiten sopivan ruoan kotiin kokeiluun, mikä kertoo ruoka-avussa jaettavan koiranruoan tarpeellisuudesta vähävaraisessa koirataloudessa. Toisaalta ruoka-avussa oli myös vähävaraisia ihmisiä, jotka kiinnittivät vähemmän huomiota ruoan sisältöön ja ottivat koiranruokaa mielellään koiralleen tarjottavaksi.

V5: Mut silleen, et kyl koiralla on aina ruokaa ja aina jotain puruluuta ja tällaisia, niinku et ne on aina saatavilla, et sit karsii omista, ettei se koira vois huonosti.

Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset kokivat ruoan lisäksi herkkujen ja puruluiden tarjoamisen koiralle tärkeäksi. Herkkujen ja puruluiden tarjoamisen koettiin usein tukevan koiran hyvinvointia ja tarjoavan koiralle mieluisaa tekemistä.

E1: Koiranruokajaossa työskentelystä mieleeni jäi eräs henkilö, joka koiran raksuja saatuaan kiitti kovasti, kun annoin hänelle vielä mukaan herkkupaloja koiralle vietäväksi. Lähtiessään hän kertoi, kuinka hänellä ei ole varaa antaa koiralleen herkkuja. Käännyin ja keräsin käteeni muutaman herkkupuikon ja juoksin tämän ihmisen perään kysyen, haluaisiko hän vielä nämä. Hän halusi.

Tutkimusaineistoni perusteella monet vähävaraiset koirataloudet olisivat halunneet tarjota koiralle enemmän herkkuja ja luita pureskeltavaksi kuin mitä pystyivät nykyisessä taloudellisessa tilanteessaan tarjoamaan. Tutkimusaineistoni perusteella osa vähävaraisista koiratalouksista pystyi

halutessaan tarjoamaan koirille herkkuja ja puruluita, kun osa joutui karsimaan koirille tarjottujen herkkujen ja puruluiden määrästä taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi. Tutkimusaineistoni mukaan köyhyys voikin vähentää koirien mahdollisuuksia järsiä luita ja nauttia herkuista ja makupaloista.

Koiran huomiointi asumisratkaisuisissa

V1: Vaikka me ollaan tuolla keskellä ei-mitään, niin kyl mä sitten mieluummin valittin sen, koska siinä on oma piha. Koira voi lähteä ovesta ja nuuskia menemään.

Tutkimusaineistoni perusteella koiran tarpeiden huomiointi voi vaikuttaa siihen, millaisen ratkaisun ihminen tekee asumisen suhteen taloudellisten resurssien sallimissa rajoissa. Tutkimusaineistoni osoittaa, että vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset pyrkivät usein huomioimaan koiran tarpeet ja hyvinvoinnin asumispaikan ja asumismuodon valinnassa. Asumispaikan valinnassa vaikuttavat usein sekä ihmisen että koiran tarpeet ja ihmiset saattavat joissain määrin tinkiä omista toiveistaan asumisen suhteen, jotta asunto mahdollistaisi koiran lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteuttamista, kuten yllä oleva aineisto-ote osoittaa.

V10: En mä pysty tarjoon sellaista monen hehtaarin pihaa ja kaikkee sellasta... Et kyl silleen aina välillä me kattellaan Oikotiestä omakotitaloja ja katotaan niitä isoja pihoja. Ja mietitään sitä, että ois kiva aidata tuo piha, että koirat sais temmeltää. Et sillee mietitään samaan aikaan sitä, että ois ihan helvettiä hoitaa sitä pihaa. Ja just peitin varmaan 50 senttiä syvän kuopan, minkä nää oli tehny. Ja oikeen silleen, et meni aidan aliki ja kaikkee. Naapuriki käveli tuosta ohi ja katto, että koirat pääsee kohta karkaamaan. Sit siinä oli vähän silleen ”oho” ja äkkiä peittämään sitä. Niin silleen että sais sellaisen oikeesti hyvän aidan ja hyvän pihan, jota sais kaivaa, kukaan ei välittäis. Ei mua kiinnostais sillee ulkonäöllisesti, vaikka siellä olis vaikka koko maa pelkkää multaa, ku toi on kaivanu sen ylösalasi. Mutta ku on vuokrakämpä, ni ei oikee pysty.

Tutkimusaineistoni perusteella on selvää, että vähävaraisuus usein kuitenkin rajoittaa ihmisten mahdollisuuksia huomioida koiran tarpeet asumisratkaisuisissa ja usein vähävarainen ihminen ei pystynyt huomioimaan koiraan asumisratkaisuisissa toivomallaan tavalla. Mahdollisuuksien mukaan koirille halutaan tutkimusaineistoni perusteella usein tarjota tilaa liikkua, luontoa ja esimerkiksi oma piha, jossa koira voi liikkua, leikkiä ja toteuttaa muita lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Vuokra-asunnossa koiran käyttäytymistä voidaan joutua rajoittamaan, jotta esimerkiksi piha pysyisi siistinä ja koira turvallisesti pihassa. Tutkimusaineistoni perusteella ihmiset saattavat joutua esimerkiksi omista pihaa koskevista toiveistaan ja antaa koirien kaivaa kuoppia, jos ihminen kokee tällaisten toimien tukevan koiran hyvinvointia. Ihmisten toiminnan lisäksi koirien toiminta voi siten muotoilla monin tavoin monilajisen kotitalouden elinpiiriä, eivätkä pihat tai asunnon sisätilat ole useinkaan vain

ihmisten toimien ja tarpeiden perusteella rakentuneita, vaan koirat ja koirien toimet vaikuttavat tutkimusaineistoni perusteella olevan usein mukana näiden tilojen muotoutumisessa.

V7: Niin meil on kyllä tosi hyvä suhde ja sitte se, että mä oon kumminki semmoinen vanhan kansan koiraihminen, että mä en inhimillistä koiria kumminkaa. Ne ei nuku sängyssä. No [koiran 1 nimi] saa nukkua tuolla, se on sen oma paikka, koska [koiran 2 nimi] oli pentuna niin hankala, että se oli pakko päästää sohvalle. Se ei sitä ennen saanu olla sohvalla, mutta [koiran 2 nimi] pilas senkin ja [koiran 1 nimi] saa nukkua tossa. Et niillä on ne tietyt, missä ne (nukkuu).

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa voidaan käydä neuvottelua ihmisten ja koirien paikoista ja tiloista kodeissa. Osassa koiratalouksia kodissa voi olla paikkoja, joihin koirilla ei ole pääsyä ja ne ovat vain ihmistä varten (Irvine & Cilia 2016, 5). Erilaiset arjen käytännön järjestelyt ja tarpeet voivat tutkimusaineistoni perusteella kuitenkin haastaa ihmisen asettamia rajoja yhdessä elämiselle ja koira voi saada pääsyn paikkoihin, jotka ihminen oli aluksi ajatellut vain ihmisten käyttöön. Koirilla saattaa olla kodeissa omia paikkoja, joissa koirat mielellään esimerkiksi nukkuvat, ja joihin koirat ovat ikään kuin raivanneet itselleen pääsyn ja saaneet ihmisen joustamaan tekemistään rajoista ihmisen ja koirien tilojen välillä. Tutkimusaineistoni perusteella ihmisten voi olla vaikea pitää koiria poissa koirille mieluisista paikoista ja rajanvedoista luopuminen voi siten helpottaa sekä ihmisen että koiran arkea monilajisessa läheisyydessä, kun ihmisen ei tarvitse enää huolehtia rajojen ylläpitämisestä ja koiran liikkumisesta yhteisessä kodissa. Schuurmanin ja Syrjämaan (2021, 189–190) mukaan monilajisissa kotitalouksissa erilaiset tilat voivat olla niin kontrollin kuin hoivan tiloja, joissa koti rakentuu monilajisissa prosesseissa ja neuvotteluissa.

V9: Se, et mä pystyn olemaan jotenkin läsnä niille ja järjestämään mun asumiskuviot ja muut sillä tavalla, et niiden ei tarvi olla stressaantuneita, niin se on ehkä se tärkein.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset kokivat asuinmuodosta riippumatta tärkeäksi sen, että pystyivät tarjoaman koiralle turvallisen kodin. Tutkimusaineistoni mukaan ihmiset toivoivat usein voivansa olla läsnä koiralle sekä tarjota stressitöntä ja rauhallista arkea. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset pyrkivät tekemään arjessaan monenlaisia ratkaisuja, jotka tukevat edellä mainittujen tavoitteiden täyttymistä koiran elämässä. Siten koirien läsnäolo voi muotoilla tutkimusaineistoni perusteella monin tavoin sitä, millaista arkea monilajisessa läheisyydessä eletään.

Koiran huomiointi arjen toiminnoissa

V1: (--) jos mä en olis vähävarainen, niin mä epäilen, että meillä ei olis niin läheinen suhde, koska sitten ku sä oot vähävarainen, niin sä oot enemmän kotona, sä et oo koko ajan menossa jonnekin. Ja tavallaan, että kun se [koiran nimi] on aina läsnä ja on joka paikassa mukana, ku sä oot kotona.

Se on vähän niinkun, no se on sun kaveri. Sä kattot sen kanssa telkkaria ja tai meet sen kanssa ulos niin mä koen, että se vaikuttaa läheisyyteen. Koska sitten, et jos sä oisit semmonen, että sä haluat mennä leffaan tai mennä ruokailemaan ravintolaan tai lähteä kavereitten kanssa vaikka laivaristeilylle, niin koira on hoidossa tai kotona. Niin silloin ei ehkä tuu niin läheistä suhdetta tai kiintymyssuhdetta, vaikka totta kai se on sun perheenjäsen yhtä lailla. Mutta mä koen, että se (vähävaraisuus) vaikuttaa läheisyyteen.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset jakavat elämänsä usein hyvin kokonaisvaltaisesti koirien kanssa aina matkustelusta, lenkkeilystä ja ulkoilusta kotisohvalla ja sängyissä loikoiluun ja lepäilyyn. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisessa arjessa vietetään usein paljon aikaa kotona ja koiran kanssa, jos ihmisellä ei esimerkiksi ole työpaikkaa, jossa viettäisi aikaa kodin sijasta. Usein vähävaraisissa koiratalouksissa joudutaan myös karsimaan monenlaisista arjen aktiviteeteista, joista aiheutuisi taloudellisia kustannuksia. Tämä mahdollistaa ihmisen ja koiran tiiviin yhdessäolon ja tiivis yhdessäolo saattaa vaikuttaa ihmisen ja koiran välisen suhteen läheisyyteen, kun työnteko tai erilaiset aktiviteetit eivät vie aikaa koiran kanssa olemiselta. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat kokea yhdessä vietetyn ajan lähentävän ihmisen ja koiran välistä suhdetta.

V5: Koira on mukana kaikessa, se on hyvin läheisriippuvainen tapaus. On niinkun ihan joka askeleella kaikessa mukana. Ja ihan sit mukana kaikessa, et jos lähdän käymään mun vanhempien luona tai jossain niin se on aina, se kulkee aina mukana.

Koiratalouksissa koiran kanssa voidaan viettää aikaa monipuolisesti erilaisissa arjen toimissa, kuten kodissa, kävelyllä, kauppareissuilla, musiikkia kuunnellessa ja syödessä (Holbrook 2008, 546). Vähävaraisissa koiratalouksissa koirat olivat usein ihmisten mukana myös monenlaisilla reissuilla ja vierailuilla, kuten vierailuilla ystävien, perheenjäsenten tai muiden läheisten ihmisten kodeissa. Koiran mukana olemisen taustalla saattoi olla niin ihmisen kokema kiintymys koiraan ja halu ottaa koira mukaan arjen toimintoihin tai vaikeus jättää koira yksin esimerkiksi hoitopaikan puutteen tai koiran kokeman eroahdistuksen vuoksi. Monilajisessa läheissuhteessa yhdessä vietetyn ajan määrää ja muotoja voivat määrittellä tutkimusaineistoni perusteella ihmisten ja koirien erilaisten tarpeiden yhteensovittaminen, joiden myötä monilajiseen arkeen muotoutuu ihmisten ja koirien tarpeiden muotoilemia käytänteitä ja toimintatapoja.

V3: Välillä mä ajattelen, et annanko mä tolle koiralle tarpeeksi just mun vuorotyön takia. Mut [koiran nimi] on onneks tosi sopeutuvainen, että sitä ei... se ei oo ikinä ollut eroahdistunut ja se tykkää niinkun viihtyä myös omissa oloissaan, niin me koitetaan kuitenkin minimoida mun ja mun kumppanin vuorotöillä, kun hän tekee nyt esimerkiks kesällä duunia, niin silleen, et me mentäis ristiin, mikä on meidän ajasta pois, mutta se tekee sen, että [koiran nimi] kaa ois joku enemmän kotona. Mut meillä on mun mielestä hyvä suhde.

Tutkimusaineistoni osoittaa, että vähävaraisissa koiratalouksissa koirat saatetaan huomioida esimerkiksi ihmisten työvuorojen suunnittelussa. Koiratalouksissa ihmiset usein huomioivat koirat arjen aikataulujen suunnittelussa ja pyrkivät vähentämään koiran yksin viettämän ajan määrän. Koirien huomiointi ihmisten työvuorojen suunnittelussa voi vähentää ihmisten välistä yhteistä aikaa, mutta tutkimusaineistoni perusteella ihmiset haluavat tästä huolimatta usein minimoida koiran yksin viettämän ajan, jotta arki olisi koiralle mahdollisimman miellyttävää.

V5: No mää toivon, että merkitsen hyvin paljon. Kyllä mä niinkun aattelen, että [koiran nimi] kokee hyvin niinkun... sellainen turva, luotettava, varmaan myös se että mä annan aina samaan aikaan ruoan ja vien ulos ja sen perustarpeet täytyy joka päivä. Niin silleen, et sillä on sellainen luottamus kyllä. No mun koira kyllä myös, se osaa myös valittaa. Sillä on tietty ääni, millä se valittaa, niin se kyllä myös valittaa. Et kyl mä uskon, et se myös ajattelee, et mää oon välillä aika tylsä, kun mä teen kotoa etätöitä ja mä en leiki. Ja toki siinä eroahdistuksessaan niin uskon, et hän kokee, et mää oon hylännyt hänet, kun mä jätän yksin kotiin. Että kyl siinä on varmaan joku tämmönen puoli myös, mut kyl mää silti haluaisin myös sanoa, et se turva ja luottamus on suurempi.

Kodeissa lemmikit muokkaavat arjen käytäntöjä monella tavalla ja koirasta huolehtiminen voi näkyä monissa arjen toiminnoissa ja arjen käytännön ratkaisuisissa (Irvine & Cilia 2016, 1–3), kuten tutkimusaineistoni osoittaa. Tutkimusaineistoni vähävaraiset ihmiset pyrkivät monilajisissa läheissuhteissa usein tunnistamaan koiran tunteita ja koiralle iloa tuovia asioita - ja toisaalta koirasta mahdollisesti epämieluisia asioita. Usein vähävaraiset ihmiset pyrkivät arvioimaan koiran kokemusta ja näkökulmaa monissa arjen toimissa ja olemaan koiran luottamuksen arvoisia. Tutkimusaineistoni perusteella koiran näkökulman huomiointi voi muokata ihmisen arjesta toisenlaista kuin mitä se olisi ilman koiran läsnäoloa. Esimerkiksi koiran vieminen ulos, ruokinta sekä ihmisen ja koiran yhdessä viettämä aika voivat tuottaa monilajiseen arkeen ihmiselle vastuuta, rutiineja ja aikatauluja, joista ihmisen on arjessaan huolehdittava. Irvinen ja Cilian (2016, 4) mukaan koirat voivat muokata kodin ja arjen tapahtumia myös ilmaisemalla tahtonsa leikkimiseen tai lenkille lähtemiseen. Toisaalta ihmisen rutiinit ja aikataulut määrittävät tutkimusaineistoni perusteella monilajisissa läheissuhteissa usein koirien elämää määrittäviä aikatauluja, rutiineja ja tapahtumia, sillä koira on monin paikoin riippuvainen ihmisen huolenpidosta ja siitä, miten ihmiset huomioivat koiran tarpeet arjessa.

*V9: Liikutaan paljon. Mä asun ihan metsän vieressä, et sieltä meidät kyllä löytää, ollaan useita tunteja päivässä metsässä. Ja sitte ihan semmoista arjen yhdessäoloa. Ja sitten niitä omia kotitreenejä mitä teen, kaikkea pientä olohuonejumppaa ja tokotreenejä ja muuta tämmöistä. (--)
No nytten kesäaikaan tosi paljon mennään rannalle. Toinen koirista [koiran nimi] tykkää uida tosi paljon niin monia monia tunteja ollaan vietetty jo tuolla ja koirat on uinut ja muutenkin just metsässä ollaan aika paljon ja ihan semmoista hengailua vaan, et aika vähän itse asiassa... no*

kyllä mä jonkun verran niinku teen semmosia lenkki-lenkkejä, mut enemmän se on semmoista samoilua ja koirat saa sit juosta ja mä ihastelen vierestä ja katon, kun niillä on kivaa.

Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset usein haluavat tarjota koirille mahdollisimman paljon mahdollisuuksia olla ulkona. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset ja koirat liikkuvat ja lenkkeilevät paljon luonnossa ja koiralle voidaan järjestää erilaisia aktiviteetteja kotona sisätiloissa koulutuksen ja muun aktivoinnin muodossa. Kesäisin voidaan käydä erityisesti järvissä tai meressä uimassa ja koiralle pyritään tarjoamaan tilaisuuksia juosta vapaana. Tutkimusaineistoni perusteella ulkona liikkuminen on usein ihmiselle miellyttävä kokemus, mutta usein taustalla lenkille lähtemisessä on ihmisen halu järjestää koiralle mieluisaa tekemistä ja tarjota mahdollisuuksia lajityypillisten tarpeiden toteuttamiseen. Siten koiran tarpeista huolehtiminen voi monin tavoin määrittää sitä, miten ihminen käyttää monilajisessa arjessa vapaa-aikaansa.

V10: Tykkäisin just vuokrata enempi noita koirametsiä, että ollaan joitain kertoja vuokrattu sillee yön pimeinä tunteina, kun se on halvempi. Niinku puolet halvempi ku päiväsaikaan. Niin ollaan käyty, että on kuiteski auto käytössä, joka on myös hyvin iso rahakulu. Mutta koen, että se on kuiteski näittenki kannalta tärkeä asia.

Tutkimusaineistoni perusteella niukat taloudelliset resurssit voivat joissain määrin hankaloittaa vähävaraisissa koiratalouksissa aktiviteettien ja mielekkään tekemisen järjestämistä koirille. Vapaa-ajalla koirien kanssa saatetaan mennä koirapuistoon tai koirametsään, mutta maksullisissa aktiviteeteissa käyminen voi olla vähävaraisissa koiratalouksissa vaikeaa niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Kulujen säästämiseksi vähävaraisissa koiratalouksissa voidaan keksiä monenlaisia ratkaisuja kulujen pienentämiseksi. Esimerkiksi koirametsään saatetaan tutkimusaineistoni perusteella mennä yöllä, jolloin hinnat ovat halvemmat kuin päiväaikaan. Auton käyttömahdollisuus voi myös helpottaa koiratalouden arkea, kun kulkeminen esimerkiksi koirametsään helpottuu. Vähävaraisilla koiratalouksilla ei kuitenkaan välttämättä ole autoa käytössä, jolloin koirataloudet voivat olla riippuvaisia julkisista liikenneyhteyksistä sekä niiden aikatauluista ja taloudellisesta saavutettavuudesta.

V4: Tietysti koirilla on ne tietyt tarpeet, mitkä pitäis tulla täytetyks. Että tarvittava määrä liikuntaa ja aktivointia, mikä on aika helposti toteutettavissa, kun vaan käyttää kekseliäisyyttä ja semmoista. Ei tarvi olla mitenkään ihmeellisempiä temppeja. Tai parhaimmat aktivointilelutkin on niinku semmoisia tyylin pahvilaatikoita tai jotain vessapaperirullia, et ei aina tarvi olla semmoisia aktivointileluja tai tämmöisiä.

Koiran aktivointi rajallisilla taloudellisilla resursseilla vaatii toisinaan kekseliäisyyttä ja usein koirien lajityypilliset tarpeet pyritään vähävaraisissa koiratalouksissa täyttämään erilaisilla ilmaisilla aktivointikeinoilla ja luonnossa liikkumisella, josta ei välttämättä aiheudu taloudellisia kustannuksia.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat käyttää luovuutta kehitellessään edullisia tai maksuttomia ratkaisuja koirien aktivoimiseksi, kuten pahvilaatikoita ja vessapaperirullia erilaisten aktivointilelujen korvikkeiksi.

Tutkimusaineistoni osoittaa, ettei monilajinen läheissuhde usein perustu vain ihmisen tarpeiden ja näkökulmien huomioimiselle, vaan koirasta huolehtiminen voi vaikuttaa monilajisessa kotitaloudessa monin tavoin siihen, kuinka koiratalous toimii arjessaan. Solhjoon (2024, 1) mukaan monilajisen läheissuhteen rakentajina ovat niin inhimilliset kuin ei-inhimilliset toimijat, joiden tarpeiden huomiointi ja täytyminen, kodin ja muiden yhteisten tilojen jakaminen sekä arjessa yhdessä toimiminen rakentavat monilajisen läheissuhteen ja monilajisen arjen (kts. Franklin 2006; Smith 2003), kuten tutkimusaineistonikin käy ilmi.

Halu tarjota koiralle enemmän

V2: No siis, koirallahan on kaikki hyvin ja on kaikkea ja vähän enemmänkin. Että kyllä mä sille silloin aikanaan ostin kaiken maailman, mitä koirille nyt on tuolla kaupoissa myynnissä, turhuuksia. Mutta niistä on kaikista luovuttu, kun hän ei ymmärrä semmoisista yhtään mitään. Mä ostin semmotteen hienon nahkasängynkin, mikä tuli kotiin, mutta sit päivääkään ei oo siinä nukkunut, siis ei yhtään sekuntia edes maannut. No mä myin sen sitten tietenkin, kun se on käyttämätön, sinä ei ollut käynyt edes mikään koira. (--) Kyllä, hän saa ihan kaiken minkä hän haluaa. Tai siis minkä mä haluan hänelle.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisillä oli vaihtelevia kokemuksia siitä, pystyivätkö he niukoista taloudellisista resursseista huolimatta tarjoamaan koiralle haluamansa kulutustuotteet ja muut koiran hyvinvoinnille tärkeäksi koetut asiat. Kuten aikaisemmin tässä luvussa olen tuonut esille, osassa vähävaraisia koiratalouksia on jouduttu joustamaan koiralle tarjotun ruoan laadusta, herkuista, asumisratkaisuista ja painottamaan maksuttomia vapaa-ajan aktiviteetteja koiran kanssa. Osa haastatelluista vähävaraisissa koiratalouksissa elävistä ihmisistä sen sijaan koki, että oli pystynyt tarjoamaan ja hankkimaan koiralleen haluamansa asiat, eikä taloudellisten resurssien niukkuus ollut merkittävästi vaikuttanut siihen, millaisia asioita koiralle voidaan vähävaraisessa arjessa tarjota. Erojen taustalla voi olla esimerkiksi erot vähävaraisten koiratalouksien taloudellisissa tilanteissa sekä ihmisten erilaiset toiveet sen suhteen, millaisia asioita koirien kanssa halutaan tehdä ja millaisia asioita koirille halutaan tarjota vähävaraisessa arjessa.

V3: Mä mietin joskus, et me oltais alettu harrastaa jotain tokoa tai muuta, mut mä tulin siihen, et mulla ei oo varaa siihen. Et sit me opeteltiin ite, treenattiin itsenäisesti, mut oishan se ollu ihan eri asia, jos ois ollut joku, joka ois opettanut oikeesti. Tai joku pentukurssi silloin joskus. Tai (koiran nimi) tykkää höntsäillä tosi monessa asiassa, et mä mietin, et ois ollu ihan helvetin kiva

käydä vaik joku kurssi agilyta. Mut siihen ei ois millään ollu rahaa, koska ne on ihan tosi kalliita. Et toisaalta hän ei tiedä mistä hän on jäänyt paitsi, mut mä mietin, et oisko se ollu tosi hyvä juttu.

Tutkimusaineistoni perusteella osa ihmisistä koki vähävaraisissa koiratalouksissa, että olisi halunnut tarjota koiralle enemmän kuin käytössä olevien taloudellisten resurssien avulla pystyivät tarjoamaan. Monissa haastatteluissa nousi esille se, että vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset toivoivat voivansa harrastaa koirien kanssa enemmän, mutta harrastaminen koiran kanssa ei usein ollut mahdollista harrastamisesta aiheutuvien taloudellisten kustannuksien vuoksi. Tutkimusaineistoni perusteella erilaisista koiraharrastuksista on voitu joutua vähävaraisissa koiratalouksissa luopumaan tai harrastuksia koiran kanssa ei ole voitu edes aloittaa ihmisen toiveesta huolimatta. Tavoitteellinen ja säännöllinen harrastaminen koiran kanssa vaatii usein erilaisille kursseille osallistumista, eikä vähävaraisissa koiratalouksissa usein ole taloudellisia resursseja kurssimaksujen maksamiseen.

V4: Kyllä tossa harrastusmaailmassa, sekin on aika semmoista välineurheilua, niin välillä tulee vähän silleen, että mä tuun tämmöisen herkkupussin ja halvimman hihnan kanssa sinne ja kaikkee tämmöstä. Että sitte pitää yrittää silleen, et no ei se haittaa ja näin, mutta kyllä siinä välillä tulee semmoinen, että ”voi vitsi, että ku olis rahaa”. Ja ehkä toivoo, että jossain kohtaa olis sitten enemmän rahaa ja pystyisi panostaa harrastusvälineisiin.

Tutkimusaineistoni mukaan maksullisten harrastuksien harrastaminen koiran kanssa oli joissain koiratalouksissa mahdollista ainakin toisinaan, jolloin haasteeksi saattoi muodostua kunnollisten harrastusvarusteiden hankkiminen. Vähävaraisilla ihmisillä ei usein ole varaa ostaa sellaisia varusteita, joita muut harrastuksessa kävijät käyttävät. Yleisesti ottaen varusteiden kunnollisuuteen ja turvallisuuteen kuitenkin usein pyritään kiinnittämään tutkimusaineistoni perusteella huomiota vähävaraisissa koiratalouksissa, vaikka ne eivät usein olisikaan uusinta uutta.

V4: No noi koulutusjutut on ehkä ollu semmoisia, että [koiran nimi] oli, se oli aika villi pentuaikana. Niin sitte sillä oli vähän semmoisia ongelmia. Niinku tuntu, että itse en välttämättä pärjää niitten kanssa, että halus niinku apua. Mutta tietystikään ei ehkä, tai ei ollut rahaa. Mutta sitte jotenki niihinkin saisi säästettyä silleen, että sai silleen suht halvalla otettua... Kävikö mä kaks kertaa semmoisella kouluttajalla, mutta nekin on semmoisia, että niissä pitäis säännöllisesti tulla käytyä, että siitä ois semmosta parempaa apua. Että sitten on joutunut ehkä selviämään omillaan enemmän, että ei oo ehkä saanu semmoista tukea sitte kouluttajalta.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset saattoivat joutua myös tilanteisiin, joissa olisivat tarvinneet ammattilaisen apua koiran kouluttamisessa, mutta taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi vähävaraisen koiratalouden oli tingittävä koiran koulutukseen saatavasta avusta. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihminen ja koira joutuivat selviämään usein keskenään vaikeista tilanteista, vaikka ihminen olisi kokenut tarvitsevansa apua koiran kanssa elämiseen ja asioiden opettamiseksi koiralle. Tutkimusaineistoni perusteella

vähävaraisuus ja taloudellisten resurssien niukkuus voi koiratalouksissa saada tällaisia aineettomia muotoja, jotka voivat näkyä esimerkiksi ihmisen ja koiran yhdessä elämisen haasteina, kun apua koiran kouluttamiseen ei ongelmatilanteissa ole mahdollista hankkia riittävästi. Köyhyys voi pakottaa vähävaraiset koirataloudet selviytymään yksin ilman apua erilaisissa monilajisen arjen ongelmatilanteissa.

V3: Jos mä vois, niin mä haluaisin tarjota sille enemmän sitä, et se vois olla vapaana. Eli se, että me päästäis johonkin koirametsään, mut ne maksaa. Ja se vaatii sen, että sulla ois auto millä sä menisit sinne, koska ne on aina jossain syrjemässä, ni mä haluaisin hirveästi tarjota sitä enemmän ja et [koiran nimi] vois uida ympäri vuoden. Eli käyttää sitä tämmöisissä koirauimaloissa vai mitä ne onkaan.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset kohtasivat usein monenlaisia asioiden ja palveluiden saavutettavuuteen liittyviä haasteita, jotka estivät yhteisen tekemisen koiran kanssa. Monet haastattelemistani vähävaraisista ihmisistä toivoivat, että olisivat pystyneet tarjoamaan koirille enemmän mahdollisuuksia juosta vapaana. Monet haastatteleman vähävaraiset ihmiset ja koirat asuivat kaupunkialueilla kerrostaloissa, jolloin koiran vapaana juoksemisen mahdollistaminen ulkona olisi tarkoittanut usein koirapuistoa tai koirametsän vuokraamista. Tutkimusaineistoni perusteella palveluiden maksullisuus, korkeat hinnat ja esimerkiksi julkisten kulkuyhteyksien puuttuminen voivat estää vähävaraisia koiratalouksia käyttämästä koiratalouksille suunnattuja palveluita.

V10: (--) jos kämppä lähtisi alta ja terveys pettäisi, olisin valmis etsimään elukoille uudet kodit. Olisin hyvin tarkka kaikkien suhteen. Kuiteski sen verran monta koiraa lähetnyt niinku maailmalle niin noista kotihoidokeista. Oon kyl hyvin tarkka siitä. Ei kauas ja kaikkee. Mut ihan viimeiseen asti mä kyl pitäisin sen mulla itelläni, jos mä pystyn takamaan sille terveyden.

Vähävaraisuus voi toisinaan olla syy monilajisen läheissuhteen katkeamiselle. Taloudelliset lemmikistä luopumisen syyt voivat liittyä esimerkiksi yllättäviin tai odottamattomiin kuluihin, jotka voivat liittyä lemmikin hoitoon, tarpeisiin, koulutukseen tai liikuntaan (Hardie, Mai & Howell 2023, 892–893). Jos tilanne menisi taloudellisesti niin huonoksi, ettei ihminen pystyisi koiran perustarpeita täyttämään, ainakin osa vähävaraisista ihmisistä olisi tutkimusaineistoni perusteella valmiita etsimään koirille uudet kodit. Tutkimusaineistoni mukaan koirasta ei kuitenkaan haluta luopua kevein perustein, sillä koira on usein ihmiselle monin tavoin tärkeä ja rakastettu läheinen. Tutkimusaineistossani ei esiintynyt tilanteita, joissa ihmiset olisivat joutuneet luopumaan koirasta taloudellisten syiden vuoksi, mutta syynä on todennäköisesti tutkimukseni rajaukseen liittyvät tekijät, sillä toivoin tutkielmaani mukaan nimenomaan vähävaraisia talouksia, joissa elää haastatteluhetkellä ihmisen lisäksi koiria (kts. luku 4.2.).

V7: Yritin kovasti selvittää niiltä, mistä se kissa on. Mutta [paikkakunnan nimi] se sitten oli, jälkeenpäin kuulin. Sit taas soitettiin, et se saa jotain kohtauksia se kissa. Ja sitte mä aikani ja sitte olin, että helvetti, mä haen sen kissan sieltä pois. Vein tohon eläinlääkärille taas ja se sano, että sitä on joku potkassu päähän tai jotain sille on tehty. Et se ois kuollut, et se ei ois montaa päivää elänyt enää. Se lopetettiin sinne.

Tutkimusaineistossani koirat ovat vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisille hyvin tärkeitä läheissuhteen osapuolia. Monilajiset läheissuhteet eivät kuitenkaan aina ole vain rakkauden ja hellyyden paikkoja, kuten tutkielmani aineistossa monilajiset läheissuhteet vaikuttavat pääsääntöisesti koirille olevan, vaan nykyisissä yhteiskunnissamme lemmikit voivat joutua myös julmuuden ja väkivallan kohteiksi. Kuten yllä oleva aineisto-ote osoittaa, lemmikkitalouksissa ihmiset eivät aina huolehdi lemmikkien hyvinvoinnista ja terveydestä, vaan lemmikit voivat joutua moninaisen kaltoinkohtelun uhreiksi.

5.3. Koira ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin tukena

V3: Se on mun lellikki. Se on mun lempilapsi. Se on kaikki mitä mulla on. Mä polttaisin vaikka kumppanin roviolla, jos vaadittais, koska [koiran nimi] on kaikki mitä mulla on. Oikeesti. Se on. Mä oon ehkä vähän itsekäs siinä vaiheessa, mutta se on mulle tosi iso syy jatkaa itse ja se on mulle semmonen terapiakoira. (-) sekin on tosi outoo, et siihen omaan hyvinvointiin vaikuttaa tosi paljon se, et se koira on siinä mukana.

Tutkimusaineistossani vähävaraiset ihmiset kokevat koiran läsnäolon arjessa tärkeäksi oman jaksamisensa ja hyvinvointinsa kannalta. Lemmikkien myönteisistä vaikutuksista ihmisten sosiaaliseen, fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin on näyttöä aikaisemmin toteutetuissa tutkimuksissa (kts. Putney 2014; Salonika, Mai, & Howell 2023). Tutkimustulokset lemmikkien tarjoamista terveys- ja hyvinvointivaikutuksista ovat kuitenkin ristiriitaisia. On yhä epäselvää, miten ja millaisissa olosuhteissa lemmikit lisäävät ihmisten hyvinvointia ja yhteys on monimutkainen. (Putney 2014; Scoresby ym. 2021.) Serpellin ja Paulin (1994) mukaan lemmikkien kanssa solmitut suhteet voivat tarjota ihmisille ihmissuhteiden kanssa verrannollisia tunteita ja hyötyjä, vaikka lemmikkien kanssa solmitut suhteet eivät olekaan täysin samanlaisia ihmissuhteiden kanssa (Serpell & Paul 1994, 129). Lemmit voivat olla ihmiselle luotettuja ja tärkeitä emotionaalisen tuen lähteinä (Irvine & Cilia 2016, 1–4), mikä näkyi selvästi myös tutkielmani tutkimusaineistossa.

V10: Ja tarvii sitä eläintä myös oman hyvinvointinsa takia. Mutta toki siinä pitää vähän miettiä, että jos haluaa sille eläimelle hyvää, niin sitte pitää myös täyttää sen eläimen tarpeet, että se voi hyvin.

Tutkimusaineistoni perusteella koirien itseisarvoisen merkityksen lisäksi koiriin usein liittyi välinearvoa ihmisen hyvinvoinnin tukena. Tutkimusaineistoni perusteella koiran läsnäolon koetaan usein ylläpitävän ihmisen hyvinvointia, mutta oman hyvinvointinsa rinnalla vähävaraiset ihmiset kokivat usein tärkeäksi pystyä huolehtimaan myös koiran hyvinvoinnista, eikä ihmisen omaa hyvinvointia pyritty tutkimusaineistoni perusteella useinkaan ylläpitämään koiran avulla koiran hyvinvointia huomioimatta. Tutkimusaineistoni perusteella ihmisen ja koiran välinen läheissuhde vaikuttaa ihmisten kertomuksien perusteella sisältävän vastavuoroista hoivaa: ihminen tarjoaa hoivaa ja huolenpitoa koiralle ja koira tukee läsnäolollaan ihmisen hyvinvointia.

V9: Jotenkin ehkä myös se, et sit semmoisen identiteetin etsimisen aikakautena, kun sai sen koiran ja sai sen parhaan ystävän, niin sillä oli ihan tosi iso vaikutus. Et jos ihmissuhteissa vähän hapuili, että ketkä on niinku niitä mun kavereita ja kuka mä oon ja mihin porukoihin mä nyt kuulun. Et se oli semmoista haastavaa aikaa, ni sit oli se koira siinä kuitenkin koko ajan, niin oli se jotenkin ihan supertärkeitä.

Tutkimusaineistoni perusteella koiran läsnäolo koettiin monilajisissa läheissuhteissa tärkeäksi erityisesti silloin, kun ihmissuhteissa tai muussa elämässä tapahtui vaikeita asioita tai ihminen etsii omaa paikkaansa yhteisössä. Ihmisen ja lemmikin välisen sosiaalisen suhteen yksi keskeinen piirre on ihmisten kokemus siitä, että lemmikit ovat luotettavia, tuomitsemattomia ja voivat tarjota ihmiselle tukea, seuraa ja kumppanuutta (Applebaum ym. 2021, 31–34; Putney 2014, 3–4). Tutkimusaineistossani koirien kuvattiin tarjoavan ihmisille heidän kaipaamaansa tukea, läheisyyttä, turvaa ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia, jotka koettiin usein tärkeiksi oman jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta. Tutkimusaineistoni perusteella koirat vaikuttivat tarjoavan ihmisille sosiaalista tukea ja suojaavan ihmisiä muuttuvissa ja sopeutumista vaativissa elämäntilanteissa, kuten esimerkiksi Serpell (2015, 10; 2002, 442–445) on aikaisemmin osoittanut.

V11: Kun mulla oli niitä haasteita siinä omassa elämässä ja mä voin huonosti, ne koirat lohdutti mua ja tavallaan ne toi sitä sellaista vilpítőntä empatiaa sinne ihmiselle, joka sitten taas ainakin mussa aiheutti semmoisen reaktion, että se loi mulle semmoista jaksamista ja semmoista tsemppiä, että hei että toi koira nyt on se joka haluaa työntää mua niinku eteenpäin, että hei mennään ja tehdään ja huomaa, mä oon tässä. Ja mä oon läsnä ja mä välitän susta. Et se sen lemmikin sellainen vilpítőn läsnäolo on niinku semmoinen, joka mun mielestäni... No mä huomaan tässä nyt hyvin, kun mulla on hirveä kiire näissä kaikissa asioissa, niin totta kai mä käyn tuolla lenkillä ja illalla otan sen oman tunnin sille, että me istutaan sohvalle ja mä raaputan sitä ja se lojuu mun päällä.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisessa koirataloudessa koiran läsnäolo saattoi myös lohduttaa ihmistä ja auttaa siten jaksamaan vaikeassa elämäntilanteessa. Vaikeassa elämäntilanteessa koiran läsnäolo voi tuntua tutkimusaineistoni perusteella eteenpäin työntävältä voimalta, joka auttaa ihmistä

kohtaamaan arjen haasteita. Koiran läsnäolo koettiin usein myös vilpittömäksi ja vuorovaikutus koiran kanssa saattoi auttaa ihmistä tuntemaan itsensä tärkeäksi ja arvostetuksi. Tutkimusaineistoni perusteella koiran rapsuttelu ja koiran kanssa ajan viettäminen voivat myös tarjota ihmiselle tilaisuuden rauhoittua arjen kiireiden keskellä ja vähentää siten erilaisten psykososiaalisten stressitekijöiden negatiivisia vaikutuksia (kts. Serpell 2015, 10; Serpell 2002, 442–445). Tutkimusaineistoni perusteella koirien koettiin hyvin laajasti tarjoavan ihmisille tukea tunne-elämän ja arvostetuksi tulemisen kokemuksen osa-alueilla, kuten esimerkiksi Serpell (2015, 10; 2002, 442–445) on aikaisemmin havainnut ihmisen ja koiran vuorovaikutusta tutkiessaan.

V3: (--) mulla on itellä mielenterveysongelmia ja välillä se ainoa tapa poistua asunnosta on se, että mä tiedän, että mun on vietävä se koira ulos. Tai se, et mun on pakko hakea sille ruokaa, mun on pakko huolehtia siitä koirasta.

V10: [Koiran 1 nimi] on ollu mulla sellainen elämän valo siinä, että sen avulla mä oon jaksanut mennä eteenpäin ja sillee miettinyt, että mulla on [koiran 1 nimi]. Että se on niinku se, mitä mä tarviin, se millä mä niinku, mikä pitää huolehtia ja mä en niinku voi sitä jättää. Ja kaikkee sellaista. Joillakin ihmisillä se vaan on sillee, että se on tärkeä se eläin siihenkin. Ni haluaa sille eläimelle kaikkea hyvää. Ja tarvii sitä eläintä myös sillee oman hyvinvointinsa takia.

Tutkimusaineistoni perusteella koirat ylläpitivät ihmisten aktiivisuutta monella tavalla. Monet tutkielmaan haastattelemistani vähävaraisista ihmisistä elivät mielenterveyden haasteiden kanssa ja vastuu koirasta saattoi aamuisin olla ihmisille ainoa syy nousta sängystä ja lähteä ulos asunnosta, sillä koira oli vietävä ulos asioimaan ja koiralle oli hankittava kaupasta ruokaa. Ihmisten aktiivisuus ja motivaatio asioiden tekemistä kohtaan voi olla alentunutta monien mielenterveyden haasteiden kohdalla ja mielenterveyden haasteiden keskellä vastuu koirasta voi lisätä ihmisten aktiivisuutta ja motivaatiota tehdä erilaisia arkisia asioita (Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 549). Tutkimusaineistossani koirasta huolehtiminen pakotti jatkamaan arkea ja tekemään asioita koirasta huolehtimiseksi, mikä ylläpiti ja edisti ihmisten aktiivisuutta vaikeina aikoina. Tämän vähävaraiset ihmiset kokivat usein tärkeäksi. Tutkimusaineistoni perusteella koirien läsnäolo ja ihmisen tuntema vastuu koirasta huolehtimista kohtaan voivat olla merkittäviä arjen rutiinien ylläpitäjiä monilajisissa läheissuhteissa, kun ihmisen motivaatio osallistua arjen toimintoihin on alentunut.

V8: (--) jollekin se on taakka, et sun pitää lenkittää se koira kolme kertaa päivässä. Ku mulle se on taas helpotus. Niinku ihanaa, et on joku syy lähteä ulos, ni ku mä saan sieltä sit taas raitista ilmaa ja liikuntaa ja hyvää mieltä. Et siinä mielessä se on niinku semmonen tavallaan elämäntapa se koiran hoito. Mä en oo koskaan kokenut sitä niinku taakaks. En vaikka mulla ois 40 astetta kuumetta, et se on jotenki niin semmonen rutiininomainen juttu itelle. Et siinä mielessä se on aika elämäntapa.

Vähävaraisissa kotitalouksissa koirasta huolehtiminen vei tutkimusaineistoni perusteella ihmisiä kävelyille ja luontoon, eikä ulkoilun merkeissä tutkimusaineistoni perusteella välttämättä vietettäisi yhtä paljon aikaa ilman koiraa. Koirasta huolehtimisen usein lisää ihmisen liikunnan ja luonnossa vietetyn ajan määrää, millä on positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Fyysinen aktiivisuus ja ajan viettäminen luonnossa voivat edistää onnellisuutta, positiivista mielentilaa ja lievittää mielenterveyden haasteista johtuvia oireita (Arkow 2020, 573–574; Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 549). Haastattelemani vähävaraiset ihmiset kokivat usein asunnosta ulos lähtemisen ja luonnossa liikkumisen tärkeäksi omaa hyvinvointiaan tukevaksi asiaksi. Vaikka koirilla voi olla ihmisen hyvinvointia tukevia vaikutuksia, Hawkinsin, Hawkinsin ja Tipin (2021) mukaan lemmikkeihin ei pitäisi kuitenkaan suhtautua ihmisen terapeutteina, eikä lemmikki voi korvata mielenterveysongelmien hoidossa lääketieteellistä hoitoa.

V8: Siinä vaiheessa, kun ihminen on niin masentunut, et mieli rupee väittää sulle sellaisia epätosia asioita, niinku esimerkiks, et sää oot ihan kelvoton ja kukaan ei välitä susta ja tämmösiä. Ja sit voi tulla just itsetuhoisia ajatuksia, ni silloin ku mulla on ollu semmonen ajatus päässä, et ketään ei häittäis vaikka mä en olis täällä, nii mä en oo kuitenkaan pystynyt tekemään itelleni mitään, koska mä oon miettinyt, et toi koira ei ymmärrä mihin mä oon menny ja se ikävöis mua. Ja se on estäny mua tekemästä itelleni mitään. Senkin takia mulla tulee aina oleen koira, koska ne pitää mut hengissä silloinkin, jos mun mieli joskus vielä lähtee semmoiselle matkalle.

Tutkimusaineistostani käy ilmi, että koira ja koirasta huolehtiminen voivat vaikeassa elämäntilanteessa olla ihmiselle syy jatkaa elämää. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiran läsnäolo ja vastuun kokeminen koirasta huolehtimisesta voi estää ihmistä vahingoittamasta itseä ja tuoda ihmisen elämään turvallisuuden tunnetta siinä mielessä, että ihminen tietää, ettei voi vahingoittaa itseään koiran ollessa mukana elämässä. Myös joissakin aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että lemmikit voivat auttaa vähentämään ihmisten riskikäyttäytymistä, kuten itsensä vahingoittamista (Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 552; Young ym. 2020). Tutkimusaineistoni mukaan koira voi olla ihmiselle tärkeä ja merkityksellinen läheinen. Koirat saattavat voida toimia joissakin tapauksissa läheisinä, joilta saamaansa arvostusta ja rakkautta ihminen ei kyseenlaista mielenterveyden haasteiden kanssa eläessään, vaikka ihminen kyseenalaistaisi oman arvonsa ja merkityksensä muiden ihmisten silmissä, kuten edellinen aineistote osoittaa. Tämä voi tutkimusaineistoni esimerkin perusteella joissakin tapauksissa suojella ihmistä itsensä vahingoittamiselta. Lemmikit voivat myös lisätä ihmisten itsetuntoa (Putney 2014, 3), millä voi olla ihmistä suojaavaa vaikutusta vaikeissa elämäntilanteissa.

VI: (--) se on monelle esimerkiks vähävaraiselle se ainoa hyvinvoinnin lähde sillä hetkellä. Et se on esimerkiks, ku sulla ei oo mitään muuta tekemistä, niin sä lähdet kumminkin sun koiran kanssa kävelyille joka päivä. (--) mut voi ajatella niinkin, että käy töissä ja työn ulkopuolella ei oo varaa

tehdä mitään, niin kyllä se lemmikki on mun mielestä suuri voimavara, että sä jaksat ylipäätään siellä töissäkin olla ja se [koiran nimi] pitää sun hyvinvointia yllä, että sä touhuut sen kanssa jotain.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisillä on usein hyvin rajallisesti mahdollisuuksia tehdä vapaa-ajalla asioita, joista aiheutuu taloudellisia kustannuksia, minkä vuoksi osallistumisen, mielekkään tekemisen ja omaa hyvinvointia tukevien asioiden tekemisen mahdollisuudet voivat vähävaraisessa arjessa heikentyä. Vähävaraisessa arjessa vietetään usein paljon aikaa kotona, minkä vuoksi koirat ovat usein tärkeitä arjen mielekkyyden kannalta tarjoten ihmisille mielekästä tekemistä omassa kodissa ja lähiympäristössä. Isolan ja Turusen ym. (2015, 80) mukaan mielekkyyden ja merkityksellisyyden kokemuksien on tunnistettu monissa tutkimuksissa olevan keskeisiä hyvän elämän rakennuspalikoita. Tutkimusaineistoni perusteella vaikuttaisi siltä, että vähävaraisissa koiratalouksissa koira voi tukea ihmisen kokemusta hyvästä elämästä tukemalla ihmisten kokemuksia arjen mielekkyydestä ja merkityksellisyydestä. Kuten edellä olen tuonut esille, koirat vaikuttavat usein tarjoavan ihmisille esimerkiksi mielekkään syyn lähteä ulos lenkille tai luontoon kävelemään, mikä voi tuoda vähävaraiseen arkeen merkityksellistä sisältöä. Toisaalta myös koirasta huolehtiminen voi tuoda tutkimusaineistoni perusteella elämään merkitystä, kun ihmisellä on joku, josta huolehtia ja kantaa vastuuta.

V6: (--) Et ne on, ne kyl siis merkitsee tosi paljon. Enhän mä siis lenkkeilis, enhän mä lähtis minnekään. Et niiden kanssa tulee niinku ulkoiltua ja lähettyä ja liikuttua. (--) Sit on löytänyt paljon hyviä ystäviä varsinkin aikanaan sen koiraharrastuksen kautta, joihin en ois varmasti ikinä törmänny muuten missään. Niin ne on tuonu niin paljon jotenki kaikkea siihen elämään sen semmosen huolehtimisen lisäksi.

Tutkimusaineistoni perusteella koirat voivat olla tärkeitä sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollistajia vähävaraisessa arjessa. Tutkimusaineistoni osoittaa, että koiran kanssa harrastaminen ja muu tekeminen voivat tarjota ihmisille mahdollisuuden tutustua toisiin ihmisiin ja siten tuoda uusia ystäviä elämään. Hawkinsin ym. (2021, 551) ja Sablen (2013, 98) mukaan lemmikit voivat vaikuttaa positiivisesti ihmisen sosiaaliseen pääomaan ja toimia ihmisten ihmissuhdeverkostojen laajentajina ja edistää ihmisten välisen vuorovaikutuksen syntymistä. Tutkimusaineistoni perusteella köyhyys voi vähentää ihmisten mahdollisuuksia tavata läheisiä ihmisiä esimerkiksi matkustamisesta aiheutuvien kustannuksien vuoksi, joten lähiympäristössä ja harrastuksissa tapahtuvat kohtaamiset muiden ihmisten kanssa voivat olla tärkeitä arkisen vuorovaikutuksen kannalta.

V7: No ne merkitsee mulle ihan täysin niinkun sosiaalisen elämän. Et melkeen mulla saattais olla päiviäkin, et mä en puhu niinku sanaakaan kellekään, jossen mä menis koiran (kanssa). Ainahan siellä joku tulee ja koirapuistossa, missä äskönkin oltiin. Et se on se sosiaalinen elämä.

Tutkimusaineistoni mukaan koiran läsnäolo voi mahdollistaa monien ihmisten välisten vuorovaikutustilanteiden syntymisen arjessa, joita ei ilman koiraakaan syntyisi. Arkowin (2020, 573–575) mukaan koirat voivat toimia arkisissa tuntemattomien ihmisten välisissä kohtaamisissa eräänlaisina jäänmurtajina helpottaen ihmisten välistä vuorovaikutusta ja keskustelun syntymistä. Vähävaraisissa koiratalouksissa uusiin ihmisiin saatetaan tutustua koiran kanssa ulkoilun yhteydessä ja näin syntyvät vuorovaikutustilanteet voivat joskus olla ihmiselle päivän ainoa tilaisuus olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Yksin asuvalle ihmiselle, jolla ei asu läheisiä ihmisiä kodin lähiympäristössä, koiran mahdollistama vuorovaikutus muiden alueella asuvien ihmisten kanssa voi olla hyvin tärkeää ja torjua yksinäisyyden kokemuksia, kun arjessa avautuu mahdollisuuksia keskustella lähiympäristössä asuvien ihmisten kanssa.

V7: Ne (koirat) on ainoot mitä mulla on. Siis ei mulla ole mitään muuta, koko mun elämäni aikana mulla ei oo ollu mitään ku eläimet. Et niinkun en ikinä vois olla ilman. Et varmaan mä masentuisin vielä enemmän, syrjäytyisin ihan täysin, et mä luulen, et mun mielenterveys menis. Mä istuisin tässä. Kattoisin telkkaria ja... Että mä tykkään kumminki niin paljon olla pihalla.

Tutkimusaineistoni perusteella koiran mukanaan tuoma sosiaalinen elämä voi vähävaraisissa koiratalouksissa suojella ihmistä syrjäytymisen kokemuksilta, kun ihmisellä on koiran myötä mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Koiran kanssa ulkoilun myötä syntyvät vuorovaikutustilanteet voivat edistää sosiaalisen yhteyden tuntemista muihin ihmisiin ja lisätä siten myös yhteisöllisyyden ja yhteisöön kuulumisen tunteita (Arkow 2020, 573–574; Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 551–552). Siten koirien läsnäolo ihmisten elämässä voi tukea ihmisten sosiaalista elämää myös sosiaalisen yhteenkuuluvuuden osa-alueella, kun ihminen pääsee koiran mahdollistamien kontaktien myötä osalliseksi alueen yhteisön toimintaan ja osaksi lähiympäristön sosiaalisia verkostoja.

V8: Mutta myös siis sitä tavallaan, et ei oo yksin. Ei oo koskaan yksin, et on se seuralainen siinä. Ku mä oon kasvanu näiden lyhytkuonoisten koirien kanssa lapsuuden, ni sit rauhoittaa se, ku mä kuuntelen sitä niiden kuorsaamista. Et siinäki mielessä sitä tuli ikävä, se on tosi tärkeä. (--) mä oon muutenki ihmisenäki erakko vähä, ni ku mulla ei oo sitä lasta (kotona), ni sit mä oon sen koiran kanssa. Niinku nytki koko juhannuksen, et se on mulle niin iso, et ihan sama paljon siihen menee rahaa, mut se on niinku oltava. Se on niin monessa elämäalueessa, pitää kasassa ja auttaa.

Tutkimusaineistoni perusteella koirat voivat torjua vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisten yksinäisyyden kokemuksia, sillä koiran ansiosta ihmisen ei tarvitse ikinä olla vastentahtoisesti yksin, kun koira on aina vierellä ja arjessa mukana. Brooks, Rushtonin ym. (2016) mukaan lemmikin tarjoama sosiaalinen tuki on ihmisille usein tärkeää ja lemmikistä huolehtiminen voi vähentää ihmisen kokemaa yksinäisyyttä erityisesti tilanteissa, jossa ihmisen sosiaaliset verkostot ovat rajalliset tai vaikeat. Putneyn (2014, 3) mukaan vaikuttaisi kuitenkin siltä, ettei lemmikki voi täysin

korvata toiselta ihmiseltä saatua tukea, vaan pikemminkin täydentää sitä. Tutkimusaineistoni mukaan seuran, läheisyyden ja kumppanuuden lisäksi koiralla voi olla suuri merkitys ihmiselle myös kodin rakentajana, sillä koiran läsnäolo voi saada asunnon tuntumaan kodilta.

V6: (--) et arki on niiden kanssa aika sellaista rauhallista ja kivaa ja mukavaa. Hirveän sellaisia kivoja ja mukavia. Ja sopii siihen omaan arkeen ja käteen tosi kivasti.

Tutkimusaineistossani vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset usein kuvailivat yhteistä arkeaan koiran kanssa mukavaksi, josta ihminen sai kivoja ja mukavia kokemuksia. Usein aivan tavallista arkea koiran kanssa pidettiin mukavana ja iloa tuovana asiana. Koiran läsnäolon myönteiseksi koetut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin nousivat tutkimusaineistossani esille erityisesti tilanteissa, joissa ihmisen ja koiran välinen suhde oli toimiva ja ihminen koki suhteen koiraan hyväksi ja läheiseksi. Hardien, Main ja Howellin (2023, 892) mukaan ihmisen ja koiran välisen suhteen laadulla, kuten suhteen pituudella, voi olla vaikutuksia siihen, millaiseksi ihminen suhteen koiraan kokee.

V11: Niitten kanssa sai aina välillä ihan tosi hyvät naurut. (--) Ja tota kyl mä sanon, et ne on semmosia draamaqueeneja tuo rotu, että kyl niitten kanssa sai monesti... Varsinki ku meidän koira vielä, toinen, ni hän pelkäs karpäsiä ihan hirveesti.

Koirat voivat piristää ihmisen arkea herättämällä ihmisessä positiivisia tunteita, kuten iloa, naurua ja kohottaa siten mielialaa (Sable 2013, 98), mikä tuli esille myös tutkimusaineistossani. Tutkielmaani haastattelemisiani vähävaraisissa koiratalouksissa esimerkiksi koirien puuhien seuraaminen toi iloa ja naurua ihmisten elämään.

5.3.1. Koira ihmisen hyvinvoinnin haasteena

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat kokea koiran läsnäolon joissakin tilanteissa myös laskevan omaa hyvinvointiaan. Putneyn (2014, 3–4) mukaan jotkin tutkimukset ovat osoittaneet lemmikkien läsnäolon positiivisen vaikutuksen ihmisen sosiaaliseen hyvinvointiin ja mielenterveyteen (kts. Brooks ym. 2016), mutta myös sen heikkenemiseen (kts. Peacock, Chur-Hansen, & Winefield 2012; Putney 2014, 3–4) tai neutraaleihin vaikutuksiin (kts. Scoresby ym. 2021, 6–10). Positiivisten hyvinvointivaikutuksien lisäksi lemmikin läsnäolo voi aiheuttaa ihmiselle negatiivisia hyvinvointivaikutuksia esimerkiksi emotionaalisen rasituksen ja negatiivisten tunteiden muodossa (Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 553). Tämä näkyi myös tutkielmani tutkimusaineistossa. Tutkimusaineistoni perusteella vähävarainen ihminen voi kokea riittämättömyyden tunteita ja huonoa omaatuntoa kyvystään huolehtia koiran hyvinvoinnista taloudellisten resurssien ollessa niukat. Tutkimusaineistoni mukaan vähävarainen ihminen voi myös kokea pelkoa, huolta ja epävarmuutta siitä, tekeekö hän koiran onnettomaksi tai stressaantuneeksi

niukkojen taloudellisten resurssien tai muiden ihmisen elämässä ja arjessa vaikuttavien asioiden vuoksi. Syyllisyyttä ja huonoa omaatuntoa voi aiheuttaa esimerkiksi koiran jättäminen pitkiksi ajoiksi yksin tai eläinlääkəriin viemättömyys tilanteissa, joissa koira tarvitsisi eläinlääkəriin hoitoa. Myös koiran kuolema ja koiran menettämisestä aiheutuva suru voi olla valtava (Arkow 2020), mikä voi tutkimusaineistoni perusteella laskea ihmisen mielentilaa ja hyvinvointia monilajisessa läheissuhteessa.

Huono omatunto ja syyllisyyden tunne

V10: En tiä päivittäin, mutta ainakin melkein päivittäin, meillä on just sitä sellaista syyllisyyden tunnetta, että mä en voi tuota yhtä viedä laajoihin eläinlääkəri tutkimuksiin, mitä mä haluaisin. Että sillee, jos mä nyt saisin muutaman tonnin käteen, niin kyllä mää veisin ton heti ensimmäiseks kaikkiin mahdollisiin tutkimuksiin.

Koiratalouksissa ihminen voi kokea monenlaisia riittämättömyyden tunteita ja huonoa omaatuntoa kyvystään huolehtia koiran hyvinvoinnista (Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 553), mikä käy ilmi tutkielmani tutkimusaineistosta. Tutkimusaineistoni perusteella yksi keskeinen huonoa omaatuntoa aiheuttanut asia vähävaraisten ihmisten elämässä oli eläinlääkəriin ja koiran sairastumiseen liittyvät tilanteet. Haastattelemani vähävaraiset ihmiset kertoivat poikkeuksetta halustaan olla tinkimättä eläinlääkəri kuluista vähävaraisuuden vuoksi, mutta taloudellisten resurssien niukkuus kuitenkin joissakin tilanteissa pakotti vähävaraiset ihmiset joustamaan tahdonvastaisesti koiran eläinlääkəri palveluista. Tällaisissa tilanteissa vähävaraiset ihmiset kokivat usein syyllisyyden tunteita, kun eivät voineet huolehtia koirasta niin hyvin kuin olisivat toivoneet voivansa huolehtia. Aikaisempien tutkimuksien mukaan taloudellisten resurssien puuttuminen tai eläinlääkəriin menemättömyys eivät automaattisesti tarkoita sitä, että ihminen ei välittäisi ja rakastaisi koira ja haluaisi koiran parasta (Arluke & Rowan 2020, 7–9; Arrington & Markarian 2018, 41). Myös tutkimusaineistoni perusteella eläinlääkəriille menemättömyyden taustalla olivat lähes poikkeuksetta niukat taloudelliset resurssit, eikä ihmisen välinpitämättömyys tai haluttomuus viedä koira eläinlääkəriin hoidettavaksi.

V4: (--) Itelle tulee ehkä huono omatunto, että ajattelee välillä ehkä sitä niinkun rahaa, tai että ei ole rahaa ja sitten, että mikä olisi koiralla ehkä niinku se parhain mahdollinen vaihtoehto. (--) Kylhän sitä joskus on niinku ajatellut, että saisiko [koiran nimi] jostain muualta paremman kodin, että pitääkö siitä nyt luopua ja näin mutta tota en.

V9: Mut sitten toki jotenkin, en mä tiedä, kokonaisvaltainen semmoinen että mä haluaisin harrastaa enemmän, mä haluaisin jotenki niinku tarjota mun koirille vielä enemmän kaikkee tekemistä, mut mä en vaan yksinkertaisesti pysty, et ihan kaikkeen mitä jotenkin haluaisi, sen rahanpuutteen takii.

Eläinlääkärikäynteihin ja koiran sairastumiseen liittyvän huolen lisäksi ihmisen kokema huono omatunto ja syyllisyyden tunne liittyivät vähävaraisissa koiratalouksissa usein siihen, ettei ihminen kokenut pystyvänsä tarjoamaan koiralle kaikkea haluamaansa. Vähävarainen ihminen saattoi kokea huonoa omaatuntoa siitä, että joutui ajattelemaan rahaa koiran tarpeista huolehtiessaan, minkä vuoksi ihminen saattoi kokea pystyvänsä taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi tarjoamaan koiralle vähemmän kuin halusi. Ihmisen riittämättömyyden tunne liittyi usein myös koiran kanssa harrastamiseen ja vapaa-ajan viettoon sekä siihen, pystyikö ihminen tarjoamaan koiralle riittävän hyvän kodin.

V10: (--) Minä ja mun kumppani stressataan hirveästi meidän rahatilanteesta ja sitte koska me ollaan koko ajan vähän sillai jännittyneitä, silleen stressaantuneita, ni sitte se tietty vaikuttaa myös koiriin tietyllä tapaa. Ja tota silleen, että saattaa välillä justiinsa puolin ja toisin olla väsymystä ja uupumusta raha-asioitten takia.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa keskeinen huolta aiheuttava asia oli raha ja kotitalouden taloudellinen tilanne. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisten kokema huoli ja stressi voivat vaikuttaa ihmisen jaksamiseen ja mielentilaan. Ihmisen tunnetila, kuten stressi, voi heijastua myös koiraan ja vähävaraisessa koirataloudessa ihminen voi pelätä tekevänsä lemmikin onnettomaksi tai stressaantuneeksi (Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 553). Tämä huoli näkyi joissakin vähävaraisten ihmisten haastatteluissa. Osa tutkielmaan haastattelemistani vähävaraisista ihmistä arvioi taloudellisen tilanteen aiheuttaman stressin vaikuttavan heidän mielentilaansa ja jaksamiseensa, jolloin vähävaraisuuden koettiin heijastuvan koiriin ihmisten mielentilan ja jaksamisen kautta. Siten köyhyydellä voi olla tutkimusaineistoni perusteella lajien rajat ylittäviä affektiivisiä vaikutuksia, kun ihmisen tunnetilat heijastuvat koiraan.

V5: Sit voi panostaa myös itteensä, kun tietää, et koiraan voi laittaa sen rahan, kun haluaa laittaa (--).

V10: (--) Mää stressaan niistä asioista ja niinkun mä sit kannan sen henkisen taakan siinä, että mä en pysty just viemään eläinlääkäriin. Jos mä tietäisin, että mun koirilla on kaikki täysin hyvin, niin sitten se helpottais myös mun elämää.

Tutkimusaineistoni perusteella ihmisten kokemukseen omasta hyvinvoinnistaan vaikutti ihmisen kokemus koiran hyvinvoinnista ja siitä, kuinka hyvin ihminen koki pystyvänsä huolehtimaan koirasta vähävaraisessa koirataloudessa. Tutkimusaineistoni mukaan koiran terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät ongelmat vaikeuttivat usein ihmisen kykyä nauttia elämästä, sillä erilaiset koiraa koskevat huolet kulkivat arjessa tiiviisti mukana. Vähävarainen ihminen voi tutkimusaineistoni perusteella kokea voivansa panostaa omaan hyvinvointiinsa vasta silloin, kun on pystynyt huolehtimaan koiran

tarpeista ja hyvinvoinnista. Siten ihmisen koettu hyvinvointi ja koiran hyvinvointi vaikuttavat tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa kietoutuvan usein yhteen. Koiran terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät haasteet voivat aiheuttaa ihmiselle suurta emotionaalista kuormitusta ja laskea ihmisen hyvinvointia (Hawkins, Hawkins & Tip 2021, 553), kuten tutkimusaineistonikin osoittaa.

Koiran käyttäytyminen

V4: Tietysti vielä on vähän semmoisia haasteita, koska se on vielä niin nuori. Ja kyllä mulla oli jossain kohti tossa pentuaikaan semmoinen turhautumisen tunne, että mä en tiedä, pidätkö mä tästä koirasta vai en. Mutta on siinä sitten ollu niin paljon kaikkea hyvääkin, että tota... (--) Mä halusin [koiran nimi], että se mahdollisimman nopeasti oppis sisäsiistiksi, niin sit pyrki niinku parin tunnin välein juosta sinne ulos. Niin kylhän ne alkukuukaudet on aika semmoisia hektisiä. Voi olla, että on ollu myös osasy, että on ehkä ollu sitte henkisestikin vähän voimavarat vähissä, että sitte on tota jääny sille sairauslomalle.

Tutkimusaineistoni perusteella arki koiran kanssa ei ole aina helppoa vähävaraisissa koiratalouksissa. Koiratalouksissa haasteina voivat olla koiran käyttäytymiseen liittyvät haasteet, jotka ihmiset kokevat kuormittavina monilajisessa arjessa. Koiran käyttäytyminen vasten ihmisen toiveita voi aiheuttaa ihmisessä monenlaisia negatiivisia tunteita, kuten turhautumisen ja ärsyyntymisen tunteita. Haasteita voivat aiheuttaa esimerkiksi koiran pentuaika, koiran kokema eroahdistus, reaktiivisuus tai hihnakäyttäytyminen, mitkä voivat vaikeuttaa sujuvaa arkea monilajisissa läheissuhteissa. Irvinen ja Cilian (2016, 2) mukaan muunlajisten eläinten odotetaan usein palvelevan enemmän tai vähemmän ihmisten tarpeita ja täyttävän käytöksellään ja toiminnallaan rooleja, joita yhteiskunta eri tavoin kategorisoiduille muunlajisille eläimille asettaa. Tutkimusaineistostani on tulkittavissa, että vähävaraisissa koiratalouksissa koirilta usein toivottiin tietynlaista käyttäytymistä ja ”hyvän koiran” käyttäytymistä haastava käyttäytyminen usein koettiin ihmisen näkökulmasta haasteellisena ja ihmisen jaksamista kuormittavana asiana. Toisaalta tutkimusaineistoni osoittaa, ettei haastatteleman vähävaraiset ihmiset olleet valmiita luopumaan koiristaan, vaikka koiran käyttäytyminen ei olisi vastannut ihmisen odotuksia. Tutkimusaineistoni perusteella vaikuttaa siltä, että ihmiset kokivat koiran käyttäytymiseen liittyvät haasteet ja sen aiheuttaman kuormituksen pienempänä haittana kuin koiran läsnäolon mukanaan tuomat positiiviset asiat.

V6: Jos halua lähteä jonneki käymään, nii tarvis hoitajaa koirille, ja se ei oo ihan helppoo. Vaikka mulla on tosi kivat koirat, mutta sitte ku on kroonisesti sairas koira... Et sit mun täytys luottaa niin paljon, et ne lääkkeet tulee annetuksi ja hoidetuksi, ni kyl se silleen rajoittaa myös jonkun verran, et voiko lähteä, voiko mennä.

V10: Eroahdistus tuotti ongelmia alkuun, mutta nytte se on saatu jo parempaan. Piti hoitajia kattella ja pyytää, siihen sitte tietty kuluu taas rahaa.

Tutkimusaineistoni perusteella koirat voivat rajoittaa vähävaraisissa koiratalouksissa sitä, mitä ihminen voi arjessaan tehdä. Koiralle ei välttämättä löydy luotettavaa hoitopaikkaa, mihin koirat voisi tarvittaessa jättää, minkä vuoksi ihminen ei voi aina lähteä erilaisiin aktiviteetteihin koirista huolehtimisen vuoksi. Ihminen voi myös kokea lemmikin jättämisen vaikeaksi koiran eroahdistuksen tai oman voimakkaan koiraa kohtaan tuntemansa kiintymyksen vuoksi. Tutkimusaineistostani myös selviää, että ihmiset eivät usein halunneet jättää koiria pitkiksi ajoiksi yksin kotiin. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisissa koiratalouksissa ihmisten arjessa toimimista saattoi taloudellisten resurssien niukkuuden lisäksi rajoittaa koiran hyvän huomiointi, vaikka toisaalta tutkimusaineistoni osoittaaakin, että koirat myös toivat paljon sisältöä vähävaraisten ihmisten arkeen ja elämään.

5.4. Eläinlääkärikulut koettelevat vähävaraista koirataloutta

V6: (--) ehkä sellaisen huolen kautta, että kuinka paljon pitää huolehtia ja murehtia enemmän sitä, et mitä jos nää nyt sairastuu, mitä jos tulee jotain kroonista. Mitä se tulee maksamaan niinku tulevaisuudessa, jos jotain sattuu, joudutaan kuntouttamaan tai muuta. Et ainakin ite koen, et varmaan murehdin enemmän sitä, kun jos mul ois enemmän rahaa, niin mun ei ehkä tarvis miettii niin paljon, et riittääks ne (rahat).

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa monilajisissa läheissuhteissa huoli oli monella tavalla ihmisen arjessa läsnä. Yksi keskeinen ihmisen kokeman huolen ja turvattomuuden tunteen aiheuttaja liittyi tutkimusaineistoni perusteella koiran terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoon sekä eläinlääkärikuluihin. Ihmiset ovat usein hyvin sitoutuneita koiraan ja koirasta huolehtimiseen ja kalleimpia taloudellisia kuluja aiheuttavat usein yhä kohoavat eläinlääkärimaksut (Kaartinen, Nuutinen & Autio 2015, 62–63). Vähävaraisten ihmisten ollessa sitoutuneita koirasta huolehtimiseen ja taloudellisten resurssien ollessa vähävaraisissa koiratalouksissa hyvin rajalliset, eläinlääkärikäyntien aiheuttamat kustannukset aiheuttivat tutkimusaineistoni perusteella usein erityistä huolta vähävaraisille ihmisille siitä, miten koiran hyvinvointi voidaan turvata ja miten eläinlääkärikuluista on mahdollista selviytyä. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa tiedostettiin eläinlääkärikäyntien kustannukset ja huolta koiran mahdollisesta sairastumisesta tai loukkaantumisesta saatettiin kantaa ennakkoon, sillä eläinlääkärikäynneistä aiheutuvat kustannukset usein koettelivat vähävaraisen koiratalouden taloutta ja toisinaan jopa arjesta selviytymistä. Huoli koiran hyvinvointia ja eläinlääkärikäyntien aiheuttamia kuluja kohtaan näkyi myös tilanteissa, joissa vähävarainen ihminen selvisi muutoin arjen menoista ja kuluista.

V5: (--) Mä varjelen ja lellin sitä ihan niinkun todella paljon ja se jotenkin tulee siitä, et en vois ees kuvitella, et en käyttäis eläinlääkäriissä tai ottais jotain kuuluvia rokotteita tai jotain tämmöstä sen takia, et ei oo rahaa. Et siis siihen löytyy aina se raha jostain (--).

Tutkimusaineistoni perusteella koiran terveydestä ja eläinlääkärikäynneistä vähävaraiset ihmiset eivät haluaisi tinkiä, vaan niukoista taloudellisista resursseista huolimatta koirien viemistä eläinlääkäriin pidettiin hyvin tärkeänä, jos eläinlääkärikäynnille katsottiin olevan tarvetta. Haastattelemissani koiratalouksissa koirien viemiseksi eläinlääkäriin pyrittiin löytämään tarvittavat taloudelliset resurssit tavalla tai toisella, vaikka se ei ollut aina helppoa. Syrjälän ym. (2014) mukaan monet lemmikin kanssa asuvat ihmiset ajattelevat nykyisin, että kotitaloudessa asuvalla lemmikillä on oikeus saada hoitoa sairauden tai tapaturman sattuessa kuten kotitaloudessa asuvilla ihmisilläkin. Tämä näkyi myös tutkimusaineistossani, sillä hyvin usein vähävaraiset ihmiset kokivat koiran eläinlääkärille pääsyn tärkeäksi, vaikka eläinlääkärille meno olisi aiheuttanut vähävaraisessa arjessa taloudellisia haasteita.

V2: (--) jos vaikka [koiran nimi] tarvii mennä eläinlääkäriin, mun tarttee viedä se, niin sit mä en välttämättä saa jotain asioita mitä mä haluaisin sinä kuuna. Mut se on vaan elämää mun mielestä, että ei se kenenkään maailmaa kaada. (--) jos tulis vaikka joku iso juttu, maksaa ihan hirveesti, niin sitten koira menee edelle, mutta niinkun varmaan sitten joutuisin jättämään vastikkeen hetken maksamatta ja sitten mieltisin mitä teen.

V11: Mullaki on semmoinen tilanne, että kun on ollu, et ei oo luottotietoja, niin säähän et eläinlääkäriin saa vietyä koiraan niin, että sä saisit laskun sieltä, vaan se piti maksaa aina saman tien (--). Ja oli sitten kaikki vuokrat maksettavana ja sähkölaskut sun muut. Sitä aina sitten mielti, mitäs sitten nyt tehdään, että kun tarvii viedä koiraan. Et mulla oli siinä mielessä hyvä tilanne, et mä sain sitten aina jostain tietysti lainattua sen rahan ja vietyä koiran sinne.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset onnistuivat monin paikoin taloudellisten resurssien niukkuudesta huolimatta tarjoamaan koiralle koiran tarvitsemat eläinlääkäripalvelut, mutta eläinlääkäripalveluiden saavutettavuuteen liittyi vähävaraisissa koiratalouksissa monenlaisia haasteita, mitkä toisinaan pakottivat joustamaan koiralle hankituista eläinlääkäripalveluista. Vähävaraisilla ihmisillä ei välttämättä ollut käytössään eläinlääkäripalveluihin tarvittavaa rahasummaa ja sen kokoaminen, etsiminen ja lainaaminen saattoivat vaikeuttaa ja viivästyttää koiran viemistä eläinlääkäriin. Tutkimusaineistoni perusteella koiran vieminen eläinlääkärille saattoi usein tarkoittaa vähävaraisissa koiratalouksissa sitä, että ihminen joutui karsimaan muista arjen kuluista ja mahdollisesti käyttämään eläinlääkärimaksuista suoriutuakseen viimeiset käytössä olevat taloudelliset resurssit. Erityistä haastetta aiheuttivat isot ja kalliit eläinlääkäriissä koiralle tehtävät operaatiot, joita vähävarainen ihminen ei ollut pystynyt ennakoimaan. Tutkimusaineistoni perusteella eläinlääkäripalveluiden saatavuutta vaikeutti myös vähävaraisen ihmisen luottotiedottomuus.

Luottotiedottoman ihmisen on usein selviydyttävä eläinlääkärikäynnistä ja muista isommista kuluista aiheutuvista maksusta kerralla, kun mahdollisuutta osamaksulle ja laskun saamiselle ei usein ole, vaikka vähävaraisen koiratalouden kyky selviytyä isoista kulueristä on usein jo valmiiksi alentunut niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi.

V11: Jos sulla ei esimerkiksi oo luottotiedot kunnossa ja sulla on puhelinliittymä, niin se on rajattu määrä puhelinnumeroita, mihin sä pystyt soittamaan. Eläinlääkäri numerot on monesti maksullisia numeroita, joihin normaali ihminen ei edes pysty soittamaan. Eli saattaa olla jotain 010-alkuisia tai 0800-alkuisia numeroita, et ku sä yrität soittaa ni ”tästä numerosta ei voi soittaa valitsemaan numeroon”. Eli siinäkin tulee sit semmonen... Se on aika hassu tilanne.

Tutkimusaineistostani selviää, että luottotiedottomuus voi vaikeuttaa erilaisiin palveluihin soittamista ja siten heikentää eläinlääkärien ja muiden palveluiden saavutettavuutta. Luottotiedoton ihminen, jolla on käytössään prepaid-liittymä, ei välttämättä pysty soittamaan maksullisiin palvelunumeroihin (kts. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021). Osa eläinlääkäriasemien numeroista on maksullisia, mikä voi tehdä eläinlääkäriin tavoittamisesta vaikeampaa vähävaraisissa koiratalouksissa ja aiheuttaa viivästyksiä koiran eläinlääkäriin pääsyssä, kun taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi myös eläinlääkäriin tavoittaminen ja ajan varaaminen voi olla vaikeaa.

A4: (-- se, minkä mua niinku jäi mietityttämään kyseisessä tapauksessa oli se, että henkilö on niinku [poistettu sairautta koskeva tieto] puolella ja koira äärettömän rakas. Ja jotta hän saa maksettua ajan kanssa nää eläinlääkärikulut, niin hän käy aika kalliissa eläinlääkärikeskuksessa, koska siinä on mahdollisuus maksaa osamaksulla. Ja sieltä oli sitten, jos muistan oikein, sanottu, että 2 kertaa vuodessa pitää käyttää pelkästään jo niinku hammaskiven poistossa. Ja hän todella niinku itte, siis omat perustarpeet niinku kärsi.

Tutkimusaineistoni perusteella erilaiset maksuvaihtoehdot ja erilaisten kulujen maksaminen osamaksulla mahdollistivat usein vähävaraisten ihmisten selviytymisen eläinlääkärimaksuista ja muista koiran huolehtimiseen liittyvistä kuluista. Osamaksumahdollisuuden saamiseksi vähävaraiset koirataloudet voivat joutua valitsemaan eläinlääkäriin tai muun palvelun sen perusteella, mistä on mahdollista saada lasku. Palveluntarjoaja, joka tarjoaa osamaksumahdollisuutta, ei kuitenkaan välttämättä tarjoa palveluita edullisimpaan hintaan. Tämä asettaa haasteen eläinlääkäripalveluiden saavutettavuudelle ja heikentää vähävaraisen koiratalouden kykyä selviytyä eläinlääkärikuluista. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisten koiratalouksien olisi tärkeää saada kohtuuhintaisia eläinlääkäripalveluita erilaisilla maksuvaihtoehtoilla. Tämä voisi tukea ihmisten ja koirien hyvinvointia ja arjessa pärjäämistä sekä edistää vähävaraisten koiratalouksien selviytymistä eläinlääkäripalveluiden aiheuttamista taloudellisista kustannuksista. Nykyiset eläinlääkärikulut ja

niistä selviytymisen haasteet voivat tutkimusaineistoni perusteella ajaa vähävaraisen ihmisen tilanteeseen, jossa jopa ihmisen perustarpeet voivat vaarantua, kuten edellinen aineisto-ote osoittaa.

V7: Haasteita on ollu. No esimerkiks nyt mulla on luottotiedot, ni mä menisin osamaksulla, se on se yks mikä nykyään pelastaa. Jos tulis joku äkillinen ja ei ole rahaa, niin silloin sä voit ottaa sen osamaksulla. Mutta siihen mä en ole vielä joutunu, mutta se että mulla on myös menny koiran takia luottotiedot. Koska mun koiralle tuli [sairautta koskeva tieto poistettu], ja se oli viikonloppu, ja se joutu päivystykseen. Se oli se pahin mahdollinen, lauantain ja sunnuntain välinen yö. Ja se tuli maksamaan mulle taksimatkoineen, mulla ei ollu autoo, kukaan ei suostunu viemään, niin se oli melkein 3 000, mitä se sitten niinku makso se koko prosessi alusta loppuun. Ja silloin oli pikavipit... Mulla [lapsien määrä] pientä lasta, niin sit otettiin lainaa. Sitten sitä piti ottaa niin paljon, et sit mä pystynytkään maksamaan niitä. Mutta ne on nyttien hoidettu, mut et se voi mennä myös näin pahaks. Mutta se koira oli vuoden, ku se leikattiin ja se eli 10-vuotiaaks, että mä en oo hetkeäkään sitä katunut. Et niinku kyl oon aina pystynyt. Mää en ikinä pystyis niinku jättään, mä en pystyis elämään niitten kanssa.

Tutkimusaineistoni perusteella suuret eläinlääkärikulut voivat uhata vähävaraisen koiratalouden toimeentuloa ja tehdä vähävaraisesta koirataloudesta hyvin haavoittuvaisen, kun ihmiset joutuvat ottamaan taloudellisia riskejä eläinlääkärimaksujen kohdalla. Tutkimusaineistoni perusteella osalle vähävaraisista koiratalouksista eläinlääkärikulut eivät ole aiheuttaneet vakavia taloudellisia haasteita, vaan niistä on selvitty esimerkiksi osamaksun tai läheisten tarjoaman taloudellisen tuen avulla. Tutkimusaineistossani on kuitenkin myös kuvauksia siitä, kuinka koiran eläinlääkärikulut ovat aiheuttaneet koirataloudessa taloudellisesti hyvin vaikeita tilanteita. Ihmiset saattavat karsia eläinlääkärikulujen vuoksi esimerkiksi vuokran, muiden laskujen tai ruoan ostamisesta. Eläinlääkärikulujen aiheuttamien taloudellisten haasteiden vakavuudesta kertoo myös se, kuinka vähävaraisilla ihmisillä voi olla eläinlääkärikuluista aiheutuvassa taloudellisessa ahdingossa riski menettää luottotietonsa, kuten edellinen aineisto-ote osoittaa. Tutkimusaineistoni perusteella ihmisillä on usein suuri tarve huolehtia koiran keskeisistä eläinlääkärikäynneistä, jos koira on ihmiselle tärkeä. Eläinlääkärikäyntien mahdollistamiseksi ja arjen välttämättömistä menoista selviytymiseksi vähävaraiset ihmiset voivat joutua tiukassa taloudellisessa tilanteessa turvautumaan esimerkiksi pikavippeihin tai lainaan, eikä lainan takaisinmaksu ole vähävaraiselle koirataloudelle useinkaan helppoa pienien kuukausikohtaisten tulojen vuoksi. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisiin koiratalouksiin voikin kertyä useita samanaikaisesti vaikuttavia maksukykyä ja eläinlääkäripalveluiden saavutettavuutta alentavia haasteita, jotka hankaloittavat vähävaraisen ihmisen koiran pääsyä eläinlääkäriin.

V5: Koska muuten pystyy laskelmoida jotkut rokotteet, et sä teidät, et milloin ne pitää ottaa. Et tuollaiset on tavallaan helppo hallita.

V11: Tietysti kaikki tarkastukset ja rokotukset ja tämmöset, minkä takia tartti käyttää eläinlääkärissä, ni oli vähän sit haastavaa.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset pystyivät usein hankkimaan käyttöönsä tarvittavat varat eläinlääkärikäynneistä huolehtimiseksi siten, että koira pystyttiin viemään suositusten mukaisiin rokotuksiin. Rokotuksista ja madotuksista huolehtimista helpotti niistä aiheutuvien taloudellisten kustannuksien ennakoitavuus, sillä tiedossa oleviin eläinlääkärikäynteihin oli mahdollista säästää tarvittava rahamäärä, eikä niistä siksi välttämättä aiheutunut vähävaraisen koiratalouden taloutta merkittävästi kuormittavia menoeriä. Tutkimusaineistosta kuitenkin selviää, että osalle vähävaraisia koiratalouksia koirien rokotuksista ja madotuksista huolehtiminen voi aiheuttaa haasteita niiden ennakoitavuudesta huolimatta, eikä koirien vuositarkastuksissa käyminen tai rokotuksista huolehtiminen vaikuta olevan asia, joka olisi vähävaraisissa koiratalouksissa aina helposti järjestettävissä.

V7: Enhän mä voi tietää mitä piilevää niillä on, koska mä en käy missään vuosittaisissa tarkastuksissa sillain. Että mä vien ne lääkäriin sitten, ku on jotku oireet ja pitää mennä. Ni onhan se silloin jo kärsinyt se koira aikaisemmin. Se vähän ottaa päähän.

V9: (--) Mä toivon, että tilanne menee paremmaksi ja että joku päivä ei tavallaan tarvitsis vaikka priorisoida sitä, että minkä terveystutkimuksen mä nyt teen ensin millekin koiralle.

Tutkimusaineistoni perusteella osa vähävaraisista ihmisistä joutui taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi joustamaan eläinlääkärikäyntien kohdalla enemmän kuin toiset, eikä kaikissa vähävaraisissa koiratalouksissa koiria pystytty viemään oireettomina terveystarkastuksiin, vaan koirat saatettiin viedä eläinlääkäriin lähinnä, kun ihminen havaitsi ja tunnisti koiralla oireita ja oireiden koettiin olevan sellaisia, että koiran oli päästävä eläinlääkäriin hoidettavaksi. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset joutuivat joissain tapauksissa tahdonvastaisesti tinkimään koirien eläinlääkärille viennistä niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi, mikä kertoo siitä, että eläinlääkäripalvelut eivät vaikuta tällä hetkellä olevan kaikille koiratalouksille taloudellisesti saavutettavia. Taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi vaivojen tutkimisessa ja hoitamisessa voitiin joutua priorisoimaan välttämättömimpien vaivojen hoitamista, eikä kaikkia koiralla olevia vaivoja ja oireita välttämättä pystytty tutkimaan ja hoitamaan kerralla.

V1: Ja koiralla ehkä se, et aina jos on oikeasti hätä ja huomaa, et sillä on oikeasti joku vialla, niin kyllä se on heti se eläinlääkäri, minne mä sen vien. Mut sitten justiin esimerkiks joku semmonen vaiva, mikä ei oo mikään jatkuva vaiva, et esimerkiks noi hampaat. Tokihan mulle suositeltiin se, mut että ensin pitää paino pudottaa. Mutta kun hän syö hyvin ja järsii luita ja silleen, että ne ei elämää haittaa, ne ei mädi eikä mitään... Vaikka mä tiedän, että siellä on poistettavaa edelleenkin ja huollettavaa. Niin ehkä siinä kohdassa sitten tulee se, et tulee venytettyä sitä just sinne, kun mä

tiedän, että se tulee olemaan monen sadan euron nakki taas. Ja kun on edellinen eläinlääkärimaksu vielä osamaksulla maksettavana, niin sit sitä ehkä ajattelee, että vois vaikka ensin maksaa sen pois ja sitten katotaan taas ne hampaat.

Taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi ihmiset voivat vähävaraisissa koiratalouksissa joutua arvioimaan eläinlääkärille menon välttämättömyyttä. Koiran eläinlääkärille viennissä oli usein taloudellisesti niukassa arjessa keskiössä se, kuinka vakaviksi ihminen koiran oireet ja vaivat tulkitsi. Tilanteissa, joissa koiran oireilu koettiin vakavaksi tai aiheuttavan koiran terveydelle ja hyvinvoinnille merkittävää haittaa, ihminen teki usein kaiken voitavansa koiran viemiseksi eläinlääkäriin ja eläinlääkärikuluista selviytymiseen hankittiin tarvittavat taloudelliset resurssit tavalla tai toisella. Sen sijaan ei-akuuteiksi koettujen vaivojen ja oireiden tutkimisessa ja hoidossa vähävaraiset ihmiset olivat taloudellisessa paineessa valmiimpia joustamaan, eikä taloudellinen tilanne aina mahdollistanut koiran viemistä eläinlääkäriin tutkittavaksi. Taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi eläinlääkärille menoa voitiin viivytellä esimerkiksi lonkkakuvauksien, kastointien ja sterilointien, allergiatutkimuksien, hampaiden hoidon sekä närästyksen hoidon kohdalla. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa esimerkiksi usean osamaksun samanaikainen maksaminen saattoi kuormittaa taloutta, minkä vuoksi eläinlääkärikäyntejä voitiin ajoittaa siten, että osamaksuista ei kertynyt kohtuuttoman suurta kuukausittaisia kulueria.

V4: (--) mutta siis kyllähän se niinku rahatilanne pistää miettimään, jos on just jotain tällöistä eläinlääkärikäyntejä. Että lähdenkö sunnuntaina päivystykseen vai odotanko maanantaihin. Että kyllä tommoiset on ehkä ollu semmoisia, et itselle tulee ehkä huono omatunto, että ajattelee välillä ehkä sitä rahaa, tai että ei ole rahaa ja sitten, että mikä olisi koiralle ehkä se parhain mahdollinen vaihtoehto. Mutta tietysti mitään onneksi ei ole semmoista vakavampaa ollu, että on pystynyt menemään sillo seuraavana päivänä.

V7: Mutta nyt sitten tää koira sai jonkun kohtauksen tossa nyt ihan kuukausi takaperin. Et se meni tuolla lenkillä ei tajuttomaks, mutta puolitajuttomaks, että mä jouduin kantaan sen kotiin. Ja mietin niinku, koska lämpöhalvaus... No se periaatteessa ei. Me oltiin tosi aikaisin aamulla ja se oli käynyt uimassa ja se oli ihan märkä koko koira, niin mä en voi käsittää. Sen ois pitänyt saada lämpöhalvaus niinku sata kertaa, jos se olis ollu se. Mä kannoin sen kotiin ja mä yritin matkalla, mut ei sen jalat kantanu. Sit se tuli kotiin ja se meni nukkuun. Nukku monta tuntia ja mä niinku mietin, että mitä mä teen. Et tässä kohtaa, jos olis ollu rahaa, mä oisin ilman muuta vienyt sen lääkäriin. Mut mä en vienyt sitä lääkäriin. Et sitte nää on niitä, missä vähävarainen joutuu niinkun miettimään. (--) Pelottaa vähän, mutta katotaan. Jos vielä yks tulee, niin sit mä vien sen lääkäriin.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset voivat joutua monien eettisesti vaikeiden tilanteiden äärelle, kun niukka taloustilanne pakottaa vähävaraisen ihmisen usein pohtimaan eläinlääkärikäynteistä aiheutuvia kustannuksia, arvioimaan kykyään selviytyä eläinlääkärimaksuista

sekä arvioimaan koiran oireiden vakavuutta ja eläinlääkärille menon välttämättömyyttä. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset eivät aina pysty tarjoamaan koiran kannalta parasta vaihtoehtoa, vaan ihminen voi joutua viivyttämään eläinlääkärille menoa esimerkiksi niin, että päivystykseen ei mennä, vaan koiran tilanteen salliessa eläinlääkəriin mennään seuraavana päivänä, kun eläinlääkäripalvelut ovat edullisemmat. Eläinlääkəriin menoa voidaan viivyttellä taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi monenlaisten oireiden kohdalla ja koiran oireilua ja tilannetta voidaan seurata ensin kotona. Koiran oireilun seuraaminen kotona voi aiheuttaa koiralle ylimääräistä kipua ja kärsimystä, mutta myös heikentää koiran mahdollisuuksia päästä ajoissa oireenmukaiseen hoitoon. Hoidon aloituksen viivyttely voi tutkimusaineistoni perusteella myös nostaa eläinlääkärikustannuksia, kun koiran tilanne on voinut odottelun aikana muuttua huonommaksi ja vaatia siten myöhemmin enemmän hoitoa.

V11: (--) Et kyl sit niinku hyvissä ajoin on saanu vietyä eläimet sinne, mut se, että kylhän niinku monesti on miettiny, että oisko tää asia pitänyt tehdä aikaisemmin. Et sit on ollu se hyvä tilanne et on sit kuitenkin sit riittävän ajoissa saanu ne asiat hoidettua.

Tutkimusaineistoni perusteella eläinlääkärille menon viivyttelystä aiheutuva tilanne voi olla ihmiselle pelottava ja aiheuttaa suurta huolta koiran hyvinvoinnista. Tahdonvastainen odottelu voi aiheuttaa syyllisyyden tunteita, jos lemmikin sairaus esimerkiksi paljastuu myöhäisessä vaiheessa tai lemmikki ole saanut tarvitsemaansa hoitoa ajoissa (Rujoiu & Rujoiu 2013, 166). Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa taloudellisten resurssien niukkuus ja siitä johtuva eläinlääkärille menon viivyttely voi johtaa eläinlääkärikäyntien yhteydessä tilanteisiin, joissa vähävaraiset ihmiset joutuvat pohtimaan, olisiko koira pitänyt viedä eläinlääkəriin aikaisemmin. Kuten myös aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, eläinlääkäripalveluiden korkeat hinnat ja niiden saavutettavuuteen liittyvät haasteet voivat luoda esteitä eläinlääkäripalveluiden käytölle vähävaraisissa koiratalouksissa ja vaikeuttaa siten lemmikkien pääsyä eläinlääkäripalveluiden ja hoidon piiriin (Arluke & Rowan 2020). Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koirat voivat päästä hoitoon eläinlääkəriin monia muita koiria myöhemmässä vaiheessa.

V11: Sanotaan et jotain haavoja sun muita tämmösiä tullu ni kyl mä hyvin pitkälti sitte vaan hoitanu itte.

V10: Nyt ku on kesä, niin mä pystyn tekeen sille ite periaatteessa vesijumppaa. Että mennää tonne järveen ja kävelee sen kanssa siinä nii se kahlailu on tosi hyväksi sen lihaksille ja nivelille. Sit talvisinki on ollu silleen, että ei oo ollu niin paljoo rahaa, ku haluais, että sitte se fysioterapia ja muu on sit jääny vähän sellaiseks kotikonstein tehdyks. Ja kanssa hieronta. Kyl mä niinku oon

saanu just siltä koirahierojalta vinkkejä, et miten pystyy helpottamaan silleen päivittäinki noita lihaskipuja ja muita. Ja silleen justiinsa näitä hieronu just rapsutuksen yhteydessä (--).

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat hoitaa taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi koiralla olevia pieniä vaivoja ja loukkaantumisia itse kotona. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiralle hankittavien palveluiden vajetta voidaan pyrkiä korvaamaan tekemällä sitä itse koiralle. Vähävaraisissa koiratalouksissa koiran lihaskipuja saatetaan hoitaa itse hieromalla, kun koirahierojan palveluihin ei ole varaa. Myös esimerkiksi fysioterapiaa ja vesijumppaa voidaan pyrkiä toteuttamaan ainakin jossain määrin kotikonstein, vaikka omien taitojen rajallisuus tiedostettaisiinkin. Vesijumpan, fysioterapian ja hieronnan järjestäminen koiralle kotona, kun ammattilaisten palveluihin ei ole varaa, kertoo esimerkiksi siitä, että monissa koiratalouksissa ihmiset voivat olla hyvin tietoisia koiran terveydentilasta ja siihen liittyvistä haasteista, ja koiran oloa halutaan helpottaa omien taloudellisten resurssien sallimassa viitekehyksessä.

V8: Oon pystynyt (viemään eläinlääkäriin), mut pakko myöntää, et sen [koiran rotu] kanssa, sille tuli [sairaus] ja mulla ei ollu varaa ku vaan lopettaa se. Et mulla ei ollu varaa siihen isoon leikkaukseen. Sillon ei ollu sitä tukiverkkoo. Mutta toisaalta mä oon lohduttanu itteeni sillä, et se oli jo vanha koira ja se oli jo kahet pennut saanut ja elänyt niinku pitkän elämän, et siinä mielessä. Eikä se eläinlääkäräkään sitä vastustellut yhtään. Mut siitä jäi jotenki semmonen, et mä en halua olla enää ikinä tossa tilanteessa, vaikka tiedän, ettei se koira kärsinyt siinä, ku sehän vaan nukahti.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat joutua miettimään, onko koiraa varaa hoitaa tai kuntouttaa, jos koira sairastuu tai loukkaantuu vakavasti. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiran elämä voi päättyä monia muita koiria aikaisemmin, sillä vähävaraisissa koiratalouksissa koira voidaan joutua lopettamaan aikaisemmin kuin muissa koiratalouksissa niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi. Joskus vähävaraiselle ihmiselle ainoa taloudellisesti mahdollinen vaihtoehto on koiran eutanasia, vaikka koira olisi mahdollista vielä hoitaa kuntoon. Tilanteet, joissa koiran eutanasian tarkoituksenmukaisuutta ja tarpeellisuutta joudutaan pohtimaan, ovat lemmikkitalouksissa usein vaikeita ja raskaita. Eutanasiaa koskevan päätöksen tekeminen ja koiran menettäminen voivat aiheuttaa ihmisille merkittävää henkistä kuormitusta (Arkow 2020, 576). Tämä henkinen kuormitus koiran eutanasian yhteydessä näkyi myös tutkimusaineistossani, eikä koiran eutanasia taloudellisten resurssien vuoksi ollut vähävaraisille ihmisille helppo päätös, vaan tutkimusaineistoni perusteella taloudellisen pakon sanelema.

V11: Sitte piti koira lopettaa ja siinä tuli sit omat haasteensa tietysti, kun ei ollu niitä luottotietoja ja mä sitte sain niin, että ku mulla oli kuitenkin rahaa, ni mä sain maksettua sen eläinlääkärilaskun.

Koira lopetettiin, mut sitte tulee tää seuraava haaste, että kun sulla on se lopetettu koira ni mitäs sitte. Eli tota niin koiran tuhkaaminen. He sano, et he voi ottaa sen tuhkattavaks, mut et se pitää maksaa etukäteen. Mulla oli sitte kaikki rahat menny jo siihen koiran lopettamiseen ja mä sitte kysyin, että eikö sitä vois saada laskulle tai että maksaa sitte ku se on tuhkattu. Ei onnistu, että ei me nyt sitte voida tehdä tälle asialle mitään, ja he käytännössä anto sen koiran jätesäkin mulle käsiin ja sano, et tässä on tää koira, et hoida homma. Ja kello oli sit 12 yöllä ja mä mietin, et ei hitto, et mitä mä nyt teen tän asian kanssa ja menin tietysti sitte koiran kanssa yöllä kotiin. Meilläkään ei ollu mitään säilytystilaa, mihin sitte laittaa. Meillä oli semmonen kuormalavan kaulus pihalla ja siihen kansi. Ja mä sitten laitoin sen niinku yöksi siihen, että kun en mä sitä voi sisälle ottaa niinku kuollutta eläintä, et sehän rupee haisemaan siellä. No soitin seuraavana aamuna pieneläinkrematorioon ja kysyin, et mitäs nyt tehdään, et mulla on niinku koira tossa pihalla ja mä oon ite lähdössä [poistettu tieto] ja et mulla ei yksinkertaisesti ole rahaa siihen koiran tuhkaamiseen, et onko tähän mitään ratkaisua. No, he oli sit tosi ystävällisiä ja sano, et ei missään tapauksessa pidä maksaa etukäteen, vaan vasta sitten, kun koira on tuhkattu. Ja saatiin se sitten sitä kautta sovittua, ja sain sieltä laskun. Ja sovittiin vaan niin, et koira on sitte siellä, se uurna, niin kauan kunnes lasku on saatu hoidettua.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiran kuolemaa koskeva surutyötä voi vaikeuttaa koiran hautaamiseen liittyvät vaikeudet, jotka aiheutuvat vähävaraisen koiratalouden niukoista taloudellisista resursseista. Tutkimusaineistostani selviää, että koirasta aiheutuvat taloudelliset kustannukset eivät lopu koiran eutanasiaan, vaan myös koiran tuhkaus ja hautaus voivat aiheuttaa vähävaraiselle koirataloudelle taloudellisia haasteita. Vähävaraisen ihmisen taloudelliset resurssit ovat voineet kulua koiran eläinlääkärikäynnistä ja eutanasiasta aiheutuvista kuluista selviytymiseen, minkä vuoksi taloudellisia resursseja koiran tuhkaamiseksi ja hautaamiseksi ei välttämättä enää ole. Tällaisissa tilanteissa vähävaraiset ihmiset voivat joutua säilyttämään koiran ruumista itsellään, kunnes tarvittavat taloudelliset koiran hautaamiseksi on saatu järjestymään.

5.5. Avun ja tuen muodot monilajisesta arjesta selviytymisessä

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset kotitaloudet saavat arjesta selviytymiseen monenlaista tukea ja apua. Vähävaraisissa koiratalouksissa elävät ihmiset voivat saada tukea valtion instituutioilta, järjestöiltä, yhteisöiltä sekä yksittäisiltä ihmisiltä. Vähävaraisten ihmisten saama tuki voi olla sosiaalista sekä monenlaista materiaalista ja taloudellista apua ja tukea (Isola, Turunen & Hiilamo 2016). Näillä erilaisilla avun ja tuen muodoilla vaikuttaa tutkielmani aineiston pohjalta olevan usein suuri merkitys vähävaraisten koiratalouksien arjessa selviytymisen näkökulmasta. Tässä alaluvussa tarkastelen sitä, millaisia avun ja tuen muotoja tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisilla koiratalouksilla on käytössään ja mikä niiden merkitys on köyhyyden aiheuttamista haasteista selviytymisessä monilajisessa arjessa.

Sosiaaliturvajärjestelmä

V9: Silloin, kun korona-aika tuli ja mä tein osa-aikatyönä [poistettu ammattia koskeva tieto] töitä, siinä kohtaa nehän lähti ihan alta ja mul oli nollasoppari, mikä tarkoitti sitten sitä, et mä en saanu mitään työttömyyskorvauksia tai muita. Niin silloin sai sit toimeentulotukea just sen takia, kun olin lainan käyttänyt ja niinku muut tuet käyttäny, niin kyllä tämmöiseen viimesijaiseenkin tukeen oon turvautunu, ja siitä on ollu ihan mielettömän kiitollinen, et on ollu sit mahdollisuus siihen.

Monien tutkielmaan haastattelemini vähävaraisten ihmisten toimeentulo oli ollut ainakin jossain elämän vaiheessa riippuvasta Suomen sosiaaliturvajärjestelmästä ja monet haastatelluista vähävaraisista koiratalouksista olivat taloudellisesti riippuvaisia siitä myös haastatteluhetkellä. Osa tutkielmaan haastatelluista vähävaraisista ihmisistä kävi haastatteluhetkellä töissä joko kokoaikaisesti tai osa-aikaisesti, mutta monien tutkielmaan haastateltujen vähävaraisten ihmisten toimeentulo koostui ainakin osin Kelan myöntämistä etuuksista ja tuista. Tutkielmaan haastatellut vähävaraiset ihmiset saivat tuloja usein toimeentulotuen, sairauspäivärahan, opintotuen, asumistuen tai kuntoutukseen liittyvien tukien ja etuuksien muodossa. Nämä etuudet ja tuet mahdollistivat usein vähävaraisessa koiratalouden arjesta selviytymisen, kuten asumisesta aiheutuvista kuluista huolehtimisen, laskujen maksamisen sekä ruoan ja muiden välttämättömien kulutushyödykkeiden ostamisen ihmisille ja koirille.

V4: Nyt sitten, kun on se kuntoutusraha ollut, niin tää on ollut nyt muutama kuukausi aikamoista kaaosta. Koska ensinnäkin niissä käsittelyssä aina kestää ja sitten voi olla yli kuukaudenkin väli, että ns. tulee rahaa. Niin on ehkä mennyt vähän sekaisin se, että milloin vaikka maksaa laskuja ja mistä säästää mitäkin ja näin. Että sitte on joutunu turvautuun siihen toimeentulotukeen, että mikä antaa silleen suht pikaisesti jonkin verran rahaa. Mutta tota, se on ehkä eniten stressaavaa ollu semmoinen, et sä et koskaan ns. tiedä varmasti, että milloin sä saat rahaa tai tiedä varmasti, että saatko sä varmasti tämän ja tämän verran rahaa. Ja sitten ei tiedä varmasti, että tuleeko ne jossain kohtiin perimään takaisin ja kaikkee. Näitä on sattunut aikaisemmin, että se on ollu ehkä semmoinen, mikä kuormittaa eniten tässä.

Tutkimusaineistostani selviää, että Kelalta haettavien etuuksien ja tukien saamiseen liittyi epävarmuutta, mikä aiheutti huolta toimeentulosta ja taloudellisesta pärjäämisestä vähävaraisissa koiratalouksissa. Huolta aiheutti Kelalta saatavien etuuksien ja tukien epävakaas, epätietoisuus seuraavasta maksupäivästä ja siitä, mihin tukiin tai etuuksiin ihminen on oikeutettu, etuuksien maksun mahdollinen viivästyminen ja erilaisten etuuksien ja tukien jatkuvasta hakemisesta aiheutuva rasitus. Jos Kelan päätös maksettavasta tuesta viivästy, vähävarainen koiratalous saattoi olla pitkiä aikoja ilman minkäänlaisia tuloja, kuten yllä oleva aineisto-ote osoittaa. Tämä aiheutti haasteita ja epävarmuutta arjen kuluista selviytymisestä.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa käytettävissä olevat taloudelliset resurssit eivät aina riitä ihmisen perustarpeiden tyydyttämiseen, kuten ruoan hankkimiseen, uusien vaatteiden ostamiseen tai omasta terveydestä huolehtimiseen. Sosiaaliturvajärjestelmän kyvyttömyys turvata vähävaraisten kotitalouksien riittävä toimeentulo on huomattu aikaisemmissa sosiaaliturvajärjestelmää koskevissa tutkimuksissa, mikä kertoo siitä, että universalismiin perustuva sosiaaliturvajärjestelmä on Suomessa osin murtunut (Muuri & Manderbacka 2014, 217–219). Monilajisissa läheissuhteissa toimeentulon haasteet koskettavat ihmisten lisäksi myös lemmikkejä, sillä taloudellinen niukkuus voi tutkimusaineistoni perusteella vaikeuttaa koiran terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimista. Suomessa monilajisten kotitalouksien erityistarpeita ei ole juuri huomioitu Suomen sosiaaliturvajärjestelmässä Kelan tai sosiaalitoimen organisatorisissa käytännöissä (Sarkanen 2024, 52; YLE 2022b), minkä vuoksi lemmikistä huolehtimisesta aiheutuvien kulujen hoitamisessa vähävaraiset ihmiset voivat jäädä melko yksin. Tutkimusaineistoni perusteella tarve koirien huomioimiseksi sosiaaliturvan etuus- ja tukijärjestelmässä on olemassa, sillä nykyisen järjestelmän puitteissa vähävaraisilla koiratalouksilla on riski kohdata toimeentulon haasteita, jotka voivat vakavimmissa tapauksessa vaarantaa niin ihmisten kuin koirienkin hyvinvoinnin. Monilajisissa läheissuhteissa koirat ovat riippuvaisia ihmisten kyvystä huolehtia heistä, ja ihmisen kyky huolehtia koirista voi vähävaraisissa koiratalouksissa usein olla riippuvaisia Kelan myöntämistä etuuksista ja tuista.

V8: Se vaan, että tonne toimeentulotukeen ei kannata sanoa, et sul on eläin, ku sit sä et saa rahaa. (--) Nii sieltä ei saa rahaa, ku se (koira) on semmonen harrastus, joka vaan vie rahaa. Niin ne voi evätä sulta kokonaan toimeentulotuen, jos myönnät, että sulla on lemmikki. Siks kaikki vaan on hiljaa.

Tutkimusaineistoni perusteella monilajisissa kotitalouksissa avun hakemista voi vaikeuttaa pelko koiran menetyksestä. Vähävaraisissa koiratalouksissa koiran olemassaolosta saatetaan Kelan etuuksia ja tukia hakiessa vaieta sen pelossa, että Kela vaatisi ihmistä luopumaan koirasta arjen kulujen pienentämiseksi. Koiran menettämisen lisäksi tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihminen voi pelätä toimeentulotuen menettämistä koiran vuoksi tilanteessa, jossa ihminen kieltäytyy luopumasta koirasta. Tutkielmani tutkimusaineiston pohjalta on syytä pohtia, missä määrin tällaiset pelon muodot vaikeuttavat monilajisissa läheissuhteissa ihmisen pääsyä avun piiriin. On myös syytä pohtia, kuinka pitkälle lemmikin tai toimeentulotuen menettämisen pelko ulottuu. Voiko pelko lemmikin menettämisestä estää vähävaraista ihmistä hakemasta apua esimerkiksi sosiaalityön, diakoniatyön tai ruoka-avun kaltaisista avun lähteistä.

Sosiaaliturvajärjestelmän tarjoaminen palveluiden riittämättömyyttä paikataan vähävaraisissa koiratalouksissa tutkimusaineistoni perusteella usein kolmannen sektorin toimijoilta ja läheisiltä ihmisiltä saadulla tuella. Nämä tuen kanavat vaikuttavat tutkimusaineistoni perusteella tukevan keskeisesti vähävaraisten koiratalouksien selviytymistä arjesta tilanteissa, joissa Kelan tarjoamat tuen muodot eivät riitä arjen kuluista selviytymiseen.

Läheisiltä ihmisiltä saatava tuki

V4: Onneks on just läheinen suhde noihin, perheeseen, [sisarus], [vanhempi] ja näin, niin ne on sitten ottanut just [koiran nimi] hoitoon. Ja sitte on just tsempannu ja antanu sitä rahallista apua, niin se on ehkä ollu semmoinen auttava tekijä siinä. (--) Ja tietysti sekin on niinku apuna, että pääsee purkamaan vähän niitä ajatuksia ja semmoisia, että sitte on välillä niinku auttanu noissa, että pitää soitella ja selvitellä asioita, niin sitten vähän siinä tsemppaamassa, että varmasti muistaa kysyä kaikki asiat.

Tutkimusaineistoni perusteella monissa vähävaraisissa koiratalouksissa turvaututaan ainakin toisinaan läheisiltä ihmisiltä saatuun apuun ja tukeen. Läheisiltä ihmisiltä saatava apu ja tuki voi kompensoida merkittäväällä tavalla hyvinvointivaltion muiden palveluiden saavutettavuuteen ja saatavuuteen liittyviä haasteita (Muuri & Manderbacka, 2014, 218), kuten tutkimusaineistoni myös osoittaa. Läheisiltä ihmisiltä, kuten vanhemmilta, sisaruksilta, ystäviltä, kumppanilta tai muilta tutuilta saatu tuki voi olla tutkimusaineistoni mukaan sosiaalista tukea sekä monenlaista materiaalista ja taloudellista tukea. Läheisten ihmisten tarjoama sosiaalinen tuki voi tarkoittaa esimerkiksi avun pyytämisen mahdollisuutta. Läheiset ihmiset voivat myös tukea kannustamalla, tarjota keskusteluapua ja tukea erilaisten asioiden selvittelyssä. Tällaiset aineettomat läheisten ihmisten tarjoamat avun ja tuen muodot voivat olla tärkeitä vaikeassa tilanteessa olevalle vähävaraiselle ihmiselle ja edistää arjen haasteista selviämistä. Läheisiltä ihmisiltä saatu sosiaalinen tuki vaikuttaa tutkimusaineistoni perusteella auttavan vähävaraisia ihmisiä kohtaamaan vaikeita elämäntilanteita, sillä tuen vuoksi vähävarainen ihminen ei joudu kohtaamaan elämässä eteen tulevia haasteita ja vaikeuksia yksin.

V4: No tietysti tää kesä on semmoista kivaa aikaa, että niinku tykkään muutenki olla luonnossa. Ja me ollaan käyty usein patikoimassa ja tälleen mun [sisarusten] kanssa. Et neki sitte voi ehkä enemmän laittaa niihin kustannuksiin ku sitten minä, että voi ostaa ehkä enemmän ruokaa ja näin niihin reissuihin. Ja sitte toi tykkää kauheesti uida, niin sekin on semmoinen ilmainen harrastus, mitä voi sitte niinku harrastaa. (--) no nyt esim. mun [sisarus] on ostanu kaks ruokasäkkiä [koiran nimi].

Tutkimusaineistoni perusteella monilajisissa kotitalouksissa vähävaraiset ihmiset voivat saada tukea läheisiltä ihmisiltä koirasta huolehtimiseen, kuten apua koiran liikuttamiseen, aktivoimiseen ja

koiranruoan ostamiseen. Läheiset ihmiset voivat tarjota koiralle tarvittaessa myös hoitopaikan. Kuten aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, läheisiltä ihmisiltä saatava tuki voi olla tärkeä lisätuki monissa erilaisissa tilanteissa, joissa ihminen tarvitsee lisätukea arjesta selviytymiseen (Hämäläinen & Tanskanen 2010; Niemelä 2005). Tutkimusaineistoni mukaan läheisten ihmisten tuki voi mahdollistaa harrastamisen ja vapaa-ajan vieton vähävaraisissa koiratalouksissa, kun läheiset ihmiset voivat maksaa yhdessä harrastamisesta ja vapaa-ajan vietosta aiheutuvista kustannuksista suuremman osan kuin vähävarainen koiratalous. Läheisten ihmisten tuki voi esimerkiksi mahdollistaa koiran kanssa retkeilyn ja ulkoilun. Vähävaraisissa koiratalouksissa läheisten tarjoaman avun kohteina voivat olla koirat ja ihmiset, ja tuen tarjoaminen usein tuottaa hyötyjä niin ihmisille kuin koirille. Siten monilajisissa läheissuhteissa läheisapu voi tutkimusaineistoni perusteella verkottua monilajisesti tukien usein niin ihmisten kuin koirien elämää ja arjessa selviytymistä.

VI: niin kauan, kun [vanhempi] on mukana elämässä, niin mä uskallan häneltä apua pyytää. Kyllä mä pääsääntöisesti yritän aina pärjätä omillani ja laskut saada maksettua, mutta tosiaan nyttien, kun pääsin sinne uuteen kouluun ja ois muuttoa tulossa, niin kaikkia tämmösiä isompia kulueriä. (--) Mun ainoa mahdollisuus oli, että sain muuttoapua, et mulla uudella kotipaikkakunnalla asuu ystävä, niin hän pysty auttamaan ja tarjoamaan mulle muuttoapua ilman, et mun pitää rahallisesti antaa euroja. Niin mä teen töillä heille takaisin muuttoavun. Ja kun tavaraa kuitenkin oli aika mukavasti, niin sen takia nykyinen paikka valikoitui (--).

Tutkimusaineistoni perusteella läheisten ihmisten tarjoama apu voi olla hyvin monenlaista. Vähävaraisessa koirataloudessa ei välttämättä ole taloudellisia resursseja esimerkiksi maksullisen muuttoavun hankkimiseen, minkä vuoksi läheisiltä ihmisiltä saatu muuttoapu voi olla korvaamattoman tärkeää ja mahdollistaa vähävaraisille koiratalouksille muuttuvasta elämäntilanteesta selviämisen. Muuttoon saadun avun vähävarainen ihminen voi korvata esimerkiksi läheiselleen työtä tekemällä. Tällaisella vaihtokauppataloudella voi olla merkitystä vähävaraisessa arjessa selviytymisessä (Isola ym. 2015, 67–68), kuten tutkimusaineistoni osoittaa. Muuttuva elämäntilanne voi myös aiheuttaa huolta tulevasta esimerkiksi vaikeasti ennakoitavien taloudellisten kulujen vuoksi, mutta läheisistä ihmisistä muodostuva sosiaalinen turvaverkko voi hillitä vähävaraisen ihmisen kokemaa huolta tulevasta, sillä vähävarainen ihminen voi taloudellisesti niukassa tilanteessa tukeutua läheiseensä.

V9: Ja mulla, esimerkiksi viime talvena, kun [koiran nimi] sairasteli, niin kyllä mä kumppanilta jouduin kysymään, et hei voitko lainata rahaa, että voin viedä koirani eläinlääkäriin, mikä kyllä herkistyttää mua jonkun verran... Ja sit samanlaisia tilanteita on ollu vaikkapa, et oon [vanhemmalta] kysynyt, et voitko auttaa. Siitä oon kyl tosi kiitollinen kyllä, et sit on ollu sitä apua saatavilla. (--) se on ollu iha mielettömän tärkeetä, et kyllä sit niinku... Just niissä tilanteissa, ku

on vaikka ollu luottokortin raja täynnä ja ei oo ollu tilillä rahaa, ei oo ollu lainaa mitä nostaa, nii kyllä siinä muuten aika jotenki avuton ois ollu.

Taloudellista tukea vähävaraisissa koiratalouksissa tarvittiin erityisesti eläinlääkärimaksujen maksamiseen, kun omat varat eivät riittäneet eläinlääkärikuluista selviämiseen. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisten koiratalouksien koirien eläinlääkärikäyntien järjestyminen on usein läheisten tarjoaman taloudellisen tuen ja avun vuoksi mahdollista. Läheisiltä ihmisiltä vähävarainen ihminen voi esimerkiksi pyytää rahaa lainaksi, jotta voi maksaa eläinlääkärikulut ja viedä koiran eläinlääkäriin.

V1: Aina on kumminkin laskut tullu maksettua, vuokrat tullu maksettua, että itte en oo ikinä mihinkään ulosottoon tai velkajärjestelyihin tai semmoisiin joutunut. Mutta sitte tavallaan, et normi arki tai ylipäättään ittestä huolehtiminen tai lemmikistä huolehtiminen, niin oon usein joutunut ihan vanhemmilta pyytämään apua tai joutunut just niinkun lainarahaa, et jos haluais joskus jotain kivaakin (--).

V3: Ne oli aika silleen yksittäisiä. Et ne oli just sitä, et kuu oli, oli tyyltiin viikko siihen, et tulee tuet ja sit tajuaakin, et mulla ei ole ruokaa mitä mä voisin niinkun syödä. Ja etenkin viime vuos oli tosi hankala, koska mä olin ite puolen vuoden sairauslomalla. Me asuttiin jo yhdessä mun kumppanin kanssa ja hän teki vajaata työaika, niin mä jouduin häneltä pyytämään ihan tosi paljon. Se, että voitko sä maksaa meidän koko kuun ruoat, voitko sä maksaa suuremman osan vuokrasta. Koska ei se sairauspäiväraha kauhean iso oo. Mä en oo oikeutettu mihinkään toimeentulotukeen, koska mun kumppani kävi töissä. Niin se puoli vuotta oli ihan tosi paskaa niinku taloudellisesti. Toivon, että ei joudu semmoseen tilanteeseen enää uudestaan.

Tutkimusaineistoni mukaan monet vähävaraiset ihmiset pyrkivät usein selviämään arjessaan mahdollisimman pitkään ilman läheisten apua. Monet köyhyyttä kokevat ihmiset joutuvat kuitenkin ainakin jossain tilanteissa turvautumaan läheisiltä ihmisiltä saatuun taloudelliseen tukeen (Niemelä 2005, 419), kuten myös tutkimusaineistostani käy ilmi. Eläinlääkärikulujen lisäksi vähävaraisissa koiratalouksissa on jouduttu tutkimusaineistoni perusteella turvautumaan läheisiltä saatavaan apuun esimerkiksi monenlaisista yllättäen eteen ilmaantuvista arjen menoista selviytymiseen. Tutkimusaineistoni mukaan osa vähävaraisista koiratalouksista joutui turvautumaan läheisiltä saatuun tukeen ja apuun useammin kuin toiset. Osa vähävaraisista koiratalouksista vaikuttaa tämän tutkielman tutkimusaineiston perusteella selviytyvän monista välttämättömistä arjen kuluista itse, ja tilanteet, joissa vähävaraiset ihmiset tarvitsevat taloudellista tukea läheisiltä, ovat yksittäisiä. Läheisiltä ihmisiltä saadun taloudellisen tuen tarve voi ajoittua erityisesti kuukauden lopulle, jolloin kuukausikohtaiset tulot on voitu käyttää loppuun. Osa vähävaraisista ihmisistä tarvitsi läheisten tarjoamaa taloudellista tukea useammin ja tuen tarpeet saattoivat koskea esimerkiksi polttoainemaksuja, julkisen liikenteen lippumaksuja, ruoan ostamista sekä omasta tai koiran

hyvinvoinnista huolehtimista. Vähävaraisissa koiratalouksissa läheisten ihmisten tuki voi tarkoittaa myös vuokran maksamisessa tukemista. Tutkimusaineistoni perusteella monet vähävaraisista ihmisistä olisivat ainakin jossakin elämäntilanteessa olleet hyvin haavoittuvaisia ilman läheisten tarjoamaa taloudellista apua, kuten aineisto-otteet osoittavat.

V11: Mut sit sä soittelet ja kyselet, että voisko joku jeesata ja en mä nyt ja sit no okei, no mä koitan keksiä jotain sit siinä. Siinä voi mennä helposti se pari päivää.

V7: Ja se tuli maksamaan mulle taksimatkoineen, mulla ei ollu autoo, kukaan ei suostunu viemään, niin se oli melkein 3 000, mitä se sitten niinku makso se koko prosessi alusta loppuun.

Tutkimusaineistoni mukaan kaikilla vähävaraisilla koiratalouksilla ei ole läheisistä ihmisistä rakentuvaa sosiaalista turvaverkkoa ja sen puuttuminen voi vaikeuttaa monilajisessa arjessa selviytymistä (kts. Niemelä 2005, 418). Monilajisissa koiratalouksissa sosiaalisen turvaverkon puuttuminen saattoi vaikeuttaa esimerkiksi koiran viemistä eläinlääkäriin, jos tarvittavia varoja ei ole mahdollista pyytää lainaksi läheisiltä ihmisiltä, sillä tutkimusaineistoni perusteella koiran eläinlääkärille vieminen saattoi usein vaatia tarvittavan rahasumman etsimistä lähipiiristä. Rahan lainaaminen läheisiltä ihmisiltä voi olla merkittävä keino ratkoa toimeentulovaikeuksia (Airio ym. 2013, 142–162), kuten myös tutkimusaineistoni osoittaa. Läheisiltä saatavalla avulla voi olla merkitystä monenlaisissa arjen toimissa, kuten kyydin järjestymisessä eläinlääkäriin. Tällaiset tuen muodot voivat auttaa tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisia koiratalouksia säästämään taloudellisia resursseja ja selviytymään monilajisen arjen kuluista ja menoista.

V1: Mutta sit justinsa se, että mäkin oon aika semmonen, et vähän jopa hävettää etenkin siltä omalta [vanhemmalta], et ei mua ehkä niin ulkopuolisilta avun pyytäminen hävetä. Mut enemmän se, et omalta [vanhemmalta], ku oot jo tän ikänen ja etkö sä vieläkään pärjää, niin se ehkä hävettää eniten. Mutta kun on ollut pakko, niin on ollut pakko, ja hän on ollut ihan suoraan sanottuna jo oppinutkin siihen, et hän välillä kysyy, että pärjäätkö sä. Niin sitten on helpompi sillon, että hän itte aina kysyy, että on aina helpompi sanoo, että tällä hetkellä on ihan ookoo, mutta vaikka että viikon päästä ehkä en.

Tutkimusaineistoni perusteella avun pyytäminen läheisiltä ihmisiltä ei ole aina helppoa ja usein vähävaraiset ihmiset pyrkivät selviämään mahdollisimman pitkään ilman avun pyytämistä läheisiltä ihmisiltä. Tutkimusaineistoni perusteella avun pyytämisen viivyttelyn taustalla on usein halu ja tarve pärjätä itse. Avun pyytäminen voi tutkimusaineistoni perusteella aiheuttaa myös häpeää ja epäonnistumisen tunteita, mikä voi tehdä avun pyytämisestä vaikeaa.

V10: (--) mun porukat on vähä sillai nihkeitä asioitten kanssa ja silleen, että ihan suht ok välit mulla on nykyään niitten kanssa, mut esimerkiks mun [sisarus] tykkää aina hirveesti toitottaa sitä, miten pitäis olla se viis tonnia säästötilillä. Töistä kanssa, varsinkin pari vuotta sitten vielä, niin oli tosi paljon valittamista, että koska mä en mielenterveysyistä pystynyt käymään töissä. Niin

siitä tuli paljon sanomisia, kunnes mää suutuin siitä. En mää oo mun porukoille hirveesti puhunu omista mielenterveysongelmista. Se on ollu vähän tabu aina suvussa. Niin sitten, ku siitä tuli puhetta, niin tuli vähän enempi ymmärrystä sieltäki suunnalta. Mutta ei ne ihan ymmärrä sitä, että kuinka tärkeitä mulle eläimet on, niin sitten on vähän silleen, et pitääkö niitä olla.

Tutkimusaineistoni myös osoittaa, että avun pyytämistä helpottaa, jos läheinen ihminen tarjoaa apuaan, jolloin vähävaraisen ihmisen ei tarvitse tehdä aloitetta avun pyytämiseksi. Avun pyytämistä sen sijaan voi vaikeuttaa etäiset tai vaikeat välit läheisiin ihmisiin. Tutkimusaineistostani nousi esille, että vähävarainen ihminen voi kokea avun pyytämisen vaikeaksi, jos läheinen ihminen ei esimerkiksi vaikuta ymmärtävän koiran merkitystä vähävaraiselle ihmiselle tai ymmärrä mielenterveyden haasteiden aiheuttamia vaikeuksia vähävaraisessa arjessa. Tällaisissa tilanteissa on riskinä tutkimusaineistoni perusteella, että vähävarainen ihminen jää yksin elämässä kohtaamiensa haasteiden kanssa, eikä pyydä tarvitsemaansa apua läheisiltä ihmisiltä.

Erilaisten maksuvaihtoehtojen mahdollisuus

V7: (--) jos tulis joku äkillinen ja ei ole rahaa, niin silloin sä voit ottaa sen osamaksulla.

Tutkimusaineistoni perusteella erilaisten maksuvaihtoehtojen olemassaolo on usein tärkeää vähävaraisille koiratalouksille. Erilaisten kulujen maksaminen osamaksulla on usein ratkaisu isojen ja yllättävien kulujen kohdalla ja mahdollistaa erilaisia arjen hankintojen tekemisen ja arjen menoista selviytymisen, joiden maksamiseen ei heti ole taloudellisia resursseja käytettävissä. Osamaksumahdollisuus on tutkimusaineistoni perusteella erityisen tärkeä eläinlääkärikuluista selviytymisen kannalta, kuten olen edellisessä alaluvussa tuonut esille. Vähävaraisilla koiratalouksilla ei usein ole kykyä selviytyä suurista kulueristä kertamaksuna. Tutkimusaineistoni perusteella kuitenkin myös osamaksujen kertyminen voi asettaa vähävaraisen koiratalouden koetukselle, minkä vuoksi vähävaraiset ihmiset voivat pyrkiä maksamaan edellisen osamaksun pois ennen uuden ottamista, jotta osamaksut eivät kuormittaisi liikaa vähävaraisen ihmisen taloutta ja arjesta selviytymistä. Siten osamaksu ei tutkimusaineistoni perusteella ole riskitön selviytymiskeino esimerkiksi eläinlääkärimaksujen hoitamisessa.

V4: Mulla on siis toi luottokortti, niin useempina kuukausina on joutunut sieltäkin ottaa rahaa, mutta sitte taas se on vähän +-0, koska sitte joutuu maksamaan niitä niinku takaisin aina joka kuukausi.

Osamaksumahdollisuuden rinnalla luottokortti voi tarjota joustoa arjen kuluista selviytymiseen ja mahdollistaa toimeentulon taloudellisesti niukassa ja vaikeassa tilanteessa. Luottokortin käyttöä voidaan kuitenkin varoa osamaksujen tapaan vähävaraisissa koiratalouksissa, sillä luottokortin käyttämisen myötä seuraavan kuukauden kulut kasvavat, eikä vähävaraisella ihmisellä ole usein

taloudellisia resursseja selviytyä isoista kuukausikohtaisista menoeristä. Vähävaraisessa arjessa monista arjen yllättävistä kuluista ja kustannuksista selviytymistä voi hankaloittaa erityisesti luottotiedottomuus, kuten olen tuonut esille luvussa *Eläinlääkärikulut koettelevat vähävaraista koirataloutta*. Luottotiedottomuus ja osamaksumahdollisuuden puuttuminen voivat vaikeuttaa koiran eläinlääkəriin viemistä ja selviytymistä muista arjen isommista kulueristä, kun kuluja ei ole mahdollista saada osamaksulla maksettavaksi.

Arjen kulujen budjetointi, säästäminen ja lainan ottaminen

V5: Ite oon huomannut, et se auttaa, kun tietää ja pystyy suunnittelemaan tulevaa. Et esimerkiks koiran ruoan kanssa ni osaa niinkun mieltää sen etukäteen, et okei, tosta riittää noin pitkäksi aikaa, et mun täytyy ostaa tossa kohtaa lisää ja sit kattoo, et mikä rahatilanne on niinkun paras siihen, et ostaa sitä ruokaa. Mutta tommoset yllättävät jutut on ne ehkä, mitkä siihen turvattuuteen liittyy.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa on usein harkittava ja pohdittava huolellisesti sitä, mihin niukat taloudelliset resurssit riittävät ja mihin ne käytetään. Tulojen ja menojen suhteuttaminen toisiinsa voi olla köyhyyttä kokevalle ihmiselle keskeinen selviytymisstrategia (Isola ym. 2015, 64). Tutkimusaineiston perusteella budjetointi auttoi monia vähävaraisia koiratalouksia ennakoimaan, hallitsemaan ja hillitsemään erilaisia arjen kuluja ja käyttämään taloudelliset resurssit välttämättömmimpiin ja tärkeimmiksi katsottuihin asioihin. Tulojen ja menojen huolellinen kartoitus auttoi myös ajoittamaan esimerkiksi koiranruoan ostamisen taloudellisesti sopiviin hetkiin, mikä helpotti tällaisten hankintojen tekemistä vähävaraisessa arjessa.

V3: No konkreettisin silleen, et jos mieltii vähävaraisuutta meidän arjessa, koska mä haluan priorisoida aina sitä koiraa ja pitää semmosta back up -säästötiliä just sen takia, et jos tulee joku leikkaus tai onnettomuus tai yllättävä eläinlääkärikeissi, niin mä niinkun säästän siihen, kun vaikka siihen, et jos multa hajoo pyykkikone.

Tutkimusaineistoni perusteella eläinlääkärikulut olivat vähävaraisessa arjessa usein yksi suurimmista yksittäisistä kulueristä. Monet tutkielmaani haastattelemissa vähävaraisista ihmisistä kertoivat pyrkivänsä etukäteen varautumaan usein yllättäen eteen tuleviin eläinlääkärikäynteihin. Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisella ihmisellä saattoi olla puskurirahasto koiran eläinlääkärikäynneistä aiheutuvia kuluja varten, jotta koiran vieminen eläinlääkəriin on tarvittaessa mahdollista. Vähävaraisissa koiratalouksissa säästöt olivat usein koiraa varten, eikä ihmisen omia kuluja varten usein ollut vastaavaa puskurirahastoa. Koirille tarkoitetut puskurirahastot auttoivat koiraan liittyviin kuluihin varautumista ja yllättävistä menoeristä selviytymistä, mutta ihmisen tarpeita koskevien säästöjen puuttuminen saattoi vaikeuttaa ihmisen omista isoista ja yllättävistä menoista selviytymistä. Tutkimusaineistoni perusteella koiran priorisointi näkyi vähävaraisissa

koiratalouksissa usein myös siinä, millaisiin asioihin ihminen pyrki säästämään taloudellisia resursseja.

V4: No se on jotenki jännästi kyl mennyt aina, että silloin kun mä oon pistänyt rahaa sivuun ns. koiraa varten tai niitä eläinlääkärikuluja, niin silloin just niitä on joutunut käyttämäänkin, niin sit se on ollu vähän silleen, että sit kuitenkin tilillä on taas 0 €.

V7: Mutta kyllä joo pelottaa, pelottaa joka yö, pelottaa joka päivä. Noi yöt on varsinki tosi sillai vaikeita, koska sitä mieltii, että millä... Mutta toivoisin, että ois pari tonnia tossa jossain piirongin laatikossa, niin se rauhoittais niinku kummasti. (--) Mä oisin iha tyytyväinen pienituloinen, jos mulla ois säästössä rahaa sen verran, että olis niinku pahan päivän varalle.

Tutkimusaineistoni perusteella säästäminen on vähävaraisessa arjessa usein vaikeaa, mikä on havaittu myös aikaisemmissa köyhyyttä tarkastelevissa tutkimuksissa (kts. Eskelinen ja Sironen 2017, 23). Niukat taloudelliset resurssit kuluvat usein perusarjesta selviytymiseen ja säästäminen voi tarkoittaa ihmisen kulutuksesta ja menoista karsimista entisestään, vaikka arjesta selviytyminen voi jo itsessään tarkoittaa menojen huolellista suunnittelua ja ylimääräisestä kulutuksesta luopumista. Säästämisen ollessa vähävaraisessa arjessa vaikeaa, voivat säästöt olla pieniä ja niitä voidaan joutua käyttämään yllättävien arjen kulujen osuessa kohdalle. Tämä voi tarkoittaa puskurirahaston käyttämistä kokonaisuudessaan yhdestä eläinlääkärikäynnistä selviytymiseen, jolloin säästäminen on aloitettava alusta. Tutkimusaineistoni perusteella säästöjen puuttuminen tai niiden pienuus voivat aiheuttaa suurta huolta monilajisesta arjesta selviytymisestä ja taloudellisesta pärjäämisestä yllättävissä elämäntilanteissa.

V6: Et tottakai se on edellyttänyt esimerkiks opintolainan ottamista, et toki se on valintoja, että oisin ehkä voinut pärjätä, jos ei ois koiria, niin ilman opintolainaa myös. Mutta se on ollut mulle myös sellainen taloudellinen turva siinä, et jos jotain sattuu, niin mä pystyn hoitamaan sen [koiran nimi] ja pystyn hoitamaan itseni (--).

Vähävaraisessa koirataloudessa säästöjen olemassaolo luo turvallisuuden tunnetta, sillä säästöt voivat edistää vähävaraisen koiratalouden selviytymistä yllättävistä arjen kuluista. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisiin kotitalouksiin voi kuitenkin kasautua monenlaisia taloudellisia haasteita ja niistä selviytyäkseen vähävarainen ihminen voi joutua turvautumaan lainan ottamiseen, mikä vähävaraisessa arjessa voi mahdollistaa monilajisen arjen perusasioista huolehtimisen. Esimerkiksi vähävaraisilla opiskelijoilla opintolainan ottaminen on auttanut vähävaraista ihmistä huolehtimaan itsestä ja koirasta, tuonut taloudellista turvaa ja kannatellut vaikeissa elämäntilanteissa. Vähävaraisissa koiratalouksissa opintolainaan turvautuminen on tutkimusaineistoni perusteella voinut olla välttämätöntä koiran hyvinvoinnista huolehtimiseksi. Tutkimusaineistoni mukaan

monilajisissa läheissuhteissa opintolaina käytetään usein sekä ihmisten että koirien hyvinvoinnista huolehtimiseen.

V10: Mun suunnitelma, mitä mun kumppani ei yhtään arvosta on, että kun mä saan opintolainan, nii mä hoidan nää. Sen pitäis olla tosiaan niinku sille koko puolelle vuodelle, mutta kyl mä koen sen silleen, että mä haluaisin noi hoitaa ensiksi kuntoon. Ja sitte loppusyksystä, alkutalvesta tai joskus, ni silloin mä sitten murehdin uudestaan raha-asioista. Et sitte syön vaikka justiinsa kuivaa pastaa.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset opiskelijat voivat käyttää merkittäviä osia opintolainastaan viedäkseen koiran eläinlääkäriin ja maksaakseen eläinlääkärikäynnin aiheuttamia kuluja. Opintolainan käyttäminen koiran eläinlääkärikuluihin voi tutkimusaineistoni mukaan aiheuttaa erimielisyyksiä ihmisten välisissä läheissuhteissa sekä vaikeuttaa koiratalouden taloudellista tilannetta myöhemmin, jos kotitalouden toimeentulo on voimakkaasti riippuvainen lainarahasta. Opintolainan käyttämisestä eläinlääkärikulujen maksamiseen voi seurata, että koirataloudella on vähemmän taloudellisia resursseja käytettäväksi elämisestä aiheutuviin kustannuksiin, kuten ruoan ostamiseen. Koska koiratalouksissa tutkimusaineistoni perusteella usein priorisoidaan koiran tarpeita, voi niukat taloudelliset resurssit tarkoittaa sitä, että tiukassa taloudellisessa tilanteessa ihmisen ruokavalio ja ruoan laatu voivat kärsiä.

Koiravakuutus

V7: Ja sit tämmöiset yllättävät, just jos sairastuu koira, koska ihmisellähän kuitenkin on sosiaaliturva tässä maassa, että ittes sä pystyt niinkun hoitaan, jos haluat, mut noille eläimille, niin mulla ei ole varaa ottaa vakuutusta.

V4: (-- ja sitten mulla on toi vakuutus [koiran nimi], että sinne saa niinkun osan, mutta onhan siinäkin sitten omavastuunsa, joka pitää maksaa. Ja joissain ei oo sitä suoraa veloitusta, että joutuu niin kun ensin itse maksamaan ja sitten vasta perimään niinku vakuutukselta sitä.

Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa koiran eläinlääkärikäyntejä varten hankittu vakuutus luo usein turvaa ja auttaa selviytymään eläinlääkärikustannuksista. Vakuutuksen olemassaolo voi helpottaa koiran viemistä eläinlääkäriin, vaikka taloudelliset resurssit olisivat niukat. Yksi keskeinen syy vakuutuksen ottamisen taustalla on ihmisen halu tarjota koiralle sellaista lääketieteellistä hoitoa, jollaiseen ihmisellä ei omien tulojensa tai säästöjensä perusteella olisi varaa (Karttinen, Nuutinen & Autio 2015, 63). Tutkimusaineistoni mukaan vähävaraisilla koiratalouksilla ei välttämättä kuitenkaan ole varaa hankkia koiralle vakuutusta eläinlääkärikulujen varalle, mikä voi pakottaa vähävaraiset koirataloudet selviytymään itse koirien eläinlääkärikäynneistä aiheutuvista kustannuksista. Vakuutukseen sisältyy usein myös omavastuu, mikä koiratalouden on vakuutuksesta

huolimatta maksettava itse, mikä vaatii taloudellisia resursseja, joita vähävaraisilla koiratalouksilla on usein vain niukasti. Tutkimusaineistoni perusteella haasteen vakuutuksien käytölle voi asettaa myös se, että eläinlääkärikuluista aiheutuvan summan voi joutua ensin maksamaan itse, eikä vähävaraisilla koiratalouksilla usein ole isoja summia rahaa säästössä, joilla pystyisivät summan maksamaan.

V2: Ei mulla oo varaa mihinkään hirveisiin herkkuihin, hirveisiin määriin herkkuja, mutta [koiran nimi] on onneksi pieni koira, että ei se tarvi herkkujakaan hirveästi.

V8: (-- ne lääkkeet menee painon mukaan. Nii arvaa vaan, ku sen 70 kiloisen kanssa pelkkä korvainfektioki esimerkiks ni pelkkä se käynti on 150, mut lääkkeet on 170. Ni siks mä päätin, et seuraava koira ei oo yhtä iso, mut tietysti se bullmastiffi. Ennemmi niin päin, et on pienempi, ni sit on vähän pienemmät menot.

Tutkimusaineistoni perusteella koiran pieni koko voi helpottaa vähävaraisten koiratalouksien selviytymistä erilaisista arjen kustannuksista. Pieni koira esimerkiksi syö vähemmän kuin iso, jolloin koiranruoasta aiheutuvat kustannukset ovat pienemmät. Koiran pieni koko voi myös mahdollistaa herkkujen ostamisen koiralle useammin, sillä pieni koira kuluttaa isokokoista koiraa vähemmän herkkuja. Pienen koiran eläinlääkärikulut voivat myös olla edullisemmat kuin suurikokoisella koiralla, ja usein pienikokoinen koira tarvitsee myös pienempiä annoksia lääkkeitä vaivojen ja sairauksien hoidossa. Siten koiran pieni koko voi tutkimusaineistoni perusteella auttaa vähävaraista koirataloutta selviytymään eläinlääkärikuluista ja muista arjen kustannuksista. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisuus voi siten määrittää sitä, millaisia koiria ihmiset pystyvät ottamaan osaksi monilajista läheissuhdetta.

Lisätulojen hankkiminen

V10: On meillä tavaraa myydä, et jos tulis sellainen tilanne. Ei me ihan heti vararikkoon jouduta. Mut tarpeellisia juttuja ja muita pyritään olla myymättä. (-- Mutta aina välillä, jos on ollu vähä tiukempaa rahapulaa ja näin, niin me ollaan sitte tehty sillai, että ku muutenki ollaan tarjottu siis eläintenhoitoapua ja muuta, ni sit aktiivisemmin saatettu tarjota. Niin sitte sillä on vähän saanu pientä lisätienestiä.

Vähävaraisissa koiratalouksissa taloudelliset resurssit ovat rajalliset ja käytössä olevat tulot voivat vaihdella kuukausikohtaisesti. Lisätulojen hankkiminen voi olla selviytymiskeino köyhyiden sävyttämässä arjessa (Isola ym. 2015, 64), mikä näkyi myös tutkimusaineistossani. Erityisesti yllättävien kuluerien kohdalla vähävaraiset koirataloudet voivat tarvita lisätuloja selvitäkseen arjen menoista. Lisätuloja voidaan hankkia esimerkiksi tarpeettomia tavaroita ja muita kulutustuotteita myymällä tai tekemällä palkkatyötä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi opintojen ohessa.

Tutkimusaineistostani kuitenkin selviää, ettei edes kokoaikainen palkkatyö aina suojaa köyhyyden kokemuksilta, kuten esimerkiksi Jakonen, Säilävaara & Ikonen (2023) ovat aikaisemmin tuoneet esille. Köyhyyttä voivat kokea hyvin monenlaisista sosioekonomisista taustoista tulevat monilajiset kotitaloudet.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut sitä, millaista on elää vähävaraisessa koirataloudessa taloudellisten resurssien niukkuuden sävyttämää monilajista arkea. Olen tarkastellut sitä, millaista on arki vähävaraisessa koirataloudessa, millaisia haasteita vähävaraiset koirataloudet kohtaavat sekä millainen on ihmisen ja koiran välinen monilajinen läheissuhde köyhyyttä kokevissa vähävaraisissa koiratalouksissa. Lisäksi olen tarkastellut köyhyyden monilajisia verkottumisia ja pyrkinyt tunnistamaan ihmisten ja koirien elämien kietoutumisia toisiinsa. Tässä luvussa tiivistän tutkimustulokseni ja tekemäni havainnot vähävaraisen koiratalouden arjesta sekä ihmisen ja koiran välisestä vuorovaikutussuhteesta köyhyyden sävyttämässä monilajisessa läheissuhteessa.

Vähävarainen arki on kulujen karsimista, priorisointia ja mahdollisuuksien kapenemista. Tutkimustulokseni osoittavat, että köyhyys kietoutuu monin tavoin osaksi monilajista ihmisen ja koiran välistä läheissuhdetta ja monilajisia arjessa toimimisen käytäntöjä. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisten koiratalouksien arkea määrittää usein toimintamahdollisuuksien kaventuminen ja välttämättömimpien arjen tarpeiden ja menojen priorisointi. Vähävaraisissa koiratalouksissa köyhyys ilmeni taloudellisten resurssien niukkuutena ja rajallisina kulutusmahdollisuuksina, minkä vuoksi ihmiset saattoivat karsia ruoastaan, vaatteistaan ja muiden kulutustuotteiden hankkimisesta selviytyäkseen monilajisen arjen kuluista. Vähävaraisuus aiheutti usein huolta taloudellisesta toimeentulosta ja arjessa selviytymisestä, kun taloudelliset resurssit ovat niukat. Taloudellisten resurssien niukkuus näkyi monien vähävaraisten ihmisen huolenaiheiden taustalla. Vähävaraiset ihmiset saattoivat kokea huolta toimeentulosta ja taloudellisten resurssien riittävydestä, omasta sairastumisesta, taloudellisesta pärjäämisestä muuttuvassa elämäntilanteessa, työelämään liittyvistä asioista, haaveiden ja toiveiden täyttymättä jäämisestä sekä aivan erityisesti koiran hyvinvoinnista, sairastumisesta tai loukkaantumisesta sekä eläinlääkärikuluista selviytymisestä.

Vähävaraisissa koiratalouksissa vähävaraisuus näkyi rajallisten kulutusmahdollisuuksien lisäksi moninaisena osallistumisen ja toimintamahdollisuuksien kaventumisena. Vähävaraisissa

koiratalouksissa arki saattoi usein painottua kotiin ja kodin läheisyydessä toimimiseen, sillä vähävaraisten ihmisten taloudelliset resurssit eivät usein mahdollistaneet moniin vapaa-ajan aktiviteetteihin tai harrastuksiin osallistumista tai niihin osallistuminen vaati huolellista suunnittelua ja säästämistä etukäteen. Vähävaraisuus vaikeutti vähävaraisen ihmisen mahdollisuuksia tavata läheisiään ja monin paikoin ihmiset joutuivat kieltäytymään kutsuista ja erilaisiin tilaisuuksiin osallistumisista taloudellisten kustannuksien vuoksi. Vähävaraisuus heikensi ihmisten valinnan mahdollisuuksia pakottaen priorisoimaan välttämättömmimpiä asioita, jolloin ihmiset eivät aina voineet elää ja toteuttaa arkeaan haluamallaan tavalla. Ihmisen toimintamahdollisuuksien rajoittuminen vähävaraisuuden vuoksi vaikutti myös siihen, millaisiin aktiviteetteihin koirilla oli vähävaraisessa arjessa pääsy. Vähävaraisuus saattoi vähentää koirien mahdollisuuksia kokea asioita, kun ihmisten mahdollisuudet osallistua ja matkustaa arjessa olivat rajalliset. Tutkimusaineistoni osoittaa myös, kuinka taloudellinen niukkuus voi vaikuttaa ihmisen mahdollisuuksiin huolehtia omasta terveydestä ja hyvinvoinnista, ja ihmisen jaksamisen haasteet saattavat heijastua koiraan, kun ihmisen jaksaminen asioiden tekemistä kohtaan laskee. Tämä voi vaikuttaa ihmisen ja koiran suhteeseen, sillä yhdessä tekeminen, joka rakentaisi ihmisen ja koiran välistä läheissuhdetta, voi vähentyä. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisuus ei aina estä onnellisuutta ja tyytyväisyyttä omaa elämää kohtaan, vaan vähävaraisuuden kokemukset voivat olla hyvin monenlaisia.

Koiran huomiointi vähävaraisen arjen ratkaisuihin. Tarkastelemissani vähävaraisissa koiratalouksissa koirat koettiin tärkeiksi perheenjäseniksi, jotka olivat ihmisen kiintymyksen, hellyyden ja rakkauden kohteita. Tutkimustulokseni osoittavat, että koirien hyvinvointi huomioitiin vähävaraisen koiratalouden kulutusvalinnoissa ja monissa monilajisen arjen ratkaisuihin ihmisten rinnalla. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset viettivät paljon aikaa yhdessä koirien kanssa, mikä saattoi edistää läheisen vuorovaikutussuhteen muotoutumista ihmisen ja koiran välille. Vähävaraiset ihmiset kertoivat poikkeuksetta priorisoivansa tarvittaessa monia koiran tarpeita omien tarpeidensa edelle, jotta vähävaraisuus ei vaikuttaisi tiukassa taloudellisessa tilanteessa koiran elämään, terveyteen tai hyvinvointiin. Ihmiset saattoivat tinkiä esimerkiksi omasta ruoastaan tai vaatteiden ostamisesta voidakseen taloudellisesti vaikeassa tilanteessa huolehtia koiran tarpeista. Tutkimustuloksieni perusteella vähävaraiset ihmiset halusivat huolehtia koiralle tarjotun ruoan laadusta ja jos ruoan laadusta jouduttiin tinkimään, ihmiset pyrkivät tasapainottelemaan koiranruoan hinnan ja laadun välillä pyrkien siihen, että koiralle tarjottu ruoka olisi ravitsevaa. Toisaalta edullinen markettiruoka saattoi olla selviytymiskeino vähävaraisessa arjessa, eikä kaikilla koiratalouksilla ollut yhdenvertaisia mahdollisuuksia reagoida koiran allergioihin tai erityisruokavalioihin. Toisinaan koiranruoan hankkiminen vaati läheisten ihmisten apuun,

osamaksuun tai ruoka-apuun turvautumista. Ihmisen saadessa itselleen ruokaa ruoka-avusta, vähävaraisella ihmisellä saattoi säästyä rahaa koiranruoan ostamiseen kaupasta. Vähävaraisen monilajisen kotitalouden kulutusvalintoja sävytti usein tasapainoilu ihmisten ja koirien tarpeiden välillä.

Tutkimustulokseni osoittavat, että vähävaraisissa koiratalouksissa koirat pyrittiin huomioimaan monin tavoin arkeen ja asumiseen liittyvissä ratkaisuissa, mikä muotoili monin tavoin monilajisen arjen käytäntöjä ja tiloja. Mahdollisuuksien mukaan ihminen saattoi valita asunnon, jossa on piha koiran vapaana liikkumista, haistelemista ja muiden lajityypillisten tarpeiden toteuttamista varten. Koirille pyrittiin tarjoamaan turvallinen ja mielekäs arki, jossa koiralla olisi mahdollisuuksia toteuttaa lajityypillisiä tarpeitaan. Koirien kanssa ulkoiltiin paljon ja ihmiset järjestivät koirille monenlaisia maksuttomia aktiviteetteja, kuten veivät koiria uimaan kesäaikaan, kehittivät ilmaisia aktivointileluja ja menivät koirametsään yöllä, jolloin maksut olivat matalammat ja vähävaraiselle koirataloudelle saavutettavammat. Ihmiset saattoivat myös suunnitella omat aikataulunsa ja työvuoronsa niin, että koira joutuisi olemaan mahdollisimman vähän yksin, mikä saattoi vähentää ihmisten välistä yhteistä aikaa. Aina vähävaraiset ihmiset eivät pystyneet huomioimaan koiran tarpeita ja hyvinvointia toivomallaan tavalla, vaikka osa kokikin pystyvänsä tarjoamaan koiralle haluamansa asiat. Vähävaraiset ihmiset kertoivat joutuneensa tinkimään taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi koiralle ihanteelliseksi katsomastaan asumismuodosta, koiran kanssa harrastamisesta, koirien kouluttamiseen saatavasta avusta, lajikumppanin seuran tarjoamisesta, koirille tarjotuista herkuista ja toisinaan ruoan laadusta, uusien varusteiden hankkimisesta, koiran vapaana liikkumisesta ja toisinaan myös eläinlääkäripalveluista. Vähävaraisissa koiratalouksissa vähävaraiset ihmiset pyrkivät suojelemaan koiria köyhyyden aiheuttamalta niukkuudelta, mikä vaikutti monin paikoin suojelevan koiria köyhyyden negatiivisilta vaikutuksilta. Jos vaikeuksia koiran hyvinvoinnista huolehtimisessa oli, ne vaikuttivat tässä tutkimusaineistossa liittyvän erityisesti niukkoihin taloudellisiin resursseihin, eikä siihen, että ihmisellä ei olisi ollut halua huolehtia lemmikistä. Tutkimusaineistoni perusteella köyhyys voi vähävaraisissa koiratalouksissa saada monenlaisia aineettomia muotoja: ihmiset voivat jäädä yksin monenlaisten arkisten haasteiden kanssa, kun apua erilaisiin monilajisen arjen haasteisiin ei ole mahdollista saada taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi.

Koira ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin tukena. Tutkimusaineistoni perusteella koirat voivat toimia ihmisten hyvinvoinnin tukena ja haasteena. Tutkimustulokseni osoittavat, että koirat voivat olla ihmisille merkityksellinen sosiaalisen tuen lähde erilaisten haasteiden sävyttämän arjen keskellä. Vähävaraisissa monilajisissa läheissuhteissa koirat vähensivät ihmisten kokemaa yksinäisyyttä, sillä

koirat tarjosivat ihmisille läheisyyttä, seuraa ja kumppanuutta, mutta myös loivat sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollisuuksia ihmisten välille. Koiran kanssa ulkoileminen saattoi tuoda arkeen vuorovaikutustilanteita, joita ei olisi syntynyt ilman koiran läsnäoloa. Toisinaan tällaiset vieraiden ihmisten kanssa syntyneet vuorovaikutustilanteet saattoivat olla ihmiselle päivän ainoa tilaisuus olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Tutkimustulokseni osoittavat myös, että koiran läsnäolo ihmisen arjessa auttoi ihmistä pysymään aktiivisena. Vaikeassa elämäntilanteessa koirasta huolehtiminen saattoi olla ihmiselle ainoa syy nousta aamulla ylös sängystä ja astua ulos asunnosta, sillä vastuu koirasta pakotti tekemään asioita, kuten liikkumaan ulkona ja käymään kaupassa. Koirat saattoivat myös tuoda mielekästä ja merkityksellistä tekemistä köyhyyden sävyttämään arkeen, jossa osallistumisen mahdollisuudet olivat taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi rajalliset. Koirat saattoivat lisätä ihmisten liikkumista ja veivät ihmisiä luontoon, millä voi olla positiivisia vaikutuksia ihmisen mielenterveyteen. Tutkimusaineistoni myös osoittaa, että koirat voivat ehkäistä ihmisen riskikäyttäytymistä ja estää ihmistä vahingoittamasta itseä vaikeassa elämäntilanteessa, kuten esimerkiksi Young ym. (2020) on aikaisemmin havainnut. Kiintymys koiraa kohtaan ja vastuu koirasta huolehtimisesta voi olla ihmiselle syy jatkaa elämää. Tutkimusaineistoni perusteella koiralle ihminen voi kokea olevansa tärkeä ja merkityksellinen, vaikka ihmisen kokemus omasta arvosta ja merkityksellisyydestä olisi muutoin alentunut.

Tutkimustulokseni osoittavat, että ihmiset kokivat yhteisen arjen koiran kanssa usein keskeiseksi iloa tuvaksi asiaksi vähävaraisessa arjessa. Koiran kanssa eläminen ei kuitenkaan tutkimusaineistoni pohjalta ollut aina helppoa. Koiran läsnäolo taloudellisen niukkuuden sävyttämässä arjessa voi aiheuttaa ihmiselle emotionaalista räsitystä ja negatiivisia tunteita. Ihminen voi kokea huolta, riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteita tai huonoa omaatuntoa, kun ihminen ei pysty taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi huolehtimaan koirasta toivomallaan tavalla. Tutkimustulokseni osoittavat, että ihminen voi kokea emotionaalista räsitystä myös koiran käyttäytymisen vuoksi, eikä vähävaraisella ihmisellä välttämättä ole taloudellisia resursseja hankkia tilanteeseen ammattiapua, mikä voi vaikeuttaa sekä ihmisen että koiran elämää vähävaraisessa monilajisessa läheissuhteessa. Tutkimustuloksieni mukaan koira voi myös rajoittaa sitä, mitä ihminen voi arjessaan tehdä, vaikka toisaalta koirat mahdollistavat monenlaisten arkisten asioiden tekemisen, joita ihminen ei ilman koiraa välttämättä tekisi. Tutkimusaineistoni perusteella vaikuttaa siltä, että vähävaraiset ihmiset kokivat koirien läsnäolon aiheuttaman rajoittavuuden ja emotionaalisen kuormituksen pienemmäksi haitaksi kuin koiran läsnäolon tuomat positiiviset ulottuvuudet. Monet ihmiset saivat iloa tavallisesta arjesta koiran kanssa ja koirien tekemisten seuraaminen saattoi tuoda arkeen iloa ja naurua.

Eläinlääkärikulut koettelevat vähävaraista koirataloutta. Erityisesti eläinlääkärikäynneistä aiheutuvat kulut kuormittavat vähävaraista koirataloutta. Tutkimusaineistoni perusteella vähävaraiset ihmiset eivät haluaisi taloudellisen niukkuuden vaikuttavan koiran pääsyyn eläinlääkäriin ja koira pyritään viemään eläinlääkäriin tarpeen tullen tavalla tai toisella. Aina koiran vieminen eläinlääkäriin ei kuitenkaan ole tutkimusaineistoni perusteella mahdollista ja vähävarainen ihminen voi joutua tahdonvastaisesti tinkimään koiran eläinlääkäripalveluista. Erityisesti tilanteissa, joissa ihminen kokee koiran tarvitsevan välitöntä hoitoa, koira pyritään viemään eläinlääkäriin tavalla tai toisella, mutta monissa vähemmän akuuteiksi katsotuissa tilanteissa koiran tilannetta voidaan ensin seurata kotona ja pohtia eläinlääkärille menemisen välttämättömyyttä. Vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset voivat joutua eläinlääkärikäyntien yhteydessä eettisesti ja emotionaalisesti kuormittavien tilanteiden äärelle, kun eläinlääkärikäyntien yhteydessä voi olla välttämätöntä arvioida omia taloudellisia resursseja ja mahdollisuuksia hoitaa koira eläinlääkäriin. Vähävaraisilla ihmisillä ei välttämättä ole varaa hoitaa kaikkia koiran oireita kerralla, koiran hoitoon pääsy voi viivästyä ja vakavasti sairastunutta tai loukkaantunutta koira ei välttämättä ole mahdollista niukkojen taloudellisten resurssien vuoksi hoitaa tai kuntouttaa. Tutkimusaineistoni perusteella joskus ainoa taloudellisesti mahdollinen ratkaisu vähävaraiselle ihmiselle voi olla koiran eutanasia. Koiran sairastumisesta tai loukkaantumisesta aiheutuvat kustannukset eivät kuitenkaan pääty eutanasiaan, vaan tutkimusaineistoni perusteella myös koiran hautaaminen ja tuhkaaminen voivat aiheuttaa taloudellisia haasteita vähävaraiselle koirataloudelle, kun viimeiset käytössä olevat varat on voitu käyttää eläinlääkärimaksuihin. Koirien hoitaminen eläinlääkäriin on taloudellisista vaikeuksista huolimatta monille vähävaraisille ihmisille tärkeää. Tutkimusaineistoni perusteella koiran eläinlääkärikäynnin järjestäminen voi vaatia suuria taloudellisia ponnistuksia ja vähävarainen ihminen voi velkaantua ja menettää luottotietonsa koiran eläinlääkärikulujen vuoksi.

Avun ja tuen muodot monilajisesta arjesta selviytymisessä. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä turvaa monien vähävaraisten koiratalouksien elämää ja arjen välttämättömistä kuluista selviytymistä. Monet haastattelemistani vähävaraisista koiratalouksista eli Kelan tarjoamien etuuksien ja tukien varassa, mutta toisaalta aina edes työ ei suojellut köyhyyden kokemuksilta. Tutkimusaineistoni perusteella Kelasta saadut etuudet ja tuet eivät aina riittäneet monilajisen arjen kuluista selviytymiseen, minkä vuoksi läheisiltä ihmisiltä saatu apu ja tuki oli usein tärkeää vähävaraisissa koiratalouksissa. Vähävaraisessa arjessa läheisiltä ihmisiltä saatu aineeton ja materiaallinen tuki mahdollisti yllättävistä kuluista ja vaikeista elämäntilanteista selviytymisen. Läheisiltä ihmisiltä saatu sosiaalinen tuki koettiin usein tärkeäksi voimavaraksi arjessa, mutta monin paikoin läheiset ihmiset auttoivat vähävaraisia koiratalouksia myös taloudellisesti ostamalla koiralle esimerkiksi ruokaa, talutushihnan

tai tarjoamalla rahaa arjen kuluista selviytymiseen. Avun pyytäminen läheisiltä ihmisiltä ei aina ollut helppoa ja usein vähävaraiset ihmiset pyrkivät selviytymään mahdollisimman pitkään yksin. Osa vähävaraisista koiratalouksista joutui turvautumaan läheisten apuun useammin kuin toiset ja läheisiltä saatu taloudellinen tuki saatettiin käyttää eläinlääkärikulujen ja vuokranmaksun lisäksi ihmisen tai koiran perustarpeista huolehtimiseen, kuten esimerkiksi ruoan ja muiden kulutustuotteiden ostamiseen. Vähävaraista koirataloutta kuormitti erityisesti yllättävät taloudelliset kustannukset, kun taas ennakoitavat arjen menot olivat vähävaraisissa koiratalouksissa helpommin hallittavissa. Erilaisista tilanteista selviytymistä auttoi erilaisten maksuvaihtoehtojen olemassaolo, kuten esimerkiksi osamaksumahdollisuus ja luottokortti, jotka mahdollistivat joustoa arjen menoista selviytymisessä. Selviytymiskeinoja vähävaraisessa arjessa olivat myös arjen menojen huolellinen suunnittelu ja budjetointi, säästäminen, koiralle hankittu vakuutus, koiran pieni koko, lisätulojen hankkiminen ja toisinaan myös laina. Arjesta selviytymistä hankaloitti erityisesti epäsäännölliset tulot, luottotiedottomuus ja erilaisten osamaksujen tai lainojen liiallinen kasautuminen.

Tutkimustuloksien analysointia

Tutkimusaineistoni perusteella ihmisen ja koiran monilajinen läheissuhde voi olla välittävä ja tarjota tilan vastavuoroiselle lajien rajat ylittävälle hoivan tarjoamiselle ja vastaanottamiselle, kuten esimerkiksi Gillespie ja Lawson (2017) ovat ihmisen ja koiran välistä läheissuhdetta tarkastellessaan aikaisemmin osoittaneet. Tarkastelemissani vähävaraisissa koiratalouksissa koirat olivat ihmiselle läheisiä ja rakastettuja perheenjäseniä, joiden hyvästä ihmiset usein välittivät. Monilajisissa läheissuhteissa ihmiset voivat tarjota koiralle koiran näkökulmaa ja tarpeita huomioimaan pyrkivää huolenpitoa, kun koira voi puolestaan toimia ihmisen sosiaalisena tukena muuttuvissa ja vaikeissa elämäntilanteissa.

Tutkimukseen osallistuneissa vähävaraisissa koiratalouksissa ihmiset usein huomioivat koirien tarpeet riittävään ruokaan, liikuntaan, lepoon ja turvalliseen arkeen. Koirien tarpeet ulkoiluun, ruokaan, leikkiin ja hoivaan toivat vähävaraisiin koiratalouksiin usein rutiineja, jotka muotoilivat monilajisten kotitalouksien jokapäiväisiä toimia. Koirien huomiointi saattoi muokata arkisten rutiinien lisäksi monilajisen arjen aikatauluja, kodin tiloja ja ihmisten sosiaalisia suhteita. Tutkimusaineistoni perusteella koirat olivat monilajisissa läheissuhteissa aktiivisia toimijoita, jotka osallistuivat toiminnallaan ja läsnäolollaan monilajisen läheissuhteen ja arjen rakentamiseen yhdessä ihmisten kanssa. Tutkimusaineistoni perusteella niin koirat kuin ihmisetkin vaikuttivat mukautuvan ja sopeutuvan osin toistensa tarpeisiin, toiveisiin ja rutiineihin, jolloin monilajinen arki näyttäytyi

monilajisten tarpeiden ja toiveiden näyttämönä, jossa ihmisten ja koirien tarpeet punoutuivat yhteen osana arjen moninaisia toimintoja.

Ihmisen ja koiran muodostama monilajinen läheissuhde on tutkimusaineistoni perusteella vallan näkökulmasta epäsymmetrinen, sillä ihmisellä on voimakasta vaikutusvaltaa koiran elämää ja hyvinvointia kohtaan. Monilajisessa läheissuhteessa ihmisellä on valtaa määrittellä esimerkiksi koiratalouden asuinolot sekä päättää monista arjen rutiineista ja koiran eläinlääkärille pääsystä. Ihmisen kokema kiintymys koiraan kohtaan voi tutkimusaineistoni perusteella kuitenkin joissain määrin horjuttaa ihmisen erityisasemaa monilajisessa läheissuhteessa. Tutkimusaineistostani käy ilmi, että ihmiset voivat usein joustaa omista toiveistaan ja tarpeistaan monilajisessa arjessa ja priorisoida koiran tarpeita omien tarpeidensa ja toiveidensa edelle, jolloin pyrkimys huolehtia koiran tarpeista voi merkittäväällä tavalla ohjata monilajisen kotitalouden arjessa tehtäviä valintoja ja päätöksiä.

Kuten tutkimustulokseni osoittavat, vähävaraisissa koiratalouksissa koetaan monia aikaisemmista köyhyyttä koskevista tutkimuksista tuttuja puutteita ja haasteita, jotka vaikuttavat hyvin kokonaisvaltaisesti vähävaraisten kotitalouksien elämään. Tutkimustuloksieni perusteella köyhyys ei kuitenkaan kosketa vain ihmisiä, vaan monilajisissa läheissuhteissa köyhyys vaikuttaa kietoutuvan moniulotteisesti ihmisten köyhyyskokemuksien myötä myös koirien elämään ja koirien elämässä aukeaviin mahdollisuuksiin. Samalla koirien läsnäolo ihmisten arjessa voi muotoilla köyhyydelle ulottuvuuksia ja haavoittuvuuksia, jotka tekevät koirataloudessa elävän ihmisen köyhyyden kokemuksesta omaleimaisen. Näillä monilajisilla köyhyyden kietoutumisilla voi olla merkittäviä vaikutuksia niin ihmisten kuin koirien elämään ja hyvinvointiin, kuten tutkimustulokseni osoittavat. Tulevaisuudessa olisikin tärkeää tutkia lisää köyhyyden ja toimeentulon haasteiden vaikutuksia niin ihmisten kuin lemmikkien hyvinvointiin monilajisissa läheissuhteissa. Tutkielmani osoittaa koirien olevan usein tärkeitä perheenjäseniä ja voivan toimia merkittävinä sosiaalisen tuen lähteinä ihmisille, minkä vuoksi olisi tärkeää löytää keinoja tunnistaa yhteiskunnallisesti näiden monilajisten läheissuhteiden merkitys. Olisi tärkeää etsiä keinoja siihen, ettei köyhyys ja toimeentulon haasteet asettaisi ylitsepääsemättömiä haasteita ihmisten tai koirien hyvinvoinnille ja terveydelle.

Tutkielmani tutkimustulokset tarjoavat alustavia näkökulmia siihen, millaista on monilajinen taloudellisten resurssien niukkuuden sävyttämä arki ja millaisia haasteita taloudellinen niukkuus aiheuttaa vähävaraisille koiratalouksille. Tutkimustuloksieni rajoitteet liittyvät rajalliseen tutkimusaineistooni ja tutkimusintressieni rajoittumiseen ihmisten kokemusten ja näkökulmien tarkastelemiseen. Laajempi ja monipuolisempi tutkimusaineisto olisi voinut tuoda esille laajemmin

monilajisten läheissuhteiden moninaisuutta. Tutkielmani tutkimustulokset kertovat vähävaraisista koiratalouksista ihmisten näkökulmasta ja tarkasteluni on kohdistunut läheissuhteisiin, joissa ihmisten suhdetta koiraan määrittää kiintymys, rakkaus ja halu huolehtia koirasta. Tutkimusaineistostani jäi monin paikoin puuttumaan tilanteet, joissa ihmisen kiintymys koiraan kohtaan ei ole vahva ja ihminen ei koe koiran hyvinvoinnista huolehtimista tärkeäksi. Tutkimusaineistoni rajallisuuden vuoksi tutkimustuloksieni ei voi odottaa kertovan kaikista vähävaraisista koiratalouksista Suomessa. Rajallisesta tutkimusnäkökulmastani ja tutkimusaineistostani johtuen tutkimustuloksistani on voinut jäädä puuttumaan asioita, jotka olisivat voineet tulla ilmi, jos tutkimusaineistoni olisi ollut laajempi, vaikka tutkimusaineistoni eri osissa toistuiinkin hyvin samankaltaiset teemat.

LÄHTEET

Painettu kirjallisuus

- Aaltola, Elisa & Sami Keto (2015) *Johdanto: Toislaajisena ihmisen maailmassa*. Teoksessa Aaltola, Elisa & Keto, Sami (toim.) *Eläimet yhteiskunnassa*. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Aaltola, Elisa & Birgitta Wahlberg (2020) *Johdanto*. Teoksessa Aaltola, Elisa & Birgitta Wahlberg (toim.) *Me & muut eläimet. Uusi maailmanjärjestys*. Tampere: Vastapaino.
- Aarnio, Kia, Annukka Lahti, Jenni Kerppola & Anna Moring (2020) *Johdanto: Moninaisia perheitä ja läheisiä sateenkaaren alla*. Teoksessa Lahti, Annukka, Kia Aarnio, Anna Moring & Jenni Kerppola (toim.) *Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla*. Helsinki: Gaudeamus.
- Alastalo, Marja, Maria Äkerman & Tiina Vaittinen (2017) *Asiantuntijahaastattelu*. Teoksessa Hyvärinen, Matti, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvoori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, Pertti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Arluke, Arnold & Clinton Sanders (1996) *Regarding animals*. Philadelphia: Temple University Press.
- Braidotti, Rosi (2024) *Tieto ihmisen jälkeen*. Eurooppalaisen filosofian seura. Tampere: niin & näin.
- Braidotti, Rosi (2022) *Chapter 1. Feminism Is Not (Only) a Humanism*. Teoksessa Braidotti, Rosi. *Posthuman feminism*. Cambridge, UK: Polity.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta (2000) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fingerroos, Outi & Jukka Jouhki (2014) *Etnologinen kenttätyö ja tutkimus: metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia*. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. Helsinki: Ethnos ry.
- Forsberg, Hannele (2003) *Kriittisiä näkökulmia jäljittämässä*. Teoksessa Forsberg, Hannele & Ritva Nätkin (toim.) *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Forss, Päivi & Marja-Leena Vatula-Pimiä (2014) *Sosiaalinen turva ja hyvinvointi*. Helsinki: Edita.
- Hakala, Katariina & Pirkko Hynninen (2007) *Etnografisesta tietämisestä*. Teoksessa Lappalainen, Sirpa, Pirkko Hynninen, Tarja Kankkunen, Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Hakovirta, Mia & Johanna Kallio (2020) (toim.) *Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme (2001) *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

- Huttunen, Laura & Riikka Homanen (2017) *Etnografinen haastattelu*. Teoksessa Hyvärinen, Matti, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (2014) *Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet*. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) Moniulotteinen etnografia. Helsinki: Ethnos ry.
- Irni, Kuura (2020) *Queer-visioita lajirajat ylittävistä perheistä ja läheissuhteista*. Teoksessa Lahti, Annukka, Kia Aarnio, Anna Moring & Jenni Kerppola (toim.) Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla. Helsinki: Gaudeamus.
- Isola, Anna-Maria & Esa Suominen (2016) *Suomalainen köyhyys*. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Juuti & Puusa (2011) *Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?* Teoksessa Puusa, Anu & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Kuula, Arja & Sanni Tiitinen (2010) *Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö*. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Laine, Timo (2015) *Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma*. Teoksessa Valli, Raine & Juhani Aaltola (Toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lummaa, Karoliina & Lea Rojola (2014) *Johdanto: Mitä posthumanismi on?* Teoksessa Lummaa, Karoliina & Lea Rojola (toim.) Posthumanismi. Turku: Eetos ry.
- Perttula, Juha (2015) *Kokemus ja kokemuksen tutkimus: fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria*. Teoksessa Perttula, Juha & Timo Latomaa (toim.) Kokemuksen tutkimus: merkitys - tulkinta - ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Pietilä, Ilkka (2017) *Ryhmäkeskustelu*. Teoksessa Hyvärinen, Matti, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Puusa, Anu (2011) *Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet*. Teoksessa Puusa, Anu & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Raevaara, Tiina (2011) *Koiraksi ihmiselle*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Riihelä, Marja & Matti Tuomala (2022) *Köyhyys vauraassa maassa*. Teoksessa, Rajavuori, Anneli (toim.) Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022. Kalevi Sorsa -säätio. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Ronkainen, Suvi (2000) *Sandra Harding – Sijoittumisen ja sitoutumisen tietoteoreetikko*. Teoksessa Anttonen, Anneli, Kirsti Lempiäinen & Marianne Liljeström (toim.) Feministejä – Aikamme ajattelijoita. Tampere: Vastapaino.
- Ruonakoski, Erika (2015) *Kiintymyksen lähteillä: koira ja ihminen matkalla tulevaan*. Teoksessa Aaltola, Elisa & Sami Keto (toim.), Eläimet yhteiskunnassa. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Saari, Juho (2015) *Huono-osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla*. Helsinki: Gaudeamus.

Silvasti, Tiina (2014) *Sisällönanalyysi*. Teoksessa Massa, Ilmo (toim.) Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus.

Taylor, Sunaura (2014) *Interdependent animals. A feminist disability ethic of care*. Teoksessa Adams, Carol & Lori Gruen (toim.) *Ecofeminism. Feminist Intersections with Other Animals and the Earth*. New York: Bloomsbury.

Therborn, Göran (2015) *Eriarvoisuus tappaa*. Tampere: Vastapaino.

Tsing, Anna (2015) *The mushroom at the end of the world: on the possibility of life in capitalist ruins*. Princeton: University Press.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Wahlberg, Birgitta (2015) *Eläimet lain edessä*. Teoksessa Aaltola, Elisa & Sami Keto (toim.) *Eläimet yhteiskunnassa*. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Verkkoaineisto

Aaltonen, Katri & Jani Miettinen & Leena Saastamoinen & Jaana Martikainen (2013) *Kenellä ei ole varaa lääkkeisiin?* Teoksessa Airio, Ilpo (toim.) *Toimeentuloturvan verkkoa kokemassa: Kansalaisten käsitykset ja odotukset*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. <http://hdl.handle.net/10138/38496> Viitattu 30.10.2024

Abrell, Elan & Lori Gruen (2020) *Ethics and Animal Ethnography Working Paper*. Wesleyan University. <https://www.wesleyan.edu/animalstudies/WASEvents/FinalEthicsandAnimalEthnographyDraft> Viitattu 3.11.2024

Airio, Ilpo, Helena Blomberg, Olli Kangas, Christian Kroll & Mikko Niemelä (2013) *Täyden kansaneläkkeen saajien tulot ja kokemukset toimeentulosta*. Teoksessa Airio, Ilpo (toim.) *Toimeentuloturvan verkkoa kokemassa: Kansalaisten käsitykset ja odotukset*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. <http://hdl.handle.net/10138/38496> Viitattu 30.10.2024

American Veterinary Medical Association (ei vuosilukua) *Human-animal interaction and the human-animal bond*. <https://www.avma.org/resources-tools/avma-policies/human-animal-interaction-and-human-animal-bond> Viitattu 27.10.2024

American Anthropological Association (AAA) (2009) *Code of Ethics of the American Anthropological Association*. <https://americananthro.org/about/policies/statement-on-ethics/> Viitattu 27.10.2024

Applebaum, Jennifer, Evan MacLean & Shelby McDonald (2021) *Love, fear, and the human-animal bond: On adversity and multispecies relationships*. *Comprehensive Psychoneuroendocrinology*, Volume 7. <https://doi.org/10.1016/j.cpnc.2021.100071> Viitattu 24.10.2024

- Arkow, Phil (2020) *Human-Animal Relationships and Social Work: Opportunities Beyond the Veterinary Environment*. *Child & Adolescent Social Work Journal: C & A*, 37(6). <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32921900/> Viitattu 31.10.2024
- Arluke, Arnold (2021) *Coping with Pet Food Insecurity in Low-Income Communities*. *Coping with Pet Food Insecurity in Low-Income Communities*. *Anthrozoös*, 34(3), 339–358. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1080/08927936.2021.1898215> Viitattu 23.10.2024
- Arluke, Arnold & Andrew Rowan (2020) *Introduction. Pets, Poverty, and the Problem of Access to Veterinary Care*. Teoksessa Arluke, Arnold & Andrew Rowan (toim.) *Underdogs: Pets, People, and Poverty*, University of Georgia Press. ProQuest Ebook Central. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=6379829>. Viitattu 26.10.2024
- Arrington, Amanda & Michael Markarian (2018) *Serving Pets in Poverty: A New Frontier for the Animal Welfare Movement*. *Sustainable Development Law & Policy: Vol. 18(1)*. <http://digitalcommons.wcl.american.edu/sdlp/vol18/iss1/11> Viitattu 26.10.2024
- Barad, Karen (2007) *Meeting the Universe Halfway. Quantum Physics and Entanglement of Matter and Meaning*. Durham: Duke University Press.
- Blouin, David (2012) *Understanding Relations between People and their Pets*. *Sociology Compass*, 6/11. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2012.00494.x> Viitattu 25.10.2024
- Bradshaw, John (2017) *Animals amongst us. The New Science of Anthrozoology*. Basic.
- Braidotti, Rosi (2016) *Posthuman Feminist Theory*. Teoksessa Disch, Lisa & Mary Hawkesworth (toim.) *The Oxford Handbook of Feminist Theory*. Oxford University Press, Incorporated. <https://academic.oup.com/edited-volume/34617> Viitattu 27.10.2024
- Brooks, Helen, Kelly Rushton, Sandra Walker, Karina Lovell & Anne Rogers (2016) *Ontological security and connectivity provided by pets: a study in the self-management of the everyday lives of people diagnosed with a long-term mental health condition*. *BMC Psychiatry* 16(409). <https://doi.org/10.1186/s12888-016-1111-3> Viitattu 31.10.2024
- Cambridge Dictionary (ei vuotta). *Multi-species*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/multi-species> Viitattu 26.10.2024
- Charles, Nickie (2016) *Post-human families? Dog-human relations in the domestic sphere*. *Sociological Research Online*, 21 (3). <https://doi.org/10.5153/sro.3975> Viitattu 30.10.2024
- DeMello, Margo (2012) *Animals and society: An introduction to human–animal studies*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/deme19484> Viitattu 12.10.2024
- Eläinten hyvinvointikeskus (ei vuotta) *Eläinten hyvinvoinnin määritelmä*. Eläintieto.fi. <https://www.elaintieto.fi/elaimen-hyvinvointi/elainten-hyvinvoinnin-maaritelma/> Viitattu 24.10.2024
- Emerson, Robert, Rachel Fretz & Linda Shaw (2011) *Writing ethnographic fieldnotes*. Toinen painos. The University of Chicago Press.
- Eskelinen, Niko & Jyrki Sironen (2017) (toim.) *Köyhyys. Syitä ja seurauksia*. Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN Finland. Helsinki. <https://www.eapn.fi/wp-content/uploads/2013/04/Koyhyys-syita-ja-seurauksia-2017.pdf> Viitattu 12.10.2024

- Ferrando, Francesca (2013) *Posthumanism, Transhumanism, Antihumanism, Metahumanism, and New Materialisms: Differences and Relations*. *Existenz*, Volume 8(2).
<https://existenz.us/volumes/Vol.8-2Ferrando.pdf> Viitattu 27.10.2024
- Franklin, Adrian (2006) “*Be(a)ware of the Dog*”: *A Post-Humanist Approach to Housing*. *Housing, Theory and Society* 23(3).
- Franklin, Adrian (2007) *Human–Nonhuman Animal Relationships in Australia: An Overview of Results from the First National Survey and Follow-up Case Studies 2000–2004*. *Society and Animals* 15(1).
- Gillespie, Kathryn & Victoria Lawson (2017) ‘*My Dog is My Home*’: *multispecies care and poverty politics in Los Angeles, California and Austin, Texas*. *Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography*, 24(6). <http://dx.doi.org/10.1080/0966369X.2017.1339021> Viitattu 26.10.2024
- Guenther, Katja (2020) *The Lives and Deaths of Shelter Animals: The Lives and Deaths of Shelter Animals*. Redwood City: Stanford University Press. <https://doi.org/10.1515/9781503612860> Viitattu 30.10.2024
- Halmetoja, Antti (2015) Käsitemanalyysi universalismin ulottuvuuksista sosiaalipolitiikassa. *Sosiologia*, 52(2). <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124173> Viitattu 3.11.2024
- Haraway, Donna (2003) *The Companion Species Manifesto: Dogs, People and Significant Otherness*. Chicago, Prickly Paradigm Press.
- Haraway, Donna (2008) *When Species Meet*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Hardie, Salonika, Dac Loc Mai & Tiffani Howell (2023) *Social Support and Wellbeing in Cat and Dog Owners, and the Moderating Influence of Pet–Owner Relationship Quality*. *Anthrozoös*, 36(5).
<https://doi.org/10.1080/08927936.2023.2182029> Viitattu 12.10.2024
- Hawkins, Roxanne, Emma Hawkins & Liesbeth Tip (2021) “*I Can’t Give Up When I Have Them to Care for*”: *People’s Experiences of Pets and Their Mental Health*. *Anthrozoös*, 34(4).
<https://doi.org/10.1080/08927936.2021.1914434> Viitattu 30.10.2024
- Helsingin Sanomat (10.5.2023) *Hoito on jo niin kallista, että lemmikin lopettaminen on osalle ainoa vaihtoehto, sanoo vuoden eläinlääkäri*. <https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009570779.html> Viitattu 12.10.2024
- Hirvilammi, Tuuli & Sari Mäki (2013) *Toimeentulovaikeuksia, yksinäisyyttä ja alemmuuden kokemuksia. Perusturvan saajien rajalliset toimintamahdollisuudet*. Teoksessa Kangas, Olli & Mikko Niemelä & Anu Raijas (toim.) *Takaisin perusteisiin. Perusturvan riittävyys kulutuksen näkökulmasta*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/42400/Takaisin%20perusteisiin.pdf?sequence=1>
 Viitattu 13.10.2024
- Holbrook, Morris (2008) *Pets and people: Companions in commerce?* *Journal of Business Research*, Volume 61(5). <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2007.07.010> Viitattu 30.10.2024
- Hosey, Geoff, & Vicky Melfi (2019) *Anthrozoology: Human–animal interactions in domesticated and wild animals*. Oxford University Press.

- Howard, Christopher & Wendelin Küpers (2022) *Posthumanism and Anthropology*. Palgrave Handbook of Critical Posthumanism. https://www.academia.edu/download/100294435/Posthumanism_Anthropology_Howard_Kuepers_22.pdf Viitattu 28.10.2024
- Hämäläinen, Hans & Antti Tanskanen (2010) *Perhesukupolvet ja taloudellinen auttaminen. Suurten ikäluokkien lapsilleen ja vanhemmilleen antama tuki*. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti 18 (4). <https://journal.fi/janus/article/view/50586> Viitattu 31.10.2024
- Hyvärinen, Pieta, Sari Irni, Katariina Kyrölä & Marja Vehviläinen (2017) *Luontokulttuurit feministisessä tutkimuksessa*. Sukupuolentutkimus, 30(2). https://research.abo.fi/files/25331921/st-lehti022017_johdanto.pdf Viitattu 28.10.2024
- Ingold, Tim (2000) *The Perception of the Environment: essays on livelihood, dwelling and skill*. Lontoo: Routledge.
- Ingold, Tim (2013) *Anthropology beyond Humanity: Edward Westermarck Memorial Lecture, May 2013*. Suomen Antropologi: Journal of the Finnish Anthropological Society 38 (3).
- Irvine Leslie, Cilia Laurent (2017) *More-than-human families: Pets, people, and practices in multispecies households*. Sociology Compass. <https://doi.org/10.1111/soc4.12455> Viitattu 25.10.2024
- Isola, Anna-Maria, Meri Larivaara & Juha Mikkonen (2007) *Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä*. Helsinki: Avain BTJ Finland. <https://www.koyhyyskirjoitukset.org/koyhyyskirja.pdf> Viitattu 30.10.2024
- Isola, Anna-Maria, Elina Turunen & Heikki Hiilamo (2016) *Miten köyhät selviytyvät Suomessa?* Yhteiskuntapolitiikka, 81(2). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201604149621> Viitattu 30.10.2024
- Isola, Anna-Maria, Elina Turunen, Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen & Heikki Hiilamo (2015) *Syrjäytynyt ihminen ja kunta*. Helsinki: KAKS – Kunnallisan alan kehittämässätiö. http://www.kaks.fi/sites/default/files/TutkJulk_84_net_1.pdf Viitattu 30.10.2024
- Jakonen, Mikko (Jyväskylän yliopisto) (2015) *Töissä ja köyhä* -kirjoitusaineisto 2015 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2019-06-24). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3321> Viitattu 12.10.2024
- Jakonen, Mikko, Jenny Säilävaara & Hanna-Mari Ikonen (2023) *"Eipä tässä käteen jää juuri yhtään mitään, kun toisesta päästä leikataan heti": työssäkäyvien köyhien kokemuksia prekaarista työstä ja sosiaaliturvasta 2000--luvun Suomessa*. Työväentutkimus. <https://journal.fi/tyovaentutkimus/article/view/131469> Viitattu 24.10.2024
- Kaarlenkaski, Taija & Tytti Steel (2020). *Posthumanism and Multispecies Ethnology*. Ethnologia Fennica, 47(2). <https://doi.org/10.23991/ef.v47i2.100197> Viitattu 27.10.2024
- Kaartinen, Aija, Suvi Nuutinen & Minna Autio (2015) *Consuming Pet Insurances: Buying Financial and Medical Safety*. TRACE: Finnish Journal for Human-animal Studies, Vol. 1. <http://trace.journal.fi/article/view/48354/15138> Viitattu 25.10.2024
- Kainulainen, Sakari & Juho Saari (2013) *Koettu huono-osaisuus Suomessa*. Teoksessa Niemelä, Mikko & Juho Saari (toim.) *Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa*. Helsinki: Kela.

<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/662442ad-91ae-4bd4-80df-a83bc98a12cf/content>
Viitattu 12.10.2024

Kangas, Olli, Mikko Niemelä & Anu Raijas (2013) *Takaisin perusteisiin. Perusturvan riittävyys kulutuksen näkökulmasta*. Helsinki: Kela.

<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/625ec9e3-f898-4bb7-8799-9fa505ce36b7/content>
Viitattu 12.10.2024

Kangas, Olli & Veli-Matti Ritakallio (2008) *Köyhyyden mittaustavat, sosiaaliturvan riittävyys ja köyhyyden yleisyys Suomessa*. Helsinki: Kela. <https://helda.helsinki.fi/items/50b4a63b-3074-4831-98fe-903aa3034fb9> Viitattu 12.10.2024

Karvonen, Sakari, Laura Kestilä & Paula Saikkonen (2022) *Suomalaisten hyvinvointi 2022*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y> Viitattu 13.10.2024

Kirksey, Eben & Stefan Helmreich (2010) *The emergence of multispecies ethnography*. *Cultura Anthropology* 25(4).

https://dspac.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/61966/Helmreich_The%2520emergence.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 27.10.2024

Kortekallio, Kaisa, Mariia Niskavaara, Hannah Ouramo, Juha Raipola, Tarja Salmela, Ate Tervonen & Sanna Karkulehto (2020) *Ehdotus ihmistä suhteellistavaksi sanastoksi*.

Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti Avain, 17(4). <https://doi.org/10.30665/av.100030> Viitattu 12.10.2024

Koskinen, Inkeri (2019) *Antihumanismi, posthumanismi ja humanistiset tieteet*. Niin & näin 1/19. <https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn191-10.pdf> Viitattu 3.11.2024

Kupsala, Saara & Salla Tuomivaara (2004) *Sosiologinen eläintutkimus – eläinten yhteiskunnallinen merkitys sosiologian tutkimuskohteena*. *Sociologia* 41(4).

<https://researchportal.tuni.fi/en/publications/sosiologinen-el%C3%A4intutkimus-el%C3%A4inten-yhteiskunnallinen-merkitys-so> Viitattu 3.11.2024

Laing, Melissa & Christopher Maylea (2018) *They Burn Brightly, But Only for a Short Time: The Role of Social Workers in Companion Animal Grief and Loss*. *Anthrozoös*, 31(2).

<https://doi.org/10.1080/08927936.2018.1434062> Viitattu 25.10.2024

Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023. Annettu Helsingissä 23.3.2023.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230693> Viitattu 25.10.2024

Martelin, Tuija, Jukka Murto, Oona Pentala & Eila Linnanmäki (2014) *Terveys, terveyserot ja niiden kehitys*. Teoksessa Vaarama, Marja, Sakari Karvonen, Laura Kestilä, Pasi Moisio & Anu Muuri (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125340/THL_TEE022_2014verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 22.10.2024

Moisio, Pasi (2006) *Suhteellinen köyhyys Suomessa*. *Yhteiskuntapolitiikka* 71 (2006): 6.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117296> Viitattu 12.10.2024

Moisio, Pasi (2004) *Köyhyyden pitkittäinen rakenne. Tilapäis-, toistuvais- ja pitkäaikaisköyhyys Suomessa*. *Yhteiskuntapolitiikka* 69 (2004): 4.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100236/404moisio.pdf?sequence=1> Viitattu 12.10.2024

Mukkila, Susanna, Ilari Ilmakunnas, Pasi Moisio & Paula Saikkonen (2019) *Köyhyys ja perusturvan riittävyys*. Teoksessa Kestilä, Laura & Sakari Karvonen (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2018*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/137498> Viitattu 12.10.2024

Mullin, Molly (2002) *Animals and Anthropology*. *Society & Animals* 10:4. <https://www.animalsandsociety.org/wp-content/uploads/2015/11/mullin.pdf> Viitattu 24.10.2024

Muuri, Anu & Kristiina Manderbacka (2014) *Sosiaalipalvelut – käyttö ja asiakkaiden tyytyväisyys*. Teoksessa Vaarama, Marja, Sakari Karvonen, Laura Kestilä, Pasi Moisio & Anu Muuri (toim.) *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-015-3> Viitattu 31.10.2024

Niemelä, Mikko (2005) *Sukulaisten ja ystävien taloudellinen apu – tärkeä osa huono-osaisten toimeentuloa?* *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (4). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117141> Viitattu 31.10.2024

Näre, Lena (Helsingin yliopisto) & Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) (2018) *Työttömän tarina* -kirjoituskilpailu 2018 [sähköinen tietoaieisto]. Versio 1.0 (2020-06-23). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3393> Viitattu 12.10.2024

O'Haire, Marguerite (2010) *Companion animals and human health: Benefits, challenges, and the road ahead*. *Journal of Veterinary Behavior*, Volume 5(5). <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2010.02.002> Viitattu 25.10.2024

Ohisalo, Maria, Tuomo Laihiala & Juho Saari (2015) *Huono-osaisuuden ulottuvuudet ja kasautuminen leipäjonoissa*. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(5). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127067/yp1505_ohisaloym.pdf?sequence=3&isAllowed=y Viitattu 30.10.2024

Ohisalo, Maria (2017) *Murusia hyvinvointivaltion pohjalla. Leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus*. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/18218> Viitattu 12.10.2024

Ojanen, Karoliina (2008) *Kenttäkokemuksesta tiedoksi*. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. http://www.elore.fi/arkisto/1_08/oja1_08.pdf Viitattu 25.10.2024

O'Reilly, Karen (2009) *Key Concepts in Ethnography*. Los Angeles: SAGE.

Paxson, Heather (2008) *Post-pasteurian cultures: the microbiopolitics of raw-milk cheese in the United States*. *Cultural Anthropology* 23(1). <https://doi.org/10.1111/j.1548-1360.2008.00002.x> Viitattu 28.10.2024

Peacock, Jasmin, Anna Chur-Hansen & Helen Winefield (2012) *Mental Health Implications of Human Attachment to Companion Animals*. *Journal of Clinical Psychology* 68(3). <https://doi.org/10.1002/jclp.20866> Viitattu 25.10.2024

- Peltomäki, Pirjo (2014) *Kotona asuvan ikäihmisen perheen hyvä vointi. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/96167> Viitattu 22.10.2024
- Putney, Jennifer (2014) *Older Lesbian Adults. Psychological Well-Being: The Significance of Pets*. *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 26 (1). <https://doi.org/10.1080/10538720.2013.866064> Viitattu 26.10.2024
- Raffles, Hugh (2010) *Insectopedia*. New York: Pantheon.
- Riihelä, Marja & Ilpo Suoniemi (2015) *Tuloliikkuvuus ja köyhyyden pysyvyys*. Palkansaajien tutkimuslaitos. <https://www.doria.fi/handle/10024/162106> Viitattu 3.11.2024
- Roivainen, Irene, Jari Heinonen & Satu Ylinen (2011) *Köyhä byrokratian rattaissa*. Kaks - Kunnallissalan kehittämssäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2011/08/Roivainen_Heinonen_Ylinen.pdf Viitattu 3.11.2024
- Rujoiu, Octavian & Valentina Rujoiu (2013) *Human-Animal Bond: Loss and Grief. A Review of the Literature*. *Revista de Asistenta Sociala*, 3. https://www.researchgate.net/publication/287995122_Human-Animal_Bond_Loss_and_Grief_A_Review_of_the_Literature Viitattu 31.10.2024
- Saarinen, Erja (2023) *Köyhyysvahti. Suomen köyhyysraportti 2023*. Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin. <https://www.eapn.fi/wp-content/uploads/2023/10/EAPN-FIN-Koyhyysvahti-2023.pdf> Viitattu 12.10.2024
- Saastamoinen, Leena & Ulla Tuominen, Katri Aaltonen & Jaana Martikainen (2013) *Keitä lääkekustannusten vuotuisen omavastuuosuuden ylittäneet ovat?* Teoksessa Airio, Ilpo (toim.) *Toimeentuloturvan verkkoa kokemassa. Kansalaisten käsitykset ja odotukset*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. <https://helda.helsinki.fi/bitstreams/9e9c125f-78b9-41eb-bdd3-3d2f2052894a/download> Viitattu 30.10.2024
- Sable, Pat (2013) *The Pet Connection: An Attachment Perspective*. *Clinical Social Work Journal*, 41(1). <http://dx.doi.org/10.1007/s10615-012-0405-2> Viitattu 25.10.2024
- Salo, Ulla-Maija (2015) *Simsalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet*. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Riitta Högbäck (toim.) *Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 164. Tampere: Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9786-5> Viitattu 25.10.2024
- Sarkanen, Seppo (2024) *Lemmikkien merkitys ihmisen elämässä – KAIMeR-teoreettinen jäsenyys*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/94470> Viitattu 26.10.2024
- Scanlon, Louise, Pru Hobson-West, Kate Cobb, Anne McBride & Jenny Stavisky (2021) *Homeless People and Their Dogs: Exploring the Nature and Impact of the Human-Companion Animal Bond*. *Anthrozoös*, 34(1). <https://doi.org/10.1080/08927936.2021.1878683> Viitattu 26.10.2024
- Schuurman, Nora (2012) *"Hevoset hevosina": eläimen ja sen hyvinvoinnin tulkinta*. Väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. <https://dspace.uef.fi/handle/123456789/10561> Viitattu 26.10.2024

- Schuurman, Nora & Taina Syrjämaa (2021) *Shared Spaces, Practices And Mobilities: Pet–Human Life in Modern Finnish Homes*. Home Cultures, 18(2).
<https://doi.org/10.1080/17406315.2021.1963611> Viitattu 29.10.2024
- Scoresby, Kristel, Elisabeth Strand, Zenithson Ng, Kathleen Brown, Charles Stilz, Kristen Strobel, Cristina Barroso & Marcy Souza (2021) *Pet Ownership and Quality of Life: A Systematic Review of the Literature*. Veterinary Sciences. <https://doi.org/10.3390/vetsci8120332> Viitattu 12.10.2024
- Serpell, James & Elizabeth Paul (1994) *Pets and the development of positive attitudes to animals*. Teoksessa Manning, Audrey & James Serpell (toim.) *Animals and human society: changing perspectives*. Routledge, London.
- Serpell, James (2004) *Factors influencing human attitudes to animals and their welfare*. Animal Welfare 13:2.
- Serpell, James (2002) *Anthropomorphism and Anthropomorphic Selection – Beyond the “Cute Response”*. Society & Animals 10(4).
- Serpell, James (2015) *The Human-Animal Bond*. Teoksessa Kalof, Linda (toim.) *The Oxford Handbook of Animal Studies*. Oxford University Press.
https://www.academia.edu/download/48441532/Serpell-2015-Human-animal_bond.pdf Viitattu 25.10.2024
- Shapiro, Kenneth (1990) *Understanding dogs through kinesthetic empathy, social construction, and history*. Anthrozoös, 3(3). https://www.wellbeingintlstudiesrepository.org/acwp_asie/56/ Viitattu 3.11.2024
- Smith, Julie Ann (2003) *Beyond dominance and affection: Living with rabbits in post-humanist households*. Society and Animals 11(2). <https://www.animalsandsociety.org/wp-content/uploads/2015/11/smith.pdf> Viitattu 3.11.2024
- Solhjoo, Niloofar (2024) *The red thread of information across more-than-human love*. Journal of Librarianship and Information Science. <https://doi.org/10.1177/09610006241255418> Viitattu 28.12.2024
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (2023) *Suomen sosiaaliturvajärjestelmä*. <https://stm.fi/suomen-sosiaaliturvajarjestelma> Viitattu 14.10.2024
- Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS) & Lauren, Kirsi (Itä-Suomen yliopisto) & Niemelä, Reetta & Schuurman, Nora (Itä-Suomen yliopisto) & Syrjämaa, Taina (Turun yliopisto) (2015) *Eläinperheenjäsenenä 2014–2015* [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2017-05-22). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3139> Viitattu 3.11.2024
- Sykes, Naomi, Piers Bernie, Alexandra Horowitz, Ione Jones, Linda Kalof, Elinor Karlsson, Tammie King, Howard Litwak, Robbie A. McDonald, Luke John Murphy ym. (2020) *Humanity’s Best Friend: A Dog-Centric Approach to Addressing Global Challenges*. Animals 10(3).
<https://doi.org/10.3390/ani10030502> Viitattu 12.10.2024
- Syrjälä, Henna, Ari Kuusmin, Eliisa Kylkilahti & Jaakko Autio (2014) *“Aina Tassun parhaaksi”: Arvon kokeminen lemmikkikulutuksessa.* Kulutustutkimus Nyt Vol. 8 (1).

http://www.kulutustutkimus.net/nyt/wp-content/uploads/2014/09/KTS1_2014.pdf Viitattu 31.10.2024

Taloustutkimus Oy (2023) *Koirien ja Kennelliittoon rekisteröityjen koirien lukumäärä Suomessa*. <https://www.kennelliitto.fi/files/koirat-ja-kennelliittoon-rekisteroidyt-koirat-suomessataloustutkimus-732023> Viitattu 12.10.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021) *Prepaid-liittymistä ei voi aina soittaa Kelaan ja se on ollut ongelma erityisesti korona-aikana*. Blogiteksti. <https://blogi.thl.fi/prepaid-liittymista-ei-voi-aina-soittaa-kelaan-ja-se-on-ollut-ongelma-erityisesti-korona-aikana/> Viitattu 31.10.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024) *Toimeentulotuen saajien määrä väheni edelleen vuonna 2023*. <https://thl.fi/-/toimeentulotuen-saajien-maara-vaheni-edelleen-vuonna-2023> Viitattu 12.10.2024

Tilastokeskus (2020) *Lähes joka kolmannessa kotitaloudessa oli lemmikki vuonna 2016*. https://stat.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2020-04-20_tie_001_fi.html Viitattu 12.10.2024

Tilastokeskus (2024a) *873 000 henkilöä köyhyys- tai syrjäytymisriskissä vuonna 2022*. <https://stat.fi/julkaisu/cln2vlqod3dee0bvz2nohmdt8> Viitattu 12.10.2024

Tilastokeskus (2024b) *Koetut toimeentulovaikeudet yleistyivät merkittävästi vuonna 2023*. <https://stat.fi/julkaisu/cltptvah80nk707vy0rkyfmz5> Viitattu 12.10.2024

Tilastokeskus (2024c) *Koetut toimeentulovaikeudet yleistyivät merkittävästi vuonna 2023*. <https://stat.fi/julkaisu/cltptvah80nk707vy0rkyfmz5> Viitattu 12.10.2024

Tuomivaara, Salla (2022) *Taide purkaa ihmistieteiden rakentamaa rajaa. Sosiologin katse eläintä esittävään taiteeseen*. Tahiti – taidehistoriaa tieteenä. Volume 12(3). <https://tahiti.journal.fi/issue/view/8467> Viitattu 26.10.2024

Turunen, Elina & Anna-Maija Isola (2019) *Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä -kirjoituskilpailu 2019* [sähköinen tietoaieisto]. Versio 1.0 (2020-11-25). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3475> Viitattu 30.9.2024

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) (2019) *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <https://tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi/ihmistieteiden-eettinen-ennakoarviointi> Viitattu 27.10.2024

Valeri, Valerio (2000) *The Forest of Taboos: morality, hunting, and identity among the Huaulu of the Moluccas*. Madison: The University of Wisconsin Press.

Walsh, Froma (2009) *Human-Animal Bonds I: The Relational Significance of Companion Animals*. Family Process, Vol. 48(4). https://www.researchgate.net/publication/40023863_Human-Animal_Bonds_I_The_Relational_Significance_of_Companion_Animals Viitattu 25.10.2024

Wadham, Helen, Nora Schuurman & Katherine Dashper (2024) *Editors' introduction to the special issue "Privilege, vulnerability and care: Interspecies dynamics in rural landscapes"*. Sociologia Ruralis, Volume 64(2). DOI: <https://doi.org/10.1111/soru.12477> Viitattu 12.10.2024

White, Thomas & Matei Candea (2018) Animals. Teoksessa Stein, Felix (toim.) The Open Encyclopedia of Anthropology. <http://doi.org/10.29164/18animals> Viitattu 27.10.2024

YLE (28.11.2022a) Lemmikkien ruokamenot ovat kasvaneet – silti vain harva tinkii lemmikin ruoan laadusta. <https://yle.fi/a/74-20006068> Viitattu 12.10.2024

YLE (03.02.2022b) *Lemmikkiä ei pidä ottaa, jos ei ole varaa hoitaa sitä.* <https://yle.fi/aihe/a/20-10002079> Viitattu 31.10.2022

YLE (2.12.2023) Lemmikkien leipäjono keräsi yli 200 ihmistä hakemaan ilmaista koiran- ja kissanruokaa Helsingin Malmilla. <https://yle.fi/a/74-20063238> Viitattu 12.10.2024

Young, Janette, Holly Bowen-Salter, Lisel O'Dwyer, Kristen Stevens, Carmel Nottle & Amy Baker (2020) *A qualitative analysis of pets as suicide protection for older people.* Anthrozoös, 33(2). <https://doi.org/10.1080/08927936.2020.1719759> Viitattu 12.10.2024

LIITTEET

Liite 1: Haastattelukutsu

ETSIN HAASTATELTAVIA PRO GRADU -TUTKIELMAANI!

Hei! Olen Tampereen yliopiston opiskelija ja kirjoitan sosiaali antropologian pro gradu -tutkielmaani, jossa tarkastelen vähävaraisuuden kokemuksia ja merkityksiä koiranomistajien sekä koirien arjessa ja elämässä.

Etsin *vähävaraisia koirien kanssa eläviä henkilöitä* haastateltavaksi tutkimukseeni. Haluaisin haastatteluiden avulla saada tietoa vähävaraisuuden merkityksistä vähävaraisiksi koiranomistajiksi itsensä kokevilta ihmisiltä. Miten vähävaraisuus näkyy sinun ja koirasi elämässä?

Tutkimukseen osallistumisen ainoat kriteerit ovat, että sinulla on koira/koiria, koet olevasi vähävarainen, sinulla on mahdollisesti ollut vaikeuksia toimeentulon kanssa ja olet kiinnostunut haastatteluun osallistumisesta.

Haastattelut voidaan sopia aikataulujesi mukaan ja ne voidaan toteuttaa esimerkiksi puistossa, metsälenkillä koirasi kanssa tai jossain sinulle ja koirallesi merkityksellisessä paikassa. Haluaisin ensisijaisesti toteuttaa haastattelut kasvotusten, mutta myös etäyhteydellä toteutettavat haastattelut ovat mahdollisia, mikäli välimatkat ovat kovin pitkiä. Toivoisin, että haastattelut voitaisiin toteuttaa kevään ja kesän 2023 aikana.

Mikäli haluaisit osallistua haastatteluun, voit olla minuun yhteydessä sähköpostitse (yhteystietoni löytyvät tämän viestin lopusta). Yhteydenotto ei sido mihinkään, vaan osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen koko tutkimusprosessin ajan ja voit perua osallistumisesi koska vain, kunnes tutkielmani on valmis. Kerron sinulle huolellisesti tutkimusprosessin eri vaiheista ennen haastatteluun osallistumista ja vastaan mielelläni kaikkiin kysymyksiisi, joita sinulle tutkimukseen osallistumisesta herää.

Kaikkia antamiasi tietoja käytän vain tutkimustarkoituksiin ja vain tähän Tampereen yliopistossa toteutettavaan opinnäytetyöhön. Tietojasi ei käsittele minun lisäksi kukaan muu ja käsittelen kaikkea kertomaasi luottamuksellisesti. Pro gradu -tutkielmassani käytän antamiasi tietoja siten, että niistä ei ole mahdollista sinua tunnistaa. En käytä tutkielmassani nimiä tai mitään tunnistamiseen vaikuttavia tietoja, kuten paikkakuntien tai paikkojen nimiä. Tutkielmani valmistuttua haastatteluaineistot hävitetään asianmukaisesti.

Pyydän yhteydenottoja sähköpostiini taru.akras@tuni.fi **18.6.2023 mennessä**. Kertoisitko viestissäsi, millä paikkakunnalla haluaisit osallistua haastatteluun.

Ystävällisin terveisin, Taru Äkräs, taru.akras@tuni.fi

Liite 2: Tiedote tutkimuksesta

10.6.2023

Tutkimuksen nimi ja rekisterinpitäjä

Pro gradu -tutkielma: Vähävaraisuuden merkitykset ihmisen ja koiran välisissä monilajisissa läheissuhteissa. Sosiaaliantropologian oppiaine, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Tampereen yliopisto.

Tutkielman tekijä ja rekisterinpitäjä: Taru Äkräs

Tutkielman ohjaaja: Laura Huttunen, Sosiaaliantropologian professori, Tampereen yliopisto.

Tutkimuksen tarkoitus

Pyydän sinua mukaan tutkimukseen, jossa selvitetään vähävaraisuuden kokemuksia ja merkityksiä ihmisten ja koirien välisissä monilajisissa läheissuhteissa suomalaisessa yhteiskunnassa 2020-luvulla. Haastattelujen avulla on tarkoitus selvittää vähävaraisten koiranomistajien kokemuksia siitä, miten vähävaraisuus vaikuttaa ja näkyy ihmisten ja koirien arjessa ja elämässä. Lisäksi tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia merkityksiä vähävaraisuus saa ihmisen ja koiran välisissä läheissuhteissa.

Tutkimukseen osallistumisen edellytyksenä on, että sinulla on koira/koiria ja koet olevasi vähävarainen. Voit osallistua tutkimukseen myös, jos sinulla on kokemuksia vähävaraisena koiranomistajana elämisestä lähimenneisyydessä tai muutoin asemasi puolesta tunnet lemmikinomistajien vähävaraisuuden ilmiönä hyvin.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta, keskeyttää osallistumisesi tai peruuttaa osallistumisesi kokonaan missä vaiheessa tahansa syytä ilmoittamatta, kunnes tutkielma on valmis. Voit itse päättää siitä, mihin kysymyksiin haluat haastattelun aikana vastata. Osallistumisen keskeyttämisestä, perumisesta tai kysymyksiin vastaamatta jättämisestä ei aiheudu sinulle kielteisiä seurauksia.

Tutkimuksen kulku

Haastattelun ajankohta on sovittu etukäteen ja se tapahtuu tutkijan ja haastateltavan yhdessä sopimassa paikassa tai etäyhteyden välityksellä. Haastattelu kestää noin kaksi tuntia, jonka aikana tutkija kysyy tutkimukseen osallistuvilta tutkimuksen aihepiiriin liittyviä kysymyksiä. Haastattelutilanne voi olla hyvin keskustelunomainen, ja se voi sisältää myös vapaata keskustelua aiheista, jotka haastattelun aikana osoittautuvat tärkeiksi tutkimuksen aihepiirin näkökulmasta.

Haastattelu äänitetään, mikäli haastateltava on antanut siihen suostumuksensa. Haastattelun jälkeen haastatteluaineisto litteroidaan eli muutetaan tekstimuotoon. Litteroinnin yhteydessä aineistosta poistetaan suorat tunnistetiedot, kuten nimi- ja paikkatiedot, ja ne siirretään analysoitavasta tutkimusaineistosta erillään olevaan tiedostoon, johon pääsy suojataan käyttäjätunnuksella ja salasalla. Myös haastattelun äänitiedostot ja tutkielmassa analysoitava haastatteluaineisto säilytetään käyttäjätunnuksella ja salasalla suojatussa

kansiossa. Tutkimusaineisto hävitetään kokonaisuudessaan asianmukaisesti tutkimuksen valmistumisen jälkeen, viimeistään 31.12.2024.

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Millä tavalla tutkimusaineistoa kerätään?

Tutkimusaineisto kerätään tutkimukseen osallistuvia haastattelemalla teemahaastattelumenetelmää käyttämällä. Haastattelu on vuorovaikutteinen tilanne, jossa tutkija tutustuu haastateltavana olevan ihmisen ja koiran/koirien arkeen ja elämään. Haastatteluaineiston lisäksi tutkimusaineistoa voi muodostua muusta haastattelun aikana esille tulevasta materiaalista, jotka voivat olla esimerkiksi haastateltavan esittämiä valokuvia tai asiakirjoja, jotka liittyvät tutkimuksen aiheeseen.

Tutkimuksesta aiheutuvat hyödyt ja haitat

Tutkimukseen osallistuminen ei tuota osallistujalle välitöntä hyötyä. Tutkimustulokset julkaistaan Tampereen yliopistossa toteutettavana pro gradu -tutkielmana. Tutkimustuloksia voidaan myöhemmin käyttää ymmärtämään lemmikinomistajien vähävaraisuutta yhteiskunnallisena ilmiönä.

Tutkimuksesta aiheutuvat mahdolliset riskit liittyvät henkilötietojen käsittelyyn osana tutkimusaineistoa. Henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on olemassa riski, että henkilö tulee tunnistetuksi. Tutkimusaineiston käsittelyvaiheessa yksityisyytesi turvaamiseksi tutkimusaineisto pseudonymisoidaan eli suorat tunnistetiedot (esim. sähköpostiosoite, paikka- ja nimitiedot) poistetaan analysoitavana olevasta aineistosta ja niitä säilytetään erillisessä, käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatussa tiedostossa. Lopullisesta tutkielmasta poistetaan kaikki suorat tunnistetiedot, tai aineisto muutetaan muutoin muotoon, josta yksittäisiä henkilöitä ei ole mahdollista tunnistaa.

Yksityisyydensuoja

Henkilötietojen ja tutkimusaineiston käsittely perustuu asianmukaisesti laadittuun tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Kaikkia antamiasi tietoja käytetään vain tieteellistä tutkimusta varten ja vain tähän pro gradu -tutkielmaan. Sinua koskevia tietoja käsitellään hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Henkilötietojasi ja muuta tutkimusaineistoa ei luovuteta ulkopuolisille, ja niitä käsitellään niin, että tietosi eivät pääse ulkopuolisten tahojen käsiin.

Tutkielman tekijä on ainoa henkilö, joka käsittelee antamiasi tietoja. Haastatteluaineisto, jota käytetään tässä pro gradu -tutkielmassa, on valmiissa tutkielmassa muodossa, josta yksittäisiä henkilöitä ei voi tunnistaa.

Tutkija on suorittanut Tampereen korkeakoulu yhteisön tarjoaman tietoturvakurssin.

Tutkimustulokset

Tutkimusaineistoa käytetään pro gradu -tutkielman kirjoittamiseen. Tutkielma on luettavissa sen valmistumisen jälkeen Tampereen yliopiston avoimesta Trepo-julkaisuarkistosta. Valmis tutkielma voidaan toimittaa myös tutkimukseen osallistuneen etukäteen ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen. Tutkielman on tarkoitus valmistua syyslukukauden 2023 loppuun mennessä.

Lisätietoa

Taru Äkräs, sähköposti: taru.akras@tuni.fi ja puhelinnumero: [REDACTED].

Liite 3:
Tietosuojailmoitus

Opinnäytetutkimuksen tietosuojailmoitus
EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679), art. 12–14

Rekisterin nimi	Vähävaraisuuden merkitykset ihmisen ja koiran välisissä monilajisissa läheissuhteissa (pro gradu -tutkielma).
Päiväys	9.6.2023
Rekisterinpitäjä	Tutkimuksen toteuttaja ja rekisterinpitäjä on Taru Äkräs: taru.akras@tuni.fi , [REDACTED]
Ohjaaja tai oppilaitoksen yhteyshenkilö	Laura Huttunen, laura.huttunen@tuni.fi
Henkilötietojen käsittelytarkoitus ja käsittelyperuste	<p>Henkilötietojasi käsitellään Tampereen yliopistossa toteutettavassa pro gradu -tutkielmassa, jossa tarkastellaan vähävaraisuuden kokemuksia ja merkityksiä ihmisen ja koiran välisissä läheissuhteissa. Tutkielman tarkoituksena on selvittää vähävaraisten koiranomistajien haastatteluiden avulla sitä, miten vähävaraisuus näkyy ja vaikuttaa ihmisten ja koirien välisissä läheissuhteissa, arjessa ja elämässä suomalaisessa yhteiskunnassa 2020-luvulla.</p> <p>Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus. EU:n yleinen tietosuoja-asetus 6 artikla 1.a-kohta.</p> <ul style="list-style-type: none">Suostumuksen voi peruuttaa milloin tahansa ilmoittamalla tästä rekisterinpitäjälle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritettun käsittelyn lainmukaisuuteen.
Henkilötietojen säilytysaika	<p>Aineisto kerätään ja säilytetään pro gradu -tutkielmaa varten. Opinnäytetyön valmistuttua aineisto ja henkilötiedot tuhoetaan, viimeistään 31.12.2024.</p> <p>Siltä osin kuin ohjaajalla on pääsy aineistoon opinnäytetyön ohjaamista ja tarkastamista varten, ohjaajat ja tarkastajat käsittelevät henkilötietoja ainoastaan niin kauan kuin on tarpeellista työn hyväksymistä varten.</p>
Rekisterin tietosisältö ja tietolähteet	<p>Tutkimukseen osallistumisen yhteydessä sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja:</p> <ul style="list-style-type: none">NimitiedotPaikkakuntaYhteystiedot (sähköpostiosoite)Haastattelun tietosisältö <p>Tiedot kerätään tutkittavilta itseltään.</p>
Henkilötietojen vastaanottajat	Henkilötietojasi kerääjä ja käsitelijä on tutkielman tekijä ja rekisterinpitäjä. Tutkielman ohjaaja ei käsittele tietojasi muodossa, josta sinut olisi mahdollista tunnistaa. Henkilötietojasi ei luovuteta ulkopuolisille.
Rekisterin suojauksen periaatteet	<p>Tutkielmalla on vastuuhenkilö ja tutkielma perustuu asianmukaisesti laadittuun tutkimussuunnitelmaan. Manuaalinen aineisto säilytetään lukitussa tilassa. Digitaalinen aineisto suojataan käyttäjätunnuksella ja salasanalla tai kaksivaiheisella käyttäjän tunnistuksella (MFA). Haastatteluaineiston litteroinnin yhteydessä aineisto pseudonymisoidaan, jolloin tunnistettavuuteen on mahdollista palata vain koodien avulla. Aineistosta poistetaan suorat tunnistetiedot ja ne säilytetään erillisellä, käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatussa tiedostossa. Valmiista tutkielmasta yksittäisiä henkilöitä ei voi tunnistaa.</p> <p>Tiedonsiirtoon käytetyt verkkoyhteydet ovat salattuja. Käytän Tampereen yliopiston salattua verkkoa aineiston siirtämiseen omaan henkilökohtaiseen tallennustilaani, joka on suojattu käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.</p>
Rekisteröidyn oikeudet	Tietosuojalainsäädännön mukaisesti sinulle kuuluu oikeus saada pääsy tietoihin, oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen (oikeus tulla unohdetuksi), rajoittaa tietojen käsittelyä ja vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Jos haluat käyttää jotain oikeuttasi, ota yhteys rekisterinpitäjään.
Oikeus valittaa viranomaiselle	Sinulla on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos epäilet henkilötietojasi käsiteltävän vastoin tietosuojalainsäädäntöä: tietosuoja.fi / sähköposti: tietosuoja@om.fi

Liite 4:

Vähävaraisten ihmisten haastatteluiden apukysymykset

- Esittelen itseni, tutkielman ja toivotan tervetulleeksi
- Käydään yhdessä huolellisesti kohta kohdalta läpi tiedote tutkimuksesta -lomake ja tietosuojailmoitus. Varmistan haastateltavan suostumuksen seuraaviin kohtiin:
- Suostun siihen, että minua haastatellaan yllä mainittua tutkimusta varten. Haastattelussa antamani tietoja saa käyttää kyseiseen pro gradu -tutkielmaan.
- Henkilötietojani (nimitiedot, paikkakunta, sähköpostiosoite ja haastattelun tietosisältö) saa käsitellä ja säilyttää tietosuojasäädösten mukaisella tavalla yllä mainittua pro gradu -tutkielmaa varten. Henkilötietoni ja muut minua koskevat tiedot hävitetään asianmukaisesti viimeistään 31.12.2024.
- Annan luvan haastattelun äänitykseen ja haastatteluaineiston litterointiin. Litteroinnilla tarkoitetaan äänitiedoston muuntamista tekstimuotoon.
- Nauhoitus: onko ok laittaa päälle? Haluaisiko kysyä jotain ennen nauhoitusta? Sanotaan, kun nauhoitus on päällä.

PERUSTIEDOT:

- Pyydän ihmistä esittelemään itsensä
- Keitä kotitalouteen kuuluu: koirat ja muut lemmikit. Keitä ovat ja millaisia?
- Minkä takia koet, että olet vähävarainen koiranomistaja?

NYKYINEN ELÄMÄNTILANNE:

- Vaikuttaako vähävaraisuus arkeenne tällä hetkellä jollakin tavalla? / Miten vähävaraisuus on joskus vaikuttanut arkeenne?
- Jos vaikuttaa, miten? / Miksi koet, että ei vaikuta?
- Millaisissa tilanteissa vähävaraisuus tulee esille, jos se näkyy arjessa jollain tavalla?
- Näkyykö vähävaraisuus sekä sinun että koirasi elämässä? Miksi? Miten?

VÄHÄVARAISUUS, KULUTUS JA OSALLISUUS:

- Oletko pystynyt ostamaan ja hankkimaan ja/tai ostamaan haluamasi asiat? Millaisissa tilanteissa olet (mitä) ja millaisissa tilanteissa et (mitä)?
- Oletko voinut tehdä arjessasi asioita, joita haluat tehdä? Miksi olet ja miksi et?
- Onko vähävaraisuus estänyt tekemästä joitakin asioita? Millaisia? Miksi ei / Miksi on?

IHMISEN OMA HYVINVOINTI:

- Vaikuttaako vähävaraisuus jotenkin sinun hyvinvointiisi?
- Vaikuttaako vähävaraisuus jotenkin terveyteesi?
- Oletko pystynyt aina huolehtimaan omasta hyvinvoinnistasi?
- Millaisissa tilanteissa olet pystynyt? Millaisissa tilanteissa et ole pystynyt? Miksi?

KOIRAN HYVINVOINTI:

- Näkyykö vähävaraisuus jotenkin koirasi/koiriesi elämässä? Miten? Miksi ei?
- Onko vähävaraisuus muuttanut jotenkin koirasi elämää? Onko jokin pysynyt samanlaisena?
- Vaikuttaako vähävaraisuus jotenkin koirasi hyvinvointiin?

- Oletko pystynyt aina huolehtimaan koirasi hyvinvoinnista ja terveydestä?
- Millaisissa tilanteissa olet pystynyt? Millaisissa tilanteissa et ole pystynyt? Miksi?
- Oletko pystynyt viemään koirasi aina eläinlääkäriin tarvittaessa?
- Oletko eläinlääkärissä pystynyt hankkimaan koiralle suositellut hoitotoimenpiteet?
- Oletko pystynyt ostamaan aina lääkärin suosittelemat lääkkeet koirallesi?

TOIMEENTULO:

- Millaisena koet nykyisen elämäntilanteesi?
- Miten koet tulevasi tällä hetkellä toimeen?
- Millaisia tunteita nykyinen elämäntilanteesi ja taloudellinen tilanteesi sinussa herättää?
- Olisiko elämäne jotenkin erilaista, jos ette olisi vähävarainen? Miksi? Miten?
- Olisiko koirasi elämä jotenkin erilaista, jos et olisi vähävarainen? Miksi? Miten?
- Onko tilanteenne ollut aina tällainen? Miksi ei/miksi kyllä?
- Onko jotakin minkä toivoisit muuttuvat tulevaisuudessa teidän elämässänne?
- Onko jotain, minkä toivoisit pysyvän samanlaisena?
- Onko jokin asia/asioita, mistä olet huolissasi vähävaraisuutesi vuoksi – tai ylipäättään?
- Onko asioita, joista olet iloinen tai onnellinen tällä hetkellä? Miksi?

HAASTEET:

- Aiheuttaako vähävaraisuus jonkinlaisia haasteita sinun ja koirasi elämään?
- Oletko joutunut luopumaan jostakin? Miksi et? Miksi olet?
- Ovatko koirasi joutuneet luopumaan? Miksi ei/miksi kyllä? Millaisista asioista, jos on?

IHMISEN JA KOIRAN ARKI JA SUHDE:

- Millaista sinun ja koirasi elämä on? Millainen on teidän päivänne?
- Millaisia asioita arkeenne kuuluu? Millaisia asioita teette yhdessä tai erikseen?
- Millaisia asioita haluaisit tehdä koirasi kanssa?
- Olisiko näiden asioiden tekeminen mahdollista? Miksi olisi? Miksi ei?
- Miten kuvailisit sinun ja koirasi suhdetta?
- Mitä suhteesi koiraan sinulle merkitsee?
- Miten arvioisit sitä, että näkykö vähävaraisuus yhtä lailla sinun ja koiriesi elämässä?

MISTÄ ON SAATU TUKEA:

- Oletko joskus tarvinnut tukea tai apua tilanteeseesi? Itsellesi tai koirallesi? Millaista?
- Oletko saanut tukea sinulle tai koirillesi? Miksi olet? Miksi et?
- Koetko, että olet saanut tukea riittävästi?
- Mistä olet saanut apua? Mistä et ole saanut tarvitsemaasi apua tai tukea?
- Millaista apua ja tukea toivoisit saavasi itsellesi ja koirillesi?

MITÄ MUUTA HALUAISIT SANOA?

- Onko vielä jotain muuta, mitä haluaisit sanoa?
- Kiitos haastatteluun osallistumisesta!

Liite 5:

Asiantuntijahaastatteluiden apukysymykset

- Esittelen itseni, tutkielman ja toivotan tervetulleeksi
- Käydään yhdessä huolellisesti kohta kohdalta läpi tiedote tutkimuksesta -lomake ja tietosuojailmoitus. Varmistan haastateltavan suostumuksen seuraaviin kohtiin:
- Suostun siihen, että minua haastatellaan yllä mainittua tutkimusta varten. Haastattelussa antamani tietoja saa käyttää kyseiseen pro gradu -tutkielmaan.
- Henkilötietojani (nimitiedot, paikkakunta, sähköpostiosoite ja haastattelun tietosisältö) saa käsitellä ja säilyttää tietosuojasäädösten mukaisella tavalla yllä mainittua pro gradu -tutkielmaa varten. Henkilötietoni ja muut minua koskevat tiedot hävitetään asianmukaisesti viimeistään 31.12.2024.
- Annan luvan haastattelun äänitykseen ja haastatteluaineiston litterointiin. Litteroinnilla tarkoitetaan äänitiedoston muuntamista tekstimuotoon.
- Nauhoitus: onko ok laittaa päälle? Haluaisiko kysyä jotain ennen nauhoitusta? Sanotaan, kun nauhoitus on päällä.

PERUSTIEDOT:

- Pyydän ihmistä esittelemään itsensä.
- Millaista työtä teet? Millä tavalla lemmikinomistajien vähävaraisuus liittyy työhösi? Kuinka kauan olet ollut mukana näissä tehtävissä?
- Voitko työssäsi tukea vähävaraisia koiranomistajia? Miten?

VÄHÄVARAISET KOIRATALOUDET SUOMESSA:

- Onko Suomessa vähävaraisia koiranomistajia?
- Millaisia vähävaraiset koiranomistajat mielestäsi ovat?
- Miten vähävaraiset koiranomistajat mielestäsi pärjäävät? Miten voivat ja tulevat toimeen?
- Tarvitsevatko vähävaraiset koiranomistajat mielestäsi tukea? Millaisissa asioissa? Miksi?
- Millaisiin vähävaraisuuteen liittyviin haasteisiin olet työsi kautta törmännyt?
- Millaiset haasteet näkyvät työssäsi? Ovatko kuvailemasi haasteet kokemuksesi mukaan yleisiä? Mitkä ovat ja mitkä ei? Miksi ovat yleisiä, miksi eivät?
- Millaisissa tilanteissa vähävaraisuuden haasteet tulevat esille lemmikkitalouksissa? Millaisissa tilanteissa ihmiset tarvitsevat apua vähävaraisuuden vuoksi? Ilmeneekö avun tarvetta usein?
- Millaisiin asioihin ihmiset kokemuksesi mukaan tarvitsevat apua/tukea?

TUEN JA AVUN MUODOST:

- Millaista tukea tällä hetkellä on tarjolla vähävaraisille lemmikinomistajille organisaatiossasi? Entä yleisesti Suomessa?
- Millaista apua vähävaraiset koiranomistajat tarvitsevat kokemuksesi mukaan?
- Millaista tukea toivoisit vähävaraisille koiranomistajille? Millaiselle tuelle olisi tarvetta?

HYVINVOINTI JA TERVEYS:

- Mitä ajattelet vähävaraisten ihmisten mahdollisuuksista huolehtia omasta hyvinvoinnistaan?

- Mitä ajattelet vähävaraisten ihmisten mahdollisuuksista huolehtia koiriensa hyvinvoinnista?
- Mitä ajattelet koiran merkityksestä vähävaraiselle ihmiselle?

LOPUKSI:

- Jotain muuta, mitä haluaisit vielä sanoa?
- Kiitos haastatteluun osallistumisesta!